

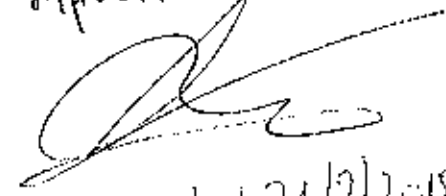
Δικάσιμος: 28/9/2017

Διόδοικοι :Eurobank Ergasias- ΓΟΚΕ κλπ

Πιν : 25,26,37, 39, 40

Διασκ: 18/1/2018

Διάταξη . 18/1/2018
Ν. Δηροβιενθι

ΔΗΛΟΣΙΕΙΣΗ 21/2/2018
911

ΑΦΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣΕ ΤΗ ΔΙΚΟΓΡΑΦΙΑ
ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΟΜΟ

Σύμφωνα με το άρθρο 522 ΚΠολΔ, με την άσκηση της έφεσης «η υπόθεση μεταβιβάζεται στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο μέσα στα όρια που καθορίζονται από την έφεση και τους πρόσθετους λόγους», κατά δε το άρθρο 536 του ίδιου Κώδικα «το δευτεροβάθμιο δικαστήριο δεν μπορεί να εκδώσει απόφαση επιβλαβέστερη για τον εκκαλούντα, χωρίς ο εφεσίβλητος να ασκήσει δική του έφεση ή αντέφεση. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου δεν εφαρμόζονται όταν το δευτεροβάθμιο δικαστήριο μετά την εξαφάνιση της πρωτόδικης απόφασης δικάζει την υπόθεση κατ'ουσίαν». Από τις ανωτέρω διατάξεις σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 534, 535 παρ.1 ΚΠολΔ προκύπτει, ότι το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, μετά την παραδοχή λόγου εφέσεως ως βάσιμου εξαφανίζει την εκκαλουμένη απόφαση και κρατεί αυτό την υπόθεση και την δικάζει κατ'ουσίαν, αν ερευνήθηκε στον πρώτο βαθμό η ουσία της υπόθεσης. Στην περίπτωση αυτή είναι αρμόδιο να ερευνήσει όλα τα πρωτοδικώς υποβληθέντα για την οριστική διάγνωση της διαφοράς ζητήματα και επομένως, αν κρίνεται αγωγή με περισσότερες βάσεις, το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα δεν περιορίζεται μόνο στις διατάξεις της απόφασης που πλήττονται με την έφεση, αλλά εκτείνεται και στις μη εξετασθείσες πρωτοδικώς βάσεις, και τούτο διότι δεν δικάζεται πλέον η έφεση, αλλά η αγωγή. Έτσι, όταν η στηριζόμενη σε περισσότερες βάσεις αγωγή έγινε δεκτή από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο ως προς την κύρια βάση της και ενόψει της παραδοχής της κύριας βάσης, δεν ερευνήθηκε ως

προς τις επικουρικές βάσεις, μη έχοντας άλλωστε δικαίωμα το δικαστήριο να τις ερευνήσει, όταν αυτές είχαν σωρευθεί στο ίδιο δικόγραφο επικουρικώς, κατά το άρθ. 219 ΚΠολΔ, δηλαδή, με την αίρεση απόρριψης της πρώτης (κύριας) βάσης της αγωγής, η οποία όμως αίρεση δεν πληρώθηκε, αφού η κύρια βάση της αγωγής έγινε πρωτοδίκως δεκτή και το εφετείο μετά από παραδοχή της έφεσης του εναγομένου εξαφανίσει την απόφαση και απορρίψει την αγωγή, κατά την κύρια βάση της, είναι υποχρεωμένο, να κρατήσει το ίδιο την υπόθεση και να ερευνήσει αυτεπαγγέλτως και χωρίς ειδικό παράπονο τις επικουρικές βάσεις της αγωγής, γιατί στην περίπτωση αυτή, το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης δεν περιορίζεται μόνο στις διατάξεις της απόφασης που πλήττονται με την έφεση του εναγομένου, αλλά εκτείνεται και στις μη εξετασθείσες βάσεις της αγωγής, καθόσον δεν δικάζεται πλέον η έφεση αλλά η αγωγή (ΑΠ 1556/2012, ΕΠΟΛΔ 2013.559, ΑΠ 1286/2012 ΕΠΟΛΔ 2013.562, ΑΠ 1464/2012, ΕΠΟΛΔ 2013.560, ΕφΘεσ 34/2012 ΕΛΛΔνη 2012.1389). Η έρευνα των μη εξετασθεισών πρωτοδίκως βάσεων γίνεται από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο αυτεπαγγέλτως, διότι τούτο υποκαθίσταται κατά το νόμο στη θέση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου και επομένως, δεν απαιτείται για ενέργεια αυτή, έφεση, αντέφεση ή αίτημα του ενάγοντος (ΑΠ 2037/2006 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1173/2006 ΝοΒ 2066.1516, ΑΠ 1408/1999 ΕΛΛΔνη 41.937, ΕφΛομ 80/2011 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ), το δε Εφετείο, δεχόμενο την έφεση του εναγομένου και εξαφανίζοντας την εκκαλουμένη, μπορεί να δεχθεί άλλη βάση, χωρίς να δεσμεύεται από τον κανόνα του άρθρου 536 ΚΠολΔ, αλλά μπορεί να καταστήσει και δυσμενέστερη τη θέση του εναγομένου-εκκαλούντος (ΑΠ 039/2014, ΑΠ 834/2008 ΑΠ 1173/2006, ΑΠ 1408/1999, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΠειρ 5/2012, Αρμ. 2013.1053, ΕφΠειρ 11/2010 ΕΛΛΔνη 2011.268, Σ.Σαμουήλ, Η έφεση, εκδ.1999, αριθμ. 947, 953α, 954). Με την ως άνω έρευνα των μη εξετασθεισών πρωτοδίκως βάσεων της αγωγής απευθείας από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, εισάγεται εξαίρεση της

αρχής της μη υπερβάσεως του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας (άρθρο 12 ΚΠολΔ). Στην περίπτωση όμως, που οι επικουρικές βάσεις της αγωγής ερευνήθηκαν και απορρίφθηκαν πρωτοδίκως, το Εφετείο δεν μπορεί να προβεί σε αυτεπάγγελτη εξέταση αυτών. Διαφωνία εκδηλώθηκε ως προς τον τρόπο κατά τον οποίο οι βάσεις της αγωγής, που απορρίφθηκαν πρωτοδίκως, μπορεί να αχθούν προς κρίση, ενώπιον του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, αν δηλαδή αρκεί για τον σκοπό αυτό η άσκηση αντεφέσως εκ μέρους του ενάγοντος ή αν απαιτείται η άσκηση από αυτόν του αυτοτελούς εφέσεως, η οποία πρόκειται να ισχύσει επικουρικώς, δηλαδή να ερευνηθεί μόνο στην περίπτωση που γίνει δεκτή η έφεση του αντιδίκου του και μετά την εξαφάνιση της αποφάσεως απορριφθεί η πρωτοδίκως γενόμενη δεκτή κύρια βάση της αγωγής. Κατά την κρατούσα άποψη, που υιοθετεί και το δικαστήριο τούτο, οι βάσεις που απορρίφθηκαν πρωτοδίκως, μπορούν να αχθούν προς έρευνα, ενώπιον του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, μόνο με αυτοτελή έφεση, η οποία πρόκειται να ισχύσει επικουρικώς υπό την προεκτεθείσα έννοια. Και τούτο διότι σε κάθε βάση της αγωγής αντιστοιχεί ιδιαίτερο κεφάλαιο της αποφάσεως. Η έφεση του εναγομένου μεταβιβάζει την υπόθεση στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο μόνον ως προς το προσβαλλόμενο με αυτήν κεφάλαιο, ήτοι αυτό με το οποίο έγινε δεκτή η αγωγή (522 ΚΠολΔ). Επομένως, για να αχθεί ενώπιον του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου για έρευνα η απόφαση ως προς τα υπόλοιπα κεφάλαια, που αφορούν τις βάσεις της αγωγής που απορρίφθηκαν, απαιτείται αυτοτελής έφεση του ενάγοντος με επικουρικό χαρακτήρα, κατά την ως άνω έννοια. Αντέφεση δεν αρκεί, διότι αυτή δεν μπορεί κατά το άρθρο 523 παρ.1 ΚΠολΔ να αναφέρεται σε κεφάλαια διαφορετικά από τα εκκληθέντα και αν ασκηθεί θα απορριφθεί ως απαράδεκτη (ΑΠ 994/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 43/2008 ΝοΒ 2008.1284, ΑΠ 124/2007 ΕΛΛΔνη 48.1415, ΑΠ 55/2005 ΕΛΛΔνη 46.1447). Ενόψει τούτων, αν ασκηθούν αντίθετες εφέσεις από τους διαδίκους, ερευνάται καταρχήν η έφεση του

εναγομένου. Αν αυτή είναι αβάσιμη απορρίπτεται και η έφεση του ενάγοντος δεν ερευνάται, αφού κατ'ανάγκη έχει ασκηθεί επίκουρικώς, ήτοι για την περίπτωση κατά την οποία η έφεση του εναγομένου γίνει δεκτή και απορριφθεί η βάση της αγωγής που έγινε πρωτοδίκως δεκτή. Αν όμως, αντιθέτως, η έφεση του εναγομένου γίνει δεκτή και μετά την εξαφάνιση της αποφάσεως απορριφθεί η αγωγή, κατά την βάση που έγινε πρωτοδίκως δεκτή, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο ερευνά στη συνέχεια την έφεση του ενάγοντος, που παραπονείται για την απορρίψη των υπόλοιπων βάσεων της αγωγής ή ορισμένων από αυτές. Αν το Εφετείο, συμφωνεί με την απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, απορρίπτει την έφεση ενώ αν κρίνει αυτή βάσιμη εξαφανίζει την απόφαση κατά τα προσβαλλόμενα από τον ενάγοντα κεφάλαια (απόρριψη βάσεων της αγωγής ή ορισμένης από αυτές) και στη συνέχεια πράττει όσα προβλέπει το άρθρο 535 παρ.1 ΚΠολΔ (Σ.Σαμουήλ, Η έφεση, εκδ.2009, σελ. 380).

Στην προκειμένη περίπτωση νόμιμα φέρονται προς συζήτηση, ενώπιον του παρόντος δικαστηρίου, οι υπό κρίση: **1)** η από 4/11/2016 και με αριθμό εκθέσεως καταθέσεως 4519/4-11-2016 έφεση (πινάκιο 25) της εναγομένης τραπεζικής εταιρείας με την επωνυμία «Eurobank Ergasias A.E» κατά των εναγουσών ενώσεων {α) δευτεροβάθμιου Καταναλωτικού Σωματείου με την επωνυμία «ΓΕΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ ΙΝΚΑ (ΓΟΚΕ)», β) πρωτοβάθμιου Σωματείου Ένωσης Καταναλωτών, με την επωνυμία «ΕΝΩΣΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ» γ) πρωτοβάθμιου σωματείου Ένωσης Καταναλωτών με την επωνυμία «ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ ΚΡΗΤΗΣ (ΙΝΚΑ ΚΡΗΤΗΣ)} και κατά των υπέρ των εναγουσών προσθέτως παρεμβάντων : {δ) πρωτοβάθμιου σωματείου Ένωσης Καταναλωτών με την επωνυμία «ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΔΙ.ΚΑ.Π» και 111 μεμονωμένων καταναλωτών ε) του μη κερδοσκοπικού σωματείου με την επωνυμία «ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΔΑΝΕΙΟΛΗΠΤΩΝ ΣΕ ΕΛΒΕΤΙΚΟ ΦΡΑΓΚΟ

και 1879 μεμονωμένων φυσικών προσώπων, στ) [redacted],
[redacted] ζ) [redacted]
[redacted] η) [redacted], 2) η ασκηθείσα από
7/11/2016 και με αριθμό εκθέσεως καταθέσεως 4545/7-11-12016
έφεση (πινάκιο 26) των ανωτέρω εναγόντων (α, β γ) κατά της
εναγομένης και των προσθέτως υπέρ αυτών παρεμβάντων
(δ,ε,στ,ζ,η), η οποία ασκήθηκε επικουρικώς, σύμφωνα με τα
εκτιθέμενα στην αμέσως πιο πάνω μείζονα σκέψη, για την
περίπτωση ευδοκιμήσεως της υπό στοιχείο (α) έφεσης της
εναγομένης, 3) η ασκηθείσα με ιδιαίτερο δικόγραφο από 31/5/2017
(Γ.Α.Κ 3849/2017) πρόσθετη, υπέρ των εκκαλούντων της (β)
έφεσης, παρέμβαση των [redacted]
(πινάκιο 37), 4) η ασκηθείσα με ιδιαίτερο δικόγραφο από
18/7/2017 (Γ.Α.Κ 5294/2017) πρόσθετη υπέρ των ιδίων ως άνω
εκκαλούντων παρέμβαση των [redacted]
[redacted] κοινοποιηθείσα στους διαδίκους της δίκης
(σχετ.122B/20/7/2017, 123B/21.7.2017, εκθέσεις επιδόσεως της
δικαστικής επιμελήτριας του Πρωτοδικείου Πειραιώς Ιωάννας
Κούτσια και 10425Γ/ 26.7.2017, 1054E/28.7.2017 εκθέσεις
επίδοσεως της δικαστικής επιμελήτρια του Εφετείου Δυτικής Στερεάς
Ελλάδος Αικατερίνης Γκουρνέλου) (πινάκιο 39), 5) η ασκηθείσα με
ιδιαίτερο δικόγραφο από 31/7/2017 (Γ.Α.Κ 5755/2017) πρόσθετη
υπέρ των ιδίων ως άνω εκκαλούντων παρέμβαση του [redacted]
[redacted] κοινοποιηθείσα στους διαδίκους της δίκης (σχετ. 1104/
2017 και 1106/207 εκθέσεις επιδόσεως του δικαστικού επιμελητή
του Πρωτοδικείου Αθηνών Δημητρίου Παπαδάκου, 3515E/2017
της δικαστικής επιμελήτριας του Εφετείου Δυτ.Ελλάδος Αδαμαντίας
Σταμπέλου Λυμπέρη και 5370E/2017 του δικαστικού επιμελητή του
Πρωτοδικείου Χανίων Εμμανουήλ Φυτράκη). (πινάκιο 40), 6) η
ασκηθείσα, ενώπιον του δικαστηρίου τούτου προφορικώς και με τις
προτάσεις (άρθρ. 752 ΚΠολΔ) πρόσθετη παρέμβαση της εταιρείας
[redacted] και άλλων 1708 φυσικών και

νομικών προσώπων υπέρ των ίδιων ως άνω υπό στοιχείο (β) εκκαλούντων, **7)** η ασκηθείσα, κατά τη συζήτηση ενώπιον του δικαστηρίου τούτου, με τις από 27/9/2017 προτάσεις (άρθρ.752 ΚΠολΔ), πρόσθετη παρέμβαση των [REDACTED]

[REDACTED] υπέρ των υπό στοιχείο (β) εκκαλούντων, οι οποίοι παρεμβαίνουν εκ νέου στην κατ' έφεση δίκη, για να υποστηρίξουν την έφεση των εν λόγω διαδίκων, υπέρ των οποίων είχαν παρέμβει και πρωτοδίκως (Σ.Σαμουήλ, Η έφεση, εκδ.2009, σελ. 41-, ΑΠ 338/1973 ΝοΒ 21.1170, Εφαθ 2199/1992 ΕΛΛΑΔη 34.216) **8)** η ασκηθείσα με τις από 28/9/2017 προτάσεις των υπό στοιχείο (β) εκκαλουσών ενώσεων αντέφεση και πρόσθετοι λόγοι έφεσης (άρθρ.764 παρ.1 και ΚΠολΔ).

Οι υπό κρίση εφέσεις κατά της υπ' αριθμ. 334/2016 οριστικής αποφάσεως του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, που εκδόθηκε κατ' αντιμωλία των διαδίκων, κατά την εκουσία δικαιοδοσία, έχουν ασκηθεί σύμφωνα με τις νόμιμες διατυπώσεις και εμπρόθεσμα, αφού η επίδοση της εκκαλουμένης έλαβε χώρα στις 7/10/2016 (βλ.επισημείωση στο αντίγραφο της εκκαλουμένης του δικαστικού επιμελητή του Πρωτοδικείου Αθηνών Νικολάου Ανδρικόπουλου) και οι εφέσεις ασκήθηκαν με την κατάθεση του δικογράφου τους στον αρμόδιο Γραμματέα του πρωτοβάθμιου Δικαστηρίου, στις 4/11/2016 και 7/11/2016 αντίστοιχα, εντός της προβλεπόμενης νόμιμης προθεσμίας των τριάντα ημερών (άρθρα 495 παρ.1, 2, 498, 499, 511, 513 παρ. 1β, 516 παρ.1, 517 και 518 παρ.2 ΚΠολΔ και), επισυνάπτονται δε και τα προβλεπόμενα για το παραδεκτό της ασκήσεώς τους (495 παρ.4 ΚΠολΔ) νόμιμα παράβολα (σχετ. 123057, 123058, παράβολα ΤΑΧΔΙΚ και 3069247-3069250 παράβολα Δημοσίου για την (α) έφεση και 12397, 123398 παράβολα ΤΑΧΔΙΚ και 3069391-306939 παράβολα Δημοσίου για την (β) έφεση). Πρέπει επομένως, να γίνουν τυπικά δεκτές και να ερευνηθούν περαιτέρω κατά την ίδια ως άνω διαδικασία, ως προς το παραδεκτό και βάσιμο των λόγων τους (άρθρο 533 παρ. 1 ΚΠολΔ). Η ως άνω

υπό (β) έφεση των εναγουσών ενώσεων, έχει ασκηθεί παραδεκτά και από άποψη έννομου συμφέροντος, μολονότι ασκήθηκε από διάδικο που δεν ηττήθηκε πρωτοδίκως, καθόσον ασκήθηκε επικουρικά σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στην ανωτέρω μείζονα σκέψη, για την περίπτωση που γίνει δεκτή η έφεση της εναγομένης, ώστε να χωρήσει η έρευνα των απορριφθεισών πρωτοδίκως επικουρικών βάσεων της αγωγής. Παραδεκτά έχουν ασκηθεί και οι ανωτέρω πρόσθετες παρεμβάσεις, η αντέφεση και οι πρόσθετοι λόγοι έφεσης (άρθρ. 752 και 754 παρ.2 ΚΠολΔ αντίστοιχα, τα οποία παρέμειναν σε ισχύ και δεν αντικαταστάθηκαν μετά την εισαγωγή του Ν.4335/2015 και ορίζουν ότι στη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας η πρόσθετη παρέμβαση μπορεί να ασκηθεί και κατά τη συζήτηση στο ακροατήριο, οι δε πρόσθετοι λόγοι της έφεσης και η αντέφεση ασκούνται και με τις προτάσεις). Το δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να διατάξει την ένωση και συνεκδίκαση των ανωτέρω εφέσεων, αντέφεσης, πρόσθετων λόγων έφεσης και προσθέτων παρεμβάσεων, προς το σκοπό της ενιαίας διεξαγωγής της δίκης και προς ασφαλέστερη και κατ' οικονομίαν της δίκης κρίση της διαφοράς, δεδομένου ότι υπάγονται στην ίδια διαδικασία και κατά την κρίση του δικαστηρίου τούτου ενώπιον του οποίου εκκρεμούν, από τη συνεκδίκασή τους διευκολύνεται και επιταχύνεται η διεξαγωγή της δίκης και επέρχεται μείωση των εξόδων (άρθρ.31, 246, 524 παρ.1 ΚΠολΔ, αλλά και ενόψει του παρακολουθηματικού χαρακτήρα των πρόσθετων λόγων έφεσης και της εξάρτησης των προσθέτων παρεμβάσεων από την κύρια δίκη, από την οποία δεν μπορούν να χωριστούν, δεδομένου ότι η πρόσθετη παρέμβαση δεν είναι επιδεκτική χωριστής συζήτησης, από εκείνη της εκκρεμούς δίκης, αφού δεν έχει αυτοτέλεια έναντι της αρχικής αγωγής ή ένδικου μέσου, αλλά εξαρτάται από την κύρια δίκη που ανοίχθηκε με την αγωγή ή το ένδικο μέσο, από την οποία δεν μπορεί να χωριστεί (ΑΠ 1426/2013, Εφαθ 4499/2000 ΝΟΜΟΣ, Εφαθ 4355 ΕΛΔνη 2004.206, ΕρμΚΠολΔ Β.Βαθρακοκοίλη άρθρ. 80 σημ.2). Όσον

αφορά τους απολιπόμενους εφεσίβλητους [redacted] οι οποίοι δεν εμφανίσθηκαν κατά την αναφερόμενη στην αρχή της παρούσας δικάσιμο ούτε εκπροσωπήθηκαν από πληρεξούσιο δικηγόρο, όταν η υπόθεση εκφωνήθηκε στη σειρά της από το οικείο πινάκιο, πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη η συζήτηση καθόσον δεν προκύπτει ούτε οι εκκαλούντες επικαλούνται ότι οι ανωτέρω απολιπόμενοι κλήθηκαν νομότυπα και εμπρόθεσμα για να παραστούν κατά τη δικάσιμο αυτή (βλ. ΕρμΚΠολΔ, Β.Βαθρακοκοίλη, άρθρ.80 αριθμ.7 και 764 αριθμ.5), στη συνέχεια δε, εφόσον πρόκειται για απλή ομόδικια, πρέπει να χωρισθεί η υπόθεση και να συζητηθεί για τους λοιπούς νομίμως, παριστάμενους διαδίκους.

Οι υπό κρίση εφέσεις, οι οποίες, όπως απαγγείται για το παραδεκτό τους (άρθρ. 762 ΚΠολΔ) στρέφονται εναντίον όλων των διαδικών της κύριας δίκης (εναγόντων, εναγομένης, προσθέτως παρεμβάντων) ασκήθηκαν κατά της υπ'αριθμ.334/2016 οριστικής αποφάσεως του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, που εκδόθηκε, κατά την εκουσία δικαιοδοσία και η οποία, αφού συνεδίασε την από 4/8/2015 (αρ.κατ.78671/828/2015) αγωγή των εναγουσών ενώσεων και ήδη υπό στοιχείο (β) εκκαλουσών και τις ασκηθείσες στο ακροατήριο του παραπάνω δικαστηρίου, με τις από 20/11/2015, 3/12/2015, 25/11/2015, 9/12/2015 και 3/12/2015 προτάσεις, πρόσθετες υπέρ των εναγουσών παρεμβάσεις των: α) i) Πρωτοβάθμιου σωματείου -Ένωσης Καταναλωτών με την επωνυμία «ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΔΙ.ΚΑ.Π» που εδρεύει στον Πειραιά Διστόμου αρ.45, νόμιμα εκπροσωπούμενου και ii) των υπό στοιχεία 1-111 μεμονωμένων καταναλωτών β) i) του μη κερδοσκοπικού σωματείου με την επωνυμία «ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΔΑΝΕΙΟΛΗΠΤΩΝ ΣΕ ΕΛΒΕΤΙΚΟ ΦΡΑΓΚΟ και ii) των υπό στοιχεία 1-1879 μεμονωμένων φυσικών προσώπων, γ) [redacted] κατοίκων Παλαιού Φαλήρου δ) [redacted]

,κατοίκων Διονύσου Αττικής και Ε[REDACTED], δικηγόρου Αθηνών, κατοίκου Παλλήνης Αττικής, έκανε δεκτή ως παραδεκτή, ορισμένη και νόμιμη την αγωγή, κατά την κύρια βάση της, απέρριψε (ρητά και σιγή) ορισμένα αγωγικά αιτήματα, απέρριψε τις επικουρικές βάσεις της αγωγής και ακολούθως κατά το μέρος που η αγωγή κρίθηκε νόμιμη, δέχθηκε την αγωγή και ως ουσία βάσιμη.

Με την ένδικη αγωγή τους, οι ενάγουσες ενώσεις επικαλούμενες ότι είναι αναγνωρισμένες ενώσεις καταναλωτών, η μεν πρώτη δευτεροβάθμια, οι δε λοιπές πρωτοβάθμιες, εξέθεσαν ότι η εναγομένη τράπεζα, κατά τη διάρκεια των ετών 2006-2009 κατάρτισε και διέθεσε πληθώρα συμβάσεων στεγαστικών δανείων και λιγότερων συμβάσεων δανείων προς επαγγελματίες, σε ξένο νόμισμα και συγκεκριμένα σε ελβετικό φράγκο, χωρίς να παρέχει στους δανειολήπτες, κατά το χρόνο χορήγησης των δανείων, αν και όφειλε, αναλυτική πληροφόρηση σχετικά με τη λειτουργία του παρεχόμενου τραπεζικού προϊόντος τόσο για τους κινδύνους αύξησης των δόσεων και του άληκτου κεφαλαίου από μία σοβαρή υποτίμηση του ευρώ ή από μία ανατίμηση του ελβετικού φράγκου όσο και για τα διαθέσιμα αντιστάθμισης του σχετικού συναλλαγματικού κινδύνου. Ότι οι επίμαχες δανειακές συμβάσεις συνιστούν ιδιότυπες συμβάσεις προσχώρησης και μάλιστα επενδυτικού χαρακτήρα, χωρίς δυνατότητα διαπραγμάτευσης των όρων τους αφενός και του τρόπου υπολογισμού της οφειλόμενης δόσης σε ευρώ ή ελβετικό φράγκο αφετέρου. Ότι στις ανωτέρω συμβάσεις περιέχονταν, μεταξύ άλλων, παράνομοι και αδιαφανείς όροι, δυνάμει των οποίων η αποπληρωμή των τοκοχρεωλυτικών δόσεων των χορηγούμενων δανείων θα γινόταν με βάση την κυμαινόμενη νομισματική ισοτιμία ευρώ και ελβετικού φράγκου κατά το χρόνο πληρωμής των δόσεων, σε περίπτωση δε καταγγελίας της σύμβασης από την εξαγομένη με βάση την ισχύουσα κατά το χρόνο της καταγγελίας ισοτιμία. (ονομάζονται στην αγωγή ΓΟΣ ισοτιμίας). Ότι η εφαρμογή των ανωτέρω όρων ήταν επιβλαβής για τα

συμφέροντα των δανειοληπτών, λόγω της ραγδαίας μεταβολής της συναλλαγματικής ισοτιμίας ευρώ και ελβετικού φράγκου, κατά το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της εκταμίευσης των δανείων μέχρι την άσκηση της αγωγής. Ότι στη συνέχεια η εναγομένη, προκειμένου να αναδιαμορφώσει τα δάνεια και να διευκολύνει τους δανειολήπτες, πρότεινε σε αυτούς νέες ειδικές συμβάσεις, εφόσον όμως, αυτοί αναγνώριζαν πρώτα τη νομιμότητα του οφειλόμενου κεφαλαίου, αν και αυτό είχε προκύψει ως αποτέλεσμα της εφαρμογής παράνομων γενικών συναλλακτικών όρων ενσωματωμένων στις επίδικες δανειακές συμβάσεις και ότι στις σχετικές τροποποιητικές συμβάσεις που υπέγραψαν ορισμένοι δανειολήπτες για να ρυθμίσουν την οφειλή τους περιεχόταν ο σταθερό επαναλαμβανόμενος όρος ότι «αναγνωρίζουν ως νόμιμο και ακριβές το ποσό του δανείου τους» (ονομάζεται στην αγωγή ΓΟΣ αναγνώρισης). Ότι η εναγομένη θεωρεί ισχυρούς τους ως άνω όρους (ισοτιμίας και αναγνώρισης) με συνέπεια να διεκδικεί παράνομα την αποπληρωμή των δανείων με βάση την ανωτέρω μεταβαλλόμενη ισοτιμία, όπως ισχύει σήμερα αλλά και όπως θα διαμορφωθεί σε μεταγενέστερα χρονικά διαστήματα και αρνείται παράνομα να ικανοποιήσει τα αιτήματα των δανειοληπτών, οι οποίοι ζητούν να καταβάλουν τα ποσά των τοκοχρεωλυτικών δόσεων με βάση την ισοτιμία, που ίσχυε κατά τον χρόνο εκταμίευσης των δανείων. Τέλος, ότι η εναγομένη αρνείται παράνομα να απαλείψει τους βλαπτικούς για τους δανειολήπτες όρους, αλλά και να βελτιώσει τις παρεχόμενες από αυτήν υπηρεσίες, δεχόμενη καταβολή στο ύψος της ισοτιμίας, που είχε διαμορφωθεί κατά τον χρόνο εκταμίευσης των δανείων. Ότι ειδικότερα η μη σύννομη συμπεριφορά της εναγομένης ερείδεται: α) στο ότι ο ανωτέρω όρος περί υπολογισμού της δόσεως του δανείου με βάση την εκάστοτε τρέχουσα (κατά την καταβολή της δόσης) ισοτιμία ευρώ/ελβετικού φράγκου είναι καταχρηστικός, ως διαταράσσων σημαντικά, λόγω της αδιαφάνειάς του, την ισορροπία των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των

συμβαλλομένων εις βάρος του καταναλωτή (άρθρο 2 παρ. 2, 6 και 7 ν. 2251/1994). Ότι, ειδικότερα κατά παράβαση της ειδικής αρχής της διαφάνειας και προσβολής της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των μερών ο συγκεκριμένος όρος δεν είναι ευκρινής και εύληπτος, διότι δεν διατυπώνεται με διαφάνεια ο τρόπος λειτουργίας της συναλλαγματικής ισοτιμίας, η μέθοδος και οι ιδιαιτερότητες του μηχανισμού μετατροπής του εγχώριου νομίσματος σε ξένο νόμισμα. Μάλιστα, η αδιαφάνεια αυτή δεν ήρθη καθώς η εναγομένη δεν ενημέρωσε ορθώς τους καταναλωτές σχετικά με τον κίνδυνο της ενδεχόμενης διακύμανσης της συναλλαγματικής ισοτιμίας στην επίδικη περίπτωση και με το κόστος χρησιμοποίησης τεχνικών κάλυψης του ως άνω κινδύνου. Ότι στο πλαίσιο αυτό, η πλήρωση του σχετικού συμβατικού κενού κατόπιν ακυρότητας και επακόλουθης ανενέργειας του όρου πρέπει να γίνει με συμπληρωματική ερμηνεία κατ' άρθρο 200 ΑΚ και όχι με εφαρμογή του άρθρου 291 ΑΚ. Ότι ο όρος αναγνώρισης είναι άκυρος ως αντίθετος στις διατάξεις των άρθρων 2 παρ.2, 6 και 7 ν.2251/1994, καθόσον συνιστά άκυρη παραίτηση του καταναλωτή από την προστασία που του διασφαλίζει η αρχή της διαφάνειας αλλά και ως αντίθετος στις διατάξεις του άρθρο 2 παρ.7 εδ.β και ιγ, καθόσον οδηγεί σε περιορισμό των δικαιωμάτων του καταναλωτή, β) Ότι, τίθεται ζήτημα παραβίασης των άρθρων 9α'-θ' Ν.2251/1994, διενέργειας παραπλανητικής διαφήμισης, αλλά και καταστρατήγησης των αρχών της καλής πίστης, καθώς η τράπεζα με τη χρήση δόλιων και παράνομων μέσων προξένησε ζημία στους καταναλωτές και, συνεπώς, συντρέχουν και οι όροι των άρθρων 914, 919 και 281 ΑΚ, γ) ότι πρόκειται για παράνομη και άκυρη δικαιοπραξία ως αντίθετη στα χρηστά ήθη και ιδίως ως αισχροκερδή κατά τα άρθρα 178, 179 ΑΚ, δ) Ότι συντρέχει περίπτωση αναπροσαρμογής της παροχής λόγω έκτακτης και απρόοπτης μεταβολής των συνθηκών κατά τα άρθρα 288, 388 ΑΚ. Με βάση το ιστορικό αυτό, οι ενάγουσες καταναλωτικές ενώσεις με κύρια βάση την ακυρότητα των

προδιατυπωμένων και φερόμενων ως καταχρηστικών γενικών συναλλακτικών όρων, δυνάμει των οποίων η κρίσιμη νομισματική ισοτιμία ευρώ και ελβετικού φράγκου προσδιορίζεται στον χρόνο της πληρωμής των δόσεων και όχι στον χρόνο της εκταμίευσης των δανείων και με επικουρικές βάσεις αφενός την απρόοπτη μεταβολή των συνθηκών, που επήλθε συνεπεία της ραγδαίας ανατίμησης του ελβετικού φράγκου έναντι του ευρώ και κατέστησε υπέρμετρα επαχθή την εξυπηρέτηση των συμβατικών υποχρεώσεων των δανειοληπτών και αφετέρου την επικαλούμενη αδικοπρακτική ευθύνη της τράπεζας, η οποία φέρεται να χορήγησε τα επίδικα στεγαστικά δάνεια εφαρμόζοντας αθέμιτη εμπορική πρακτική, συνισταμένη στη χρήση παραπλανητικής διαφήμισης και στην παροχή ελλιπών και εσφαλμένων πληροφοριών μέσω τραπεζικών υπαλλήλων, μη εφοδιασμένων με το απαιτούμενο νόμιμο πιστοποιητικό για την παροχή υπηρεσιών αναφορικά με τα προτεινόμενα επενδυτικά προϊόντα ζήτησαν, με προσωρινά εκτελεστή απόφαση, να αναγνωρισθεί ότι οι υπ' αριθμ. 7α παρ. 2, 3 και 9 παρ. 1 όροι της δανειακής σύμβασης που προβλέπουν αντίστοιχα ότι το ποσό της τοκοχρεωλυτικής δόσης υπολογίζεται βάσει της ισοτιμίας ευρώ/CHF, κατά το χρόνο καταβολής και ότι σε περίπτωση καταγγελίας η τράπεζα δικαιούται να μετατρέψει το σύνολο της απαίτησης σε ισότιμη οφειλή Ευρώ με βάση την τιμή πώλησης που ισχύει κατά την ημέρα της καταγγελίας.

τυχάνουν καταχρηστικοί λόγω αδιαφάνειας, με βάση τη γενική ρήτρα καταχρηστικότητας του άρθρου 2 παρ. 6 Ν. 2251/1994, αλλά και διότι εμπίπτουν στις εξειδικευμένες περιπτώσεις καταχρηστικότητας του άρθρου 2 παρ. 7 (ια), (κδ) και (λ) του ανωτέρω νόμου, και στη συνέχεια, με πλήρωση του προκαλούμενου από την ακυρότητα του όρου κενού, με συμπληρωματική ερμηνεία βάσει του άρθρου 200 ΑΚ, να δέχεται η εναγομένη την αποπληρωμή των συναφθέντων δανείων όχι με βάση την τρέχουσα κατά το χρόνο πληρωμής της δόσης συναλλαγματική ισοτιμία, αλλά με

βάση την ισχύουσα κατά χρόνο εκταμίευσης των δανείων τοιαύτη. Επίσης ζήτησαν την ακυρότητα του περιεχόμενου στις τροποποιητικές της σύμβασης πράξεις «όρου αναγνώρισης», με τον οποίο οι οφειλέτες αναγνωρίζουν ως ορθό και νόμιμο το χρωστούμενο κεφάλαιο το οποίο έχει διαμορφωθεί βάσει του παραπάνω (7α) άκυρου ΓΟΣ. Ειδικότερα ζήτησαν με προσωρινά εκτελεστή απόφαση: (α) Να απαγορευθεί στην εναγομένη να διατυπώνει στο μέλλον, να επικαλείται και να χρησιμοποιεί, στις συναλλαγές της με καταναλωτές και στα πλαίσια συμβάσεων δανείων σε ελβετικό φράγκο ή με ρήτρα ελβετικού φράγκου γενικούς όρους που προβλέπουν την αποπληρωμή των τοκοχρεολυτικών δόσεων και τον υπολογισμό του άληκτου κεφαλαίου, με βάση την εκάστοτε ισχύουσα συναλλαγματική ισοτιμία ευρώ και ελβετικού φράγκου κατά την ημερομηνία της καταβολής-πληρωμής, σε περίπτωση δε καταγγελίας της σύμβασης ότι έχει δικαίωμα η τράπεζα να μετατρέψει το σύνολο της απαίτησης σε ισότιμη οφειλή Ευρώ με βάση την τιμή πώλησης που ισχύει κατά την ημέρα της καταγγελίας, (β) Να απαγορευθεί στην εναγομένη να επικαλείται στο μέλλον και να χρησιμοποιεί στις συναλλαγές της με καταναλωτές και στα πλαίσια συμβάσεων δανείων σε ελβετικό φράγκο ή με ρήτρα ελβετικού φράγκου, σε κάθε ρύθμιση οφειλής ή μείωσης δόσης δανείου τον ΓΟΣ «ο οφειλέτης με αιτία τη Σύμβαση οφείλει στην Τράπεζα ληξιπρόθεσμα ποσά Ελβετικών Φράγκων, ..οι εδώ συμβαλλόμενοι αναγνωρίζουν και αποδέχονται τα ανωτέρω ποσά ως νόμιμα και ακριβή», (γ) Να απαγορευθεί στην εναγομένη να απαιτεί την καταβολή των δόσεων βάσει της τρέχουσας συναλλαγματικής ισοτιμίας ευρώ και ελβετικού φράγκου, όπως αυτή διαμορφώνεται κατά τον χρόνο της πληρωμής, (δ) Να απαγορευθεί στην εναγομένη τράπεζα να αποκρούει την εκ μέρους των δανειοληπτών καταβολή των τοκοχρεολυτικών δόσεων σε ελβετικό φράγκο στο ισόποσο τους σε ευρώ, βάσει της ισοτιμίας ευρώ και ελβετικού φράγκου κατά τον χρόνο εκταμίευσης του δανείου και της χορήγησής του σε ευρώ, (ε)

Να απαγορευθεί η καταγγελία των συμβάσεων των δανείων, εάν οι δανειολήπτες καταβάλλουν τα ποσά των τοκοχρεολυτικών δόσεων σε ελβετικό φράγκο στο ισόποσο τους σε ευρώ βάσει της ισοτιμίας ευρώ και ελβετικού φράγκου κατά το χρόνο εκταμίευσης των δανείων και της χορήγησής τους σε ευρώ, (στ) Να υποχρεωθεί η εναγομένη να ανέχεται την καταβολή εκ μέρους των καταναλωτών της τοκοχρεωλυτικής δόσης εξόφλησης μερικώς ή ολικώς του δανείου, μετατρέποντας το καταβαλλόμενο από αυτούς ποσό ευρώ σε ελβετικό φράγκο με βάση τη συναλλαγματική ισοτιμία, που ισχύει κατά τον χρόνο εκταμίευσης του δανείου, (ζ) να παραλείπει η εναγομένη να επιδώκει την τμηματική ή την ολική εξόφληση των χορηγήσεων αυτών με βάση την τρέχουσα τιμή πώλησης του χορηγηθέντος νομίσματος κατά την ημέρα της καταβολής, αλλά μόνο με την ισοτιμία E/CHF κατά το χρόνο εκταμίευσης του δανείου, (η) σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης να παραλείπει η εναγομένη να μετατρέπει το προκύπτον χρεωστικό υπόλοιπο σε ευρώ, με βάση την τρέχουσα τιμή πώλησης του ελβετικού φράγκου την ημέρα της καταγγελίας, (θ) Να παύσει η εναγομένη να χρησιμοποιεί και να εκδίδει αποσπάσματα εμπορικών βιβλίων και αντιγράφων λογαριασμών, στα οποία γίνεται υπολογισμός των δόσεων και τόκων κατόπιν μετατροπής του ελβετικού φράγκου σε ευρώ βάσει άλλης συναλλαγματικής ισοτιμίας από αυτή, που ισχύει κατά τον χρόνο εκταμίευσης του δανείου, (ι) Να υποχρεωθεί η εναγομένη να προβεί στο συνυπολογισμό όλων των χρεώσεων, ήτοι τόκων δόσεων αλλά και καταβολών εκ μέρους των δανειοληπτών που έχουν γίνει κατόπιν μετατροπής του Ελβετικού Φράγκου σε Ευρώ με βάση τη συναλλαγματική ισοτιμία Ευρώ-Ελβετικού Φράγκου κατά τον χρόνο εκταμίευσης εκάστου δανείου, άλλως με βάση το ποσό των ευρώ που εκταμιεύτηκε και το συμβατικό επιτόκιο, (ια) Να απέχει η εναγομένη από την είσπραξη των απαιτήσεων με κάθε τρόπο, αλλά και της καταγγελίας των συμβάσεων δανείων της παραπάνω κατηγορίας, έως ότου προβεί στον ορθό επανυπολογισμό

και ενημερώσει τους δανειολήπτες με εξώδικη δήλωση επιδιδόμενη με δικαστικό επιμελητή, (ιβ) Να απαγορευθεί στην εναγομένη η κάθε είδους χρήση των εγγράφων των ρυθμίσεων και μειώσεων δόσεων σε τρίτους τόσο στα δάνεια της επίδικης κατηγορίας όσο και στα κάθε είδους και φύσης δάνεια της, που περιέχουν τον ΓΟΣ με τον οποίο ο καταναλωτής αναγνωρίζει την οφειλή του έναντι της εναγομένης καθώς και η επίκληση της συμφωνίας αναγνώρισης του χρέους, (ιγ) Να απειληθεί σε βάρος της εναγομένης χρηματική ποινή 100.000 ευρώ για κάθε μία επιμέρους και ανά καταναλωτή, αλλά και κατά ημέρα παραβίαση του διατακτικού της εκδοθησομένης απόφασης εκάστης των παραπάνω υποχρεώσεων, (ιδ) να ισχύσει το διατακτικό της εκδοθησομένης αποφάσεως για όλους του Έλληνες και αλλοδαπούς δανειολήπτες δανείων που χορήγησε η εναγομένη σε ελβετικό φράγκο, άλλως με ρήτρα Ελβετικού φράγκου, (ιε) να κηρυχθεί η απόφαση προσωρινώς εκτελεστή και (ιστ) και να συμψηφιστεί η δικαστική δαπάνη. Επί της ανωτέρω αγωγής, συζητηθείσας κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας (άρθρο 10 §§ 19, 20 εδ.α, 25§2 Ν.2251/1994, σε συνδ.με 741 επ. ΚΠολΔ), εκδόθηκε η εκκαλουμένη απόφαση, με την οποία κρίθηκε παραδεκτή, επαρκώς ορισμένη και νόμιμη η αγωγή ως προς την κύρια βάση της, ερειδόμενη στις διατάξεις των άρθρων 2 παρ.2,6 και 7, 10 παρ.1,2,3,4,5,16 δ. Ν.2251/1994, 281, 200, 806 ΑΚ, 70, 907,908 παρ.1, 947 παρ.1 ΚΠολΔ, απορρίφθηκαν ως νόμω αβάσιμες οι τρεις επικουρικές βάσεις της αγωγής και δη α) της αδιοπρακτικής ευθύνης της εναγομένης τράπεζας λόγω δόλιας και αντίθετης με την καλή πίστη συμπεριφοράς, συνισταμένης στην παροχή ελλιπών εσφαλμένων και παραπλανητικών πληροφοριών από τραπεζικούς υπαλλήλους αναφορικά με τα επίδικα δάνεια, β) λόγω αντίθεσης στα χρηστά ήθη, ιδίως λόγω του αισχροκερδούς χαρακτήρα κατά τα άρθρα 178 και 179 ΑΚ και γ) της απρόοπτης μεταβολής των συνθηκών κατά τα άρθρα 288, 388 ΑΚ και επίσης απορρίφθηκε ως μη νόμιμο το (ιδ) αγωγικό αίτημα να ισχύσει το διατακτικό της

αποφάσεως στους αναφερόμενους Έλληνες και αλλοδαπούς καταναλωτές, με την αιτιολογία ότι τα όρια ισχύος της δικαστικής απόφασης προβλέπονται από τους δικονομικούς κανόνες και δε συνιστούν αντικείμενο δικαστικής διάγνωσης, ενώ επίσης απορρίφθηκαν σιγή ορισμένα άλλα αγωγικά αιτήματα (που αναφέρονται κατωτέρω). Στη συνέχεια ύστερα από εκτίμηση του αποδεικτικού υλικού η αγωγή, κατά το μέρος που κρίθηκε νόμιμη, έγινε δεκτή και ως ουσία βάσιμη, δεκτού γενομένου ότι οι όροι 7α παρ.2-3 και 9 παρ.1 (όροι ισοτιμίας) των επίδικων συμβάσεων είναι αδιαφανείς και δεν ανταποκρίνονται στην αρχή της διαφάνειας, όπως προβλέπεται στο άρθρο 2 παρ.2, 6 και 7 Ν.2551/1994 και υπερβαίνουν σημαντικά τα τασσόμενα με τις διατάξεις αυτές όρια (βλ. 106 και 112 φύλλα εκκαλουμένης) και επιπλέον είναι άκυροι διότι πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 2 παρ.7 περιπτ. ια, κδ και λ Ν.2251/1994 (βλ. 113ο φύλλο εκκαλουμένης). Επίσης άκυρος κρίθηκε και ο περιεχόμενος στις συμβάσεις ρύθμισης της οφειλής όρος («όρος αναγνώρισης») ότι οι δανειολήπτες αναγνωρίζουν ως νόμιμο και ακριβές το ποσό του δανείου τους που είχε προκύψει με βάση τη συναλλαγματική ισοτιμία κατά το χρόνο καταβολής, διότι συνιστά άκυρη παραίτηση του καταναλωτή από την προστασία που του διασφαλίζει η αρχή της διαφάνειας κατά το Ν.2251/1994 αλλά και λόγω αντιθέσεώς του στα άρθρο 2 παρ.7εδ.β και ιγ' που ορίζουν ότι είναι άκυροι ως καταχρηστικοί οι όροι που περιορίζουν υπέρμετρα την ευθύνη του προμηθευτή.

Κατά της αποφάσεως αυτής παραπονούνται τώρα η εναγομένη τράπεζα και οι ενάγουσες ενώσεις, με τις υπό κρίση εφέσεις τους, για τους αναφερόμενους σ'αυτές λόγους, που συνίστανται σε εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου και κακή εκτίμηση των αποδείξεων και ζητούν την εξασφάλιση της εκκαλουμένης, ώστε για μεν την εκκαλούσα-εναγομένη τράπεζα να απορριφθεί η αγωγή, για δε για εκκαλούσες- ενάγουσες ενώσεις να γίνει δεκτή η αγωγή ως προς τις απορριφθείσες επικουρικές βάσεις της (914, 178, 179,

288,388 ΑΚ) (1ος λόγος έφεσης), να γίνουν δεκτά τα υπό στοιχεία (ιδ), (θ), (ι), (ια), (ιβ) αγωγικά αιτήματα, που απορρίφθηκαν ρητά και σιγή από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο (2ος λόγος της έφεσης), να εξεταστούν τα μη εξετασθέντα από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο ακόλουθα ζητήματα : ι) ότι ο επίμαχος ΓΟΣ, είναι άκυρος ως καταχρηστικός κατ'άρθρο 2 παρ.6ν.2251/1994, διότι καταστρατηγεί την καθοδηγητική διάταξη του 806 ΑΚ και του άρθρου 291 ΑΚ καθόσον η σύμβαση αποτελεί δάνειο σε ευρώ με ρήτρα ελβετικού φράγκου αλλά και διότι αντίκειται στα άρθρα 288 και 281 ΑΚ καθόσον τα επίδικα δάνεια αποτελούσαν ελαττωματικές και επικίνδυνες εργασίες/τραπεζικά προϊόντα, ιι) ότι συντρέχει περίπτωση αθέμιτης εμπορικής πρακτικής και καταχρηστικής άσκησης δικαιώματος και ότι η επίδικη ισοτιμία αποτελούσε κεκρυμμένο τόκο (3ος λόγος έφεσης). Με την αοκηθείσα δε αντέφεση και πρόσθετους λόγους έφεσης, οι ενάγουσες ενώσεις πλήττουν την εκκαλουμένη «διότι πέραν της καταχρηστικότητας των ΓΟΣ για παραβίαση της αρχής της διαφάνειας (6 παρ.2 ν.2251/1994) συντρέχουν ταυτόχρονα και επιμέρους ακυρότητες των ΓΟΣ, οι οποίες δεν εξετάσθηκαν από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, ενώ έπρεπε να εξεταστούν, ανεξαρτήτως αν έγινε δεκτή η κύρια βάση ακυρότητας των γ.ο.σ και συγκεκριμένα συντρέχουν οι διαλαμβανόμενοι στην αγωγή πρώτος, δεύτερος, τρίτος πέμπτος και έκτος λόγοι, που συνίστανται αντιστοίχως στο ότι η ρήτρα πληρωμής βάσει της τιμής πώλησης του νομίσματος χορήγησης την ημέρα καταβολής καθιστά το τίμημα αόριστο, ότι η ρήτρα πληρωμής του δανείου και των δόσεων βάσει της τιμής πώλησης του νομίσματος την οποία καθορίζει μονομερώς η εναγομένη τράπεζα είναι αόριστη, ότι ο επίδικος ΓΟΣ εισάγει αποζημίωση υπέρ του προμηθευτή χωρίς αυτός να υποχρεούται να αποδείξει τη ζημία του και επομένως αντίκειται στο άρθρο 7 παρ.2κβ Ν.2251/1994 και ότι επίσης συνιστά κεκαλυμμένη αόριστη ρήτρα αναπροσαρμογής κεφαλαίου τόκων-κεκρυμμένη επιτοκισκή ρήτρα.

Επί της (α) εφέσεως.

Λόγοι για το παραδεκτό της αγωγής

1) Η εναγομένη και ήδη εκκαλούσα τράπεζα ισχυρίσθηκε στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο και επαναφέρει με τον υπό στοιχείο (Β1.1) λόγο της έφευσης ότι η επίδικη αγωγή είναι απαράδεκτη, διότι το αντικείμενό της, κατά περιεχόμενο και αίτημα, δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο συλλογικής αγωγής με βάση τον Ν.2251/1994 καθόσον η τυχόν έλλειψη διαφάνειας και η καταχρηστικότητα των όρων των συμβάσεων για την παροχή δανείων σε ελβετικό νόμισμα δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί γενικά για όλους τους δανειολήπτες αλλά κρίνεται μόνο στη βάση εκάστης συγκεκριμένης ατομικής περίπτωσης, αφού συνέχεται με τις προσωπικές ικανότητες (παιδεία, μόρφωση, εξοικείωση με συναλλαγές σε ξένο νόμισμα κλπ) εκάστου δανειολήπτη, οι οποίες είναι διαφορετικές.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 10 παρ.1-20 Ν.2251/1994 «περί προστασίας καταναλωτών»,όπως τροποποιήθηκε και ισχύει σήμερα, ορίζονται τα εξής: «15: «Κάθε ένωση καταναλωτών νομιμοποιείται να ζητεί ενώπιον δικαστηρίων και διοικητικών αρχών κάθε μορφής έννομη προστασία για τα δικαιώματα των μελών της, ως καταναλωτών. Ιδίως νομιμοποιείται να ασκεί αγωγή, αίτηση ασφαλιστικών μέτρων, αίτηση ακύρωσης ή προσφυγή κατά διοικητικών πράξεων και να παρίσταται ως πολιτικώς ενάγουσα. Κάθε ένωση καταναλωτών δικαιούται να παρεμβαίνει προσθέτως σε εκκρεμείς δίκες μελών της για την υποστήριξη των δικαιωμάτων τους ως καταναλωτών» 16: «Ένωση καταναλωτών που έχει τουλάχιστον πεντακόσια (500) ενεργά μέλη και έχει εγγραφεί στο μητρώο ενώσεων καταναλωτών πριν από ένα τουλάχιστον έτος, μπορεί να ασκεί, κάθε είδους αγωγή για την προστασία των γενικότερων συμφερόντων του καταναλωτικού

κοινού (συλλογική αγωγή). Η αγωγή του προηγούμενου εδαφίου μπορεί να ασκηθεί και όταν η παράνομη συμπεριφορά προσβάλλει τα συμφέροντα τριάντα (30), τουλάχιστον, καταναλωτών. Ιδίως μπορεί να ζητήσει: α) Την παράλειψη παράνομης συμπεριφοράς του προμηθευτή, ακόμη και πριν αυτή εκδηλωθεί, ιδίως όταν συνίσταται σε παράβαση των διατάξεων: αα) των άρθρων 2, 3, 3α έως 3ιβ, 4, 4α έως 4η, 4θ, 5, 6, 7, 7α, 8, 9, 9α έως 9θ του παρόντος νόμου. Όταν η παράνομη συμπεριφορά εκδηλώνεται μετά από σύσταση ή υπόδειξη ενώσεων των προμηθευτών ή εφόσον οι ενώσεις αυτές προβαίνουν σε παράνομη συμπεριφορά, στην περίπτωση αυτή μπορεί να ζητηθεί και από αυτές η παύση της εν λόγω συμπεριφοράς, β) Χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, γ) Τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων εξασφάλισης των απαιτήσεων του καταναλωτικού κοινού για την παράλειψη της παράνομης συμπεριφοράς ή τη χρηματική ικανοποίηση μέχρι την έκδοση εκτελεστής απόφασης» 18. «Η συλλογική αγωγή ασκείται σε αποκλειστική προθεσμία έξι (6) μηνών από την τελευταία εκδήλωση της παράνομης συμπεριφοράς που αποτελεί τη βάση της. 19. Αποκλειστικώς αρμόδιο για την εκδίκαση συλλογικής αγωγής είναι το πολυμελές πρωτοδικείο της κατοικίας ή της έδρας του εναγομένου». 20. «Συλλογικές αγωγές των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 16 δικάζονται κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, στη συντομότερη δυνατή δικάσιμο. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την προσωρινή εκτέλεση της απόφασης. Οι έννομες συνέπειες που προκύπτουν από την απόφαση αυτή ισχύουν έναντι πάντων, και αν δεν ήταν διάδικοι. Το δεδικασμένο απόφασης που δέχεται εν όλω ή εν μέρει αγωγή της περίπτωσης δ' της παραγράφου 16 ισχύει και υπέρ των ζημιωθέντων καταναλωτών, έστω και αν αυτοί δεν είχαν συμμετάσχει στη σχετική δίκη. Απαιτήσεις καταναλωτών που απορρέουν από την παράνομη συμπεριφορά, πέραν αυτών που ορίζονται στις περιπτώσεις α' έως και δ' της παραγράφου 16, δεν θίγονται. Το δικαίωμα άσκησης ατομικής αγωγής των καταναλωτών

δεν επηρεάζεται από την απόρριψη του αιτήματος αγωγής της ένωσης καταναλωτών κατά το οριζόμενο στην παράγραφο 16».

Από τις ανωτέρω διατάξεις, σαφώς συνάγεται ότι η προστασία των συμφερόντων του καταναλωτικού κοινού ανατέθηκε σε ενώσεις καταναλωτών με σωματειακό χαρακτήρα, με την άσκηση συλλογικής αγωγής. Αντικείμενο της αγωγής αυτής, την οποία οι ενώσεις αυτές μπορούν να ασκήσουν εναντίον των προμηθευτών, είναι η δικαστική βεβαίωση αντικαταναλωτικής συμπεριφοράς και η απαγόρευση της ή η ρύθμιση καταστάσεως κατά τρόπο που να μην προσβάλλει τα συμφέροντα των καταναλωτών. Αποκλειστικά αρμόδιο για την εκδίκαση της συλλογικής αγωγής είναι, σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ.19 του ανωτέρω νόμου, το Πολυμελές Πρωτοδικείο της κατοικίας ή έδρας του εναγομένου κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας, ενώ κατά την παράγραφο 20 του ίδιου άρθρου (κατά τις εκεί διακρίσεις), η εκδιδόμενη απόφαση παράγει τα αποτελέσματά της έναντι πάντων και αν δεν ήταν διάδικοι (ΟΛΑΠ 7/2016, ΑΠ 1293/2014, ΑΠ 1219/2001, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Το παραπάνω άρθρο 10 § 15 Ν. 2251/1994, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 13 παρ.15 του Ν.3587/2007, προβλέπει τη λεγόμενη «συλλογική εν ευρεία έννοια - lato sensu - αγωγή», με την οποία οι καταναλωτικές ενώσεις νομιμοποιούνται να ζητούν στο όνομά τους την παροχή ένδικης προστασίας για την ικανοποίηση ατομικών δικαιωμάτων ή αξιώσεων των μελών τους έναντι συγκεκριμένων προμηθευτών ή παραγωγών (εδ.α,β). Διαφορετική δομή, ωστόσο, εμφανίζει η «εν στενή έννοια - stricto sensu - αγωγή», που ρυθμίζεται στο άρθρο 10 παρ. 16 περ.α κατά το πρότυπο της σωματειακής αγωγής του γερμανικού και του γαλλικού δικαίου. Με την εν λόγω αγωγή, η ένωση καταναλωτών δικαιούται να ζητεί «...την παράλειψη της παράνομης συμπεριφοράς του προμηθευτή ...(περ. α'), ιδίως όταν αυτή συνίσταται στη διατύπωση και χρήση καταχρηστικών γενικών όρων των συναλλαγών, χωρίς να αποκλείεται και η σώρευση αιτήματος για την καταβολή ποσού ως «...χρηματικής ικανοποίησης

λόγω ηθικής βλάβης» (περ. β'). Όπως ρητά ορίζεται στο νόμο, η ένωση νομιμοποιείται να ασκήσει την προκείμενη αγωγή όχι για λογαριασμό συγκεκριμένου καταναλωτή, αλλά για την προστασία των «... γενικότερων συμφερόντων του καταναλωτικού κοινού...». Από τις ανωτέρω διατάξεις προκύπτει ότι η υπόθεση που φέρεται ενώπιον του δικαστηρίου με τη συλλογική αγωγή του άρθρου 10 παρ.16 περ.α, δεν έχει ως αντικείμενο τη διάγνωση ιδιωτικού δικαιώματος, έννομης σχέσης ή ζητήματος αμισθητούμενου μεταξύ ορισμένων υποκειμένων ως φορέων του, αλλά την αυθεντική βεβαίωση νομικού γεγονότος ή τη διάπλαση κατάστασης υπέρ του γενικού συμφέροντος (ΑΠ 1030/2001, Εφαθ 3728/2006, ΕΛΛΔνη 2008.883, Εφαθ 147/2004). Η ως άνω συλλογική αγωγή του άρθρου 10 παρ.16α αποβλέπει ως εκ τούτου στη διαφύλαξη του «διάχυτου καταναλωτικού συμφέροντος» και δεν αναφέρεται σε ατομικά θιγόμενους καταναλωτές, όπως η εν ευρεία έννοια συλλογική αγωγή του άρθρου 10 παρ.15 Ν.2251/1994. Σε περίπτωση δε αντικαταναλωτικής συμπεριφοράς, αντικείμενο της αγωγής αυτής είναι η βεβαίωση της συμπεριφοράς του εναγόμενου προμηθευτή ως αντικαταναλωτικής και η απαγόρευσή της ή/και η ρύθμιση της κατάστασης έτσι ώστε να μην προσβάλλεται το συμφέρον των καταναλωτών, με τον εξαναγκασμό του προμηθευτή σε συγκεκριμένη πράξη ή παράλειψη, με την οποία θα αίρεται η αθέμιτη πρακτική, αλλά και θα ανατρέπεται η επανάληψή της στο μέλλον. Επομένως, εφόσον η αγωγή αυτή έχει στόχο την προστασία συλλογικών συμφερόντων δεν μπορούν με αυτήν να επιδιώκονται ατομικά συμφέροντα είτε των μελών των ενώσεων είτε τρίτων καταναλωτών. Και ναι μεν η απόφαση της συλλογικής αγωγής μπορεί να αποτελεί αντικείμενο επίκλησης από μεμονωμένους καταναλωτές σε ενδεχόμενες ατομικές διαφορές με τον ίδιο προμηθευτή, τούτο όμως, δε σημαίνει ότι μπορεί με τη συλλογική αγωγή να επιδιώκεται παροχή ατομικής ένδικης προστασίας, ακόμα κι αν αυτή αφορά ευρύτερη ομάδα προσώπων. Κάθε αίτημα που δεν

κατατείνει στη διαφύλαξη του γενικού αλλά στη διασφάλιση του ατομικού καταναλωτικού συμφέροντος μέσω κριτηρίων ατομικών, αναγόμενων σε προσωπικές καταστάσεις, εκτιμήσεις, ικανότητες, προβλέψεις, επιδιώξεις και διακινδυνεύσεις των αντισυμβαλλομένων μερών δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο-βάση της συλλογικής αγωγής, στο πλαίσιο της οποίας το δικαστήριο καλείται να διατάξει ρυθμιστικά μέτρα υπερατομικού χαρακτήρα. Και τούτο διότι αντικείμενο της αγωγής αυτής είναι η δικαστική βεβαίωση ορισμένης νομικής ή πραγματικής κατάστασης ως αντικαταναλωτικής, αφετέρου δε η επιβολή αντίρροπων ρυθμιστικών ή διαπλαστικών μέτρων, ικανών να ανατρέψουν ή να αποτρέψουν την έκνομη αυτή κατάσταση χάριν της προστασίας του γενικού συμφέροντος του καταναλωτικού κοινού (ΑΠ 293/2014 ΔΕΕ 2014.272, ΑΠ 1219/2001 ΔΕΕ 2001, 1128). Συνεπώς, διαφοροποιείται ουσιωδώς η παροχή συλλογικής σε σχέση με την παροχή ατομικής ένδικης προστασίας, καθώς στην πρώτη ο έλεγχος έγκειται στην παράβαση βασικών γενικών δικαιοτικών αρχών λόγω διακινδύνευσης του κοινού καταναλωτικού συμφέροντος εντός απροσδιορίστου αριθμού καταρτισμένων συμβάσεων. Επομένως, τόσο το αίτημα της συλλογικής αγωγής όσο και η απόφαση επ' αυτής, θα πρέπει να τείνουν στην προστασία των γενικότερων συμφερόντων με την αναγνώριση της αντικαταναλωτικής συμπεριφοράς του προμηθευτή και τη λήψη ρυθμιστικών μέτρων σε βάρος του τελευταίου και δη την απαγόρευση της συνομολόγησης ή της μελλοντικής χρήσης του συγκεκριμένου συμβατικού όρου. Άλλωστε αυτή ακριβώς είναι και η πεμπουσία της εκούσιας δικαιοδοσίας, να κατατείνει στην παροχή πρωτογενούς έννομης προστασίας με τη λήψη διαπιστωτικής ή διαπλαστικής υφής μέτρων, ανεξόρτητα από την ύπαρξη διαφοράς σχετικά με συγκεκριμένο ιδιωτικό δικαίωμα ή έννομη σχέση του ουσιαστικού δικαίου (βλ. Μητσόπουλο, Η έννοια της εκουσίας δικαιοδοσίας, σε ΝΔ 1971.339). Και αυτό ακριβώς επιτελείται στην περίπτωση της εν στενή έννοιας συλλογικής αγωγής του άρθρου

10§16 εδ.α, όπου το δικαστήριο δεν προβαίνει στη διάγνωση ατομικής έννομης σχέσης ή ιδιωτικού δικαιώματος της ενάγουσας καταναλωτικής ένωσης, αλλά διαπιστώνει γενικά και αντικειμενικά την ύπαρξη κατάστασης, ενέχει αντικαταναλωτική συμπεριφορά, διατάσσει τα κατά την κρίση του ενδεχόμενα ρυθμιστικά μέτρα για την προστασία του συνόλου των καταναλωτών και εξαλείφει παράνομες πρακτικές του προμηθευτή (ΑΠ 293/2014, ΔΕΕ 2014. 272, ΑΠ 1219/2001 ΔΕΕ 2001. 1128 και Κουσσούλη, ο.π. σελ. 1100). Περαιτέρω, η δεχόμενη τον καταχρηστικό χαρακτήρα ενός ΓΟΣ και διατάσσουσα την παράλειψη της χρήσης του δικαστική απόφαση δεσμεύει τον προμηθευτή έναντι οποιασδήποτε άλλης καταναλωτικής οργάνωσης, με συνέπεια η εξενεχθείσα δικαστική κρίση να είναι δεσμευτική για το δικαστήριο κάθε νέας συλλογικής αγωγής, ενώ στο πλαίσιο της ατομικής δίκης, αναπτύσσει κατά τη διάταξη του άρθρου 10 παρ.20 ν.2251/1994 μια ιδιότυπη δεσμευτικότητα που ισχύει έναντι πάντων, πλην όμως η απόφαση επί της συλλογικής αγωγής της παραπάνω διάταξης δεν διαγνώσκει δικαιώματα ή υποχρεώσεις ούτε ενεργεί αποκαταστατικά αλλά διαπιστώνει την αντικαταναλωτική συμπεριφορά του προμηθευτή. Η απόφαση επί συλλογικής αγωγής που διαπιστώνει την καταχρηστικότητα ενός ΓΟΣ δεν μπορεί να έχει ως συνέπεια την ακυρότητα όλων των αντίστοιχων όρων των ενσωματωμένων σε ατομικές συμβάσεις με συγκεκριμένους καταναλωτές, έστω και αν αυτοί είναι μέλη της ένωσης που άσκησε την αγωγή, αφού η επέλευση ή μη της ακυρότητας των ενσωματωμένων όρων αποτελεί έργο της αποκαταστατικής λειτουργίας, την οποία τα δικαστήρια επιτελούν στο πλαίσιο της αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας τους. Συνεπώς το αληθές νόημα της κρίσιμης διάταξης είναι ότι οποιοδήποτε ευνοϊκό αποτέλεσμα της εκδοθείσας ως άνω απόφασης μπορεί να γίνει απλά αντικείμενο επίκλησης τόσο από τα μέλη της ένωσης καταναλωτών, η οποία ήταν διάδικος στη συγκεκριμένη δίκη, όσο και από άλλους καταναλωτές, ακόμα και μη μέλη ένωσης, οι οποίοι διατηρούν

αξιώσεις έναντι του ίδιου εναγομένου. Στην περίπτωση της συλλογικής αγωγής ο δικαστικός έλεγχος είναι αφηρημένος, είτε διότι αφορά απροσδιόριστο αριθμό ήδη καταρτισμένων συμβάσεων, είτε διότι ενεργείται για το μέλλον (ex ante) στη βάση δηλαδή απλής διακινδύνευσης τουγενικού καταναλωτικού συμφέροντος από τη φερόμενη ως παράνομη ή καταχρηστική συμπεριφορά του προμηθευτή. Αντίθετα στην ατομική δίκη εξετάζονται τόσο η συγκεκριμένη βλάβη που προκλήθηκε ή δύναται να προκληθεί στα συμφέροντα του καταναλωτή όσο και οι ειδικές συνθήκες που οδήγησαν στη σύναψη συγκεκριμένης σύμβασης εκ μέρους του καταναλωτή. Στη δίκη επί συλλογικής αγωγής, που έχει αντικείμενο την αναγνώριση της καταχρηστικότητας ενός ΓΟΣ και την παράλειψη της συνομολόγησής του στο μέλλον, τα κριτήρια ελέγχου της καταχρηστικότητας του όρου είναι αυστηρότερα σε βάρος του προμηθευτή από τα αντίστοιχα κριτήρια που εφαρμόζονται στη δίκη επί ατομικής αγωγής. Τούτο διότι το κύρος ενός ΓΟΣ δεν κρίνεται με βάση τις συντρέχουσες περιστάσεις της εκάστοτε ατομικής σύμβασης που συνομολογήθηκε στον χρόνο πριν από την άσκηση της (ατομικής) αγωγής, δηλαδή στο παρελθόν αλλά αντιθέτως, κρίνεται με βάση την αφηρημένη επικινδυνότητα του όρου για το χρόνο που ακολουθεί του χρόνου άσκησης της (συλλογικής) αγωγής (βλ. Δέλλιο, Όροι Συναλλαγών, 2013, αρ. 93). Ο δικαστής δηλαδή, που αποφαινεται επί συλλογικής αγωγής οφείλει να προβλέψει για το μέλλον και να εκτιμήσει όσο το δυνατό περισσότερους από τους πιθανούς κινδύνους, που μπορεί να κρύβει η επίμαχη ρήτρα για τον καταναλωτή ή, κατ' άλλη διατύπωση, «οφείλει να αναζητήσει με καχυποψία και αφηρημένες υποθέσεις όλους τους πιθανούς επιλήψιμους τρόπους χρήσης της ρήτρας», και μάλιστα ανεξαρτήτως του αν η επίμαχη ρήτρα χρησιμοποιήθηκε πράγματι καταχρηστικά σε συγκεκριμένες συμβάσεις του έχουν ήδη συνομολογηθεί (ΑΠ 1219/2001 ΔΕΕ 2001, 1128: «όταν υπόκειται προς κρίση συλλογική αγωγή νομιμοποιούμενης ενώσεως καταναλωτών ο αφηρημένος

κίνδυνος που ενσωματώνει ένας τέτοιος αδιαφανής όρος για την δικαιοπρακτική αυτοδιάθεση κάθε υποψηφίου καταναλωτή οδηγεί στην κήρυξη ως ακύρου του σχετικού όρου ακόμη και αν ο ενδεχόμενα εύλογος τρόπος εφαρμογής του όρου στην πράξη από τον προμηθευτή θα αρκούσε για την εξάλειψη της επικινδυνότητάς του» (βλ. Δέλλιο, Προστασία των καταναλωτών, τ.ΙΙ, σελ.200, Καράση, Γενικοί Όροι Συναλλαγών, Δικαστικός Έλεγχος, 1992, σελ. 142,143). Εξάλλου, σύμφωνα με την πάγια νομολογία τόσο του ΔΕΕ όσο και του Αρείου Πάγου. «λόγω του προληπτικού χαρακτήρα και του αποτρεπτικού σκοπού των αγωγών παραλείψεως, καθώς και της αυτοτέλειάς τους έναντι κάθε είδους ατομικής διαφοράς, οι αγωγές αυτές μπορούν να ασκηθούν ακόμα και αν οι ρήτρες των οποίων ζητείται η απαγόρευση δεν έχουν χρησιμοποιηθεί σε συγκεκριμένες συμβάσεις» (ΔΕΕ της 26.4.2012, Nemzeti/ Invitel, C-472/10, σκέψη.371, ΔΕΕ της 24.1.2002, Επιτροπή/Ιταλίας, C-372/99,σκ.15, ΔΕΕ της 27.6.2000, Oceano Grupo/Salvat Ed Tores, C 240-244/98, σκέψη 27). Κατ' άλλη διατύπωση, ενώ στην ατομική αγωγή «τα δικαστήρια ή τα αρμόδια όργανα καλούνται να αποφανθούν in concreto επί του καταχρηστικού χαρακτήρα ρήτρας που περιλαμβάνεται σε σιναφθείσα σύμβαση», στη συλλογική αγωγή «καλούνται να αποφανθούν in abstracto επί του καταχρηστικού χαρακτήρα ρήτρας που ενδέχεται να ενσωματωθεί σε συμβάσεις που δεν έχουν ακόμη συναφθεί» (ΔΕΕ της 9/9/2004, Επιτροπή/Ισπανίας, C-70/03, σκ.16). Εξάλλου, ο ίδιος ο Ν.2251/1994 προβλέπει διαφορετική νομική αντιμετώπιση των πραγματικών περιστατικών στη συλλογική αγωγή σε σχέση με τη ατομική αγωγή και όσον αφορά την ερμηνεία του καταχρηστικού ΓΟΣ, όπως τούτο προκύπτει από τις παραγράφους 4 και 5 του άρθρου 2 Ν.2251/1991 (2 παρ.4 § «Κατά την ερμηνεία των γενικών όρων συναλλαγών λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη προστασίας των καταναλωτών.Γενικοί όροι συναλλαγών που διατυπώθηκαν μονομερώς από τον προμηθευτή ή από τρίτον για λογαριασμό του σε περίπτωση αμφιβολίας

ερμηνεύονται υπέρ του καταναλωτή» και 2 παρ.5: «Ειδικώς όταν ελέγχεται το περιεχόμενο ΓΟΣ κατά την εφαρμογή των άρθρων 10 παρ.16α και 13α παρ.2,3 επιλέγεται η δυσμενέστερη για τον καταναλωτή ερμηνευτική εκδοχή, εφόσον οδηγεί σε απαγόρευση διατύπωσης και χρήσης του σχετικού όρου») ήτοι στη συλλογική αγωγή προέχει η απομάκρυνση από τις συναλλαγές ΓΟΣ που θα μπορούσαν να βλάψουν τα συμφέροντα των καταναλωτών. Τέλος επισημαίνεται το άρθρο 7 παρ.1 και 2 της Οδηγίας 93/13, σύμφωνα με το οποίο « 1.Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε προς το συμφέρον των καταναλωτών καθώς και των ανταγωνιζόμενων επαγγελματιών, να υπάρχουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα,προκειμένου να πάψει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται από έναν επαγγελματία με καταναλωτές, 2. Τα μέσα αυτά περιλαμβάνουν διατάξεις που δίνουν σε άτομα ή οργανισμούς που έχουν, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, ορισθεί ως έχοντες έννομο συμφέρον για την προστασία των καταναλωτών, τη δυνατότητα να προσφύγουν, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων ή διοικητικών οργάνων, τα οποία αποφαινόμενοι για το εάν συμβατικές ρήτρες, που έχουν συνταχθεί με σκοπό τη γενικευμένη χρήση έχουν καταχρηστικό χαρακτήρα και εφαρμόζουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα για να πάψει η χρησιμοποίηση των ρητρών αυτών». Υποχρεώνονται έτσι τα κράτη μέλη να μεριμνούν ώστε να υπάρχουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα προκειμένου να πάψει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται με καταναλωτές (ΔΕΕ της 26/4/2012, Invitel ,υπόθεση C-472/10, , σκέψη 35).

Στην προκειμένη περίπτωση, η ένδικη αγωγή, με το προπαρατεθέν περιεχόμενο και αιτήματα συνιστά (πλην των εξαιρέσεων που θα αναφερθούν κατωτέρω) την κατά νόμο (10 παρ.16) συλλογική αγωγή, η οποία δεν είναι σώρευση περισσότερων ατομικών αγωγών, ούτε η φερόμενη με αυτήν

υπόθεση τυγχάνει εξατομικεύμενης αντιμετώπισης, με βάση τα ατομικά περιστατικά κάθε περίπτωσης, αλλά στο πλαίσιο της εν λόγω συλλογικής αγωγής το περιεχόμενο των ΓΟΣ και η τυχόν ακυρότητά τους, μπορεί να υποβληθεί και θα υποβληθεί σε προληπτικό και αφηρημένο έλεγχο, με βάση την αντίληψη που θα σχημάτιζε ένας μέσος εκπρόσωπος του κύκλου των καταναλωτών προς τον οποίο οι ΓΟΣ απευθύνονται, οι οποίοι ερμηνεύονται υπερατομικά με τη χρήση ερμηνευτικών μέσων που έχουν γενικότερη σημασία για τις συμβάσεις στις οποίες προορίζονται να χρησιμοποιηθούν, χωρίς να συνδέεται ο έλεγχος αυτός με την κατάρτιση συγκεκριμένης σύμβασης και τις προσωπικές ιδιότητες, ιδιαιτερότητες και περιστάσεις του καταναλωτή. Στην συλλογική αγωγή προέχει και επιδιώκεται η απομάκρυνση από τις συναλλαγές ΓΟΣ που θα μπορούσαν να βλάψουν τα συμφέροντα των καταναλωτών, όπως τούτο επιδιώκεται και με την προκείμενη αγωγή. Επομένως, οι ισχυρισμοί της εκκαλούσας τράπεζας ότι η διαφορά επιτρέπει μόνο εξατομικεύμενη εξέταση του ζητήματος και δεν μπορεί να κριθεί *in abstracto* τυγχάνουν αβάσιμοι και απορριπτέοι όπως και ο συναφής (B1-1) λόγος της έφεσης. Εξάλλου, τυχόν αποδοχή των ισχυρισμών της εκκαλούσας θα οδηγούσε στην κατάργηση της συλλογικής αγωγής και στο δ΄αυτής κατοχυρωμένο δικαίωμα συλλογικής δικαστικής προστασίας των καταναλωτών, αποτέλεσμα που αντίκειται στο εθνικό και κοινοτικό δίκαιο.

2) Με τον υπό στοιχείο (B.1.2) λόγο της παραπάνω (α) έφεσης πλήττεται η εκκαλουμένη, διότι κατ'εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του άρθρου 1 παρ.4α ν.2251/1994, του πρωτογενούς ενωσιακού δικαίου και της Οδηγίας 93/13/ΕΟΚ, δέχθηκε ότι συντρέχει στο πρόσωπο των δανειοληπτών η έννοια του καταναλωτή και ότι εφαρμόζεται στην ένδικη διαφορά το δίκαιο περί προστασίας των καταναλωτών.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΚ) 44/2001, της Σύμβασης των Βρυξελλών και Σύμβασης Λουγκάνο (N.2460/1997), σε συνδυασμό με το σκοπό θεσπίσεως αυτών προκύπτει δικαιοδοτικά προνόμια και αυξημένη προστασία επικυλύσσεται μόνο στους αγοραστής, οι οποίοι έχουν ανάγκη προστασίας, διότι η οικονομική τους θέση χαρακτηρίζεται από την αδυναμία τους έναντι των πωλητών, καθώς πρόκειται για τελικούς καταναλωτές με ιδιωτικό χαρακτήρα, οι οποίοι, μέσω της αγοράς του προϊόντος, το οποίο αποκτούν, δεν εμπλέκονται σε εμπορικές ή επαγγελματικές δραστηριότητες (ΑΠ 1738/2009, ΕΠολΔ 2011.316, Εφαθ 5861/2006, ΔΕΕ 2007.62). Συναφώς το άρθρο 15 του Κανονισμού ορίζει ότι «σε συμβάσεις που ο σκοπός τους μπορεί να θεωρηθεί ξένος προς την επαγγελματική δραστηριότητα αυτού που τις καταρτίζει και που αποκαλείται στη συνέχεια «καταναλωτής»» , ενώ αντιστοίχως το άρθρο 13 παρ.1 της Σύμβασης των Βρυξελλών ορίζει «σε συμβάσεις που ο σκοπός τους μπορεί να θεωρηθεί ξένος προς την επαγγελματική δραστηριότητα αυτού που τις καταρτίζει, και που αποκαλείται στη συνέχεια καταναλωτής»,στο δε Προοίμιο του ανωτέρω Κανονισμού αναφέρεται ότι «για συμβάσεις καταναλωτών σκόπιμο είναι να προστατεύεται ο αδύναμος κρίκος». Κατά μεν την ως άνω γραμματική διατύπωση των παραπάνω διατάξεων,ως συμβάσεις καταναλωτών χαρακτηρίζονται εκείνες που συνάπτονται από ένα πρόσωπο (τον "καταναλωτή"), με σκοπό που μπορεί να θεωρηθεί ξένος προς την επαγγελματική του δραστηριότητα, κατά δε το σκοπό των διατάξεων αυτών επιδιώκεται η προστασία του «μη επαγγελματία» τελικού χρήστη της υπηρεσίας ή του αγοραστή του προϊόντος και όχι των επαγγελματιών, οι οποίοι κερδοσκοπούν επί ή διά του προϊόντος ή της υπηρεσίας, καθόσον αυτοί στα πλαίσια της επαγγελματικής τους δραστηριότητας δε κρίνονται άξιοι προστασίας. Ήτοι το ειδικό καθεστώς που θεσπίζουν για τους καταναλωτές οι ανωτέρω διατάξεις (Σύμβασης, Κανονισμού) αποσκοπούν στην προστασία του συμβαλλόμενου καταναλωτή, ως εξ

ορισμού οικονομικώς ασθενέστερου και διαθέτοντος μικρότερη νομική πείρα από τον αντισυμβαλλόμενο του. Επομένως, τόσο από το γράμμα όσο και από τον σκοπό των ανωτέρω διατάξεων του κοινοτικού δικαίου προκύπτει ότι οι εν λόγω διατάξεις αφορούν μόνον τον ιδιώτη τελικό καταναλωτή, ο οποίος δεν εμπλέκεται σε εμπορικές ή επαγγελματικές δραστηριότητες. Σύστοιχη με τα ανωτέρω τυγχάνει η πάγια νομολογία του ΔΕΚ, σύμφωνα με την οποία μόνο εκείνος που προβαίνει σε συναλλαγές για την απόκτηση αγαθών ή υπηρεσιών έξω από το πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας, εμπίπτει στο πεδίο προστασίας των διατάξεων των άρθρων της Σύμβασης των Βρυξελλών και του Κανονισμού, ήτοι μόνον οι συμβάσεις που συνάπτονται για την κάλυψη ιδίων καταναλωτικών αναγκών ενός ατόμου σε ιδιωτικό επίπεδο εμπίπτουν στις διατάξεις που προστατεύουν τον καταναλωτή ως θεωρούμενο οικονομικώς ασθενέστερο μέρος, ενώ απεναντίας η ηθελημένη από τις διατάξεις αυτές ιδιαίτερη προστασία δεν δικαιολογείται στην περίπτωση συμβάσεων που έχουν ως σκοπό επαγγελματική δραστηριότητα (βλ. ΔΕΚ, της 21.6.1978, υπόθεση C-150/77, Bertrand/OTT, ιδίως σκέψεις 19-22, ΔΕΚ της 19.1.1993 υπόθεση C-89/91, Schearson/TVB Treuhandgesellschaft, ΔΕΚ της 3.7.1997, υπόθεση C-269/95, Francesco Benincasa κατά Dentalkit Srl, σύμφωνα με τις οποίες «τα σχετικά δικαιοδοτικά προνόμια αφορούν μόνον τον ιδιώτη τελικό καταναλωτή, ο οποίος δεν εμπλέκεται σε εμπορικές ή επαγγελματικές δραστηριότητες». Στις αποφάσεις του ΔΕΚ κοινό χαρακτηριστικό και εννοιολογικός πυρήνας του ορισμού "του καταναλωτή" αποτελεί η μη ικανοποίηση με τη σύναψη της σύμβασης επαγγελματικών αναγκών διότι στα πλαίσια των συναλλαγών αυτών ο συμβαλλόμενος δεν έχει αποκτήσει τις γνώσεις, την εμπειρία και εν γένει την εξειδικευμένη στο αντικείμενο αυτό διαπραγματευτική ικανότητα που έχει ο προμηθευτής, γεγονός που δικαιολογεί την προστασία του από το νόμο και όχι η ιδιότητα του συμβαλλόμενου λήπτη των υπηρεσιών ως εμπόρου ή ελεύθερου

επαγγελματία και συνεπώς ο όρος "καταναλωτής" περιλαμβάνει και εμπόρους και ελεύθερους επαγγελματίες, εφόσον αυτοί συνάπτουν συμβάσεις για τις ιδιωτικές ανάγκες τους. Έτσι, ουσιαστικό κριτήριο για το χαρακτηρισμό του συμβαλλόμενου ως «καταναλωτή», πρέπει να είναι η ερασιτεχνική ιδιότητα του αποδέκτη του αγαθού, ως προς τη συγκεκριμένη συναλλαγή. Ωσαύτως, σύμβαση καταναλωτή θεωρείται μόνο εκείνη που αποβλέπει στην κάλυψη των ιδίων καταναλωτικών αναγκών ενός ατόμου και μόνον αυτή εμπίπτει στις διατάξεις που προστατεύουν τον καταναλωτή, ως θεωρούμενο οικονομικά ασθενέστερο μέρος, ενώ όταν οι επιχειρούμενες από τους τελευταίους συναλλαγές συναρτώνται λειτουργικά με επιχειρηματική δραστηριότητα, δεν τίθεται θέμα προστασίας τους με τις ανωτέρω διατάξεις. Σημειωτέον ότι με το πρωτόκολλο από 3.6.1971 «για την ερμηνεία από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της Συμβάσεως των Βρυξελλών, ορίστηκε ότι αρμόδιο να αποφαινεται επί της ερμηνείας της Σύμβασης είναι το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ), η νομολογία δε αυτού είναι δεσμευτική για τα κράτη μέλη, υπό τη μορφή της αυθεντικής ερμηνείας (ΑΠ 189/2013, ΑΠ 904/2011, ΑΠ 1738/2009, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Η δε ερμηνεία που έχει δώσει το ΔΕΚ για τις διατάξεις της Συμβάσεως των Βρυξελλών, ισχύει και για τις διατάξεις του Κανονισμού 44/2001, δεδομένου ότι ο Κανονισμός αντικαθιστά τη Σύμβαση και οι διατάξεις αυτών μπορούν να χαρακτηρισθούν ως ισοδύναμες (ΔΕΚ της 7-4-2016, υπόθεση C- 222/2015, σκέψη 28, ΔΕΚ της 14-5-2009, υπόθεση C-180/2006, Αρμ.2010.150).

Περαιτέρω, σε επίπεδο εθνικού δικαίου, με τον Ν.2251/1994, που έχει τον τίτλο «προστασία Καταναλωτών» και αποτελεί ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο της Οδηγίας 93/13 του Συμβουλίου της ΕΟΚ «σχετικώς με τις καταχρηστικές ρήτρες συμβάσεων συναπτομένων μετά των καταναλωτών» (ΑΠ 7/2011 ΝοΒ 2011.562, ΑΠ 1001/2010 ΕΕμπΔ 2010. 943, ΑΠ 2123/2009 ΔΕΕ 2010.714, ΕφΑθ 2057/2010 ΔΕΕ 2011. 339, ΕφΠειρ 11/2011 ΔΕΕ 2011. 814,

ΕφΘεσ 459/2011 ΕΕμπΔ 2011.535) θεσπίστηκαν διατάξεις σχετικά με την προστασία του καταναλωτή από καταχρηστικές ρήτρες, τις οποίες ο προμηθευτής έχει (θεωρητικά) τη δύναμη να επιβάλλει μονομερώς και χωρίς προηγηθείσα διαπραγμάτευση στον διαπραγματευτικό αδύναμο καταναλωτή. Ειδικότερα, κατά τη διάταξη του άρθρου 1 παρ.4 του Ν.2251/1994 με τον όρο καταναλωτής νοείται «κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο (ή ένωση προσώπων χωρίς νομική προσωπικότητα), το οποίο προμηθεύεται προϊόντα ή υπηρεσίες και των οποίων κάνει «τελική χρήση» αποτελώντας τον «τελικό αποδέκτη» τους». Ο ορισμός του καταναλωτή διαφέρει στα δύο νομοθετικό κείμενα. Σε αντίθεση με τον ελληνικό νόμο, η Οδηγία έχει στενότερο υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής, καθώς στην Οδηγία (άρθρ.2 περ.β) ο καταναλωτής δε νοείται ευρέως, όπως στον ελληνικό νόμο, αλλά αντιθέτως «καταναλωτής είναι κάθε πρόσωπο, το οποίο, κατά τις συμβάσεις που καλύπτει η παρούσα Οδηγία, ενεργεί για σκοπούς οι οποίοι είναι άσχετοι με τις επαγγελματικές του δραστηριότητες». Ως κριτήριο, δηλαδή, για την απόδοση σε ένα πρόσωπο της ιδιότητας του καταναλωτή χρησιμοποιείται ο σκοπός για τον οποίο ενεργεί το πρόσωπο και το εάν ενεργεί για να εξυπηρετήσει προσωπικές ή επιχειρηματικές/εμπορικές του ανάγκες. Το ίδιο προβλεπόταν και με την διάταξη του άρθρου 2 παρ.2 του προϊσχύσαντος Ν.1961/1991 κατά την οποία «καταναλωτής είναι κάθε νομικό ή φυσικό πρόσωπο, που ενεργεί συναλλαγές με σκοπό την απόκτηση ή τη χρησιμοποίηση κινητών ή ακινήτων πραγμάτων ή υπηρεσιών για την ικανοποίηση μη επαγγελματικών αναγκών». Αντιθέτως, με την μεταγενέστερη διάταξη του άρθρου 1 παρ.4 του Ν.2251/1994, άξιος της σχετικής προστασίας του νόμου αυτού, είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που αποκτά το προϊόν ή τις υπηρεσίες για ικανοποίηση όχι μόνο των ατομικών αλλά και των επαγγελματικών του αναγκών, αρκούντος απλώς και μόνο του γεγονότος ότι είναι ο τελικός αποδέκτης τούτων (ΑΠ 1738/2009, ΑΠ 16/2009, ΑΠ 989/2004 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Ο ελληνικός νόμος για να

αποσαφηνίσει την έννοια του καταναλωτή δεν χρησιμοποιεί το ίδιο με την Οδηγία κριτήριο, αλλά αντιθέτως κριτήριο για να χαρακτηριστεί ένα πρόσωπο ως καταναλωτής, όπως προκύπτει από το γράμμα του νόμου αυτού, είναι μόνο το εάν αυτός είναι ο τελικός αποδέκτης των προϊόντων ή υπηρεσιών και εάν κάνει τελική χρήση αυτών. Απαιτείται δηλαδή, να μην διαθέτει τα προϊόντα και να μην χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες ως μεταπωλητής/ενδιάμεσος σε δευτερογενή αγορά καταναλωτών. Ο έλληνας νομοθέτης υιοθετώντας ευρύτερο ορισμό του καταναλωτή, προστατεύοντας συνειδητά ακόμη και τους εμπόρους και επαγγελματίες που ενεργούν ως τελικοί αποδέκτες προϊόντων και υπηρεσιών και κάνουν χρήση αυτών για ίδιες ανάγκες (έστω και επαγγελματικές). Με την επιλογή του αυτή ο έλληνας νομοθέτης θέλησε να διασφαλίσει την ευρύτερη δυνατή προστασία, περιλαμβάνοντας στο πεδίο αυτής όχι μόνον τους μη εμπόρους καταναλωτές, αλλά και τους εμπόρους και επιχειρηματίες οι οποίοι αποτελούν τελικούς αποδέκτες και χρήστες των προϊόντων και υπηρεσιών που προμηθεύονται/λαμβάνουν και ως προς τα οποία δεν αποτελούν μεσολαβητές προς τρίτους ή ενδιάμεσους προμηθευτές σε επόμενο στάδιο της αγοράς. Η επιλογή αυτή δικαιολογείται κυρίως από την αντίληψη πως στην ελληνική πραγματικότητα όλοι οι καταναλωτές, είτε πρόκειται για μη εμπόρους είτε για εμπόρους, λειτουργούν ερασιτεχνικά όταν πρόκειται περί προϊόντων των οποίων αποτελούν τους τελικούς αποδέκτες. Η θεσπισθείσα με το Ν.2251/1994 έννοια του καταναλωτή διεύρυνε τον κύκλο των προσώπων στα οποία παρέχεται η προβλεπόμενη από αυτόν προστασία, σε σχέση με τον κύκλο των προσώπων στα οποία αφορά η Οδηγία 93/13/ΕΟΚ, σε εφαρμογή της οποίας εκδόθηκε ο Ν.2251/1994, ορίζοντας ως καταναλωτή τον τελικό αποδέκτη. Η θέσπιση, πάντως, αυτή δεν είναι αντίθετη προς την παραπάνω Οδηγία, δεδομένου ότι το άρθρο 8 της Οδηγίας, που ορίζει ότι «Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή διατηρούν, στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία, αυστηρότερες διατάξεις σύμφωνες

προς τη συνθήκη, για να εξασφαλίζεται μεγαλύτερη προστασία του καταναλωτή», επιτρέπει στον εθνικό νομοθέτη τη διεύρυνση της έννοιας του καταναλωτή (ΟΛΑΠ 13/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Ο αδιαμφισβήτητος χαρακτήρας της Οδηγίας 93/13, ως Οδηγίας ελάχιστης εναρμόνισης, δηλαδή ως Οδηγίας που θέτει τους ελάχιστους βασικούς κανόνες (basic rules) οι οποίοι έχουν μεν σκοπό να προστατεύσουν τον λήπτη προϊόντων ή υπηρεσιών από τη χρήση καταχρηστικών γενικών όρων συναλλαγών, δεν αποκλείει στον εθνικό νομοθέτη την καθιέρωση αυστηρότερης και συγκεκριμένα ευρύτερου βεληνεκούς προστασίας. Ακολούθως, θεσπίσθηκε η ανωτέρω διάταξη (1 παρ.4 ν.2251/1994) προκειμένου να περιληφθούν στην προστασία του νόμου όχι μόνο οι ιδιώτες αλλά και οι έμποροι οι οποίοι μέχρι τότε, υπό το προηγούμενο καθεστώς του Ν.1961/1991, εξαιρούντο. Είτε όμως πρόκειται για εμπόρους είτε όχι, στην περίπτωση που αυτοί συναλλάσσονται για την κάλυψη όχι των ιδίων αναγκών τους αλλά δρούν «επιχειρηματικά», δεν εμπίπτουν στην έννοια του καταναλωτή. Εκ των αναφερομένων στο προπαρατεθέν κοινοτικό δίκαιο και στην Οδηγία 93/13/ΕΚ παρέπεται ότι επιβάλλεται συσταλτική ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 1 παρ.4α του Ν.2251/1994, ώστε να θεωρείται ως σύμβαση καταναλωτή μόνον εκείνη που αποβλέπει στην κάλυψη ιδίων καταναλωτικών αναγκών του προσώπου (καταναλωτή), είτε αυτές σχετίζονται με την ιδιωτική είτε με την επαγγελματική δραστηριότητα αυτού. Προϋπόθεση δηλαδή για την παροχή της ανωτέρω προστασίας είναι η «ερασιτεχνική ιδιότητα» του τελικού αποδέκτη του αγαθού ως προς τη συγκεκριμένη συναλλαγή. Αυτή πρέπει να θεωρηθεί ότι λείπει μόνον εκεί όπου ο αποδέκτης του προϊόντος ή της υπηρεσίας αποτελεί ενδιάμεσο κρίκο της εμπορικής αλυσίδας, δηλαδή όταν αποκτά συναφές με το επάγγελμά του αγαθό με σκοπό να το διαθέσει περαιτέρω στην αγορά ή να παραχωρήσει τη χρήση του σε άλλους. Η κρίση αυτή συνάδει προς τον σκοπό θεσπίσεως των ανωτέρω διατάξεων με τις οποίες

αποσκοπήθηκε η προστασία του "μη επαγγελματία" τελικού χρήστη της υπηρεσίας ή αγοραστή του προϊόντος και όχι των επαγγελματιών, οι οποίοι μεσολαβούντες κερδοσκοπούν επί ή δια του προϊόντος ή της υπηρεσίας, καθόσον αυτοί στα πλαίσια της επαγγελματικής τους δραστηριότητας δεν κρίνονται άξιοι προστασίας. Ο «επαγγελματικώς δρων μεσολαβητής», ως μέρος του δικτύου εκμεταλλεύσεως δεν είναι τελικός χρήστης. Περαιτέρω, η ανωτέρω διάταξη (4 παρ.1 Ν.2251/1994) αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 παρ.5 του Ν.3587/2007, ως εξής: «α) Ως καταναλωτής νοείται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ενώσεις προσώπων χωρίς νομική προσωπικότητα για τα οποία προορίζονται τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που προσφέρονται στην αγορά και τα οποία κάνουν χρήση των προϊόντων ή των υπηρεσιών αυτών, εφόσον αποτελούν τον τελικό αποδέκτη τους β) Καταναλωτής είναι και: αα) κάθε αποδέκτης διαφημιστικού μηνύματος, ββ) κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που εγγυάται υπέρ καταναλωτή, εφόσον δεν ενεργεί στο πλαίσιο της επαγγελματικής ή επιχειρηματικής δραστηριότητας του». Με την ως άνω τροποποίηση προστέθηκαν στην έννοια του καταναλωτή οι προαναφερόμενες υποπεριπτώσεις (αα) και (ββ), ενώ κατά τα λοιπά η εν λόγω διάταξη (1 παρ.4 α Ν.2551/1994) παρέμεινε η ίδια. Με βάση τα ανωτέρω, προκειμένου να θεωρηθεί ως καταναλωτής ένα πρόσωπο, που επιζητεί την προστασία του νόμου, πρέπει να πληροί τις παραπάνω δύο αναγκαίες προϋποθέσεις: α) να πρόκειται για προϊόντα ή υπηρεσίες που προσφέρονται στην αγορά β) ο προμηθευόμενος αυτός να είναι ο τελικός αποδέκτης τους, ενώ δεν απαιτείται ο τελικός αποδέκτης να χρησιμοποιήσει το αγαθό για προσωπικές, δηλαδή μη επαγγελματικές ανάγκες του, όπως απαιτούσε ο προηγούμενος νόμος (άρθρο 2 παρ. 1 ν. 1969/1991). Δεν είναι όμως δυνατόν να θεωρηθεί καταναλωτής το πρόσωπο που αποκτά τα προϊόντα με σκοπό να τα μεταβιβάσει αυτούσια ή επεξεργασμένα, να παραχωρήσει τη χρήση ή να τα χρησιμοποιήσει για λογαριασμό ή για την οικονομική εξυπηρέτηση τρίτου. Ενόψει

τούτων, η έννοια του καταναλωτή, σύμφωνα με τις ως άνω διατάξεις (4 παρ.1α ν.2251/1994 και 5 παρ.1α Ν.3587/2007), είναι ευρεία και καταλαμβάνει κάθε πρόσωπο που αποτελεί τον τελικό αποδέκτη ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας, ασχέτως αν η χρήση για την οποία προορίζεται, είναι προσωπική ή επαγγελματική (ΑΠ 891/2013, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1343/2012, ΑΠ 1332/2012 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 733/2011 ΕΕμπΔ 2011.819, ΑΠ 16/2009 ΤΝΠ Νόμος). Ήδη με την πρόσφατη υπ'αριθμ.13/2015 απόφαση της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου, χωρία της οποίας παρατίθεται, αποσαφηνίζονται τα εξής: «Καταναλωτής, σύμφωνα με την διάταξη 1 παρ.4 του ν.2251/1994, που είναι άξιος της σχετικής προστασίας του, είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που αποκτά το προϊόν ή τις υπηρεσίες για ικανοποίηση όχι μόνο των ατομικών αλλά και των επαγγελματικών του αναγκών, αρκούντος απλώς και μόνον του γεγονότος ότι είναι ο τελικός αποδέκτης τούτων. Τέτοιος δε τελικός αποδέκτης, και όχι ενδιάμεσος, είναι εκείνος, που αναλίσκει ή χρησιμοποιεί το πράγμα σύμφωνα με τον προορισμό του, χωρίς να έχει την πρόθεση να το μεταβιβάσει αυτούσιο ή ύστερα από επεξεργασία σε άλλους αγοραστές, καθώς και αυτός που χρησιμοποιεί ο ίδιος την υπηρεσία και δεν τη διοχετεύει σε τρίτους. Η παραπάνω έννοια του καταναλωτή, κατά τον Ν.2251/1994, αποσκοπεί, όπως προκύπτει και από την εισηγητική έκθεση του, στη διεύρυνση του υποκειμενικού πεδίου εφαρμογής των προστατευτικών κανόνων αυτού, διότι οι ορισμοί του προϊσχύσαντος Ν.1961/1991, που περιόριζαν την έννοια του καταναλωτή σ' αυτόν που αποκτά προϊόντα ή υπηρεσίες για την ικανοποίηση μη επαγγελματικών του αναγκών, απέκλειαν ευρύτερες κατηγορίες καταναλωτών. Η διεύρυνση δε αυτή δεν είναι αντίθετη προς την παραπάνω οδηγία, δεδομένου ότι το άρθρο 8 αυτής, που ορίζει ότι «Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή διατηρούν, στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία, αυστηρότερες διατάξεις σύμφωνες προς τη συνθήκη, για να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη προστασία του καταναλωτή», επιτρέπει στον εθνικό νομοθέτη τη

διεύρυνση της έννοιας του καταναλωτή και πάντως δεν απαγορεύει σ' αυτόν τη θέσπιση όμοιας προστασίας κατά των καταχρηστικών ΓΟΣ και υπέρ προσώπων που δεν είναι καταναλωτές κατά την έννοια του άρθρου 2β της άνω οδηγίας. Έτσι, από το γεγονός ότι ο κοινοτικός νομοθέτης επέλεξε έναν στενότερο ορισμό του καταναλωτή στην παραπάνω, ελάχιστης εναρμόνισης, Οδηγία, δεν παραμερίζεται ο ευρύτερος ορισμός της εγχώριας ρύθμισης, αφού πρόθεση του κοινοτικού νομοθέτη ήταν να διατυπώσει με την συγκεκριμένη Οδηγία κατώτατους (ελάχιστους) όρους προστασίας. Περαιτέρω, στο πλαίσιο της ελληνικής έννομης τάξης, δεδομένης της διαρκούς επέκτασης των μαζικών συναλλαγών με συνέπεια τη συνηθέστατη προσχώρηση του ασθενέστερου οικονομικά μέρους σε μονομερώς διατυπωμένους όρους πρέπει να γίνει δεκτή η επέκταση της προστασίας του καταναλωτή και στις τραπεζικές συναλλαγές. Και τούτο διότι από την ευρεία, ως ανωτέρω, διατύπωση της διάταξης του άρθρου 1 παρ.4 περ.α του Ν.2251/1994 δεν συνάγεται οποιαδήποτε πρόθεση του νομοθέτη να αποκλείσει από το πεδίο εφαρμογής του νόμου τις συναλλαγές αυτές. Εξάλλου, οι συνήθειες τραπεζικές υπηρεσίες, μεταξύ των οποίων και η χορήγηση δανείων και πιστώσεων, απευθύνονται πάντοτε στον τελικό τους αποδέκτη, διότι αναλώνονται με τη χρήση τους, αποκλείοντας το στάδιο της περαιτέρω μεταβίβασής τους. Υπό την εκδοχή αυτή, οι ως άνω τραπεζικές υπηρεσίες είναι παροχές προς τελικούς αποδέκτες, ακόμη και όταν αυτοί είναι έμποροι ή επαγγελματίες και χρησιμοποιούν αυτές για την ικανοποίηση επιχειρηματικών ή επαγγελματικών τους αναγκών, αναλισκόμενες αμέσως από τους ίδιους στο πλαίσιο τραπεζικής συναλλαγής και όχι ενδιάμεσης προς περαιτέρω μεταβίβασή τους. Έτσι υπάγονται στην προστασία του Ν.2251/1994 όχι μόνο οι τραπεζικές υπηρεσίες, που από τη φύση τους απευθύνονται σε ιδιώτες πελάτες για την εξυπηρέτηση προσωπικών τους αναγκών, αλλά και αυτές που απευθύνονται σε επαγγελματίες, όπως είναι η χορήγηση δανείων και πιστώσεων για την εξυπηρέτηση

επαγγελματικών ή επιχειρηματικών αναγκών, χωρίς να αποκλείεται όμως στη συγκεκριμένη περίπτωση η εφαρμογή του άρθρου 281 ΑΚ, μετά από την υποβολή σχετικής ένστασης από την τράπεζα, κάθε φορά που η επίκληση της ιδιότητας του καταναλωτή εμφανίζεται ως καταχρηστική, όπως συμβαίνει, όταν ο δανειολήπτης δεν υφίσταται έλλειμμα αυτοπροστασίας, διότι διαθέτει εμπειρία στο συγκεκριμένο είδος συναλλαγών ή έχει τέτοια οικονομική επιφάνεια και οργανωτική υποδομή, ώστε να μπορεί να διαπραγματευθεί ισότιμοι τους όρους της δανειακής του σύμβασης.....Η καταχρηστικότητα ενός ΓΟΣ, επί ατομικών διαφορών, κρίνεται σύμφωνα με το ισχύον δίκαιο, όχι κατά το χρόνο της αρχικής διοτύπωσής του ή της κατάρτισης της συγκεκριμένης σύμβασης, αλλά κατά το χρόνο που, κατά τη διάρκεια της σύμβασης, ανακύπτει το πρόβλημα, το οποίο οδηγεί στη χρήση (επίκληση) αυτού από τον προμηθευτή. Κατά λογική αναγκαιότητα και προς το σκοπό ομοιόμορφης νομικής μεταχείρισης ομοίων πραγμάτων, η ιδιότητα του καταναλωτή πρέπει να κριθεί σύμφωνα με το δίκαιο που ισχύει κατά το χρόνο που γίνεται η χρήση (επίκληση) του καταχρηστικού ΓΟΣ από τον προμηθευτή».

Από την προηγηθείσα ανάλυση προκύπτει ότι τόσο κατά το κοινοτικό όσο και κατά το εθνικό δίκαιο, δεν προστατεύεται κάθε ασθενέστερος συναλλασσόμενος, αλλά μόνον εκείνος που δεν μπορεί να θεωρηθεί, κατ' αντικειμενική κρίση, ως «επαγγελματίας» (υπό την ανωτέρω έννοια) στο πλαίσιο της συγκεκριμένης συναλλαγής. Η ιδιότητα του καταναλωτή δεν εξαρτάται από το οικονομικό μέγεθος των συμβαλλομένων μερών, ούτε από την *in abstracto* ιδιότητα του τελικού καταναλωτή, ως εμπόρου ή επαγγελματία, αλλά από το σκοπό προς τον οποίο αποκτήθηκε η συγκεκριμένη υπηρεσία ή το συγκεκριμένο προϊόν. Εάν αυτά αποκτήθηκαν από κάποιον, καίτοι έμπορο ή επαγγελματία, προς το σκοπό ατομικής απολαύσεως, για την κάλυψη ιδίων καταναλωτικών αναγκών, είτε ατομικών είτε επαγγελματικών, αυτός είναι

"καταναλωτής", ενώ αν δεν χρησιμοποιήθηκαν από τον ίδιο, αλλά διοχετεύθηκαν σε τρίτους δεν δικαιολογείται η παρεχόμενη από τις ανωτέρω διατάξεις ιδιαίτερη προστασία. Έτσι, ουσιαστικό κριτήριο για τον χαρακτηρισμό του συμβαλλόμενου, ως καταναλωτή, πρέπει να είναι η ερασιτεχνική ιδιότητα του αποδέκτη του αγαθού ή της υπηρεσίας, ως προς τη συγκεκριμένη συναλλαγή. Όσον αφορά ειδικότερα τις τραπεζικές αλλά και επενδυτικές συναλλαγές, οι οποίες απευθύνονται στο ευρύ κοινό δύναται να προβαίνει σε αυτές και πρόσωπο το οποίο είναι καταναλωτής, δηλαδή πρόσωπο "μη δρών επαγγελματικώς", μη αναγκαιώς εξειδικευμένο στο συγκεκριμένο συναλλακτικό τομέα, έστω και εάν από τη συναλλαγή προσδοκά όφελος. Το δε κριτήριο της προσδοκίας οφέλους δε δύναται να του αφαιρέσει την ιδιότητα του καταναλωτή, διότι τούτο ενυπάρχει ως προσδοκία, σε κάθε οικονομική συναλλαγή, άνευ της οποίας (προσδοκίας οφέλους) το πρόσωπο δεν θα προέβαινε σε αυτή. Επομένως ο δανειολήπτης επαγγελματικού ή επιχειρηματικού δανείου θεωρείται τελικός αποδέκτης των πιστωτικών υπηρεσιών της τράπεζας και συνεπώς και καταναλωτής υπό την έννοια του άρθρου 1 παρ. 4 περ.α του Ν.2251/1994 .

Στην προκειμένη περίπτωση οι λήπτες δανείων στεγαστικής πίστης, ανεξαρτήτως εάν πρόκειται για εμπόρους ή ιδιώτες και ανεξαρτήτως εάν συμβλήθηκαν με σκοπό την εξυπηρέτηση ιδιωτικών ή επαγγελματικών τους συμφερόντων, (ήτοι για επαγγελματική στέγη), είναι ως προς τη συμβατική τους σχέση με τη δανείστρια Τράπεζα, «καταναλωτές» διότι είναι οι τελικοί αποδεκτές των προϊόντων της τράπεζας και ενέταξαν τον δανεισμό στην κάλυψη των ιδίων αναγκών τους και όχι με σκοπό περαιτέρω διάθεσης του προϊόντος στην αγορά, ήτοι δρούν «ερασιτεχνικώς» και όχι «ως επιχειρηματίες». Επομένως, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στην αμέσως πιο πάνω μείζονα σκέψη, υπάγονται στην παρεχόμενη από τις διατάξεις του καταναλωτικού δικαίου προστασία και όσα περί του αντιθέτου υποστηρίζει η εκκαλούσα τράπεζα με τον παροπάνω

λόγο της έφεσης, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα όπως και ο λόγος αυτός της έφεσης.

3) Με τον πρώτο πρόσθετο λόγο της ανωτέρω (α) έφεσης, η εκκαλούσα-εναγομένη τράπεζα επαναφέρει τον ισχυρισμό της περί αοριστίας της ένδικης αγωγής, ζήτημα, εξάλλου, που εξετάζεται και αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο τούτο με την άσκηση της έφεσης.

Για το ορισμένο της αγωγής, με την οποία επιδιώκεται ο έλεγχος των περιεχόμενων σε σύμβαση με καταναλωτή όρων, σε σχέση με τη διαφάνεια και την καταχρηστικότητα αυτών, επιβάλλεται να εκτίθεται η συμβατική σχέση με τον εναγόμενο προμηθευτή, οι συμβατικοί όροι ως προς οποίους προβάλλεται ότι είναι άκυροι λόγω αδιαφάνειας ή καταχρηστικότητας του περιεχομένου τους, καθώς και οι ισχυρισμοί που εξειδικεύουν το ανηγοιόχως κατά περίπτωση επικαλούμενο ελάττωμα κάθε όρου. Η έχουσα το προεκτεθέν περιεχόμενο και αίτημα ένδικη αγωγή είναι επαρκώς ορισμένη, καθόσον περιέχει όλα τα αναγκαία για το ορισμένο της προαναφερόμενα στοιχεία (άρθρ. 216 παρ1 εδ. α, β ΚΠολΔ και 1 παρ. 4 περιπτ. α εδ.α Ν 2251/1994) και επομένως ο ενάντιος ισχυρισμός της εκκαλούσας και ο συναφής πρόσθετος λόγος έφεσης πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι.

Λόγοι για το νόμο και ουσία βάσιμο της αγωγής

1) Με τον υπό στοιχείο (B2.1) λόγο της έφεσης, η εκκαλούσα τράπεζα ισχυρίζεται ότι κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο εφήρμοσε στον επίδικο συμβατικό όρο 7α τα κριτήρια της καταχρηστικότητας και έκρινε αυτόν άκυρο ως καταχρηστικό, διότι ο ανωτέρω όρος απηχεί τη διάταξη 291 ΑΚ και ως εκ τούτου δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 93/13/ΕΟΚ και του Ν.2251/1994 με αναγκαίο επακόλουθο να εξαιρείται του ελέγχου της καταχρηστικότητας, αφού πρώτα ελέγχεται εάν ο ΓΟΣ εμπίπτει στο

πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας και του του άρθρου 2 παρ. 6 Ν.2251/1994 και μόνον σε καταφατική περίπτωση χρησιμοποιούνται στη συνέχεια τα κριτήρια της διάταξης 2 παρ.6 εδ.β και 7 Ν. 2251/1994».

A. Με τον Ν.2251/1994 που έχει τον τίτλο «προστασία καταναλωτών» θεσπίστηκαν διατάξεις σχετικά με την προστασία του καταναλωτή. Σύμφωνα με το άρθρο 2 § 1 του νόμου αυτού, « οι γενικοί όροι των συναλλαγών (δηλαδή οι όροι, που έχουν διατυπωθεί εκ των προτέρων για αόριστο αριθμό μελλοντικών συμβάσεων) δεν δεσμεύουν τον καταναλωτή, εάν κατά την κατάρτιση της σύμβασης τους αγνοούσε ανυπαίτως, όπως, ιδίως, όταν ο προμηθευτής δεν του υπέδειξε την ύπαρξή τους ή του στέρησε τη δυνατότητα να λάβει πραγματική γνώση του περιεχομένου τους». Κατά δε την παρ.4 του ίδιου άρθρου « Κατά την ερμηνεία των γενικών όρων συναλλαγών λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη προστασίας των καταναλωτών. Γενικοί όροι συναλλαγών που διατυπώθηκαν μονομερώς από τον προμηθευτή ή από τρίτον για λογαριασμό του, σε περίπτωση αμφιβολίας ερμηνεύονται υπέρ του καταναλωτή», ενώ κατά την παρ.6 του ίδιου άρθρου, όπως αυτό είχε πριν από την αντικατάστασή του με το άρθρο 10 παρ. 24 στοιχ. β, του Ν.2741/1999, ορίζεται ότι «1.Οι γενικοί όροι των συναλλαγών απαγορεύονται και είναι άκυροι, αν έχουν ως αποτέλεσμα την υπέρμετρη διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων, σε βάρος του καταναλωτή», (όπως είναι και ο πελάτης της τράπεζας, στον οποίο η τελευταία, χωρίς ουσιαστική διαπραγμάτευση, αλλά με βάση προδιατυπωμένους όρους χορηγεί, εκτός των άλλων, καταναλωτικά ή στεγαστικά δάνεια). Ο καταχρηστικός χαρακτήρας ενός τέτοιου γενικού όρου, ενσωματωμένου σε σύμβαση, κρίνεται, αφού ληφθούν υπόψη η φύση των αγαθών ή υπηρεσιών, το σύνολο των ειδικών συνθηκών, κατά τη σύναψή της και όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της σύμβασης ή άλλης σύμβασης, από την οποία αυτή εξορτάται (ΑΠ 904/2011 Αρμ 2012.1708, Εφαθ 1611/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Ο

περιέχων την διάταξη αυτή Ν.2251/1994 αποτελεί ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο της Οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 5.4.1993 «Σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες συμβάσεων που συνάπτονται με τους καταναλωτές» (ΑΠ 7/2011 ΝοΒ 2011. 562, ΑΠ 1001/2010 ΕΕμπΔ 2010. 943, ΑΠ 2123/2009 ΔΕΕ 2010. 714, ΕφΠειρ 11/2011 ΔΕΕ 2011. 814, ΕφΘεσ 459/2011 ΕΕμπΔ 2011. 535, ΕφΑθ 2057/2010 ΔΕΕ 2011. 339). Στο άρθρο 3 παρ.1 και 2 της εν λόγω Οδηγίας ορίζεται : «1. Ρήτρα σύμβασης, που δεν αποτέλεσε αντικείμενο στομικής διαπραγμάτευσης, θεωρείται καταχρηστική, όταν, παρά την απαίτηση της καλής πίστης, δημιουργείται εις βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις των μερών, τα απορρέοντα από τη σύμβαση. 2. Οι γενικοί όροι συμβάσεων και παρεπόμενων συμφωνιών που καταρτίζονται στην Ελλάδα διατυπώνονται γραπτώς στην ελληνική γλώσσα, κατά τρόπο σαφή, συγκεκριμένο και εύληπτο, ώστε ο καταναλωτής να μπορεί να αντιληφθεί πλήρως το νόημά τους και εκτυπώνονται με ευανάγνωστους χαρακτήρες σε εμφανές μέρος του εγγράφου της σύμβασης», ενώ στο άρθρο 8 της Οδηγίας αυτής ορίζεται ότι «τα Κράτη-μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή να διατηρούν στον τομέα που διέπεται από την παρούσα Οδηγία, αυστηρότερες διατάξεις σύμφωνες προς τη συνθήκη, για να εξασφαλίζεται μεγαλύτερη προστασία του καταναλωτή». Η ανωτέρω διάταξη (2 παρ.6 Ν.2251/1994), στην αρχική της διατύπωση (ήτοι πριν την αντικατάστασή της με το άρθρο 10 παρ.24 Ν.2741/99), χρησιμοποιούσε τον όρο «υπέρμετρη διατάραξη» της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων, αποκλίνοντας έτσι φραστικά από τη διατύπωση του άρθρου 3 παρ. 1 της Οδηγίας, η οποία ομιλεί για «σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις των μερών». Στενή γραμματική ερμηνεία του όρου «υπέρμετρη» διατάραξη όχι μόνο περιόριζε σημαντικά τον έλεγχο του περιεχομένου των ΓΟΣ και συνεπώς οδηγούσε σε μειωμένη προστασία του καταναλωτή, έναντι εκείνης της Οδηγίας,

αλλά και δεν ήταν σύμφωνη με τη διαληφθείσα διατύπωση του άρθρου 3 παρ.1 της Οδηγίας, η οποία ομιλεί για «σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των των μερών». Η ανάγκη σύμφωνης με την Οδηγία, ερμηνείας του εθνικού δικαίου επέβαλλε όπως ο όρος «υπέρμετρη» διατάραξη, εκληφθεί, διασταλτικά ερμηνευόμενος, ότι σημαίνει «ουσιώδης ή σημαντική» διατάραξη, που φανερά διαφέρει από την υπέρμετρη διατάραξη και δεν αποτελεί λεκτικά ισοδύναμη έκφραση της ανωτέρω (αρχικής) διατύπωσης του Ν.2251/1994. Στη συνέχεια, με το άρθρο 10 παρ.24 εδ.β του Ν.2741/1999 απαλείφθηκε από την ανωτέρω διάταξη (2 παρ.6 ν.2251/1994) ο όρος «υπέρμετρη» διατάραξη. Και μετά όμως την τροποποίηση αυτή και την απόλειψη του όρου «υπέρμετρη», στην οποία προέβη ο νεότερος νομοθέτης με το ανωτέρω άρθρο (10 παρ. 24 εδ.β Ν.2741/1999), η ανάγκη εναρμονισμένης με τη διαληφθείσα Οδηγία ερμηνείας του εθνικού δικαίου επιβάλλει να δοθεί, μέσω τεολογικής συστολής, η ίδια έννοια στον όρο «διατάραξη» και να θεωρείται ως προϋπόθεση της καταχρηστικότητας κάποιου ΓΟΣ η με αυτόν «ουσιώδης ή σημαντική» διατάραξη της συμβατικής ισορροπίας (ΟΛΑΠ 15/2007 , ΟΛΑΠ 6/2006 ο.π). Ο Ν.2251/1994 τροποποιήθηκε με τον Ν. 3587/2007 (ΦΕΚ 52/10.7.2007) με τον οποίο ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη η Οδηγία 2005/29 «για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές στην εσωτερική αγορά» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 149). Με το άρθρο 2 παρ.2 του εν λόγω Ν.3587/2007 τροποποιήθηκε το εδαφ.α της διάταξης 2 παρ.6 του Ν.2251/1994 και ορίζεται πλέον ότι «είναι άκυροι οι ΓΟΣ που έχουν ως αποτέλεσμα τη σημαντική διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων. Ο καταχρηστικός χαρακτήρας γενικού όρου ενσωματωμένου σε σύμβαση κρίνεται αφού ληφθούν υπόψη η φύση των αγαθών ή υπηρεσιών που αφορά η σύμβαση, ο σκοπός της, το σύνολο των

ειδικών συνθηκών κατά τη σύναψή της και όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της συμβάσεως ή άλλης συμβάσεως από την οποία αυτή εξαρτάται». Προστέθηκε, δηλαδή, με την ανωτέρω διάταξη ο όρος «σημαντική» διατάραξη, που δεν υπήρχε στην υπό τον Ν.2741/1999 μορφή του άρθρου. Η ρύθμιση του άρθρου 2 παρ.6 του ν. 2251/1994 αποτελεί εξειδίκευση της γενικής αρχής του άρθρου 281 ΑΚ, κατά την οποία απαγορεύεται η καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος ή κατάχρηση ενός θεσμού, όπως είναι η συμβατική ελευθερία. Ενόψει τούτου, ο έλεγχος του κύρους του περιεχομένου ΓΟΣ βασικά προσανατολίζεται προς τη διάταξη του πιο πάνω άρθρου 281 ΑΚ. Με τους Γενικούς Όρους των Συναλλαγών (ΓΟΣ) είτε επιχειρείται απόκλιση από ρυθμίσεις του ενδοτικού δικαίου είτε ρυθμίζονται πρόσθετα στοιχεία που δεν αντιμετωπίζονται από διατάξεις του ενδοτικού δικαίου. Για να κριθεί εάν υπάρχει διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων, πρέπει προηγουμένως να προσδιοριστεί η συμβατική ισορροπία, η οποία υπάρχει όταν τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που προκύπτουν από τη συγκεκριμένη σύμβαση κατανέμονται και ισορροπούν με τρόπο όμοιο με αυτόν που επιτυγχάνεται με τις ρυθμίσεις του ενδοτικού δικαίου. Ως μέτρο δε ελέγχου της διατάραξης της ισορροπίας αυτής χρησιμεύει κάθε φορά το ενδοτικό δίκαιο, που ισχύει για τη συγκεκριμένη σύμβαση (ΟΛΑΠ 12/2017). Με τους ΓΟΣ δεν απαγορεύεται η απόκλιση από οποιαδήποτε διάταξη ενδοτικού δικαίου, αλλά μόνο από εκείνες που φέρουν «καθοδηγητικό» χαρακτήρα ή σε περίπτωση άτυπων συναλλακτικών μορφών από τις ρυθμίσεις εκείνες που είναι αναγκαίες για την επίτευξη του σκοπού και τη διατήρηση της φύσης της σύμβασης με βάση το ενδιάμεσο πρότυπο του συνήθως απρόσεκτου μεν ως προς την ενημέρωσή του, αλλά διαθέτοντος τη μέση αντίληψη κατά το σχηματισμό της δικαιοπρακτικής του απόφασης καταναλωτή του συγκεκριμένου είδους αγαθών ή υπηρεσιών (ΟΛΑΠ 15/2007, ΟΛΑΠ 6/2006 ο.π.). Αντιστοίχως, σύμφωνα και με το ΔΕΕ το συγκεκριμένο πρότυπο

εξειδικεύεται στον μέσο καταναλωτή, ο οποίος έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος (ΔΕΕ της 30/4/2014, *Agrad Kasler*, υπόθεση C-26/2013, σκέψη 74). Η καθοδηγητική λειτουργία του ενδοτικού δικαίου διαταράσσεται όταν με το περιεχόμενο του γενικού όρου αλλάζει η εικόνα που έχει διαμορφωθεί με βάση τους κανόνες του ιδιωτικού δικαίου για τη συγκεκριμένη συμβατική μορφή. Καταχρηστικός και συνεπώς άκυρος κατά το άρθρο 2 παρ.6 Ν.2251/1994, είναι ο ΓΟΣ ο οποίος χωρίς επαρκή και εύλογη αιτία, αποκλίνει από ουσιώδεις και βασικές αξιολογήσεις του ενδοτικού δικαίου, και οδηγεί σε διάψευση της συναλλακτικά δικαιολογημένης προδοκίας του καταναλωτή ως προς τη φύση της παρεχόμενης σ' αυτόν υπηρεσίας, το σκοπό και το όλο περιεχόμενο της σύμβασης. Όταν δε, πρόκειται για ΓΟΣ με τον οποίο εντάσσονται στη σύμβαση πρόσθετα στοιχεία, τα οποία δεν περιέχονται στους κανόνες ενδοτικού δικαίου, ελέγχεται αν η πρόσθετη αυτοτελής αυτή ρύθμιση φαλκιδεύει θεμελιώδη δικαιώματα, που προκύπτουν από τη φύση της σύμβασης ή συνεπάγεται τέτοιες υποχρεώσεις, ώστε να οδηγεί σε ματαίωση ή στρέβλωση του σκοπού της σύμβασης, οπότε ο συγκεκριμένος ΓΟΣ, με τον οποίο επέρχεται περιορισμός θεμελιωδών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που προκύπτουν από τη φύση της σύμβασης, κατά τέτοιο τρόπο ώστε να απειλείται ματαίωση του σκοπού της, ελέγχεται για καταχρηστικότητα. Η ματαίωση του σκοπού της σύμβασης επέρχεται, όταν ο συγκεκριμένος ΓΟΣ προκαλεί τέτοιες έννομες συνέπειες και τέτοια οικονομικά αποτελέσματα ώστε να αλλοιώνει το άμεσα σκοπούμενο νομικό και οικονομικό αποτέλεσμα. Συνεπώς είναι άκυρος ο ΓΟΣ που σε μια σύμβαση δανείου, καταναλωτή και τράπεζας οδηγεί ουσιαστικά στη διάψευση των τυπικών και δικαιολογημένων προσδοκιών του καταναλωτή-πελάτη, αναφορικά με την εξέλιξη της συναλλακτικής του σχέσης με την τράπεζα. Έτσι, κατά τη διαδικασία για τη διαπίστωση της καταχρηστικότητας των ΓΟΣ στα πλαίσια της γενικής ρήτρας του άρθρο 2 παρ.6

ν.2251/1994, πρέπει να ερευνείται αν υπάρχει τυπική διατάραξη ως απόκλιση από τη συνηθισμένη ρύθμιση και, στη συνέχεια, να ερευνείται ο βαθμός έντασης της απόκλισης αυτής, δηλαδή αν η απόκλιση αυτή στη συγκεκριμένη περίπτωση αφορά αξιολογικές εκτιμήσεις καθοδηγητικού χαρακτήρα. Για να κριθεί αν ένας Γ.Ο.Σ διαταράσσει τη συμβατική ισορροπία και είναι συνεπώς άκυρος ως καταχρηστικός, πρέπει το συμφέροντα, των οποίων διαταράσσεται η ισορροπία σε βάρος του καταναλωτή, να είναι ουσιώδη (ΟΛΑΠ 6/2006), η δε διατάραξη πρέπει να είναι σημαντική σύμφωνα με τις αρχές της καλής πίστης. Προς τούτο γίνεται αξιολογική στάθμιση των εκατέρωθεν συμφερόντων και εκτιμώνται οι ειδικές συνθήκες της συγκεκριμένης περίπτωσης. Για την κρίση της ακυρότητας ή μη ως καταχρηστικών των ενσωματωμένων σε σύμβαση γενικών όρων λαμβάνεται υπόψη κατά κύριο λόγο το συμφέρον του καταναλωτή, εκτός όμως από την ανάγκη προστασίας του κατά τεκμήριο ασθενέστερου καταναλωτή, συνεκτιμώνται και λαμβάνονται υπόψη, κατά την ενδεικτική απαρίθμηση του εδ.β της παρ.6 του άρθρου 2 του ν.2251/1994, η φύση των αγαθών ή υπηρεσιών που αφορά η σύμβαση, ο σκοπός της, το σύνολο των ειδικών συνθηκών κατά τη σύναψη, όπως ο εξειδικευμένος ή μη χαρακτήρας της συναλλαγής, η εξοικείωση του πελάτη με τις σχετικές συναλλαγές, οι κίνδυνοι που αναλαμβάνονται και η δυνατότητα αντιμετώπισής τους, καθώς επίσης και όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της σύμβασης ή άλλης σύμβασης από την οποία αυτή εξαρτάται, πάντοτε δε στα πλαίσια επίτευξης σχετικής ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλόμενων μερών (ΑΠ 1332/2012, Αρμ.2013.909, ΑΠ 52/2011 Αρμ 2012.1711, ΑΠ 904/2011 Αρμ.2012.1708, ΕφΑθ 1611/2017). Λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντα των συμβαλλομένων στη συγκεκριμένη σύμβαση και ερευνείται ποίο είναι το συμφέρον του προμηθευτή για διατήρηση του όρου που ελέγχεται και ποίο είναι εκείνο του προμηθευτή για κατάργησή του, ήτοι ερευνείται ποιες συνέπειες θα έχει η διατήρηση ή κατάργηση του όρου για κάθε πλευρά, πώς θα

μπορούσε κάθε μέρος να εμποδίσει την επέλευση του κινδύνου, που θέλει ν' αποτρέψει ο συγκεκριμένος γενικός όρος και πώς μπορεί κάθε μέρος να προστατευθεί από τις συνέπειες της επέλευσης του κινδύνου με δικές του ενέργειες (ΟΛΑΠ 12/2017, ΑΠ 1332/2012, Αρμ.2013.909, ΑΠ 52/2011, Αρμ 2012.1711). Αν η ρύθμιση που προβλέπεται από τον ΓΟΣ είναι απλώς μη συμφέρουσα για τον καταναλωτή και η επακόλουθη επιβάρυνσή του δεν είναι ουσιώδης ή αν η απόκλιση του γενικού αυτού όρου από νομοθετικές διατάξεις ενδοτικού δικαίου είναι τέτοια που δεν διαταράσσει την καθοδηγητική λειτουργία του ενδοτικού δικαίου, τότε η διατάραξη της συμβατικής ισορροπίας δεν θεωρείται ουσιώδης.

Εκτός από την ανωτέρω γενική ρήτρα (2 παρ.6 ν.2251/1994) για την καταχρηστικότητα των ΓΟΣ που συνεπάγονται σημαντική διατάραξη της συμβατικής ισορροπίας, στην παρ.7 του ίδιου άρθρου 2 Ν.2251/1994, ως αντικατ. με το άρθρο 10 παρ.2 Ν.2741/28.9.99 ορίζεται ότι «Σε κάθε περίπτωση καταχρηστικοί είναι ιδίως οι όροι που προβλέπουν: (α)...(λα), μετά δε τον Ν.3587/07 προστέθηκε και άλλη μία περίπτωση υπό (λβ). Με τη διάταξη αυτή απαριθμούνται ενδεικτικώς τριάντα μία (μετά τον Ν.3587/2007 τριάντα δύο) περιπτώσεις γενικών όρων που θεωρούνται άνευ ετέρου (per se) καταχρηστικοί και άρα άκυροι, χωρίς ως προς αυτούς να ερευνάται η συνδρομή των προαναφερομένων προϋποθέσεων της γενικής ρήτρας, αφού αυτοί θεωρούνται κατ' αμάχητο τεκμήριο ότι έχουν καταχρηστικό χαρακτήρα (ΟΛΑΠ 12/2017, ΟΛΑΠ 25/2007,). Στις περιπτώσεις αυτές περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων οι ακόλουθες περιπτώσεις α)...(β) περιορίζουν τις ανειλημμένες συμβατικές υποχρεώσεις και ευθύνες των προμηθευτών, ε) επιφυλάσσουν στον προμηθευτή το δικαίωμα μονομερούς τροποποίησης ή λύσης της σύμβασης χωρίς ορισμένο, ειδικό και σπουδαίο λόγο, ο οποίος να αναφέρεται στη σύμβαση" ζ) επιφυλάσσουν στον προμηθευτή το δικαίωμα να κρίνει μονομερώς αν η παροχή του είναι σύμφωνη με τη σύμβαση, η) επιφυλάσσουν στον προμηθευτή το απεριόριστο

δικαίωμα να ορίζει μονομερώς το χρόνο εκπλήρωσης της παροχής του, ια) χωρίς σπουδαίο λόγο αφήνουν το τμήμα αόριστο και δεν επιτρέπουν τον προσδιορισμό του με κριτήρια ειδικά καθορισμένα στη σύμβαση και εύλογα για τον καταναλωτή, ιγ) αποκλείουν ή περιορίζουν υπέρμετρα την ευθύνη του προμηθευτή, ιδ) συνεπάγονται παραίτηση του καταναλωτή από τα δικαιώματα του σε περίπτωση μη εκπλήρωσης ή πλημμελούς εκπλήρωσης της παροχής του προμηθευτή, ακόμη και αν τον προμηθευτή βαρύνει πταίσια, κβ) συνεπάγονται παραίτηση του καταναλωτή από τις ενστάσεις του κατά τρίτου που διαδέχεται τον προμηθευτή στη σχέση με τον καταναλωτή, κζ) αναστρέφουν το βάρος της απόδειξης σε βάρος του καταναλωτή ή περιορίζουν υπέρμετρα τα αποδεικτικά του μέσα, κδ) βεβαιώνουν ότι ο καταναλωτής γνωρίζει ορισμένους όρους της σύμβασης ή την κατάσταση των προμηθευόμενων πραγμάτων ή την ποιότητα των υπηρεσιών, ενώ πραγματικά τα αγνοεί, κη) περιορίζουν υπέρμετρα την προθεσμία, μέσα στην οποία ο καταναλωτής οφείλει να υποβάλει στον προμηθευτή τα παράπονα ή να εγείρει τις αξιώσεις του κατά του προμηθευτή, λ) επιβάλλουν στον καταναλωτή, σε περίπτωση μη εκπλήρωσης της παροχής του, υπέρμετρη οικονομική επιβάρυνση λβ) προβλέπουν την καταβολή αποζημίωσης στον προμηθευτή, χωρίς αυτός να υποχρεούται να επικαλεστεί και να αποδείξει τη ζημία που υπέστη."(Η περ. λβ` προστέθηκε με την παρ. 3 άρθρ. 2 Ν. 3587/2007). Στην υπό το στοιχείο (β) περίπτωση «ως ευθύνη νοείται κάθε δυνατότητα καταλογισμού έννομων συνεπειών σε βάρος του προμηθευτή, δηλαδή ευθύνη υποκειμενική ή αντικειμενική, ευθύνη προσυμβατική ή ενδοτική ή οδικοπρακτική. Επιπλέον ως απαλλαγή ή περιορισμός δε νοείται μόνον αυτός που επιφέρει άμεση απόσχιση της ευθύνης του προμηθευτή, αλλά και κάθε άλλη συμβατική πρόβλεψη που οδηγεί έμμεσα σε μη πλήρη πραγμάτωση των έννομων συνεπειών, που απορρέουν σε βάρος του από τις διατάξεις του ενδοτικού δικαίου ενώ στην υπό στοιχείο (ε) περίπτωση ,ως τροποποίηση της σύμβασης

νοείται η τροποποίηση οποιουδήποτε συμβατικού στοιχείου, όπως η παροχή, η αντιπαροχή, ο τρόπος, ο χρόνος εκπλήρωσης και το πρόσωπο του υποχρέου. Η εν λόγω υπό (ε) περίπτωση δεν επιδιώκει την απαγόρευση του δικαιώματος μονομερούς αναπροσαρμογής, αλλά τη διασφάλιση της καλόπιστης άσκησής του. Για τον λόγο αυτό θέτει, ως προϋπόθεση του κύρους τέτοιου είδους όρων, να υπάρχει στη σύμβαση «σπουδαίος λόγος», που να δικαιολογεί τη μονομερή τροποποίηση της παροχής του προμηθευτή και να εξειδικεύεται επαρκώς, έτσι ώστε όλα τα πιθανά αίτια μιας ενδεχόμενης τροποποίησης να είναι εκ των προτέρων γνωστά στον καταναλωτή (ΟΛΑΠ 12/2017). Κατά την έλεγχο του κύρους του περιεχομένου ενός ΓΟΣ και την καταχρηστικότητα αυτού, εξετάζεται σε πρώτη φάση, αν αυτός είναι αντίθετος με κάποια απαγορευτική ρήτρα, που περιλαμβάνεται στην ενδεικτική απαρίθμηση συγκεκριμένων ΓΟΣ, που θεωρούνται άνευ ετέρου (*per se*) καταχρηστικοί και άρα άκυροι, δηλαδή χωρίς να απαιτείται ως προς αυτούς η ύπαρξη των προαναφερόμενων προϋποθέσεων της γενικής ρήτρας (άρθρ.2 παρ.7 Ν.2251/1994). Σε περίπτωση αρνητικού αποτελέσματος, ελέγχεται κατά πόσον ο συγκεκριμένος ΓΟΣ περιέχει απόκλιση από ουσιώδεις αξιολογήσεις καθοδηγητικού χαρακτήρα του ενδοτικού δικαίου, υπό την έννοια που προεκτέθηκε (ΟΛΑΠ 15/2007, ΟΛΑΠ 6/2006 ο.π), δηλαδή η καταχρηστικότητα κρίνεται με βάση τα κριτήρια των εδαφίων α και β της παρ. 6 του άρθρου 2 του Ν.2251/1994. Η σωρευτική εξάλλου εφαρμογή από το Δικαστήριο των παρ. 6 και 7 του άρθρου 2 του ν. 2251/1994 δεν αποκλείεται, καθώς η επίκληση του γενικού αξιολογικού κριτηρίου «της διατάραξης της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων σε βάρος του καταναλωτή, είναι δυνατό να έχει αξία και χρησιμότητα για την εξειδίκευση των αόριστων νομικών εννοιών και αόριστων αξιολογικών κριτηρίων, που χρησιμοποιεί ο νόμος στις επιμέρους περιπτώσεις του ενδεικτικού καταλόγου. Εξάλλου, και οι περιγραφόμενες από το νόμο ειδικές κατ' κατά

αμόχητο τεκμήριο, περιπτώσεις καταχρηστικότητας αποτελούν ενδείκτες, που καθοδηγούν στην ερμηνεία της γενικής ρήτρας και, συγκεκριμένα της έννοιας της διατάραξης της συμβατικής ισορροπίας (ΟΛΑΠ 12/2017). Σημειώνεται ότι η καταχρηστικότητα ενός ΓΟΣ κρίνεται σύμφωνα με το δίκαιο που ισχύει κατά το χρόνο που γίνεται η χρήση αυτού (ΟΛΑΠ 12/2017, ΟΛΑΠ 13/2015, ΟΛΑΠ 15/2007). Εξάλλου, μεταξύ των καθοδηγητικών αρχών, που συνάγονται από τις ανωτέρω ειδικές περιπτώσεις (άρθρ. 2 παρ.7 Ν.2251/1994) είναι η αρχή της διαφάνειας, η αρχή της απαγόρευσης της χωρίς λόγο ανάθεσης του προσδιορισμού της παροχής ή των επιμέρους στοιχείων της στην απόλυτη κρίση του προμηθευτή, καθώς και η αρχή της απαγόρευσης της εκ των προτέρων, χωρίς σπουδαίο λόγο, δέσμευσης του καταναλωτή, να μην ασκήσει κατά την λειτουργία και εξέλιξη της σύμβασης, νόμιμα δικαιώματά του έναντι του προμηθευτή (ΟΛΑΠ 12/2017). Η αρχή της διαφάνειας των ΓΟΣ διακηρύσσεται στην 20η αιτιολογική σκέψη της Οδηγίας 93/13/ΕΚ και διατυπώνεται ρητά και στα άρθρα 4 παρ.2 και 5 εδ.α της Οδηγίας αυτής. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, οι ΓΟΣ πρέπει να είναι διατυπωμένοι με τρόπο σαφή και κατανοητό, ώστε ο κανταλωτής να είναι σε θέση να διαγνώσει εκ των προτέρων κρίσιμα στοιχεία ή μεγέθη της σύμβασης, όπως τη διάρκειά της και τα μεγέθη που περιλαμβάνονται στη βασική σχέση παροχής και αντιπαροχής (ΟΛΑΠ 12/2017). Εξάλλου, κατά το άρθρο 4 παρ.2 της Οδηγίας 93/13/ΕΚ, οι συμβατικές ρήτρες του κυρίου αντικειμένου της σύμβασης και της σχέσης παροχής και αντιπαροχής δεν ελέγχονται ως καταχρηστικές, παρά μόνο σε σχέση με την αρχή της διαφάνειας, δηλαδή αν είναι διατυπωμένες κατά τρόπο σαφή και κατανοητό. Αυτού του είδους ρήτρες είναι εκείνες που ορίζουν τις κύριες παροχές της σύμβασης και οι οποίες ως τέτοιες χαρακτηρίζουν τον οικείο συμβατικό τύπο. Αντίθετα οι ρήτρες που έχουν δευτερεύοντα χαρακτήρα σε σχέση με τις ρήτρες που ορίζουν την ουσία αυτή καθ'εαυτή του συμβατικού δεσμού, δεν είναι δυνατόν να εμπίπτουν στην έννοια του κύριου

αντικειμένου της σύμβασης, κατά την έννοια της ανωτέρω διάταξης. Έτσι, η σχέση παροχής και αντιπαροχής, ενώ καταρχήν δεν λαμβάνεται υπόψη για την εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα κάποιου ΓΟΣ, εν τούτοις, με το ως άνω άρθρο 4 παρ.2 της Οδηγίας ελέγχεται εάν ο σχετικός όρος είναι διατυπωμένος κατά τρόπο σαφή και κατανοητό. Στο εσωτερικό δίκαιο η αρχή της διαφάνειας περιέχεται στο άρθρο 2 παρ.2α και 7 ε, ια Ν.2251/1994. Η αρχή της διαφάνειας αποτελεί εκδήλωση του προτύπου πληροφόρησης που ενισχύει την προσωπική ευθύνη του καταναλωτή για την συμβατική επιλογή του, με την παροχή σε αυτόν προστασίας εμφανιζόμενης υπό την μορφή της εξασφάλισης ενός επιπέδου πληροφόρησης, το οποίο θα καθιστά τον ίδιο υπεύθυνο φορέα λήψης αποφάσεων εντός μιας αγοράς, όπου λειτουργούν οι κανόνες του ανταγωνισμού. Το συγκεκριμένο πρότυπο πληροφόρησης κατά τη νομολογία του ΔΕΕ έχει ως αποδέκτη τον μέσο καταναλωτή, ο οποίος έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος (ΔΕΕ της 30/4/2014, υπόθεση C-26/13, σκέψη 74). Η αρχή της διαφάνειας ανάγεται σε ενδεικτική που καθοδηγεί στην ερμηνεία της γενικής ρήτηρας του άρθρου 2 παρ.6 εδ.α ν.2251/1994 και συγκεκριμένα συνιστά κριτήριο εξειδίκευσης της «σημαντικής διατάραξης» της συμβατικής ισορροπίας, καθόσον οι αδιαφανείς ρήτρες οδηγούν, λόγω ακριβώς της αδιαφάνειας τους, στη διατάραξη της συμβατικής ισορροπίας κατά το άρθρο 2 παρ.6 του ν. 2251/1994. Και τούτο, διότι το δίκαιο των Γ.Ο.Σ. διαπνέεται από την αρχή της διαφάνειας, η οποία αποτελεί θεμελιώδη αρχή της προστασίας του καταναλωτή και έχει ενσωματωθεί στο ελληνικό νομικό σύστημα μέσω των άρθρων 2 παρ.1-3 και 5 του Ν.2251/1994 αλλά και του άρθρου 2 παρ. 6 και 7 περ.ε,ζ,η,ι,ια του ίδιου νόμου. Η αρχή της διαφάνειας συμπύσσεται σε ένα τρίπτυχο κατευθύνσεων που πρέπει να διακρίνει τους ΓΟΣ. Η πρώτη πτυχή είναι αυτή της σαφούς και κατανοητής διατύπωσης, η δεύτερη πτυχή αφορά στο ορισμένο (ή οριστό) του περιεχομένου των όρων και η

τρίτη πτυχή η προβλεψιμότητα των όρων που επάγεται την απαγόρευση απροσδόκητων, αιφνιδιαστικών ή παραπλανητικών ρητρών. Η απαίτηση περί διαφάνειας των ΓΟΣ δεν αφορά απλά και μόνο τον κατανοητό αυτών χαρακτήρα από τυπική και γραμματική άποψη, πορά αναφέρεται και στη λεπουργία τους, ούτως ώστε ο καταναλωτής να μπορεί να εκτιμήσει, βάσει απρών και κατανοητών κριτηρίων, τις οικονομικές συνέπειες και μεταβολές, που κάθε όρος συνεπάγεται γι' αυτόν (ΔΕΕ της 30/4/2014, Agrad Kasler κατά OTP Jelzalogbank Zrt, υπόθεση C-26/13, σκέψεις 71 - 75). Η παραπάνω σαφήνεια δηλαδή, αφορά και τις νομικές συνέπειες μίας ρήτρας στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του καταναλωτή. Για τον λόγο αυτό, ασαφείς ή πολυσήμαντες ρήτρες δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται από τον προμηθευτή με σκοπό να ενισχύσει τη θέση του απέναντι στον καταναλωτή. Ιδιαίτερα, όσον αφορά τις δυσμενείς οικονομικές συνέπειες και επιβαρύνσεις, αυτές πρέπει να είναι ευκρινείς, με την έννοια ότι μπορούν να γίνουν άμεσα κατανοητές από το μέσο καταναλωτή, ο οποίος δεν διαθέτει εξειδικευμένες νομικές ή οικονομικές γνώσεις έναντι του καταναλωτή. Προς την κατεύθυνση της προβλεψιμότητας που επιβάλλει η αρχή της διαφάνειας και της αποτροπής της διάψευσης των δικαιολογημένων προσδοκιών του καταναλωτή, υπάρχει ανάγκη της προστασίας των προσδοκιών αυτών, στις λεγόμενες απροδόκητες ή αιφνιδιαστικές ρήτρες, δηλαδή στις ρήτρες εκείνες που μεταβάλλουν την εικόνα που δικαιολογημένα έχει δημιουργηθεί στον καταναλωτή αναφορικά με το ύψος του τιμήματος ή την έκταση της κύριας παροχής, δηλαδή στοιχεία που είναι συνήθως και τα μόνο που πράγματι εξετάζει ο καταναλωτής. Ως προβλέψιμος χαρακτηρίζεται ο όρος, που είναι όμοιος με αυτούς που συνήθως εμφανίζονται και διαμορφώνουν το αντίστοιχο περιεχόμενο των ίδιου τύπου συμβάσεων με τις οποίες η επιβαλλόμενη στον καταναλωτή οικονομική επιβάρυνση είναι ορισμένη ή προκύπτει ο αριθμητικός της προσδιορισμός από συγκεκριμένες εκτιθέμενες παραμέτρους με την

εκτέλεση από τον καταναλωτή απλού μαθηματικού υπολογισμού. Οι όροι που εμφανίζουν τα χαρακτηριστικά αυτά είναι αναμενόμενοι για τους καταναλωτές που επιλέγουν να μετέχουν στον αντίστοιχο συμβατικό τύπο, κατά τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται ένα υψηλό επίπεδο αυτοπροστασίας μέσω της λειτουργίας του ανταγωνισμού, ώστε να αποκλείεται η δικαιοδοτική επέμβαση και η επιβολή μιας διαφορετικής διαμόρφωσης του συμβατικού περιεχομένου. Αδιαφανείς ρήτρες, που αποκρύπτουν την πραγματική, νομική, και οικονομική κατάσταση, δημιουργούν τον κίνδυνο ο καταναλωτής είτε να απόσχει από την άσκηση ορισμένων δικαιωμάτων του, είτε να αποδεχθεί αξιώσεις, που, κατά το φαινόμενο, έχει ο προμηθευτής. Υπό το πρίσμα αυτό, οι αδιαφανείς ρήτρες μπορεί να οδηγήσουν, ακριβώς λόγω της αδιαφάνειάς τους, στη διατάραξη της συμβατικής ισορροπίας κατά το άρθρο 2 παρ. 6 του Ν. 2251/1994, ενώ αυτή ακριβώς η αδιαφάνεια εξειδικεύεται σε πολλές περιπτώσεις της παραγράφου 7, όπως για παράδειγμα στο εδ.ε {«...επιφυλάσσουν στον προμηθευτή το δικαίωμα μονομερούς τροποποίησης ή λύσης της σύμβασης χωρίς ορισμένο ειδικό και σπουδαίο λόγο»}, εδ. ζ {«...επιφυλάσσουν στον προμηθευτή το δικαίωμα να κρίνει μονομερώς αν η παροχή του είναι σύμφωνη με τη σύμβαση»}, εδ.η {«...επιφυλάσσουν στον προμηθευτή το απεριόριστο δικαίωμα να ορίζει μονομερώς το χρόνο εκπλήρωσης της παροχής του»}, εδ.ι {«...επιτρέπουν στον προμηθευτή να μην εκτελέσει τις υποχρεώσεις του χωρίς σπουδαίο λόγο»}, εδ.ια («...χωρίς σπουδαίο λόγο αφήνουν το τμήμα αόριστο και δεν επιτρέπουν τον προσδιορισμό τον με κριτήρια ειδικά καθορισμένα στη σύμβαση και εύλογα για τον καταναλωτή (ad hoc ΑΠ 430/2015, ο.π.). Ένας ΓΟΣ, ο οποίος δεν πληροί τις ως άνω προϋποθέσεις της αρχής της διαφάνειας είναι άκυρος (ΟΛΑΠ 12/2017, ΟΛΑΠ 15/2007, ΟΛΑΠ 6/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Η ακυρότητα ενός ΓΟΣ δεν επιδρά στο κύρος όλης της σύμβασης, αλλά είναι μερική, υπό την έννοια ότι άκυρος θεωρείται μόνο ο συγκεκριμένος καταχρηστικός, σύμφωνα με το νόμο, όρος,

εκτός αν συνάγεται ότι η σύμβαση δεν θα είχε επιχειρηθεί χωρίς το άκυρο μέρος (181 ΑΚ), δηλαδή συνάγεται ότι τα μέρη δε θα επιχειρούσαν τη δικαιοπραξία χωρίς το άκυρο μέρος, αλλά απέβλεπαν σ' αυτή ως ενιαίο αδιάσπαστο σύνολο. Στο σημείο αυτό, πρέπει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με την παρ. 8 του άρθρου 2 του Ν. 2251/1994, δεν αναγνωρίζεται στον προμηθευτή η δυνατότητα να επικαλεσθεί την ακυρότητα ολόκληρης της σύμβασης, για το λόγο ότι ένας ή περισσότεροι γενικοί όροι είναι άκυροι ως καταχρηστικοί. Εξ αντιδιαστολής, έτσι, συνάγεται ότι ο καταναλωτής δεν εμποδίζεται να επικαλεσθεί την ακυρότητα ολόκληρης της σύμβασης, εφόσον βέβαια συντρέχουν οι όροι της ΑΚ 181. Ειδικότερα, κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 181 ΑΚ, ολική είναι η ακυρότητα όταν καταλαμβάνει ολόκληρη τη δικαιοπραξία, ενώ μερική είναι η ακυρότητα, εάν αφορά μέρος μόνο της δικαιοπραξίας. Μερική ακυρότητα υπάρχει όταν, κατά την έννοια του νόμου, η ενέργεια ακυρότητας (και όχι η αιτία-λόγος ακυρότητας), πλήττει μέρος μόνο της δικαιοπραξίας. Η μερική ακυρότητα δικαιοπραξίας μπορεί να αναφέρεται σε οποιονδήποτε λόγο ακυρότητας, ο δε γενικός ερμηνευτικός κανόνας του άρθρου 181 ΑΚ έχει εφαρμογή όταν η δικαιοπραξία μπορεί να διαιρεθεί σε δύο ή περισσότερα διακριτά μεταξύ τους μέρη ή όταν πρόκειται για ενιαία, εξωτερικά, δικαιοπραξία, αποτελούμενη από περισσότερες αυτότελες δικαιοπραξίες, που συνάπτουν οι συμβαλλόμενοι και συναποτελούν, λόγω του περιεχομένου και του σκοπού τους, ενιαία οικονομική ενότητα και, κατά τη θέληση όλων των συμβαλλομένων μερών, οι περισσότερες αυτοτελείς δικαιοπραξίες, τελούν σε συνεξάρτηση και έχουν συνομολογηθεί ως ουσιώδεις, με την έννοια ότι η σύναψη της μίας έχει εξαρτηθεί από τη σύναψη της άλλης, ώστε και η ακυρότητα μίας από αυτές, να καθιστά μη θελημένη την ενιαία δικαιοπραξία. Για να επεκταθεί η ακυρότητα του μέρους, σε ολόκληρη τη δικαιοπραξία, πρέπει ένας από τους συμβαλλόμενους να ισχυριστεί και να αποδείξει, ότι η υποθετική θέληση όλων των μερών, κατά τον χρόνο

κατάρτισης της δικαιοπραξίας θα ήταν να μην ισχύσει η (όλη), δικαιοπραξία, αν αυτά γνώριζαν την ακυρότητα του μέρους, δηλαδή του συγκεκριμένου όρου ή της αυτοτελούς συμφωνίας κλπ. Η δε αναζήτηση και εξακρίβωση, της σχετικής υποθετικής βούλησης των συμβαλλόντων, γίνεται με χρήση υποκειμενικών κριτηρίων (αξιολογήσεις των συμβαλλομένων, κατά τη σύνταξη της δικαιοπραξίας, οικονομικά συμφέροντα αυτών κλπ.), αλλά και με χρήση αντικειμενικών κριτηρίων (φύση της δικαιοπραξίας, σκοπός αυτής κλπ.), βάσει της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών (ΑΠ 772/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ).

Β. Το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 5/4/1993, προκειμένου να διασφαλίζεται η προστασία του πολίτη, ως καταναλωτή, κατά την απόκτηση αγαθών και υπηρεσιών, εξέδωσε την Οδηγία 93/13/ΕΚ σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ.1 της Οδηγίας αυτής (προσδιορίζει το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας) ορίζεται ότι «Η παρούσα οδηγία έχει αντικείμενο την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών, οι οποίες αφορούν τις καταχρηστικές ρήτρες στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ ενός επαγγελματία και ενός καταναλωτή». Κατά δε την παρ.2 του ίδιου άρθρου «Οι ρήτρες της σύμβασης που απηχούν νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις αναγκαστικού δικαίου καθώς και διατάξεις ή αρχές διεθνών συμβάσεων στις οποίες έχουν προσχωρήσει τα κράτη μέλη ή η Κοινότητα, ιδίως στον τομέα των μεταφορών, δεν υπόκεινται στις διατάξεις της παρούσας οδηγίας. Η έκφραση «νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις αναγκαστικού δικαίου» που αναφέρεται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 καλύπτει επίσης τους κανόνες οι οποίοι εφαρμόζονται κατά νόμο μεταξύ των συμβαλλομένων, εάν δεν έχει συμφωνηθεί άλλως». Συναφώς, στο Προοίμιο της Οδηγίας, στην 13η αιτιολογική σκέψη, αναφέρεται ότι «Οι νομοθετικές ή

κανονιστικές διατάξεις των κρατών μελών που καθορίζουν, άμεσα ή έμμεσα, τους όρους των συμβάσεων με τους καταναλωτές θεωρείται ότι δεν περιέχουν καταχρηστικές ρήτρες. Κατά συνέπεια, δε χρειάζεται να υπάγονται στις διατάξεις της παρούσας οδηγίας οι ρήτρες που απηχούν νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις αναγκαστικού δικαίου, καθώς και αρχές ή διατάξεις διεθνών συμβάσεων, στις οποίες έχουν προσχωρήσει τα κράτη μέλη ή η Κοινότητα γι' αυτό το λόγο. Η έκφραση «νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις αναγκαστικού δικαίου», που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2, καλύπτει τους κανόνες οι οποίοι εφαρμόζονται κατά νόμο μεταξύ των συμβαλλομένων, εάν δεν έχει συμφωνηθεί άλλως». Η ως άνω 13η αιτιολογική σκέψη της Οδηγίας παρέχει χρήσιμη για την ερμηνεία της Οδηγίας βοήθεια. Στη σκέψη αυτή αναφέρεται ότι «οι νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις των κρατών μελών που καθορίζουν, άμεσα ή έμμεσα, τους όρους των συμβάσεων με τους καταναλωτές θεωρείται ότι δεν περιέχουν καταχρηστικές ρήτρες και ιδίως στο δεύτερο εδάφιο, δεύτερη ημιπερίοδος, διευκρινίζεται ότι ως νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις αναγκαστικού δικαίου πρέπει να θεωρηθούν και οι κανόνες οι οποίοι εφαρμόζονται κατά νόμο μεταξύ των συμβαλλομένων, εάν δεν έχει συμφωνηθεί άλλως. Η τελευταία αυτή διευκρίνιση, συνδεδεμένη με τον όρο της αναγκαίας δεσμεύσεως, δεν μπορεί να ερμηνευθεί παρά υπό την έννοια ότι οι διατάξεις των οποίων γίνεται μνεία στο άρθρο 1, παράγραφος 2, μπορούν να είναι και διατάξεις ενδοτικού δικαίου». Η διευκρίνιση αυτή, η οποία απαντάται στην αιτιολογική σκέψη της Οδηγίας, αλλά περιλαμβάνεται και στο κείμενο της Οδηγίας (στο εδαφ.β της παρ.2 του άρθρου 1), έχει ιδιαίτερη σημασία, καθόσον οι αιτιολογικές σκέψεις της Οδηγίας, αποδίδουν τη βούληση και τα κίνητρα των νομοθετικών οργάνων και, κατά συνέπεια, παρέχουν σε σημαντικό βαθμό διευκρινίσεις τόσο για τους λόγους που οδήγησαν στην έκδοση της οδηγίας όσο και για τους σκοπούς που επιδιώκονται με αυτή. Αποτελούν, σύμφωνα με το

άρθρο 295 ΣΛΕΕ/άρθρο 253 ΕΚ αναπόσπαστο τμήμα του νομοθετικού εγγράφου και για τη σύμφωνη ερμηνεία του κειμένου της Οδηγίας είναι, κατά τη διάταξη αυτή, απαραίτητη η αναφορά στις αιτιολογικές σκέψεις. Κατά συνέπεια, εάν στην αιτιολογική σκέψη διευκρινίζεται πώς πρέπει να ερμηνευθεί συγκεκριμένος όρος που χρησιμοποιείται στην Οδηγία, αυτό αποτελεί ένδειξη περί του ότι η ερμηνεία αυτή πρέπει να θεωρηθεί δεσμευτική και για το ίδιο το κείμενο της οδηγίας (Πρόταση Γενικής Εισαγγελίας Trestnjak, στην υπόθεση C-92/11). Εξάλλου, όπως προκύπτει από το ιστορικό της θεσίσεως της ανωτέρω διάταξης, κατά τη θέσπιση αυτής έγινε η εξής βασική θεώρηση: «κατά την έννοια της οδηγίας, θα πρέπει ο όρος «αναγκαστικός» να μη στηρίζεται στην παραδοσιακή διάκριση στο αστικό δίκαιο μεταξύ διατάξεων «αναγκαστικού» και «ενδοτικού» δικαίου, αλλά μάλλον να υποδηλώνει ότι στην έννοια των «νομοθετικών ή κανονιστικών διατάξεων αναγκαστικού δικαίου» εμπίπτουν οι κανόνες οι οποίοι ισχύουν, σύμφωνα με τον νόμο, μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, εφόσον δεν έχει συνομολογηθεί κάτι διαφορετικό» (COM 2000, 248 τελικό, υποσημ.23, κεφάλαιο III, σημείο 1, στοιχείο β', με ρητή αναφορά στη δέκατη τρίτη αιτιολογική σκέψη). Θεωρήθηκε επίσης ότι η εν λόγω διάταξη, που εισάγει παρέκκλιση, θα πρέπει να ισχύει για τις τυποποιημένες συμβάσεις, το περιεχόμενο των οποίων ρύθμισε ο εθνικός νομοθέτης με εθνικούς κανόνες, αφού προέβη σε ενδελεχή στάθμιση των εννόμων συμφερόντων όλων των συμβαλλομένων μερών και ότι ως εκ τούτου οι ρήτρες οι οποίες είχαν τύχει της εγκρίσεως του εθνικού νομοθέτη ενός κράτους μέλους είναι αρκούντως ισορροπημένες, και δε στηρίζονται σε καταχρηστική εκμετάλλευση της οικονομικής υπεροχής του επαγγελματία. Στα πλαίσια αυτά, θεωρήθηκε σαφές ότι δεν θα πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ του αναγκαστικού δικαίου και του δικαίου από το οποίο είναι δυνατή η απόκλιση και ότι «νομοθετική ή κανονιστική διάταξη αναγκαστικού δικαίου», υπό την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/13 μπορεί να

είναι και διάταξη ενδοτικής φύσεως και ότι οι όροι των συναλλαγών πρέπει να υπόκεινται σε έλεγχο μόνο στο μέτρο που αποκλίνουν από το ισχύον δίκαιο» (βλ. σκ.37 της ανωτέρω Γενικής Εισαγγελέως την οποία υιοθέτησε και η εκδοθείσα απόφαση του ΔΕΕ της 21/3/2013, RWE Vertrieb, υποθεση C-92/11). Αιτιολογία του αποκλεισμού της εφαρμογής της Οδηγίας σε συμβατικές ρήτρες, που απηχούν εθνικές διατάξεις είναι, κατά τον κοινοτικό νομοθέτη, το γεγονός ότι «οι εθνικές διατάξεις θεωρείται ότι δεν περιέχουν καταχρηστικές ρήτρες» (βλ.13η αιτιολογική σκέψη), καθόσον ο εθνικός νομοθέτης έχει προβεί σε εξισορρόπηση του συνόλου των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των μερών σε ορισμένες συμβάσεις και η ισορροπία που πέτυχε ο εθνικός νομοθέτης με τις επιμέρους συναφείς διατάξεις τεκμαίρεται ως εύλογη (ΔΕΕ απόφαση της 21/3/2013, Vertrieb 92/11, σκέψη 28), ήτοι στις συμβάσεις των οποίων το περιεχόμενο ρύθμισε ο εθνικός νομοθέτης με εθνικούς κανόνες, ο τελευταίος προέβη σε ενδελεχή στάθμιση των εννόμων συμφερόντων όλων των συμβαλλομένων και επομένως οι ρήτρες οι οποίες έχουν τύχει της εγκρίσεως του εθνικού νομοθέτη ενός κράτους μέλους είναι αρκούντως ισορροπημένες και δε στηρίζονται σε καταχρηστική εκμετάλλευση της οικονομικής υπεροχής του επαγγελματία.

Σύμφωνα με τις ανωτέρω προβλέψεις του άρθρου 1 παρ.2 της Οδηγίας 93/13/ΕΚ και της 13ης σκέψης της εν λόγω Οδηγίας , αποκλείεται η εφαρμογή της Οδηγίας αυτής σε ρήτρες της σύμβασης που απηχούν εθνικές διατάξεις, αναγκαστικού ή ενδοτικού δικαίου, ήτοι στις λεγόμενες «δηλωτικές ρήτρες». Εξάλλου, ο έλεγχος της καταχρηστικότητας, κατά την Οδηγία, θέτει περιορισμούς στη μονομερή εκμετάλλευση της συμβατικής ελευθερίας, αποσκοπεί, λοιπόν να υπαγάγει σε έλεγχο μόνο συμβατικές συμφωνίες αλλά όχι κανόνες δικαίου. Έτσι, καθώς πρέπει να αποφευχθεί ένας άμεσος έλεγχος καταχρηστικότητας των κανόνων δικαίου των κρατών μελών της Ένωσης και να διαφυλαχθεί η νομοθετική τους λειτουργία, η παρ.2 της Οδηγίας καταλαμβάνει όλες τις συμβατικές

συμφωνίες, που συμφωνούν κατά περιεχόμενο με τους κανόνες δικαίου των κρατών-μελών. Δηλαδή ως προς τις ρυθμίσεις του εθνικού δικαίου η Οδηγία εκκινεί από τη θέση ότι αυτές αποτελούν ήδη ανάλογες και δίκαιες λύσεις στις συγκρούσεις των συμφερόντων των κοινωνιών του δικαίου και δεν περιέχουν καταχρηστικές, κατά την έννοια της Οδηγίας, προβλέψεις. Με αυτόν τον τρόπο (άρθρο 1 παρ.2) ο ενωσιακός νομοθέτης θέλει να αποτρέψει έναν έμμεσο έλεγχο των εθνικών ρυθμίσεων από τα δικαστήρια ή τις διοικητικές αρχές και το ως άνω άρθρο 1 παρ.2 ανάγεται έτσι, σε έκφραση της δέσμευσης του δικαστή από το νόμο, ο οποίος δεν μπορεί να είναι καταχρηστικός και εξ'ορισμού δεν μπορεί να είναι και αδιαφανής. Ακολούθως, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ.2 της Οδηγίας 93/13/ΕΚ, την 13η σκέψη αυτής, το νόημα και το σκοπό αυτών, στους κανόνες εθνικού δικαίου συγκαταλέγεται τόσο το αναγκαστικό όσο και το ενδοτικό δίκαιο, καθώς και οι διατάξεις ενδοτικού δικαίου στο πλαίσιο μίας συναφθείσας σύμβασης είναι εξίσου δεσμευτικές, εφόσον δεν υπάρχει αντίθετη πρόβλεψη των μερών. Δηλαδή αναγκαστικές είναι όλες οι διατάξεις που ισχύουν δεσμευτικά όταν ελλείπει μια αποκλίνουσα συμβατική πρόβλεψη. Εξάλλου, ως προς τις διατάξεις ενδοτικού δικαίου, ο έλεγχος δεν θα είχε νόημα, διότι σε περίπτωση μη ισχύος της ρήτρας λόγω ακυρότητας, θα έπρεπε να ισχύει εκ νέου η πρόβλεψη του νόμου. Το ανωτέρω όμως, άρθρο 1 παρ.2 της Οδηγίας, περιέχει ρήτρα αποκλεισμού εφαρμογής της Οδηγίας αυτής, μόνον αν η ως άνω νομοθετική ή κανονιστική διάταξη προβλέφθηκε ειδικά από τον νομοθέτη για τη σύμβαση που συνήφθη μεταξύ του επαγγελματία και του καταναλωτή. Εξ αντιδιαστολής, συνάγεται ότι δεν αρκεί για την εφαρμογή του παραπάνω άρθρου (εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας) όταν μία συμβατική ρήτρα παραπέμπει μεμονωμένα σε νομοθετική ή κανονιστική διάταξη αναγκαστικού δικαίου, η οποία, όμως καταρτίσθηκε για έναν εντελώς διαφορετικό τύπο συμβάσεως. Στην περίπτωση αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η συνολική θεώρηση

στην οποία προέβη ο νομοθέτης για συγκεκριμένο τύπο συμβάσεως ισχύει και για άλλες συμβάσεις οι οποίες δεν καλύπτονται από τη διάταξη αυτή. Η εφαρμογή δηλαδή της Οδηγίας δεν αποκλείεται για ρήτρες συμβάσεων οι οποίες επαναλαμβάνουν κανόνα του εθνικού δικαίου, ο οποίος όμως εφαρμόζεται σε άλλη κατηγορία συμβάσεων, στη νομοθεσία των οποίων δεν εμπίπτουν οι συμβάσεις που περιλαμβάνουν/επαναλαμβάνουν τους σχετικούς εθνικούς κανόνες. Όταν δηλαδή η συμβατική ρήτρα κηρύσσεται εφαρμοστέα σε άλλο συμβατικό τύπο από τον προβλεπόμενο στο νόμο, τότε δεν υφίσταται ταυτότητα νομικού καθεστώτος και δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι ο νομοθέτης είχε την πρόθεση να θεωρήσει ότι ένας τομέας που δεν καταλαμβάνεται από το πεδίο εφαρμογής του οικείου νόμου είναι πρόσφορος για την εφαρμογή του εν λόγω κανόνα. Στην περίπτωση αυτή η παραπομπή στον εθνικό κανόνα στηρίζεται στην αυτόνομη απόφαση των μερών και όχι σε νομική ή κανονιστική διάταξη δικαίου.

Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ.2 της Οδηγίας 93/13/ΕΚ και την 19η αιτιολογική σκέψη αυτής, καθώς και κατά το άρθρο 2 παρ 6 εδ.α Ν.2251/1994 ερμηνευόμενο με τη μέθοδο της τελολογικής συστολής του κανονιστικού του περιεχομένου, τα μεγέθη που περιλαμβάνονται στη βασική σχέση παροχής και τιμήματος δεν υποβάλλονται σε έλεγχο καταχρηστικότητας. Όμως το ίδιο το άρθρο 4 παρ. 2 της Οδηγίας συμπληρώνοντας τη ρύθμιση του άρθρου 5 εδ.α αυτής, επιβάλλει οι σχετικοί όροι που ανάγονται στα ουσιώδη μέρη της συμβάσεως (*essentialia negotii*) να μην αποδίδονται κατά τρόπο ασαφή, σκατανόητο ή παραπλανητικό, ώστε να μην παραβιάζεται η αρχή της διαφάνειας σε σχέση με τις οικονομικές επιβαρύνσεις του καταναλωτή με την χρήση αδιαφανών ρητρών, που συγκαλύπτουν την πραγματική νομική και οικονομική κατάσταση προκαλώντας κίνδυνο ο τελευταίος είτε να αποσχει από την άσκηση ορισμένων δικαιωμάτων του είτε να αποδεχθεί αξιώσεις, τις οποίες εμφανίζεται να έχει ο προμηθευτής (ΑΠ 561/2014 ΝΟΜΟΣ

ΑΠ 652/2010 ΔΕΕ 2010 σελ. 943, ΑΠ 430/2005 ΕΛΛΔνη 2005 σελ. 802). Όσον αφορά δηλαδή τη σχέση παροχής και αντιπαροχής, ενώ καταρχήν δε λαμβάνεται υπόψη για την εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα κάποιου Γ.Ο.Σ., εντούτοις, σύμφωνα και με το άρθρο 4 παρ. 2 της Οδηγίας, ελέγχεται εάν ο σχετικός όρος δεν είναι διατυπωμένος κατά τρόπο σαφή και κατανοητό. Έτσι, οι συμβατικοί όροι που αφορούν το κύριο αντικείμενο της σύμβασης ελέγχονται για καταχρηστικότητα, για το αν ο σχετικός όρος δεν είναι διατυπωμένος κατά τρόπο σαφή και κατανοητό, εάν έχει δηλαδή, παραβιασθεί η αρχή της διαφάνειας (ΟΛΑΠ 15/2007, ΑΠ /2012, ΔΕΕ της 30/5/ 2014, Agrad Kasler, κατά OTP Zrt, υπόθεση C-26/13, σκέψεις 71-75). Τούτο εξηγείται διότι μέσω των ρητρών αυτών διαμορφώνεται το κύριο χαρακτηριστικό περιεχόμενο της σύμβασης, σε σχέση με το οποίο είναι και παραμένει επικεντρωμένο το ενδιαφέρον αυτοπροστασίας του καταναλωτή και εκδηλώνεται επιμέλεια εκ μέρους του για την συγκέντρωση των σχετικών πληροφοριών.

Ενόψει των ανωτέρω και όπως προκύπτει από τη γραμματική, ιστορική, τελεολογική και νομολογιακή (από το ΔΕΕ), προσέγγιση της παραπάνω διάταξης, η έκφραση-όρος «νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις αναγκαστικού δικαίου», που απαντάται στο άρθρο 1 παρ.2 της Οδηγίας, καλύπτει διατάξεις τόσο αναγκαστικού όσο και ενδοτικού δικαίου και οι συμβατικές ρήτρες που απηχούν (πολλώ δε μάλλον ταυτίζονται) με τέτοιες διατάξεις εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της ανωτέρω Οδηγίας και συνεπώς από τον έλεγχο καταχρηστικότητας. Δεν εξαιρούνται από την εφαρμογή της Οδηγίας και δεν αποκλείεται η δυνατότητα ελέγχου συμβατικών όρων, ως καταχρηστικών, στην περίπτωση κατά την οποία συνομολογήθηκε σε μία σύμβαση, βάσει συμβατικής ρήτρας, η εφαρμογή ενός κανόνα, ο οποίος δεν τυγχάνει εκ του νόμου εφαρμογής στον τύπο της σύμβασης που τα μέρη συνήψαν, αλλά αφορά άλλον τύπο σύμβασης (βλ. απόφαση ΔΕΕ της 21/3/2013, C-92/11, σύμφωνα με την οποία:

«το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ έχει την έννοια ότι η οδηγία αυτή εφαρμόζεται στις ρήτρες γενικών όρων συναλλαγών που διαλαμβάνονται σε συμβάσεις, συναπτόμενες μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, οι οποίες επαναλαμβάνουν κανόνα του εθνικού δικαίου που εφαρμόζεται σε άλλη κατηγορία συμβάσεων και δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οικείας εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως). Συνακόλουθα, η εφαρμογή της Οδηγίας 93/91/ΕΚ αποκλείεται σε ρήτρες της σύμβασης που απηχούν εθνικές διατάξεις (είτε αναγκαστικού είτε ενδοτικού δικαίου), ήτοι στις λεγόμενες «δηλωτικές ρήτρες», καθώς εκκινεί από την παραδοχή ότι οι κανονιστικές ρυθμίσεις του εθνικού δικαίου αποτελούν ήδη ανάλογες και δίκαιες λύσεις στις συγκρούσεις συμφερόντων μεταξύ των συναλλασσομένων. Υπό το πρίσμα αυτό οι κανόνες του εθνικού δικαίου δεν μπορούν, κατά την έννοια της Οδηγίας, να περιέχουν καταχρηστικές προβλέψεις, αφού εκφράζουν την κατά τον εθνικό νομοθέτη συμβατική ισορροπία, ο δε έλεγχος γενικών όρων συναλλαγών από τη σκοπιά της καταχρηστικότητας θέτει περιορισμούς στη μονομερή εκμετάλλευση της συμβατικής ελευθερίας, χωρίς βεβαίως να αποβλέπει στον έλεγχο των κανόνων δικαίου. Συνεπώς αποκλείεται ο έλεγχος για καταχρηστικότητα των λεγόμενων «δηλωτικών όρων» της σύμβασης, όταν για το εκάστοτε κρινόμενο ζήτημα η συγκεκριμένη σύμβαση ανταποκρίνεται πλήρως στο ρυθμισμένο από το νόμο πρότυπο (ΑΠ 374/2013), με άλλα λόγια, όταν αυτό που ορίζεται στη ρήτρα θα ίσχυε ήδη κατά νόμο ακόμη και ελλείψει της σχετικής συμβατικής πρόβλεψής της. Συναφώς παρέπεται ότι οι «δηλωτικοί όροι» αφού, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας, δεν υπόκεινται, ως εκ τούτου, ούτε σε έλεγχο διαφάνειας που καθιερώνει η Οδηγία και ο Ν.2251/1994 (και αφορά το σαφές και κατανοητό της διατυπώσεως, το ορισμένο και οριστό του περιεχομένου και την προβλεψιμότητα των συνεπειών του όρου) και τούτο διότι, αφού βρίσκονται εκτός του πεδίου εφαρμογής του

ανωτέρω νόμου και της Οδηγίας δεν εφαρμόζεται στους όρους αυτούς, καμία από τις διατάξεις ή τις αρχές που καθιερώνονται από την Οδηγία και τον ανωτέρω νόμο, για τον έλεγχο της καταχρηστικότητας και επομένως ούτε και η υπ' αυτών καθιερούμενη αρχή της διαφάνειας. Αλλωστε, ένας συμβατικός όρος που ορίζει ό,τι και ο νόμος, εξ ορισμού δεν μπορεί να θεωρείται αδιαφανής, μη κατανοητός, αόριστος, απρόβλεπτος, απροσδόκητος ή παραπλανητικός. Η προαναφερόμενη εξαίρεση από τον έλεγχο του κύρους των παραπάνω ΓΟΣ, απηχεί την πάγια νομολογία του ΑΕΕ, η οποία όπως προεκτέθηκε είναι δεσμευτική για τα Κράτη μέλη, υπό τη μορφή της αυθεντικής ερμηνείας του ενωσιακού δικαίου (ΑΠ 189/2013, ΑΠ 904/2011, ΑΠ 1738/2009, Εφαθ 1159/2012, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) και δεσμεύει τον εθνικό δικαστή για κάθε υπόθεση στην οποία ανακύπτει το ίδιο νομικό ζήτημα, καθόσον μόνο έτσι διαφαίνεται η ομοιόμορφη ερμηνεία και εφαρμογή των εννοιών του κοινοτικού δικαίου. Η δε άρνηση ή η παράλειψη του εθνικού δικαστηρίου να κρίνει την εκκρεμή σ' αυτό υπόθεση με βάση την ερμηνεία που δόθηκε στο ενωσιακό δίκαιο από το Δικαστήριο της Ένωσης συνιστά παράβαση του δικαίου αυτού, η οποία ελέγχεται αναίρετικά με λόγο από τον αριθμό 1 των άρθρων 559 ή 560 ΚΠολΔ (ΟΛΑΠ 16/2013). Ειδικότερα σύμφωνα με το ΔΕΕ «η διάταξη 1 παρ.2 της Οδηγίας προβλέπει ότι οι ρήτρες της σύμβασης που επαναλαμβάνουν εθνικές νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις, χωρίς να έχει επέλθει μέσω συμβατικής ρήτρας μεταβολή του πεδίου εφαρμογής ή του περιεχομένου τους, δεν υπάγονται στις διατάξεις της εν λόγω Οδηγίας, ήτοι εξαιρούνται του πεδίου εφαρμογής της, διότι τεκμαίρεται ότι πληρούν την κατοχυρωμένη από τον εθνικό νομοθέτη συμβατική ισορροπία» (βλ. ΔΕΕ απόφαση της 21/3/2013, υπόθεση C-92/11, «RWE Vertrieb», σκ. 25- 28, απόφαση της 10/9/2014, υπόθεση C-34/13, Kusionova, σκ. 76-80, απόφαση της 30/4/2014, υπόθεση C-26/13 « Kasler και Rabai κατά ΟΤΡ» σκ.41,80-85 απόφαση της 20/9/2017, υπόθεση C-186/16

,Ruxandra κατά Banca Romaneska sa , σκ.27-29, ΔΕΕ, υπόθεση C-359/11-C-400/11, Shultz κατά Shussental κλη). Επομένως, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, ως «δηλωτικοί όροι» νοούνται αυτοί που επαναλαμβάνουν το περιεχόμενο νομοθετικών διατάξεων είτε αναγκαστικού είτε ενδοτικού δικαίου, οι δε ισχυρισμοί των εκκαλουσών ενώσεων ότι τέτοιοι όροι είναι μόνον αυτοί που απηχούν διατάξεις αναγκαστικού και όχι ενδοτικού δικαίου πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι. Στο σημείο αυτό, ενόψει του παραπάνω ισχυρισμού των εκκαλουσών, κρίνεται σκόπιμο να παρατεθούν οι συναφείς σκέψεις από τη σχετική νομολογία του ΔΕΕ, από την οποία σαφώς προκύπτει ότι ο όρος «διατάξεις αναγκαστικού δικαίου», που αναφέρεται στο άρθρο 2 παρ.1 της Οδηγίας, δεν στηρίζεται στην παραδοσιακή διάκριση στο αστικό δίκαιο μεταξύ διατάξεων αναγκαστικού και ενδοτικού δικαίου, αλλά υποδηλώνει ότι στην έννοια αυτή εμπίπτουν οι κανόνες οι οποίοι ισχύουν σύμφωνα με το νόμο, εφόσον δεν έχει συννομολογηθεί διαφορετικά και ότι στην έννοια του παραπάνω όρου εμπίπτουν διατάξεις τόσο αναγκαστικού όσο και ενδοτικού δικαίου (βλ.ΔΕΕ, απόφαση της 21/3/2013, RWE Vertrieb, υπόθεση C-92/11, σκέψεις 26 και 28 : «η εξαίρεση που προβλέπει το άρθρο 1 παρ.2 της Οδηγίας 93/13 αφορά τις ρήτρες που απηχούν διατάξεις του εθνικού δικαίου, οι οποίες εφαρμόζονται ανεξαρτήτως της επιλογής των συμβαλλομένων μερών ή διατάξεις του εθνικού δικαίου, οι οποίες εφαρμόζονται ελλείψει διαφορετικής σχετικής συμφωνίας... Η εξαίρεση αυτή από την εφαρμογή των ρυθμίσεων της οδηγίας 93/13 δικαιολογείται επειδή, στις περιπτώσεις αυτές, εύλογα μπορεί να γίνει δεκτό ότι ο εθνικός νομοθέτης έχει προβεί σε εξισορρόπηση του συνόλου των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των μερών σε ορισμένες συμβάσεις» και όμοια πρόταση της Γενικής Εισαγγελέως Trstenjak, σκ.47, ΔΕΕ απόφαση της 10/9/2014, Kusionova, υποθεση C-34/13, σκέψη 79 : «επισημαίνεται σαφώς ότι προκειμένου διαπιστωθεί αν συμβατική ρήτα εξαιρείται του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας απόκειται στο

εθνικό δικαστήριο να εξακριβώσει αν η ρήτρα αυτή απηχεί τις διατάξεις εκείνες του εθνικού δικαίου, οι οποίες εφαρμόζονται ανεξαρτήτως της επιλογής των συμβαλλομένων μερών ή εκείνες τις διατάξεις του εθνικού δικαίου οι οποίες εφαρμόζονται εξ ορισμού, δηλαδή ελλείπει διαφορετικής σχετικής συμφωνίας» (ΔΕΕ της 30/4/2014, Kasler κατά OTR Jozalozbak, υπόθεση C-25/13, σκ.81: «εθνική διάταξη ενδοτικού δικαίου, όπως προκύπτει από την 13η αιτολογική σκέψη της οδηγίας 93/13 θεωρείται ότι δεν περιέχει καταχρηστικές ρήτρες», σκ.82: «εθνική διάταξη ενδοτικού δικαίου κατά πάγια νομολογία τείνει να αντικαταστήσει στην τυπική ισορροπία που εισάγει η σύμβαση μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων, με μία ουσιαστική ισορροπία ικανή να αποκαταστήσει τη μεταξύ τους ισότητα», ΔΕΕ της 30/9/2017, Ruxandra κατά Banca Romana, υπόθεση C-186/16 σκ.28 : «το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι η εξαίρεση προϋποθέτει τη συνδρομή δύο προϋποθέσεων. Αφενός η συμβατική ρήτρα πρέπει να απηχεί νομοθετική ή κανονιστική διάταξη και, αφετέρου η διάταξη αυτή πρέπει να είναι αναγκαστικού δικαίου. Συνεπώς, προκειμένου να διαπιστωθεί αν συμβατική ρήτρα εξαιρείται του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει αν η ρήτρα αυτή απηχεί τις διατάξεις εκείνες του εθνικού δικαίου οι οποίες εφαρμόζονται ανεξαρτήτως της επιλογής των συμβαλλομένων μερών ή εκείνες τις διατάξεις ενδοτικού δικαίου οι οποίες εφαρμόζονται καταρχήν, δηλαδή ελλείπει διαφορετικής σχετικής συμφωνίας τους». Όλες οι ανωτέρω αποφάσεις δεν εξαιρούν από την εξαίρεση του άρθρου 1 της Οδηγίας, τους ΓΟΣ που επαναλαμβάνουν διατάξεις ενδοτικού δικαίου, αλλά εξαιρούν τους ΓΟΣ που επαναλαμβάνουν διατάξεις νόμου για περιπτώσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων δικαίου που (οι ΓΟΣ) επαναλαμβάνουν (ΔΕΕ της 10/9/2014, Kusionova, υπόθεση C-34/13, σκ.39: « το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 93/13 έχει την έννοια ότι η οδηγία αυτή

εφαρμόζεται στις ρήτρες που διαλαμβάνονται σε συμβάσεις, συναπτόμενες μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, οι οποίες επαναλαμβάνουν κανόνα του εθνικού δικαίου που εφαρμόζεται σε άλλη κατηγορία συμβάσεων και δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οικείας εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως»). Σημειωτέον ότι ούτε με την πρόσφατη απόφαση της 30/9/2017, το ΔΕΕ διαφοροποιήθηκε από την ως άνω τοποθέτηση, όπως αβασίμως ισχυρίζονται οι εκκαλούσες ενώσεις, υποστηρίζοντας ότι εξαιρούνται από την εφαρμογή της Οδηγίας μόνον οι ΓΟΣ που επαναλαμβάνουν διατάξεις αναγκαστικού και όχι ενδοτικού δικαίου. Απεναντίας, και στην τελευταία ως άνω απόφαση, το ΔΕΕ ρητά παραπέμπει στην προηγούμενη νομολογία του και επαναλαμβάνει ότι «μια συμβατική ρήτρα εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αν απηχεί διατάξεις εθνικού δικαίου που εφαρμόζονται ανεξαρτήτως της επιλογής των συμβαλλομένων ή διατάξεις ενδοτικού που εφαρμόζονται ελλείψει διαφορετικής συμφωνίας» (σκ.28,29), περιπτώσεις τις οποίες υπάγει (και τις δύο) στην έννοια του όρου «διατάξεις αναγκαστικού δικαίου», που διαλαμβάνεται στο άρθρο 1 παρ.2 της Οδηγίας (βλ.σκ.28, 29). Επομένως, εξαιρούνται από την εφαρμογή της Οδηγίας και δεν υπάγονται στις διατάξεις της και επομένως σε έλεγχο καταχρηστικότητας, οι όροι που απηχούν διατάξεις του εθνικού δικαίου είτε αυτές είναι αναγκαστικού είτε είναι ενδοτικού δικαίου, το δε εθνικό Δικαστήριο καλείται να ελέγξει αν ο υπό εξέταση συμβατικός όρος αποδίδει την ουσία και το περιεχόμενο της εθνικής διάταξης, αν δηλαδή απηχεί διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας, υπό την έννοια του άρθρου 1 παρ.2 της οδηγίας (ΔΕΕ της 30/9/2017, C-186/16, σκ.28). Σε έλεγχο βέβαια υπόκεινται, όπως προεκτέθηκε, οι συμβατικές ρήτρες στο μέτρο που αποκλίνουν από τη ρύθμιση των κανόνων του εθνικού δικαίου, ήτοι επαναλαμβάνουν ρύθμιση του εθνικού δικαίου την οποία ο νομοθέτης την προορίζει για άλλο συμβατικό τύπο ή επαναλαμβάνουν εθνική διάταξη για το ίδιο ζήτημα που αυτή

ρύθμιζε, όμως λόγω των ιδιαίτερων περιστάσεων αποκλίνει ουσιωδώς από το ρυθμιστικό πρότυπο του εθνικού νομοθέτη, οπότε στην περίπτωση αυτή ο όρος δεν εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας και από τον έλεγχο καταχρηστικότητας. Αυτή είναι η έννοια της υποδεικνυόμενης από το ΔΕΕ στενής ερμηνείας της Οδηγίας (βλ. ΔΕΕ απόφαση της 21/3/2013, RWE Vertrieb, υπόθεση C-92/11), ότι δηλαδή πρέπει να μην εφαρμόζονται οι διατάξεις που έχουν νομοθετηθεί για συγκεκριμένο τύπο συμβάσεως σε άλλο τύπο συμβάσεως, όπου τα δεδομένα και η ισορροπία μεταξύ μερών την οποία προσιόρισε με την εθνική διάταξη ο εθνικός νομοθέτης είναι διαφορετικά και όχι ότι δεν εξαιρούνται από την εφαρμογή της Οδηγίας οι εθνικές διατάξεις ενδοτικού δικαίου (ΔΕΕ της 21/3/2013, υπόθεση C-92/11, σκέψεις 29-30, ΔΕΕ της 10/9/2014, υπόθεση C-34/13, σκ.77, Δέλλιος ό.π.).

Από τα εκτιθέμενα στις προηγούμενες νομικές σκέψεις, ευχερώς εξάγεται ότι πριν από το δικαστικό έλεγχο ενός ΓΟΣ είναι απαραίτητο να διακριβωθεί εάν ο όρος αυτός εμπίπτει στα «*essentialia negotii*» (ουσιώδη στοιχεία-κύριο αντικείμενο της σύμβασης), ή στα «*accidentalia negotii*» (δευτερεύοντα-τυχαία στοιχεία της σύμβασης) ή στα *naturalia negotii* της σύμβασης. «*Essentialia negotii*» είναι τα στοιχεία εκείνα που απαιτούνται από το νόμο και αρκούν για την κατάταξη της δικαιοπραξίας σε ορισμένο τύπο κατά διαφοροποίηση από άλλους τύπους (λ.χ οι όροι που καθορίζουν την παροχή και αντιπαροχή), «*Accidentalia negotii*» είναι τα στοιχεία εκείνα που δεν αποτελούν συνηθισμένο περιεχόμενο της δικαιοπραξίας, προστίθενται δε σ'αυτήν από τους δικαιοπρακτούντες και είτε ρυθμίζουν ορισμένα θέματα διαφορετικά από,τι οι ενδοτικοί κανόνες δικαίου, είτε αποτελούν αίρεση ή προσθεμία ή ποινική ρήτρα, ενώ «*naturalia negotii*», είναι τα στοιχεία που ρυθμίζονται από τον νόμο, ο οποίος συμπληρώνει τη δικαιοπρακτική ρύθμιση συνήθως με διατάξεις ενδοτικού δικαίου (Γεωργιάδη, Γενικές Αρχές Ατικού Δικαίου, εκδ.2002, σελ.331-332,

παρ. 1-17). Ο όρος της σύμβασης που εμπίπτει στα «*naturalia negotii*» συνιστά «δηλωτικό όρο», ο οποίος απλώς επαναλαμβάνει το περιεχόμενο διατάξεων του ενδοτικού δικαίου. Η ένταξη του κρινόμενου κάθε φορά όρου σε μια από τις τρεις ανωτέρω κατηγορίες αυτονόητα προηγείται του δικαστικού ελέγχου, διότι η ένταξη αυτή έχει αντανακλαστικές επιπτώσεις όχι μόνο ως προς το το εύρος του δικαστικού ελέγχου αλλά και στο επιτρεπτό αυτού. Έτσι αν πρόκειται για όρο που εμπίπτει «*naturalia negotii*» (δηλωτικός όρος) τίθεται εκτός πεδίου εφαρμογής της Οδηγίας και δεν υπόκειται καθόλου σε έλεγχο καταχρηστικότητας. Εάν εμπίπτει στα «*Essentialia negotii*» και αφορά στη βασική σχέση παροχής αντιπαροχής υπόκειται όχι σε πλήρη έλεγχο καταχρηστικότητας, βάσει των γενικών κριτηρίων του άρθρου 2 παρ.6 β ή των ειδικών του άρθρου 2 παρ.7 ν. 2251/1994, αλλά μόνο σε περιορισμένο έλεγχο καταχρηστικότητας, και συγκεκριμένα ως προς τη διαφάνεια, δηλαδή κρίνεται μόνο προς το αν είναι αδιαφανής (άρθρ.4 παρ.2 Οδηγίας, 19η αιτιολογική σκέψη αυτής, ΟΛΑΠ 15/2007, ΑΠ 237/2012), ενώ αν εμπίπτει στα «*Accidentalialia negotii*» υπόκειται σε πλήρη έλεγχο καταχρηστικότητας, χωρίς περιορισμούς.

Γ. Κατά πάγια νομολογία του ΔΕΕ τόσο οι νόμοι των κρατών μελών που θέτουν σε εφαρμογή Οδηγίες, αλλά και το σύνολο των κανόνων του εθνικού δικαίου πρέπει να ερμηνεύονται με τρόπο που να καταλήγει σε λύση σύμφωνη με το σκοπό που η Οδηγία επιδιώκει (ΔΕΕ της 5/10/2004, Pfeiffer κλπ, υπόθεση C-397/01,σκ.117 : «το εθνικό δικαστήριο όταν εφαρμόζει διατάξεις το εθνικού δικαίου που σκοπούν στη μεταφορά της Οδηγίας αυτής στο εσωτερικό δικαιο οφείλει να τις ερμηνεύσει κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορούν να τύχουν εφαρμογής σύμφωνης με τους σκοπούς της οδηγίας αυτής» και σκ. 119 : « ένα εθνικό δικαστήριο, το οποίο επιλαμβάνεται διαφοράς ανακύπτουσας αποκλειστικώς μεταξύ ιδιωτών, υποχρεούται, κατά την εφαρμογή των διατάξεων του εσωτερικού

δικαίου οι οποίες έχουν προσαρμοσθεί με σκοπό τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο των υποχρεώσεων που προβλέπει η Οδηγία, να λαμβάνει υπόψη το σύνολο των κανόνων του εθνικού δικαίου και να τους ερμηνεύει, κατά το μέτρο του δυνατού, υπό το πρίσμα του γράμματος καθώς και του σκοπού της οδηγίας αυτής, προκειμένου να καταλήξει σε λύση σύμφωνη προς τον σκοπό που αυτή επιδιώκει», ΔΕΕ της 24/5/2012, *Amia Spa κατά Provincia di Palermo*, υπόθεση C-97/11, σκ. 28: «Από πάγια νομολογία προκύπτει ότι, κατά την εφαρμογή του εσωτερικού δικαίου, τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να το ερμηνεύουν κατά το μέτρο του δυνατού με γνώμονα το γράμμα και τον σκοπό της επίμαχης οδηγίας, προκειμένου να επιτυγχάνεται το αποτέλεσμα που επιδιώκεται με την οδηγία αυτή και, κατά συνέπεια, να συμμορφώνονται προς το άρθρο 288, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Η υποχρέωση σύμφωνης προς το δίκαιο της Ένωσης ερμηνείας του εθνικού δικαίου είναι πράγματι συμφυής προς το σύστημα της Συνθήκης ΛΕΕ, καθόσον παρέχει στα εθνικά δικαστήρια τη δυνατότητα να διασφαλίζουν, στο πλαίσιο της δικαιοδοσίας τους, την πλήρη αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης οσάκις αποφαινόμενοι επί των διαφορών των οποίων έχουν επιληφθεί», ΔΕΕ της 24/1/2012, υπόθεση C-282/10, *M. Domínguez κατά Centre*, σκέψη 24: «από πάγια νομολογία προκύπτει ότι, κατά την εφαρμογή του εσωτερικού δικαίου, τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να το ερμηνεύουν κατά το μέτρο του δυνατού με γνώμονα το γράμμα και τον σκοπό της επίμαχης οδηγίας, προκειμένου να επιτυγχάνεται το αποτέλεσμα που επιδιώκεται με την οδηγία αυτή και, κατά συνέπεια, να συμμορφώνονται προς το άρθρο 288, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Η υποχρέωση αυτή, της σύμφωνης προς το δίκαιο της Ενώσεως ερμηνείας του εθνικού δικαίου, είναι πράγματι συμφυής προς το σύστημα της ΣΛΕΕ, καθόσον παρέχει στα εθνικά δικαστήρια τη δυνατότητα να διασφαλίζουν, στο πλαίσιο της δικαιοδοσίας τους, την πλήρη αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ενώσεως οσάκις αποφαινόμενοι επί των διαφορών των οποίων έχουν επιληφθεί».

Η Οδηγία 93/13 ΕΟΚ, έχει αντικείμενο την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών, οι οποίες αφορούν τις καταχρηστικές ρήτρες στις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ ενός επαγγελματία και ενός καταναλωτή με σκοπό την αποτελεσματικότερη προστασία των καταναλωτών με τη θέσπιση ενιαίων κανόνων σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες σε κάθε σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ ενός επαγγελματία και ενός καταναλωτή. Στο άρθρο 3 της Οδηγίας ορίζεται ότι «1. Ρήτρα σύμβασης, που δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, θεωρείται καταχρηστική, όταν, παρό την απαίτηση της καλής πίστης, δημιουργείται εις βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις των μερών, τα απορρέοντα από τη σύμβαση 2. Θεωρείται πάντοτε ότι η ρήτρα δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, όταν έχει συνταχθεί εκ των προτέρων και όταν ο καταναλωτής, εκ των πραγμάτων, δεν μπόρεσε να επηρεάσει το περιεχόμενό της, ιδίως στα πλαίσια μιας σύμβασης προσχωρήσεως», στο δε άρθρο 4 ορίζεται: «1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 7, ο καταχρηστικός χαρακτήρας μιας συμβατικής ρήτρας κρίνεται, αφού ληφθούν υπόψη η φύση των αγαθών ή των υπηρεσιών που αφορά η σύμβαση και όλες οι κατά τον χρόνο της σύναψης της σύμβασης περιστάσεις που περιέβαλαν την εν λόγω σύναψη, καθώς και όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της σύμβασης ή άλλης σύμβασης από την οποία αυτή εξαρτάται. 2. Η εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα των ρητρών δεν αφορά ούτε τον καθορισμό του κυρίου αντικειμένου της σύμβασης ούτε το ανάλογο ή μη μεταξύ της τιμής και της αμοιβής, αφενός, και των υπηρεσιών ή αγαθών που θα παρασχεθούν ως αντάλλαγμα, αφετέρου, εφόσον οι ρήτρες αυτές είναι διατυπωμένες κατά τρόπο σαφή και κατανοητό». Η Οδηγία αυτή μεταφέρθηκε στην Ελλάδα με τον Ν.2251/1994, ο οποίος περιλαμβάνει διατάξεις προκειμένου να επιτευχθεί, η σύμφωνη με την Οδηγία προστασία του καταναλωτή ως ασθενέστερου στην σύμβαση μέρους.

Αντίστοιχα, ο νόμος αυτός ορίζει στο άρθρο 2 § 6 ότι «Οι γενικοί όροι των συναλλαγών απαγορεύονται και είναι άκυροι, αν έχουν ως αποτέλεσμα τη σημαντική διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων, σε βάρος του καταναλωτή. Ο καταχρηστικός χαρακτήρας γενικού όρου, ενσωματωμένου σε σύμβαση, κρίνεται, αφού ληφθούν υπόψη η φύση των αγαθών ή υπηρεσιών, το σύνολο των ειδικών συνθηκών, κατά τη σύναψή της και όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της σύμβασης ή άλλης σύμβασης, από την οποία αυτή εξαρτάται». Η ανωτέρω διάταξη προβλέπει τη γενική ρήτρα καταχρηστικότητας, ορίζει δε στο μεν πρώτο εδάφιο τη βασική προϋπόθεση της καταχρηστικότητας (διατάραξη της συμβατικής ισορροπίας) ενώ στο δεύτερο εδάφιο ορίζει μια σειρά από γενικά κριτήρια για να κριθεί η καταχρηστικότητα ενός όρου, υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι αυτός εμπίπτει στο εδαφ.α, (δηλαδή προκαλεί διατάραξη). Επίσης στην παρ.7 του ίδιου άνω άρθρου απαριθμούνται περιπτώσεις καταχρηστικών όρων που θεωρούνται άνευ ετέρου καταχρηστικοί, χωρίς ως προς αυτούς να ερευνάται η συνδρομή των προϋποθέσεων της γενικής ρήτρας, αφού αυτοί θεωρούνται κατ' αμάχητο τεκμήριο ότι έχουν καταχρηστικό χαρακτήρα (ΟΛΑΠ 12/2017). Συνακόλουθα των ανωτέρω και προκειμένου ο Ν.2251/1994 να αποδίδει ορθά και να ικανοποιεί το σκοπό της Οδηγίας (η ενσωμάτωση εξάλλου της οποίας είναι ο σκοπός του παραπάνω νόμου), μία σύμφωνη με την Οδηγία ερμηνεία, επιβάλλει την τελολογική συστολή του άρθρου 2 παρ.6 Ν.2251/1994 και την μη εφαρμογή του στις περιπτώσεις των ΓΟΣ που επαναλαμβάνουν κανόνες του εθνικού δικαίου (αναγκαστικού ή ενδοτικού), ώστε οι όροι αυτοί να εκφεύγουν πλήρως του ελέγχου, καθώς δεν μπορεί να καθισταθεί, μέσω των Γ.Ο.Σ, ο νόμος αντικείμενο ελέγχου, αλλά, αντίθετα είναι ο ίδιος που παρέχει τα αναγκαία κριτήρια για το δικαστικό έλεγχο των Γ.Ο.Σ. (βλ. Δέλλιο σε Αλεξανδρίδου, Δίκαιο προστασίας καταναλωτή ελληνικό-ενωσιακό, κατ' άρθρο ερμηνεία Ν. 2251/1994 (2015), υπό

άρθρο 2, παρ. 26, σελ. 114, Χασιάπη, Δάνεια σε ξένο νόμισμα: Μία προσέγγιση με αφορμή την πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ελληνικών δικαστηρίων, ΧρηΔικ 2014.435-437).

Α. Σύμφωνα την ενδοτικού δικαίου διάταξη 291 ΑΚ «Όταν πρόκειται για χρηματική οφειλή σε ξένο νόμισμα που πρέπει να πληρωθεί στην Ελλάδα, ο οφειλέτης, αν δε συμφωνήθηκε το αντίθετο, έχει δικαίωμα να πληρώσει σε εγχώριο νόμισμα με βάση την τρέχουσα αξία του ξένου νομίσματος στο χρόνο και τον τόπο της πληρωμής». Με την διάταξη αυτή ορίζεται ότι σε περίπτωση χρηματικής οφειλής σε αλλοδαπό νόμισμα, πληρωτέας στην ημεδαπή, αν δεν έχει συμφωνηθεί το αντίθετο (ήτοι καταβολή αυτούσιου αλλοδαπού νομίσματος), ο οφειλέτης έχει την ευχέρεια, να αποφύγει την καταβολή αυτούσιων των αλλοδαπών νομισμάτων πληρώνοντας την οφειλή σε εγχώριο νόμισμα, στην τρέχουσα αξία των αλλοδαπών, στον τόπο και χρόνο που γίνεται η πληρωμή. Κρίσιμος δεν καθίσταται άρα, ο χρόνος συνομολόγησης ή λήξης του χρέους αλλά της πραγματικής πληρωμής. Η έως τότε, τυχόν άνοδος ή πτώση της αξίας του ξένου νομίσματος, αποβαίνει έτσι, σε βάρος ή σε όφελος αντίστοιχα του οφειλέτη. Ο συγκεκριμένος κανόνας της ΑΚ 291 εντάσσεται στους κανόνες του γενικού ενοχικού δικαίου. Οι κανόνες αυτοί, εφόσον οι ίδιοι δε διακρίνουν, ισχύουν για όλες τις ενοχές, είτε αυτές γεννιούνται από το νόμο είτε από σύμβαση (οποιοδήποτε είδος) και ανεξάρτητα από τον στιγμιαίο ή διαρκή χαρακτήρα της σύμβασης και τον τύπο στον οποίο αυτή υπάγεται. Η ΑΚ 291 δεν διακρίνει γενικώς ούτε διακρίνει μεταξύ στιγμιαίων και διαρκών συμβάσεων και συνεπώς, με βάση τη γραμματική ερμηνεία της, δεν είναι ορθό να περιοριστεί το πεδίο εφαρμογής της π.χ. μόνο στις στιγμιαίες συμβάσεις, η δε τελολογική ερμηνεία της δεν άγει σε διαφορετικό συμπέρασμα. Ειδικά, για τις εκ συμβάσεως ενοχές ο νομοθέτης δεν μπορεί να είχε υπόψη μόνο τις στιγμιαίες, διότι η

κατά τη διάταξη επιλογή της ισοτιμίας του χρόνου πληρωμής έχει ακριβώς σημασία ιδίως όταν ο χρόνος αυτός απέχει από το χρόνο σύναψης της σύμβασης, όπως κατεξοχήν συμβαίνει στις συμβάσεις δανείου και εν γένει στις πιστωτικές συμβάσεις. Κυρίως δε αυτές τις συμβάσεις έχει υπόψη η ΑΚ 291, όταν μάλιστα αναφέρεται σε χρηματική οφειλή σε ξένο νόμισμα και ορθώς εφαρμόζεται η διάταξη αυτή στις εν λόγω συμβάσεις κατά το γενικότερο κανόνα ότι κρίσιμη είναι η ισοτιμία του χρόνου πληρωμής. Συνεπώς η διάταξη του άρθρου 291 ΑΚ, καταλαμβάνει κάθε χρηματική ενοχή και επομένως κάθε σύμβαση δανειακή ή μη, είτε κριθεί ως καθαρώς δανειακή είτε ως επενδυτική (ΑΠ 682/2002 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Μ. Σταθόπουλος, Η ανατίμηση του ελβετικού φράγκου ΧρΙΔ 2017, σελ.161 επ.) και ανεξάρτητα από τον στιγμιαίο ή διαρκή χαρακτήρα της σύμβασης και τον τύπο στον οποίο αυτή υπάγεται, σχετίζεται δε μόνο με τον όρο τη συναλλαγματικής ισοτιμίας που αφορά την καταβολή της οφειλόμενης χρηματικής παροχής, χωρίς να θέτει ειδικές προϋποθέσεις για τον τρόπο προσδιορισμού αυτής. Με την εν λόγω διάταξη καθιερώνεται, σε περίπτωση οφειλής ξένου νομίσματος, η διαζευκτική ευχέρεια (*facultas alternativa*) του οφειλέτη να εξοφλήσει σε εγχώριο νόμισμα, αντί για το οφειλόμενο αλλοδαπό νόμισμα, με την ισοτιμία του χρόνου της πληρωμής. Στη διαζευκτική ευχέρεια του οφειλέτη έχουμε απλή ενοχή, αφού οφείλεται μία μόνο παροχή με παράλληλη ευχέρεια καταβολής άλλης παροχής. Την ευχέρεια αυτή διατηρεί ο οφειλέτης, άνευ ετέρου, έως την καταβολή της μίας από τις δύο παροχές. Ο δανειστής καθίσταται υπερήμερος αν αρνηθεί να δεχθεί είτε την οφειλόμενη είτε την εναλλακτικά προσφερόμενη παροχή. Η τυχόν πριν από την καταβολή δήλωση του οφειλέτη να καταβάλει την παροχή στο ένα από τα δύο νομίσματα είναι ανακλητή ως τη στιγμή της καταβολής. Δεν πρόκειται για διαζευκτική ενοχή, όπου οφείλονται διαζευκτικά δύο (ή και περισσότερες) παροχές και απαιτείται άσκηση διαπλαστικού δικαιώματος, για να περιορισθεί η ενοχή σε μία από τις περισσότερες

οφειλόμενες παροχές, (να γίνει δηλαδή απλή ενοχή, όχι πλέον διαζευκτική) και γίνεται τούτο σύμφωνα με την ΑΚ 307, με την επιλογή (από τον οφειλέτη σε περίπτωση αμφιβολίας). Επιπλέον στο άρθρο 6 παρ.1 ν.5422/1932, που διατηρήθηκε σε ισχύ μετά την εισαγωγή του ΑΚ (άρθρ. 20 ΕισΝΑΚ) «1. Αι πάσης φύσεως εις συνάλλαγμα οφειλοί, αι πληρωτέαι εν Ελλάδι, εξοφλούνται εις δραχμάς επί τη τρεχούση τιμή της ημέρας της εξοφλήσεως. Επί τη αύτη τιμή αποδίδονται και οι εις συνάλλαγμα παρά τραπέζης καταθέσεις, πλην των καταθέσεων των ανηκουσών εις μονίμως κατοικούντος εν τη αλλοδαπή, προ της ισχύος, να αποδίδονται εις αυτούσιον συνάλλαγμα». Από τις προαναφερόμενες διατάξεις (291 ΑΚ, 6 παρ.1 ν.5422/1932) οι οποίες καθιερώνουν ευχέρεια η πρώτη και υποχρέωση η δεύτερη του οφειλέτη για εξόφληση χρηματικών οφειλών σε ξένο νόμισμα, βάσει της αντιστοιχίας του με το εθνικό νόμισμα, κατά τον χρόνο της πραγματικής πληρωμής (εκούσιας ή αναγκαστικής) συνάγεται ότι, όταν συνομολογήθηκε νόμιμα οφειλή σε ξένο νόμισμα, ο δανειστής, ενασκώντας με την αγωγή την αξίωσή του, μπορεί να ζητήσει να του καταβληθεί το ισόξιο του αλλοδαπού νομίσματος, κατά την ημέρα, κατά την οποία πράγματι γίνεται η πληρωμή. Μετά δε την αντικατάσταση της δραχμής ως εθνικού νομίσματος από το ευρώ, η οποία έλαβε χώρα την 1η Ιανουαρίου 2002, σύμφωνα με το άρθρο 1 Ν.2842/2000, οι ανωτέρω οφειλές εξοφλούνται σε ευρώ με την συναλλαγματική ισοτιμία ευρώ και αλλοδαπού νομίσματος, κατά την ημέρα της εξόφλησης όχι δε και κατά το χρόνο της λήξης ή κάποιον άλλο χρόνο (ΑΠ 678/2010, ΑΠ 1614/2006, ΕφΠειρ. 966/2007, ΤΝΠ «ΝΟΜΟΣ»). Έτσι, μετά τον Ν.2842/2000 και την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος, την κατάργηση των νομισματικών περιορισμών και των λοιπών μέτρων ελέγχου συναλλάγματος και την ελεύθερη πλέον συνομολόγηση σε ξένο νόμισμα, επί μεν οικειοθελούς εκπλήρωσης της ενοχής, ενόψει και της διαζευκτικής ευχέρειας, που παρέχει η διάταξη του άρθρου 291 ΑΚ, η διάταξη του άρθρου 6 παρ.1 ν.5422/1932 έχει ενδοτικό

χαρακτήρα και δε διαφέρει πλέον ουσιωδώς από την 291 ΑΚ, με την έννοια ότι ο οφειλέτης, αν δεν συμφωνήθηκε κάτι διαφορετικό, καταβάλλει είτε σε ημεδαπό είτε σε αλλοδαπό νόμισμα με βάση την τρέχουσα αξία του αλλοδαπού νομίσματος κατά το χρόνο της πληρωμής, επί δε άσκησης της αξίωσης του δανειστή και επιδίκασης συγκεκριμένης οφειλής, το Δικαστήριο, ελλείψει αντίθετης συμφωνίας, δεν θα επιδικάσει αλλοδαπό νόμισμα, αλλά το ισάξιο του σε ευρώ, κατά την ημέρα της πραγματικής πληρωμής (βλ.Γ. Ιατράκη, Η εκπλήρωση της χρηματικής παροχής με ξένο νόμισμα, ΧρΙΔ 2011, σ. 566). Η ρύθμιση της ΑΚ 291 για την κρισιμότητα, σε περίπτωση οφειλής σε ξένο νόμισμα, της ισοτιμίας του χρόνου εξόφλησης του χρέους δεν είναι παρά εφαρμογή της διέπουσας το δίκαιο των χρηματικών ενοχών νομιναλιστικής αρχής, κατά την οποία η ονομαστική αξία του νομίσματος παραμένει αμετάβλητη, έστω και αν η πραγματική αξία του μεταβάλλεται. Δυνάμει της νομιναλιστικής αρχής, που αποτελεί κανόνα δικαίου ευρέως διαδεδομένο ειδικώς στα νομικά συστήματα της ηπειρωτικής παραδόσεως, η απόσβεση χρηματικής ενοχής πρέπει να γίνεται με την καταβολή του αριθμητικού ποσού που μνημονεύεται στη συναφθείσα μεταξύ των συμβαλλομένων σύμβαση, χωρίς το εν λόγω ποσό να επηρεάζεται από εκτιμήσεις σχετικές με την αξία (βλ. πρόταση Γενικού Εισαγγελέα Nils Wahl, υπόθεση ΔΕΕ C-186/16, Ruxandra κατά Banca Romaneska, σκ.45). Από νομική άποψη ισχύει η ονομαστική αξία για όλες τις έννομες σχέσεις, περιλαμβανομένης και της εξόφλησης των χρεών, την οποία υιοθετεί άλλωστε και ο Ν.2842/2000 (άρθρ 1 παρ.2: «Το ευρώ ως μέσο εξόφλησης υποχρεώσεων λαμβάνεται πάντοτε στην ονομαστική του αξία»). Η (έστω υποτιμημένη ή ανατιμημένη) πραγματική αξία του νομίσματος προσδιορίζεται αφενός από την αγοραστική αξία του (εσωτερική αξία του νομίσματος) και αφετέρου από την τιμή του συναλλάγματος (την τιμή των ξένων νομισμάτων). Αυτή είναι η λειτουργία του χρήματος και της χρηματικής ενοχής, η οποία κατ' ανάγκη ενέχει ως εγγενές

στοιχείο της και τον κίνδυνο από την υποτίμηση ή ανατίμηση του νομίσματος, κατανομή του οποίου επιχειρεί βάσει της νομιναλιστικής αρχής η ΑΚ 291. Η διάταξη αυτή, με τον όρο «τρέχουσα αξία του ξένου νομίσματος στο χρόνο και τον τόπο της πληρωμής», εννοεί μία ισοτιμία, μία τιμή του ξένου νομίσματος, κρίσιμη δε ισοτιμία για τη μετατροπή της οφειλής αλλοδαπού νομίσματος στο εγχώριο νόμισμα της πληρωμής είναι, κατά την ΑΚ 291, η αξία/ισοτιμία του αλλοδαπού νομίσματος κατά το χρόνο πληρωμής. Η ισοτιμία (των νομισμάτων) διαμορφώνεται και καθορίζεται από διεθνή οικονομικά στοιχεία και ανακοινώνεται από την ΕΚΤ στο Δελτίο Ισοτιμιών Αναφοράς της Κεντρικής Τράπεζας (ECB). Η ισοτιμία των νομισμάτων και η διακύμανση αυτής αποβαίνει κρίσιμη στην περίπτωση των δανείων σε συνάλλαγμα (ή αλλιώς σε αλλοδαπό νόμισμα), ήτοι των δανείων στα οποία το νόμισμα είναι διαφορετικό από το νόμισμα στο οποίο ο οφειλέτης κατοικεί και έχει/αποκτά εισόδημα και περιουσία, ενώ στο συνηθισμένο δάνειο το νόμισμα του δανείου είναι το ίδιο με το νόμισμα της κατοικίας/εισοδήματος του δανειολήπτη. Ο κίνδυνος της αρνητικής διακύμανσης της ισοτιμίας του (εσωτερικού) νομίσματος του δανειολήπτη έναντι του νομίσματος του δανείου, ο οποίος αποδίδεται στα ελληνικά με τον όρο «συναλλαγματικός κίνδυνος», είναι χαρακτηριστικό και εγγενές στοιχείο των δανείων σε ξένο νόμισμα, τα οποία υπόκεινται ακριβώς στον κίνδυνο οικονομικών απωλειών από την αρνητική εξέλιξη της συναλλαγματικής ισοτιμίας των νομισμάτων. Η ισοτιμία (των νομισμάτων) προσδιορίζεται, όπως προαναφέρθηκε από διεθνή οικονομικά στοιχεία και διακρίνεται από την τιμή αγοράς ή πώλησεως ενός νομίσματος με άλλο νόμισμα όπως και από την τυχόν χρέωση προμήθειας από την τράπεζα για την αγορά ή πώληση του αλλοδαπού νομίσματος. Η συγκεκριμένη τραπεζική εργασία (αγορά ή πώληση συναλλάγματος) συνιστά την ξεχωριστή (από το δάνειο) τραπεζική εργασία, αφενός για την μετατροπή σε ευρώ (μετά την εκταμίευση) του εκταμιευθέντος σε ελβετικά φράγκα δανείου

(τιμή αγοράς) και αντίστοιχα για τη μετατροπή των ευρώ σε ελβετικά φράγκα για την αποπληρωμή του δανείου (τιμή πώλησεως). Οι τιμές αυτές εφαρμόζονται και έχουν σημασία, κατά τα ως άνω διαφορετικά χρονικά σημεία, ανάλογα με το είδος της μετατροπής. Η δε αμοιβή της τράπεζας για την εργασία αυτή, η οποία αποφασίζεται ελεύθερα από την κάθε Τράπεζα είναι συνήθως της τάξης του 2-3% επί της ισοτιμίας του συναλλαγμάτος (όπως αυτή δίδεται από την ΕΚΤ σε σχέση με το άλλο νόμισμα με το οποίο θα γίνει η ανταλλαγή). Η διαφορά μεταξύ των ανωτέρω δύο μεγεθών (ισοτιμίας- αμοιβής) δεν είναι μόνον λειτουργική-ποιοτική, αλλά η σημασία της μπορεί να εμφανίζεται με ιδιαίτερη ένταση σε οικονομικό-ποσοτικό επίπεδο. Ειδικότερα, η οικονομική απώλεια από οποιαδήποτε σημαντική, πολλώ δε μάλλον από κάποια έντονη μεταβολή στη συναλλαγματική ισοτιμία μεταξύ του αλλοδαπού νομίσματος του δανείου (εν προκειμένω CHF) και του νομίσματος του εισοδήματος/περιουσίας-κατοικίας του δανειολήπτη (εν προκειμένω Ευρώ) μπορεί να είναι εξαιρετικά επαχθής για τον δανειολήπτη. Αντίθετα, η οικονομική επιβάρυνση από τη χρέωση προμήθειας αγοράς ή πώλησης του ξένου νομίσματος κατά τις διάφορες φάσεις της λειτουργίας της δανειακής σχέσης (ιδίως κατά την εκταμίευση του δανείου ή κατά την καταβολή των τοκοχρεωλυτικών δόσεων) κινείται στα χαμηλά επίπεδα της διαφοράς μεταξύ των τιμών αγοράς ή πώλησης του αλλοδαπού νομίσματος και της μέσης τιμής.

Περαιτέρω, λόγω του συναλλαγματικού κινδύνου που ενέχουν τα δάνεια σε ξένο νόμισμα και των προβλημάτων που δημιουργήθηκαν στα κράτη μέλη από τα δάνεια αυτά, πέραν της δικαιοδοτικής επέμβασης του ΔΕΕ αντέδρασαν και τα νομοθετικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επιβάλλοντας στα κράτη μέλη την υποχρέωση να θεσπίσουν ειδικούς κανόνες για τα εν λόγω δάνεια. Τούτο προβλέπεται στο άρθρο 23 της νεοπαγούς Οδηγίας 2014/17/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4ης

Φεβρουαρίου 2014, σχετικό με τις συμβάσεις πίστωσης για καταναλωτές για ακίνητα που προορίζονται για κατοικία και την τροποποίηση των Οδηγιών 2008/48/ΕΚ και 2013/36/ ΕΕ και του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010. Η Οδηγία αυτή δεν εφαρμόζεται μεν σε συμβάσεις πίστωσης που ισχύουν πριν από τις 21 Μαρτίου 2016 (άρθρ. 43 παρ. 1), αλλά οι διατάξεις της, ιδίως του άρθρου 23, έχουν έντονα καθοδηγητικό χαρακτήρα. Η ανωτέρω Οδηγία 2014/17/ΕΕ θέτει ως τελολογικό στόχο την προστασία καταναλωτών-δανειοληπτών στο πεδίο της στεγαστικής πίστης από τον κίνδυνο της δυσμενούς γι'αυτούς μεταβολής της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Βασικό εργαλείο για την προστασία του δανειολήπτη από αυτόν τον κίνδυνο είναι, κατά το άρθρο 23 παρ.1 περ.α, β της Οδηγίας, : «τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε όταν μια σύμβαση πίστωσης αφορά δάνειο σε ξένο νόμισμα, τη στιγμή που συνάπτεται η σύμβαση να υπάρχει το κατάλληλο κανονιστικό πλαίσιο ώστε να διασφαλίζεται τουλάχιστον ότι α) ο καταναλωτής το δικαίωμα να μετατρέψει τη σύμβαση πίστωσης σε εναλλακτικό νόμισμα υπό ορισμένες προϋποθέσεις ή β) να υπάρχουν άλλες ρυθμίσεις, που περιορίζουν τον συναλλαγματικό κίνδυνο, στον οποίον είναι εκτεθειμένος ο καταναλωτής βάσει της σύμβασης πίστωσης». Ωστόσο και αυτή η νεοπαγής Οδηγία δεν προστατεύει μονόπλευρα και χωρίς όρια τα συμφέροντα του δανειολήπτη, αλλά εκτός της διασφάλισης ενός υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών επιδιώκει εξίσου και τους σκοπούς της δημιουργίας εσωτερικής αγοράς για τα ενυπόθηκα δάνεια και τη διασφάλιση τη σταθερότητας τη πιστωτικής πίστης. Έτσι στην παρ.3 του ανωτέρω άρθρου 23, ορίζεται ότι «όταν ο καταναλωτής έχει δικαίωμα να μετατρέψει τη σύμβαση πίστωσης σε εναλλακτικό νόμισμα, σύμφωνα με την παρ.1 α, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η συναλλαγματική ισοτιμία, βάσει της οποίας γίνεται η μετατροπή είναι η συναλλαγματική ισοτιμία που ισχύει κατά την ημέρα της μετατροπής, εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά στη σύμβαση πίστωσης». Είναι

χαρακτηριστικό ότι και με την διάταξη του άρθρου 23 παρ.3 της ως άνω Οδηγίας προβλέπεται ως ισοτιμία μετατροπής η ισχύουσα κατά το χρόνο που η τελευταία θα συντελεστεί, εφόσον δεν υφίσταται διαφορετική συμφωνία των μερών. Ακόμα δηλαδή και αυτή η νεοπαγής, υπέρ των δανειοληπτών Οδηγία, επιβεβαιώνει τη βασική αξιολογική στάθμιση ότι η κρίσιμη για την μετατροπή του δανείου από αλλοδαπό σε εγχώριο νόμισμα συναλλαγματική ισοτιμία δεν μπορεί να ανατρέχει στο παρελθόν, αλλά θα πρέπει, αντίθετα, να συντελείται με βάση την τρέχουσα, κατά το χρόνο της μετατροπής ισοτιμία. Αν η ως άνω πρόβλεψη ήταν αντίθετη προς το ενωσιακό δίκαιο, ο ενωσιακός νομοθέτης ρυθμίζοντας ad hoc ένα τόσο κρίσιμο ζήτημα έστω και για το μέλλον θα μπορούσε να τη θέσει εκποδών καθιερώνοντας άλλον τρόπο και άλλη ισοτιμία υπολογισμού της μετατροπής, πράγμα που όμως προφανώς δεν έπραξε.

E. Από τη διάταξη του άρθρου 806 ΑΚ, που ορίζει ότι με την σύμβαση του δανείου ο ένας από τους συμβαλλομένους μεταβιβάζει στον άλλον κατά κυριότητα χρήματα ή άλλα αντικαταστατά πράγματα και αυτός έχει υποχρέωση να αποδώσει στον δανειστή άλλα πράγματα της ίδιας ποσότητας και ποιότητας προκύπτει ότι με τη σύμβαση έντοκου δανείου, ο ένας από τους συμβαλλομένους μεταβιβάζει στον άλλο κατά κυριότητα χρήματα ή άλλα αντικαταστατά πράγματα και αυτός έχει υποχρέωση να αποδώσει άλλα πράγματα της ίδιας ποσότητας και ποιότητας (ΑΠ 123/2017, ΑΠ 1690/2013, ΑΠ 1786/2013). Η σύμβαση δανείου είναι ενοχική, διαρκής, αμφοτεροβαρής και ότυπη σύμβαση, και κατά τη μάλλον κρατούσα στη θεωρία και νομολογία άποψη παραδοτική σύμβαση, με την έννοια ότι για την κατάρτισή της (τελείωση του δανείου) απαιτείται η μεταβίβαση της κυριότητας του δανείου από τον δανειστή στον οφειλέτη (βλ. όμως και ΑΠ 1960/2013 «Η μεταβίβαση της κυριότητας του δανείου δεν αποτελεί τύπο της δανειακής σύμβασης, ώστε σε περίπτωση που ελλείπει να θεωρείται ότι η

σύμβαση δεν καταρτίσθηκε, αλλά αποτελεί προϋπόθεση αυτής, επιβαλλόμενη από την πιο πάνω διάταξη, η οποία δεν είναι ανογκαστικού δικαίου»).

Με τη σύμβαση του δανείου ο δανείζων έχει την υποχρέωση να αποχωρήσει από την περιουσία του το αντικείμενο του δανείου και οριστικά να το εισφέρει στην περιουσία του λήπτη, ο οποίος έτσι αποκτά την εξουσία και την δυνατότητα για διάθεση του αντικειμένου του δανείου. Η μεταβίβαση στον οφειλέτη της κυριότητας του δανείου, αποτελεί προϋπόθεση για την απόδοσή του δανείου και της υποχρέωσης για καταβολή τόκων αν τέτοιοι συμφωνήθηκαν (ΑΠ 123/2017, ΑΠ 1960/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ).

Εφόσον, το άρθρο 806 ΑΚ δεν διακρίνει, είναι αδιάφορο αν η μεταβίβαση της κυριότητας του δανείου γίνεται αμέσως ή εμμέσως από τον δανειστή ή αμέσως ή εμμέσως προς τον οφειλέτη, αλλά μπορεί να γίνει και εμμέσως από τον δανειστή στον οφειλέτη, δηλαδή μέσω τρίτου προσώπου και είναι αδιάφορο για τη σύσταση του δανείου αν η μεταβίβαση της κυριότητας δε γίνεται άμεσα από το δανειστή στο δανειολήπτη, αλλά γίνεται έμμεσα από το δανειστή ή έμμεσα προς τον δανειολήπτη (ΑΠ 1786/2013, ΑΠ 1620/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ).

Εξάλλου, ο παραδοτικός χαρακτήρας του δανείου δεν σημαίνει ότι το δάνειο πρέπει υποχρεωτικά να μεταβιβάζεται αυτούσιο κατά κυριότητα από το δανειστή στο δανειολήπτη ως πράγμα, αλλά αρκεί να περιέχεται από την περιουσία του πρώτου στην περιουσία του δεύτερου με κάποιον ισοδύναμο οικονομικά τρόπο (ΑΠ 1960/2013), όπως, π.χ με συμφωνία των μερών ότι το χρέος που οφείλεται από άλλη αιτία, θα οφείλεται εφεξής λόγω δανείου ή και με μεταφορά από λογαριασμό σε λογαριασμό (παράδοση του πράγματος «βραχεία χειρί δι αντιφωνήσεως»), με επιταγή, γραμμάτιο εις διαταγή ή συναλλαγματική, που εκδίδεται ή οπισθογραφείται υπέρ του δανειολήπτη, με εκχώρηση απαίτησης, με πράξη γύρου (πίστωση τραπεζικού λογαριασμού του λήπτη) κ.α. (Απ. Γεωργιάδης, ΕνοχΔικ, Ειδικό Μέρος, Τόμος Ι (2004), σελ. 577, Β.Βαθρακοκόλλη, ΕρμΑΚ, Τόμος Γ, Ημιτόμος Γ, σελ. 354). Τέτοιος

τρόπος είναι αναμφίβολα και η μετατροπή του δανείου, όπως από ελβετικά φράγκα σε ευρώ και η απόδοση των ευρώ είτε με αυτούσια απόδοση είτε με τη μορφή λογιστικού χρήματος (λ.χ στο πλαίσιο σύμβασης τραπεζικού γύρου) είτε με την έκδοση κάποιου αξιογράφου (Ρ.Γιοβανόπουλος, Μελέτες, σελ.655). Εξάλλου, η σύμβαση δανείου στις σύγχρονες τραπεζικές συναλλαγές έχει αποστεί από το χαρακτήρα της παραδοτικής σύμβασης, και, με επίκληση της αρχής της ελευθερίας των συμβάσεων, έχει προσλάβει χαρακτήρα συναινετικής σύμβασης (Γεωργιάδης, ο.π παρ.41 αριθμ.5, σελ. 573, Αυγητίδης, ΣΕΑΚ, Εισαγ.Παρατηρήσεις στα άρθρα 806-809, αρ.7 επ.). Ακόμα και το σε ευρώ δάνειο δεν είναι πάντοτε αναγκαίο να εκταμιεύεται κατά το χρόνο κατάρτισης της σύμβασης, αλλά μπορεί να παραμένει δεσμευμένο στα χέρια της δανείστριας τράπεζας και μετά την κατάρτιση της δανειακής σύμβασης.

ΣΤ. Κατά το άρθρο 4 παρ.1 και 2 του α.ν.362/1945, που διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του Αστικού Κώδικα, σύμφωνα με το άρθρο 20 του ΕισΝΑΚ «πάσα δικαιοπραξία έγγραφος ή προφορική εξ ης πηγάζουν αξιώσεις ή υποχρεώσεις προς καταβολήν τιμήματος ή μισθώματος πράγματος ή αμοιβής πάσης φύσεως υπηρεσιών ή έργου υπέρ προσώπου διαμένοντος εν Ελλάδι δύναται να συνομολογείται μόνον εις δραχμάς. Η ρήτρα εν δικαιοπραξία δι'ης, παρά τη διάταξιν της προηγουμένης παραγράφου, συνομολογούνται αξιώσεις και υποχρεώσεις εν Ελλάδι εις χρυσόν, χρυσά νομίσματα ή συναλλάγμα, ή εις δραχμάς μενων όμως το ποσόν αφήεται να προσδιορισθή εκ της τιμής του χρυσού ή των χρυσών νομισμάτων ή του συναλλάγματος ή του τιμαρίθμου, είναι άκυρος. Εν τη περιπτώσει ταύτη, το αρμόδιον δικαστήριον προσδιορίζει κατά την κρίσιν αγαθού ανδρός την δικαίαν αντιπαροχήν, ήτις όμως δεν δύναται να είναι ανώτερα του εις δραχμάς ισαξίου του εν τη ρήτρα αναφερομένου ποσού χρυσού, χρυσών νομισμάτων ή συναλλάγματος επί τη βάσει της κατά το

άρθρο 2 του παρόντος νομίμου τιμής αυτών κατά την ημέραν της συνομολογήσεως της δικαιοπραξίας, εφόσον και το ούτω προκύπτον ποσόν εις δραχμάς δεν ήθελε θεωρηθή ως υπέρογκον». Οι διατάξεις αυτές έχουν, κατά τη διασταλτική τους ερμηνεία, εφαρμογή σε κάθε εν ζωή, δικαιοπραξία, με την οποία συνομολογούνται αξιώσεις και υποχρεώσεις σε χρυσό ή ξένο νόμισμα επομένως και σε σύμβαση δανείου, ως και σε περίπτωση αφηρημένης υποσχέσεως ή αναγνωρίσεως χρέους. Μερική απόκλιση του προαναφερόμενου απαγορευτικού κανόνα, αποβλέποντας στην προστασία του εθνικού νομίσματος, αποτέλεσε, μεταξύ άλλων περιπτώσεων, η μεταγενέστερη διάταξη της παρ.7 της 267/9.4.1953 Πράξεως Υπουργικού Συμβουλίου, που κυρώθηκε με τον Ν.2415/1953, στην οποία ορίζεται ότι «από της ισχύος της παρούσης επιτρέπεται η μεταξύ φυσικών ή νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, πλην των Τραπεζών και των ασφαλιστικών ταμείων, συνομολόγησις δανείων με τη ρήτρα δολαρίου ή άλλου ξένου νομίσματος, εξαιρέσει των χρυσών νομισμάτων. Νοείται ότι η πληρωμή των εκ των δανείων τούτων υποχρεώσεων ενεργείται δια της καταβολής του οφειλομένου ποσού επί τη βάσει της επισήμου τιμής του ξένου συναλλάγματος κατά την ημέραν της εξοφλήσεως». Έτσι με τη διάταξη αυτή, επιτράπηκε κατ'εξαιρέση και μόνο προκειμένου περί συμβάσεων δανείου, η συνομολόγηση της ρήτρας σε ξένο νόμισμα (συναλλάγμα), πλην χρυσού, κατά την οποία συμφωνείται η αυτοουσία καταβολή ορισμένης ποσότητας ξένων νομισμάτων. Η ρήτρα αυτή διαφοροποιείται από τη ρήτρα σε αξία ξένου νομίσματος ή συναλλάγματος, σύμφωνα με την οποία η καταβολή (παροχή) γίνεται σε δραχμές (ήδη Ευρώ) και ο οφειλέτης αναλαμβάνει την υποχρέωση να πληρώσει σε δραχμές (Ευρώ) και πάλι, αλλά κατά την τρέχουσα αξία που θα έχει το ξένο νόμισμα κατά το χρόνο της πληρωμής. Ο νομοθέτης του έτους 1953 (ήτοι της ΠΥΣ 267 και του κυρωτικού αυτής νόμου) είχε αναμφισβήτητα υπόψη του τη διαφορά μεταξύ των όρων «ρήτρα δολαρίου ή άλλου

συναλλάγματος' και 'ρήτρα αξίας δολλαρίου ή άλλου συναλλάγματος», επισημαινομένη και σε προηγούμενες διατάξεις, όπως αυτή του άρθρου 2 παρ. 1 του α.ν. 944/15.2.1946, στην οποία γίνεται μνεία περί «ρήτρας χρυσού ή αξίας χρυσού», συναγομένη δε και από το περιεχόμενο τόσο της παρ. 2 του άρθρου 4 του α.ν. 362/1945 όσο και της παρ.8 της ΠΥΣ 267/1953. Συνεπώς, αναφερόμενος στην παραπάνω διάταξη της παρ. 7 της Πράξεως αυτής σε "ρήτρα δολλαρίου ή άλλου ξένου νομίσματος" κατά τη σύναψη δανείων, επέτρεψε τη συνομολόγησή τους σε αυτούσιο ξένο νόμισμα, χωρίς να κάνει μνεία περί αξίας τούτου, παρά μόνο για την πληρωμή των από τη σύμβαση υποχρεώσεων του οφειλέτη, για την οποία όρισε ότι πρέπει αυτή να γίνει με την καταβολή των οφειλομένων στην επίσημη τιμή του ξένου συναλλάγματος κατά την ημέρα της εξοφλήσεως, και τούτο γιατί διαφορετικά θα υπήρχε δυνατότητα επιστροφής των οφειλομένων σε αυτούσιο πάλι ξένο νόμισμα, πράγμα που θέλησε να αποτρέψει (ΟΛΑΠ 21/1990).

Ζ. Με την υπ' αριθμ. 142/13-11-1978 ΠΥΣ εγκρίθηκε η ληφθείσα, κατά την υπ' αριθ. 187/19-10-1978 συνεδρίαση της Νομισματικής Επιτροπής (Υποεπιτροπής Πιστώσεων), απόφαση, με την οποία επιτράπηκε εκ μέρους των τραπεζών, χορήγηση πάσης φύσεως δανείων ή πιστώσεων σε ξένο νόμισμα, σε ημεδαπές ή αλλοδαπές ναυτιλιακές επιχειρήσεις. Επακολούθησε η έκδοση της υπ'αριθμ.1976 της 19/25-9-1991 Πράξης του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας, στον οποίο, ως σημειωθεί, είχαν μεταβιβαστεί οι αρμοδιότητες της Νομισματικής Επιτροπής και των υποεπιτροπών της (άρθρο 1 του ν.1266/1982), με την οποία επιτράπηκε ο δανεισμός σε συνάλλαγμα, ιδιωτικών και δημοσίων επιχειρήσεων. Επιπλέον, με την υπ' αριθ. 537/1993 Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας, η οποία συμπλήρωσε την ΠΔΤΕ 1976/19-9-1991, διευκρινίστηκε ότι επιτρεπόταν ο δανεισμός σε συνάλλαγμα φυσικών και νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου από τις εμπορικές και

κτηματικές τράπεζες, στο πλαίσιο της πιο πάνω Πράξης, για την κατασκευή, επισκευή και αγορά ακινήτων στην Ελλάδα, που προορίζονταν για ιδιόχρηση ως κατοικίες ή εκμετάλλευση. Τέλος, με την υπ' αριθμ. 2325/1994 Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας, όπως τροποποιήθηκε με την υπ' αριθμ. 2342/1994 πράξη του ίδιου και η οποία εκδόθηκε στο πλαίσιο του ΠΔ 96/1994 «Περί προσαρμογής της Ελληνικής Νομοθεσίας, στις διατάξεις της Οδηγίας 88/361/ΕΟΚ και της οδηγίας 92/122/ΕΟΚ, σχετικά με την «κίνηση κεφαλαίων», περιορίστηκε ακόμη περισσότερο η αρχή της απαγορεύσεως συνάψεως τραπεζικών δανείων σε ξένο νόμισμα. Συγκεκριμένα, με την εν λόγω ΠΔΤΕ επιτράπηκε χωρίς περιορισμούς, η χρηματοδότηση σε συνάλλαγμα, φυσικών ή νομικών προσώπων κατοίκων εσωτερικού από πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα για την κάλυψη πάσης φύσεως αναγκών τους στο εσωτερικό και εξωτερικό, για τις οποίες επιτρεπόταν αντίστοιχα η χρηματοδότηση τότε σε δραχμές και προβλέπονται τα εξής: α) η διάρκεια, το επιτόκιο και οι λοιποί όροι καθορίζονται ελεύθερα μεταξύ των συναλλασσομένων μερών, β) στις χρηματοδοτήσεις που συνάπτονται σε συνάλλαγμα μπορούν να χρησιμοποιηθούν όλες οι χρηματοοικονομικές τεχνικές και παράγωγα προϊόντα, γ) το προϊόν του δανείου μπορεί να διατεθεί και απευθείας στο εξωτερικό μέσω της δανείστριας τράπεζας για τους σκοπούς που αναφέρονται στη δανειακή σύμβαση ή να κατατεθεί σε λογαριασμό συναλλάγματος στην εν λόγω Τράπεζα. Επιπλέον, σύμφωνα με την πράξη αυτή επιτρέπεται η μεταφορά συναλλάγματος από τη δανείστρια στη μεσολαβούσα τράπεζα και η κατάθεσή του σε άλλες τράπεζες καθόλη τη διάρκεια του δανείου (άρθρ.1 του πρώτου κεφαλαίου της ανωτέρω ΠΔΤΕ - ΑΠ 370/2012, ΑΠ 2196/2009, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ).Επακολούθησε ο Ν.2842/2000, ο οποίος αντικατέστησε η δροχμή με το ευρώ, η εισαγωγή του ευρώ ως ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η εντεύθεν ομολογήσή της οικονομικής κατάστασης στην Ελλάδα, με

παράλληλη κατάργηση της προϊσχύουσας εξαιρετικής νομοθεσίας και γενικά κάθε διάταξης που απαγορεύει τη συνομολόγηση απαιτήσεων και υποχρεώσεων στην Ελλάδα σε συνάλλαγμα, χρυσό ή χρυσά νομίσματα (άρθρ.5 παρ.1 Ν.2842/2000 - ΑΠ 2196/2009, Γ.Ιατράκης, Η νομιναλιστική αρχή σε περίοδο οικονομικής κρίσης, ΧρΙΑ 2010.328, 334, Α.Γεωργιάδης «Η εισαγωγή του ευρώ και η επίδρασή της στις εκκρεμείς συμβάσεις», ΔΕΕ 1999.6). Προσέτι, σύμφωνα με τις παρ.3 και 5 της προαναφερομένης ΠΔΤΕ 2325/1994 όπως η παρ.3 αντικ. με την ΠΔΤΕ 2342/1994 : «3. Το προϊόν του δανείου μπορεί να διατεθεί και απευθείας στο εξωτερικό μέσω της δανείστριας τράπεζας για τους σκοπούς που αναφέρονται στη δανειακή σύμβαση ή να κατατεθεί σε λογαριασμό συναλλάγματος στην εν λόγω Τράπεζα. Οι τράπεζες στις οποίες τηρούνται οι ως άνω λογαριασμοί έχουν την υποχρέωση να διαβιβάζουν στη δανείστρια ή μεσολαβούσα τράπεζα η οποία τηρεί το σχετικό φάκελλο και έχει την ευθύνη της συναλλαγματικής εξυπηρέτησης του δανείου τις βεβαιώσεις αγοράς συναλλάγματος, αφού προηγουμένως ακυρωθούν, στις οποίες οι τράπεζες θα αναγράφουν κατά την έκδοσή τους, ότι το δραχμοποιούμενο συνάλλαγμα αφορά το δάνειο που έχει συναφθεί σύμφωνα με την παρούσα Πράξη, καθώς και τα παραστατικά χρησιμοποίησης του δανείου... 5. Οι δανείστριες τράπεζες συναλλάγματος οφείλουν να τηρούν σε ειδικά κατά δάνειο φάκελλο τα εξής δικαιολογητικά: α) τις βεβαιώσεις αγοράς συναλλάγματος,αφού προηγουμένως ακυρωθούν στις οποίες θα αναγράφουν κατά την έκδοσή τους ότι το δραχμοποιούμενο συνάλλαγμα αφορά το δάνειο που έχει συναφθεί σύμφωνα με την παρούσα Πράξη...».

Η. Ζήτημα γεννάται κατά πόσον μπορεί να χαρακτηρισθούν ως «επενδυτικές υπηρεσίες ή δραστηριότητες» η χορήγηση δανείου σε ξένο νόμισμα και οι πράξεις συναλλάγματος που πραγματοποιεί ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα βάσει ρητρών της δανειακής

σύμβασης, οι οποίες συνίστανται στη μετατροπή στο εθνικό νόμισμα (νόμισμα πληρωμής) του συνολογοηθέντος στο ξένο νόμισμα ποσού του δανείου και των μηνιαίων δόσεων αποπληρωμής. Αναμφίβολα η σύναψη δανείου σε αλλοδαπό νόμισμα επιβαρύνει το δανειολήπτη με κινδύνους που εκφεύγουν από το παραδοσιακό πλαίσιο κινδύνων, τους οποίους αντιμετωπίζει και με τους οποίους δεν είναι εξοικειωμένος. Ορισμένοι από αυτούς του κινδύνους προσομοιάζουν με τους επενδυτικούς κινδύνους. Ωστόσο με βάση αποκλειστικά το στοιχείο αυτό δεν μπορούμε να θεωρήσουμε τη σύναψη δανείων σε ξένο νόμισμα ως επενδυτική υπηρεσία, καθόσον μεταξύ ενός δανείου (έστω σε συνάλλαγμα) και μιας επενδυτικής υπηρεσίας υπάρχει μια θεμελιώδης και κομβικής σημασίας διαφορά, η οποία έγκειται στο ότι κατά την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών ο πελάτης της τράπεζας εμφανίζεται ως επενδυτής και διαθέτει το κεφάλαιό του σε ένα χρηματοπιστωτικό μέσο με σκοπό την οικονομική απόδοση ή διατήρηση του κεφαλαίου του, ενώ αντίθετα στη δανειακή σύμβαση ο δανειολήπτης δεν επενδύει ένα κεφάλαιο, αλλά αναζητά τους ευνοϊκότερους όρους και δανείζεται από την τράπεζα ένα ποσό για να χρηματοδοτήσει κάποια αγορά. Όπως, έχει κρίνει χαρακτηριστικά το ΔΕΕ «... οι πράξεις αυτές δεν έχουν σκοπό την πραγματοποίηση επενδύσεως εφόσον ο καταναλωτής αποσκοπεί μόνον στη λήψη των κεφαλαίων ενόψει της αγοράς καταναλωτικού αγαθού ή παροχή υπηρεσίας και όχι στη διαχείριση συναλλαγματικού κινδύνου ή στην κερδοσκοπία επί της συναλλαγματικής ισοτιμίας ξένου νομίσματος...» (ΔΕΕ της 3/12/2005, υπόθεση C-312/14, Banif Plus Bank n.Lantos, σκ.57). Εξάλλου, οι πράξεις συναλλάγματος τις οποίες πραγματοποιεί ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα στο πλαίσιο της εκτέλεσης σύμβασης δανείου σε αλλοδαπό νόμισμα δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν ως επενδυτικές υπηρεσίες, κατά την έννοια του Ν.2396/1996 (άρθρ.2 παρ.2 περ.γ,ζ) ή ως χρηματοπιστωτικό μέσο, κατά την έννοια του Ν.3606/2007 (άρθρ. 4 παρ.2 περ.β, δ,στ που ενσωμάτωσε στο

ελληνικό δίκαιο το σχετικό άρθρο 4 παρ. 1 σημ. 2 της Οδηγίας 2004/39/ΕΚ γνωστή ως MiFID, και ήδη από 1.1.2017 Οδηγία 2014/65/ΕΕ για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων). Η ιδιαιτερότητα του δανείου σε αλλοδαπό νόμισμα, ότι δηλαδή η εκφρασμένη στο νόμισμα του δανειολήπτη τοκοχρεωλυτική δόση του δανείου αυξομειώνεται ανάλογα με την εξέλιξη της ισοτιμίας του (εθνικού) νομίσματος του δανειολήπτη έναντι του (αλλοδαπού) νομίσματος του δανείου, δε μεταλλάσσει τη χορήγηση του δανείου σε επενδυτική πράξη (ΔΕΕ, υπόθεση C-312/14, σκ.68-72).

Από την επανεκτίμηση των ενόρκων καταθέσεων των μαρτύρων των διαδικών που εξετάσθηκαν στο ακροατήριο του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου και περιέχονται στα ταυτάριθμα με την εκκαλούμενη απομαγνητοφωνημένα πρακτικά δημόσιας συνεδρίασης του ανωτέρω δικαστηρίου, εκτιμώμενες αυτοτελώς αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, κατά το λόγο γνώσης και το βαθμό αξιοπιστίας εκάστου (άρθρ.340 ΚΠολΔ, ΑΠ 419/2004 Δίκη 2005.361, Εφθεσ 447/2011 Αρμ.2011.1149), τις υπ' αριθμ. 7282-7291/2015, 7367-7373/14 ένορκες ενώπιον Συμβ/φου βεβαιώσεις που ελήφθησαν νομότυπα με επιμέλεια των εναγουσών και τις υπ' αριθμ. 6943/2015 και 6944/2015 ένορκες, ενώπιον Συμβ/φου, βεβαιώσεις, που ελήφθησαν νομότυπα με επιμέλεια της εναγομένης, (οι οποίες λαμβάνονται άσπασες υπόψη, κατά την εκτίμηση των αποδείξεων, αν και δεν προκύπτει ότι οι αντίδικοι εκείνων που επιμελήθηκαν τη λήψη αυτών κλήθηκαν να παραστούν κατά τη λήψη τους (270 παρ.2 ΚΠολΔ), απορριπτομένου ως αβασίμου του εναντίου 11ου λόγου έφεσης της εκκαλούσας τράπεζας, καθόσον όπως προκύπτει από τις διατάξεις των άρθρων 744 και 759 παρ.3 ΚΠολΔ, στην προκειμένη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας, το δικαστήριο μπορεί και αυτεπαγγέλτως να διατάζει κάθε μέτρο πρόσφορο για την εξακρίβωση πραγματικών γεγονότων, ακόμη και εκείνων που δεν έχουν προταθεί και ιδιαίτερα γεγονότων που

συντελούν στην προστασία των ενδιαφερομένων ή της έννομης σχέσης ή του γενικότερου κοινωνικού συμφέροντος (άρθρ. 744) και μπορεί ακόμη και αποκλίνοντας από τις διατάξεις που ρυθμίζουν την απόδειξη να διατάζει αυτεπαγγέλτως κάθε τι που κατά την κρίση του είναι απαραίτητο για την εξακρίβωση της αλήθειας των πραγματικών γεγονότων (άρθρ.759 παρ.3). Με τις διατάξεις αυτές εισάγεται απόκλιση από τη ρύθμιση του άρθρου 106 ΚΠολΔ και καθιερώνεται για τις υποθέσεις της εκούσιας δικαιοδοσίας το ανακριτικό σύστημα, το οποίο παρέχει στο δικαστήριο ελευθερία αυτεπάγγελτης ενέργειας και συλλογής του αποδεικτικού υλικού και εξακρίβωσης πραγματικών γεγονότων, ακόμη και εκείνων που δεν έχουν προταθεί, τα οποία ασκούν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Η ειδική αυτή ρύθμιση καταλαμβάνει τις γνήσιες και τις μη γνήσιες υποθέσεις της εκούσιας δικαιοδοσίας, δηλαδή και εκείνες τις ιδιωτικές διαφορές που ο νόμος παραπέμπει για εκδίκαση στην ειδική αυτή διαδικασία, λόγω της απλότητας και συντομίας από την οποία κυριαρχείται. Το ανακριτικό αυτό σύστημα ισχύει και στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, ενώ η εξουσία του δικαστηρίου για λήψη κάθε πρόσφορου μέτρου για την ανεύρεση της αλήθειας δεν οριοθετείται από το νόμο και, άρα, είναι απεριόριστη, αφού μπορεί να λάβει υπόψη ακόμη και άκυρα ή ανυπόστατα αποδεικτικά μέσα (όχι, όμως, και ανεπίτρεπτα), καθώς και αποδεικτικά μέσα που δεν πληρούν τους όρους του νόμου ή αποδεικτικά μέσα εκτός του καταλόγου του άρθρου 339 ΚΠολΔ, αποδεδειγμένο από τους αποδεικτικούς τύπους της αυστηρής απόδειξης - ΑΠ 528/2017, ΑΠ 769/2015, ΑΠ 236/2015, ΑΠ 11/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ), από όλα ανεξαιρέτως τα έγγραφα, που οι διάδικοι νόμιμα, μετέπικλήσεως, προσκομίζουν, σε μερικά των οποίων γίνεται ειδική μνεία (ΑΠ 1229/2002 ΕΛΛΔνη 44.128, ΑΠ 587/1992 ΕΛΛΔνη 35.1278), χωρίς να έχει παραλειφθεί κανένα για τη διάγνωση της ουσίας της διαφοράς, λαμβανόμενα υπόψη είτε προς άμεση απόδειξη είτε για τη συναγωγή δικαστικών τεκμηρίων, εφόσον έχει επιτραπεί το εμμάρτυρο μέσο απόδειξης (395 ΚΠολΔ), τα

αυτεπαγγέλτως λαμβανόμενα υπόψη διδάγματα κοινής πείρας (άρθρ.336 ΚΠολΔ) και την εν γένει διαδικασία, αποδείχθηκαν τα κατωτέρω πραγματικά περιστατικά: Περί τα μέσα της δεκαετίας του 2000 η διαφορά του διατραπεζικού επιτοκίου του Λονδίνου για τα δάνεια σε ελβετικό φράγκο (CHF LIBOR) σε σχέση με το διατραπεζικό επιτόκιο των αντίστοιχων δανείων σε Ευρώ (EURIBOR) κατέστησε ιδιαίτερος ελκυστικό τον δανεισμό σε ελβετικό φράγκο. Οι τράπεζες μπορούσαν να δανείζονται φθηνότερα σε ελβετικό φράγκο από ό,τι σε ευρώ και απέκτησαν έτσι τη δυνατότητα να προσφέρουν δανειακά προϊόντα σε ελβετικό φράγκο με ευνοϊκότερο επιτόκιο σε σύγκριση με τα δάνεια σε Ευρώ. Η συγκεκριμένη χρηματοοικονομική πραγματικότητα οδήγησε σε ιδιαίτερη ανάπτυξη της αγοράς των δανείων σε ελβετικό φράγκο σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Ειδικότερα τα στεγαστικά δάνεια σε ξένο νόμισμα παρουσίασαν σημαντική αύξηση από το 2006 έως και το έτος 2009, λόγω της σημαντικής αύξησης, κατά τη χρονική αυτή περίοδο, του επιτοκίου Euribor 1M, το οποίο κυμάνθηκε τον Ιανουάριο 2006 σε 2,387%, τον Ιανουάριο 2007 σε 3,613 %, τον Νοέμβριο 2007 σε 4,822 % και τον Σεπτέμβριο 2008 σε 5,959%. Η αύξηση αυτή του επιτοκίου διαμόρφωσε το συνολικό κόστος δανεισμού σε Ευρώ σε αρκετά υψηλά επίπεδα, λαμβάνοντας υπόψη και το περιθώριο επιτοκίου. Αντιθέτως, το επιτόκιο Libor CHF ανερχόταν σε ουσιαστικά μικρότερα ποσοστά (0,890%, 2,081%, 2,665% 2,800% αντιστοίχα), γεγονός που ώθησε τους δανειολήπτες σε αναζήτηση εναλλακτικών τρόπων δανεισμού, σε νόμισμα με χαμηλό επιτόκιο, όπως τα δάνεια σε ελβετικό φράγκο, τα οποία συγκρινόμενα με τα δάνεια σε ευρώ εμφάνιζαν επιτοκιακό πλεονέκτημα, ενόψει του ότι τα δάνεια σε Ευρώ συνδέονταν με το παρεμβατικό επιτόκιο της ΕΚΤ ή το Euribor. Σε τούτο συνέβαλε και η ισοτιμία ευρώ/ελβετικού φράγκου, η οποία είχε διατηρηθεί σταθερή επί δεκαεπταετία, με ενισχυμένο το Ευρώ έναντι του Ελβετικού φράγκου. Το ελκυστικό ως άνω επιτόκιο και η

ενισχυμένη υπέρ του ευρώ ισοτιμία αποτυπώνονταν τότε σε χαμηλότερη μηνιαία τοκοχρεωλυτική δόση, κάτι που για τους περισσότερους δανειολήπτες αποτελεί το πρώτιστο αν όχι το μόνο κριτήριο επιλογής για δάνειο. Ο δανειολήπτης σε ελβετικό φράγκο αισθανόταν ευνοημένος από τη συναλλαγή, αφού κατέβαλε αισθητά μικρότερο ποσό τοκοχρεωλυτικής δόσης σε σύγκριση με εκείνο που θα κατέβαλλε αν είχε λάβει ισόποσο και ίσης διάρκειας δάνειο σε Ευρώ. Στην Ελλάδα, ιδίως κατά την τριετία 2006-2008, χορηγήθηκαν από όλες τις δραστηριοποιούμενες στην Χώρα τράπεζες, (μεταξύ των οποίων και η εναγομένη τράπεζα «Eurobank») πλήθος δανείων σε ελβετικό φράγκο, υπολογιζόμενου του αριθμού των δανειοληπτών σε περίπου 70.000. Ωστόσο, τα δάνεια, ιδίως μάλιστα τα δανειακά προϊόντα της στεγαστικής πίστης, προορίζονται να λειτουργήσουν για πολυετή χρονικά διαστήματα και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες δεν είναι στατικά μεγέθη. Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 μετέβαλε το περιβάλλον της νομισματικής σταθερότητας του Ευρώ, ενώ, αντίθετα, οδήγησε στην ανατίμηση της αξίας του Ελβετικού Φράγκου ως νομίσματος ασφαλείας. Η σημαντική ισχυροποίηση του Ελβετικού Φράγκου έναντι του ευρώ, από τα μέσα του 2009, είχε ως επιπτώσεις αφενός την αύξηση της καταβλητέας ανά μήνα δόσης, αφού οι δανειολήπτες, κατά κανόνα, πλήρωναν με ευρώ και αφετέρου την ανάλογη επαύξηση του κεφαλαίου, αν αυτό υπολογιστεί σε Ευρώ. Ειδικότερα το έτος 2006, 1 Ευρώ αντιστοιχούσε σε 1,61 CHF, οπότε επί δανείου 161.000 CHF, η οφειλή ήταν 100.000 Ευρώ, ενώ τον Αύγουστο του 2011, 1 Ευρώ αντιστοιχούσε σε 1,08 CHF, οπότε για τα 161.000 CHF/100.000 Ευρώ δανείου, που ελήφθησαν το 2006, αν υποτεθεί ότι στον ενδιάμεσο χρόνο δεν είχαν μεσολάβήσει καταβολές ή ανατοκισμοί, η οφειλή ανερχόταν πλέον σε 149.074 Ευρώ, δηλαδή 49% περισσότερο. Υπό αυτές τις συνθήκες η αποπληρωμή των δανείων στο ακριβότερο πλέον Ελβετικό Φράγκο, με το υποτιμημένο Ευρώ, κατέστη ασύμφορη για τους δανειολήπτες αυτής της κατηγορίας. Τα προσδωκόμενα οφέλη

από το χαμηλό επιτόκιο και την αντίστοιχα χαμηλή δόση του δανείου τους εξαναμίστηκαν από τη μεταβλητότητα του άληκτου κεφαλαίου της οφειλής τους. Το κεφάλαιο, εκφραζόμενο σε ελβετικά φράγκα αντιστοιχούσε πλέον σε περισσότερα υποτιμηθέντα ευρώ σε σχέση με το παρελθόν. Με την καταβολή δε των τοκοχρεωλυτικών δόσεων μειωνόταν μεν το κεφάλαιο εκφραζόμενο σε ελβετικά φράγκα, το ίδιο όμως κεφάλαιο, εκφραζόμενο σε Ευρώ, αυξανόταν αλματωδώς. Υπό τις εξελίξεις αυτές πολλοί δανειολήπτες αναζήτησαν τη δικαστική αποδέσμευσή τους από την ανάληψη του κινδύνου υποτίμησης του Ευρώ έναντι του Ελβετικού φράγκου και άσκησαν ατομικές αγωγές κατά των τραπεζών, οι δε καταναλωτικές ενώσεις άσκησαν συλλογικές αγωγές, μία εκ των οποίων τυγχάνει και η ένδικη αγωγή. Στην προκειμένη περίπτωση αποδείχθηκε ότι μεταξύ της εναγομένης τράπεζας και πληθώρας δανειοληπτών, που αντιπροσωπεύονται από τις ενάγουσες-ενώσεις, καταρτίσθηκαν συμβάσεις στεγαστικών δανείων, όπως αυτές διαμορφώθηκαν με τα σχετικά Προσαρτήματά τους, δυνάμει των οποίων συμφωνήθηκε η χορήγηση από την εναγομένη στεγαστικών δανείων με νόμισμα εκπλήρωσης της οφειλόμενης εκ μέρους της εναγομένης παροχής το ελβετικό φράγκα. Σε εκτέλεση των συμβάσεων αυτών η εναγομένη χορήγησε στους δανειολήπτες έντοκα τοκοχρεωλυτικά στεγαστικά δάνεια ποσών Ελβετικών Φράγκων (CHF), τα οποία κατά την ημέρα υπογραφής της Σύμβασης αντιστοιχούσαν σε ισόποσα Ευρώ, είτε για την εκ μέρους τους αγορά ακινήτου είτε για αποπεράτωση/βελτίωση ακινήτου. Τα δάνεια αυτά, σύμφωνα με σχετικούς όρους της δανειακής σύμβασης και των Προσαρτημάτων της, συμφωνήθηκαν εξοφλητέα σε μηνιαίες τοκοχρεωλυτικές δόσεις (360, 180, 120, κλπ),εκτοκιζόμενα με κυμαινόμενο επιτόκιο Libor (CHF), η έννοια του οποίου επεξηγείται στο προσάρτημα Ι της σύμβασης, ως «ο αριθμητικός μέσος όρος (στρογγυλοποιούμενος προς τα πάνω μέχρι τέσσερα δεκαδικά ψηφία) των επιτοκίων που προσφέρονται στη διατραπεζική αγορά του Λονδίνου, στις 11 π.μ. (ώρα Λονδίνου) για

καταθέσεις σε ελβετικό φράγκο διάρκειας ενός μηνός, με την τράπεζα να εφαρμόζει το εκάστοτε ισχύον Libor κατά τα ανωτέρω, βασιζόμενη στη σχετική ανακοίνωση του πρακτορείου ...(ή άλλου έγκυρου πρακτορείου) μέσω της διεθνούς αποδοχής ηλεκτρονικών συστημάτων πληροφόρησης», προσαυξημένο κατά ...% ποσοστώσεις μονάδες. Σύμφωνα δε με τον κανονιστικό όρο 7α παρ.1 και 2 της δανειακής σύμβασης προβλέπεται ότι «Ο οφειλέτης υποχρεούται να καταβάλει στην Τράπεζα ακριβόχρονα τις προς εξόφληση του δανείου δόσεις σύμφωνα με τα ειδικότερα αναφερόμενα στο Παράρτημα της παρούσας (παρ.1).Εφόσον το δάνειο ή οποιοδήποτε τμήμα αυτού έχει χορηγηθεί σε συνάλλαγμα ο Οφειλέτης υποχρεούται να αποπληρώσει τις εντεύθεν υποχρεώσεις του προς την τράπεζα είτε στο νόμισμα της χορήγησης είτε σε Ευρώ, με βάση την τρέχουσα τιμή πώλησης του νομίσματος χορήγησης την ημέρα της καταβολής (παρ.2)».Ωσαύτως, με τον ανωτέρω έντυπο συμβατικό όρο (7^α), σε σχέση με τον τρόπο εκπλήρωσης της συμβατικής υποχρέωσης την οποία αναλάμβανε ο δανειολήπτης, συμφωνήθηκε μεταξύ των μερών, η παροχή στον οφειλέτη της υπαλλικτικής ευχέρειας να εκπληρώσει την οφειλή, είτε στο νόμισμα χορήγησης είτε σε ευρώ, με βάση την τρέχουσα τιμή πώλησης του νομίσματος χορήγησης κατά την ημέρα της καταβολής. Επίσης, σύμφωνα με τον 9 παρ.1 όρο προβλέπεται ότι «Σε περίπτωση καταγγελίας σύμφωνα με το αμέσως προηγούμενο άρθρο η Τράπεζα δικαιούται να μετατρέψει το σύνολο της απαίτησης σε ισότιμη οφειλή Ευρώ με βάση την τιμή πώλησης που ισχύει κατά την ημέρα της καταγγελίας». Προσέτι, σύμφωνα με όρο του Προσαρτήματος Ι της Σύμβασης συμφωνήθηκε «δυνατότητα μετατροπής του νομίσματος του δανείου σε οποιοδήποτε άλλο νόμισμα, αφού το ζητήσουν εγγράφως οι εφεσίβλητοι με προειδοποίηση ενός μηνός. Εφόσον υποβληθεί εγγράφως και εμπρόθεσμα το αίτημα αυτό, η μετατροπή, συμφωνήθηκε ότι θα γίνει εφόσον συντρέχουν αθροιστικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: 1) ότι υπάρχουν στην

εκκαλούσα Τράπεζα τα ανάλογα συναλλαγματικά διαθέσιμα και 2) μόνον εφόσον η εκκαλούσα συμφωνήσει». Επιπλέον με Προσάρτημα της Σύμβασης παρείχεται στους δανειολήπτες η δυνατότητα να προστατευθούν από τις διακυμάνσεις της συναλλαγματικής ισοτιμίας του Ελβετικού φράγκου με το ευρώ, για διάστημα (προστασίας) 36 μηνών, επιβαρυνόμενοι για την παροχή της κατά άνω παρεχόμενης «προστασίας», καθόλη τη διάρκειά της, με αύξηση του επιτοκίου κατά ποσοστό, περίπου 0,15%. Μετά την υπογραφή της Σύμβασης και των Προσαρτημάτων της ανοίχθηκαν από την εναγομένη, στο όνομα του δανειολήπτη, αφενός ο δανειακός λογαριασμός σε ελβετικό φράγκο (CHF), στον οποίο εκταμιεύθηκε το συνολολογηθέν ποσό του δανείου και δη ελβετικά φράγκα και αφετέρου ο λογαριασμός εξυπηρέτησης του δανείου σε Ευρώ, στον οποίο πιστώθηκε, σύμφωνα με σχετικό όρο της Σύμβασης, το ποσό του εκταμιευθέντος σε ελβετικά φράγκα δανείου, αφού μετατράπηκε σε ευρώ, σύμφωνα με την προς τούτο σχετική επιθυμία των δανειοληπτών, προκειμένου να καλύψουν αυτοί τις ως άνω ανάγκες τους. Στη συνέχεια, οι τελευταίοι ανέλαβαν/αναλάμβαναν τα αναγκαία χρήματα προκειμένου να προχωρήσουν στην αγορά ή αποπεράτωση της κατοικίας τους και εξοφλούσαν τις τοκοχρεωλυτικές δόσεις αποπληρωμής του δανείου, με καταβολές ή με χρέωση του σε ευρώ καταθετικού τους λογαριασμού, απ'όπου γινόταν η μεταφορά των ποσών και η πίστωση του σε CHF δανειακού λογαριασμού, κατόπιν μετατροπής σε CHF των καταβαλλόμενων/χρεούμενων σε ευρώ ποσών, με βάση την ισχύουσα κατά το χρόνο καταβολής ισοτιμία Ευρώ/CHF, όπως τούτο προβλεπόταν στον ανωτέρω 7α παρ.2 συμβατικό όρο. Η συγκεκριμένη Σύμβαση, όπως και όλοι οι όροι που διαμορφώνουν το περιεχόμενό της, μεταξύ των οποίων και οι ως άνω μνημονευόμενοι όροι (7α παρ.2,3 και 9 παρ.1), ήταν πανομοιότυπη σε όλες τις ομοειδείς και ιδίου περιεχομένου συμβάσεις χορήγησης στεγαστικού δανείου σε ελβετικά φράγκα, που καταρτίζονταν μεταξύ της

εναγομένης και των δανειοληπτών και είχε διαμορφωθεί ο ως άνω ενιαίος τύπος συμβάσεως χορηγήσεως στεγαστικού δανείου σε Ελβετικό Φράγκο. Οι όροι των συμβάσεων αυτών ήταν συγκεκριμένοι, ομοίου περιεχομένου με τους προαναφερόμενους (7α παρ.2,3 και 9 παρ.1) και συνιστούσαν τους γενικούς όρους συναλλαγών που διαλαμβάνονταν στα έντυπα των σχετικών συμβάσεων. Περαιτέρω αποδείχθηκε ότι η ισοτιμία του Ευρώ έναντι του Ελβετικού Φράγκου, αρχικά εξελίχθηκε θετικά υπέρ του Ευρώ, οπότε οι δανειολήπτες ευνοήθηκαν, αφού χρησιμοποιούσαν λιγότερες εθνικές νομισματικές μονάδες (ευρώ) για να εξυπηρετήσουν το σε ελβετικά φράγκα δάνειό τους. Στη συνέχεια όμως, ιδίως από το έτος 2008, η ισοτιμία εξελίχθηκε αρνητικά για το εθνικό νόμισμα σε σχέση με το αλλοδαπό, οπότε οι δανειολήπτες έπρεπε να χρησιμοποιούν περισσότερες εθνικές νομισματικές μονάδες για ν' ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους από το σε συνάλλαγμα (CHF) δάνειό τους. Τα δάνεια αυτά εξάλλου, ως δάνεια σε ξένο νόμισμα, υπέκειντο στον παραπάνω κίνδυνο των οικονομικών απωλειών από την αρνητική εξέλιξη της συναλλαγματικής ισοτιμίας EURO/CHF (συναλλαγματικός κίνδυνος). Η διακύμανση της ισοτιμίας, η οποία είχε παραμείνει περίπου σταθερή, για τα προηγούμενα δέκα πέντε (15) έτη, και αυτό ακριβώς το καθεστώς της σταθερής διακύμανσης για μεγάλο χρονικό διάστημα, ώθησε πολλούς να επιλέξουν το εν λόγω τραπεζικό προϊόν, στη συνέχεια κατέγραψε μεγάλη μείωση σε βάρος του Ευρώ. Μάλιστα, η Κεντρική Τράπεζα της Ελβετίας (NSB), το έτος 2011, έθεσε κατώτερο όριο στην ισοτιμία των δύο νομισμάτων, αυτό του 1,20 (δηλαδή 1 Ευρώ = 1,20 Ελβετικό Φράγκο κατ' ελάχιστον), προκειμένου να προστατεύσει την Ελβετική Οικονομία από την υπερβολική ανατίμηση του Φράγκου, όπως δήλωνε ο τότε εκπρόσωπός της. Στις 15/1/2015, όμως, η ανωτέρω τράπεζα με νεωτέρα απόφασή της, αποφάσισε να αποσυνδέσει το Ελβετικό φράγκο από την ως άνω ισοτιμία, που η ίδια είχε ορίσει και η οποία από το 2011 παρέμεινε κλειδωμένη και εγκατέλειψε τη σταθερή

ισοτιμία 1 Ευρώ/1,20 CHF, που είχε καθιερώσει μεταξύ ευρώ και ελβετικού φράγκου, με αποτέλεσμα η τιμή του ελβετικού φράγκου να κυμαίνεται σε περίπου ισότιμη με το ευρώ βάση, δηλαδή περίπου 1 ευρώ/1 CHF . Η υποτίμηση του ευρώ, η οποία όπως προαναφέρεται άρχισε το 2009, εξελίχθηκε σταδιακά χωρίς να επέλθει μέχρι το 2015 ολόκληρη υποτίμηση του ευρώ έναντι του ελβετικού φράγκου, αλλά υπήρξε σταδιακή μείωση του ευρώ της τάξεως του 1% ή 1,5% ή και λιγότερο από 1% σε σχέση με την προηγούμενη ισοτιμία. Ο συναλλαγματικός κίνδυνος ολοκληρώθηκε στις 15/1/2015, με την κατά τα άνω απελευθέρωση του Ελβετικού Φράγκου, το δε δωδεκάμηνο 2014-2015 επήλθε απότομη αναπροσαρμογή των ισοτιμιών, που το ευρώ υποτιμήθηκε έναντι του ελβετικού φράγκου κατά 12,9 % (βλ. έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδας 2015, κεφάλαιο Επιδράσεις από την υποχώρηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας του ευρώ, σελ.33 επ.). Με την ίδια ως άνω απόφαση, η Ελβετική Κεντρική Τράπεζα αποφάσισε να ωθήσει το επιτόκιο LIBOR CHF σε αρνητικά επίπεδα, οπότε το μέσο επιτοκιακό όφελος διευρύνθηκε ξανά στα επίπεδα του 0,77% με αποτέλεσμα να προκύψει εκ νέου σημαντικό όφελος για τους δανειολήπτες. Από την εν γένει υποτίμηση του ευρώ και τις αρνητικές μεταβολές της ισοτιμίας του Ευρώ προς το Ελβετικό φράγκο οι μηνιαίες δόσεις που έπρεπε να καταβάλουν οι δανειολήπτες για την αποπληρωμή των δανείων τους σε ευρώ όπως και το οφειλόμενο ποσό σε Ευρώ αυξήθηκαν. Κάτω από τις συνθήκες αυτές πολλοί δανειολήπτες, αποφάσισαν να ρυθμίσουν τις οφειλές τους, υπογράφοντας τροποποιητικές πράξεις των αρχικών τους δανειακών σύμβασων, στις οποίες διαλαμβάνονται τα εξής: «Δυνάμει της υπ' αριθμ.....Σύμβασης Δανείου και των τυχόν πρόσθετων πράξεων η Τράπεζα χορήγησε στον Οφειλέτη δάνειο...., σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που αναφέρονται στη σύμβαση αυτή. Ο Οφειλέτης με αιτία τη Σύμβαση οφείλει στην Τράπεζα ληξιπρόθεσμες δόσεις ανερχόμενες σήμερα σεCHF

(εφεξής Ληξιπρόθεσμη Οφειλή) καθώς καιCHF (εφεξής Ενήμερη Οφειλή). Οι εδώ συμβαλλόμενοι αναγνωρίζουν και αποδέχονται τα ανωτέρω ποσά ως νόμιμα και ακριβή. Κατόπιν σχετικού αιτήματος του Οφειλέτη η Τράπεζα δέχεται να τον διευκολύνει στην αποπληρωμή της οφειλής του ως εξής: α. Αναστέλλεται η υποχρέωση πληρωμής της Ληξιπρόθεσμης Οφειλής μέχρι την προβλεπόμενη από τη Σύμβαση ημερομηνία καταβολής της επόμενης από την υπογραφή της παρούσας δόση του δανείου (εφεξής «Περίοδος Αναστολής»)..... δ. Από τον μήνα που έπεται της λήξης της Περιόδου Αναστολής και για τους τρεις επόμενες μήνες («Περίοδος Εφαρμογής Μειωμένης Δόσης») ο Οφειλέτης θα καταβάλλει μηνιαία τοκοχρεωλυτική δόση μειωμένη κατά ποσοστό 100% σε σχέση με αυτή που θα έπρεπε να καταβάλλει σύμφωνα με τα οριζόμενα στη Σύμβαση (εφεξής «Μειωμένη Δόση»). Η προπεριγραφείσα συμβατική σχέση των διαδίκων συνιστά σύμβαση δανείου ξένου νομίσματος και συγκεκριμένα δανείου CHF, το οποίο έγκυρα και νόμιμα συμφωνήθηκε, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στην υπό στοιχείο (Ζ) μείζονα σκέψη, αφού δεν τίθενται πλέον συναλλαγματικοί περιορισμοί και ο δανεισμός σε ξένο νόμισμα επιτρέπεται (άρθρ.63 επ. ΣΛΕΕ, 551 Ν.2842/2000, ΠΔ/ΤΕ 2325/1994 όπως ισχύει, π.δ. 96/1993, π.δ. 104/1994), τούτο δε ρητά προβλέπεται και στην πρόσφατη Οδηγία 2014/17/ΕΕ, που ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με τον Ν.4438/2016. Η ως άνω Σύμβαση δεν είναι σύμβαση δανείου ημεδαπού νομίσματος (Ευρώ), ούτε σύμβαση δανείου με ρήτρα αξίας ξένου νομίσματος, ώστε να μην χωρεί εφαρμογή της ΑΚ 291, όπως αβασίμως επικαλούνται οι ενάγουσες ενώσεις, προβάλλοντας ειδικότερα ότι οι δανειολήπτες δανείστηκαν ευρώ, καθώς το δάνεισμα του ελβετικού φράγκου μετατράπηκε αυτομάτως σε ευρώ και σε ευρώ έκαναν όλες τις αποπληρωμές των δόσεών τους και κατά συνέπεια δεν υπάρχει οφειλή ξένου νομίσματος, αλλά ημεδαπού, το οποίο απλώς υπολογίζεται με ρήτρα αξίας ξένου ξένου νομίσματος».

Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ΑΚ 291, προϋποθέσεις εφαρμογής της διάταξης αυτής είναι α) χρηματική οφειλή σε αλλοδαπό νόμισμα και β) οφειλή πληρωτέα στην ημεδαπή. Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται μόνον όταν υπάρχει οφειλή σε αλλοδαπό νόμισμα, ενώ δεν εφαρμόζεται όταν οφείλεται το ξένο νόμισμα ως κινητό πράγμα, διότι τότε δεν υπάρχει χρηματική οφειλή, ούτε όταν πρόκειται για οφειλή με ρήτρα σε αξία αλλοδαπού νομίσματος. Στη ρήτρα σε αξία ξένου νομίσματος (ή συναλλάγματος) συμφωνείται να γίνει η παροχή (καταβολή δανείου) στο εκάστοτε ισχύον εγχώριο νόμισμα και ο οφειλέτης αναλαμβάνει την υποχρέωση (αντιπαροχή) να πληρώσει μεν στο ίδιο με την παροχή νόμισμα (εγχώριο), αλλά κατά την τρέχουσα αξία που θα έχει το ξένο νόμισμα κατά το χρόνο της πληρωμής, ήτοι κατά ποσό που θα αντιστοιχεί στη συγκεκριμένη ποσότητα του ξένου νομίσματος με την αξία που θα έχει αυτό κατά το χρόνο της πληρωμής (βλ ΟΛΑΠ 21/1990 ΕΛΛΔνη 1990.811, ΑΠ 2196/2009). Στην περίπτωση της ρήτρας σε αξία ξένου νομίσματος, η οφειλή δεν είναι οφειλή αλλοδαπού νομίσματος, αλλά οφειλή εγχώριου νομίσματος, που υπολογίζεται απλώς βάσει της τιμής του αλλοδαπού νομίσματος, το ξένο δηλαδή νόμισμα χρησιμοποιείται ως απλή λογιστική μονάδα για τον υπολογισμό των χρηματικών παροχών ενώ οι υποχρεώσεις πληρωμής εκπληρώνονται πραγματικά στο εθνικό νόμισμα (ΔΕΕ, υπόθεση C- 312/2014, σκ.23). Στην προκειμένη όμως σύμβαση δεν έχει τεθεί τέτοια ρήτρα. Δεν πρόκειται για ρήτρα αξίας ξένου νομίσματος, διότι ο δανειολήπτης δεν έλαβε το δάνεισμα σε ευρώ αλλά σε ελβετικά φράγκα και ο επίδικος ΓΟΣ έχει τη διατύπωση ότι η πληρωμή πρέπει να γίνει σε ελβετικό φράγκο ή σε ευρώ, κατά την τρέχουσα αξία του σε σχέση με το ελβετικό φράγκο την ημέρα της πληρωμής. Ρήτρα αξίας συναλλάγματος θα υπήρχε μόνο ο δανειολήπτης λάμβανε το δάνεισμα σε ευρώ και αναλάμβανε την υποχρέωση να αποπληρώσει το δάνειο αποκλειστικά σε ευρώ, ενώ κάθε δόση υπολογιζόταν με βάση την ισοτιμία του ελβετικού φράγκου, πράγμα όμως που δε

συνέβη. Απεναντίας, η προκειμένη σύμβαση περιέχει προσδιορισμό του δανείου σε ελβετικά φράγκα (έφερε τίτλο σύμβαση δανείου ελβετικού φράγκου) και ο υπολογισμός των τοκοχρεωλυτικών δόσεων πάλι σε ελβετικά φράγκα γινόταν. Απλώς, η εναγομένη για να δευκολύνει τους δανειολήπτες αναγνώρισε συμβατικώς τη δυνατότητα (διαζευκτική ευχέρεια) που αυτοί εκ του νόμου και συγκεκριμένα εκ του άρθρου 291 ΑΚ, ούτως ή άλλως είχαν, να αποπληρώσουν την οφειλή καταβάλλοντας εγχώριο νόμισμα αντί του ξένου, χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει ότι ο δανειολήπτης δεν μπορούσε να καταβάλει ελβετικά φράγκα. Η εκταμίευση του δανείου στον δανειολήπτη έγινε επίσης σε ελβετικά φράγκα, με πίστωση λογαριασμού του δανειολήπτη και ακολούθως αυτό μετατράπηκε σε ευρώ, για λόγους ευκολίας και αξιοποίησης του ποσού στην Ελλάδα. Μάλιστα η εναγομένη πράγματι εξεύρισκε στην διατραπεζική τα ποσά αυτά των φράγκων για να τα δανείσει ακολούθως στους δανειολήπτες, ήταν δε τούτο και υποχρέωσή της, βάσει της εποπτικής νομοθεσίας. Κατά την εκταμίευση προφανώς και δεν γινόταν πραγματική εισαγωγή τραπεζογραμματίων, αλλά αυτό είχε τη μορφή λογιστικού χρήματος, όπως είναι άλλωστε και το δάνειο που λαμβάνουν, στο πλαίσιο συμβάσεως πιστώσεως, και οι δανειολήπτες ευρώ. Το παραπάνω ξένο νόμισμα ανεύρισκε η τράπεζα, είτε στη χρηματαγορά είτε στη διατραπεζική αγορά του ελβετικού φράγκου με δικά της έξοδα και κόστος. Μόνο έτσι μπορούσε όμως να επιτευχθεί το χαμηλό επιτόκιο LIBOR προς όφελος της τράπεζας, το οποίο ακολούθως αποτελούσε όφελος και για τους δανειολήπτες.

Πιο επιστομένα, στο κείμενο της Σύμβασης ρητά αναφέρεται «η τράπεζα ύστερα, από αίτηση του/ων Οφειλέτη/ων δέχεται να του/τους χορηγήσει στεγαστικό δάνειο συναλλάγματος Ελβετικό Φράγκο ποσού... ισόποσου ευρώ...», στο Παράρτημα (I) αυτής αναφέρεται «δάνειο συναλλάγματος κυμαινόμενου επιτοκίου ...» στην δε ενημερωτική επιστολή της εναγομένης αναφέρεται «η

Τράπεζα μέσω της διατραπεζικής αγοράς δανείστηκε τα CHF για να καλύψει την υποχρέωσή της έναντι υμών. Στη συνέχεια λάβατε από την Τράπεζα τα CHF μέσω της δανειακής σύμβασης. Δεδομένου όμως ότι έχετε λάβει Ευρώ και όχι CHF πωλήσατε στην τράπεζα την ίδια στιγμή τα CHF και αγοράσατε Ευρώ». Εκ των ανωτέρω αναμφίβολα προκύπτει ότι το οικείο δάνειο μεταξύ των συμβαλλομένων ρητά συμφωνήθηκε να χορηγηθεί στο ως άνω αλλοδαπό νόμισμα (CHF) και σε αυτό το αλλοδαπό νόμισμα έγινε (πραγματοποιήθηκε) και η χορήγηση του δανείου, δοθέντος ότι αυτό εκταμιεύθηκε σε CHF (πίστωση με ελβετικά φράγκα τραπεζικού λογαριασμού στο όνομα του δανειζόμενου (δανειακός λογαριασμός του οφειλέτη) και στη συνέχεια, κατόπιν επιθυμίας του τελευταίου, έγινε μετατροπή των CHF σε Ευρώ, με βάση την ισχύουσα την ημέρα αυτή ισοτιμία CHF/ευρώ, και πίστωση σε έτερο λογαριασμό του δανειζόμενου (λογαριασμός εξυπηρέτησης του δανείου), ώστε να λάβει ο τελευταίος σε Ευρώ το εκταμιευθέν σε CHF ποσό του δανείου. Προσέτι, στην κίνηση του λογαριασμού και τα ενημερωτικά έγγραφα που ελάμβαναν, σε μηνιαία βάση, οι δανειολήπτες, όπου απεικονίζονταν η οφειλόμενη δόση του δανείου, το άληκτο κεφάλαιο και οι υπολειπόμενες δόσεις του δανείου, όλα τα ως άνω αναγραφόμενα ήταν σε ελβετικά φράγκα. Επίσης, όπως προκύπτει από την κίνηση του δανειακού λογαριασμού και τους πίνακες πληρωμών των δόσεων η απόσβεση του δανείου γινόταν επίσης σε συνάλλαγμα (CHF), με την πίστωση στον δανειακό λογαριασμό του ποσού της εκάστοτε καταβολής, σε περίπτωση δε καταβολής ευρώ, (κατά την παρεχόμενη στον οφειλέτη διαζευκτική ευχέρεια) και πάλι πιστώνονταν CHF, κατόπιν μετατροπής σε CHF (με βάση την ισχύουσα κατά την ημερομηνία καταβολής ισοτιμία Ευρώ/CHF) των καταβαλλόμενων/χρεούμενων στον καταθετικό λογαριασμό ποσών Ευρώ και μεταφοράς ακολούθως των CHF στον δανειακό λογαριασμό. Εξάλλου, το εν λόγω δάνειο συμφωνήθηκε ρητά στο ελβετικό φράγκο με κυμαινόμενο επιτόκιο με βάση το επιτόκιο

Libor και χαμηλό επιτοκιακό spread (περιθώριο κέρδους) υπέρ της εναγομένης τράπεζας, παράμετροι που προσιδιάζουν σε δάνειο σε τέτοιο συνάλλαγμα, οπότε επιστρεπτό τοκοχρεωλυτικά κατέστη το δάνεισμα στο ξένο αυτό νόμισμα, κατά συνομολογηθείσα χρηματική αντιπαροχή των οφειλετών, με ρητώς προβλεφθείσα στον επίμοχο όροι διαζευκτική τους ευχέρεια να καταβάλουν το αντίστοιχο ποσό σε ευρώ, κατ'επανάληψη της 291 ΑΚ. Τα επίδικα δάνεια, ακριβώς επειδή επρόκειτο για δάνεια σε ελβετικό φράγκο ήταν συνδεδεμένα με το ευνοϊκό επιτόκιο CHF LIBOR (διατραπεζικό επιτόκιο του Λονδίου για δάνεια σε ελβετικό φράγκο) ενώ το επιτόκιο για τα δάνεια Ευρώ ήταν το EURIBOR. Περαιτέρω, όπως ήδη εκτέθηκε, από τη θεσμοθέτηση του Ευρώ (Ιανουάριο 1999) η ισοτιμία μεταξύ Ευρώ και ελβετικού φράγκου παρέμενε σχετικά σταθερή (διακύμανση της τάξεως του 5,3%) ενώ ταυτόχρονα, το διατραπεζικό επιτόκιο LIBOR CHF, κυμαινόταν διαχρονικά σε χαμηλότερα επίπεδα, από το αντίστοιχο επιτόκιο EURIBOR (που προσφέρεται για τις καταθέσεις μιας τράπεζας στην άλλη σε ευρώ), με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένα επιτοκιακό όφελος για τους δανειολήπτες, που δανείζονταν με επιτόκιο LIBOR CHF. Οι ανωτέρω λόγοι έδιναν συγκριτικό πλεονέκτημα, για το συγκεκριμένο προϊόν, σε σχέση με ένα δάνειο σε ευρώ. Αναφορικά με το επιτόκιο LIBOR, πρέπει να σημειωθεί ότι τούτο ήταν και παρέμεινε ιδιαίτερα χαμηλό, σε σχέση με το επιτόκιο EURIBOR, και έβαινε διαρκώς μειούμενο. Τα πλεονεκτήματα αυτά (χαμηλό επιτόκιο του ελβετικού φράγκου, ευνοϊκή ισοτιμία μεταξύ ελβετικού φράγκου ευρώ η οποία είχε παραμείνει σταθερή τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα η μηνιαία καταβλητέα δόση να είναι μικρότερη) παρέχονταν από δάνεια σε ελβετικό φράγκο και όχι από δάνεια σε ευρώ. Επιθυμώντας δε οι δανειολήπτες να έχουν τα παραπάνω οφέλη επέλεξαν, θέλησαν και συμφώνησαν τη σύναψη συμβάσεων δανείου σε αλλοδαπό νόμισμα (CHF), έχοντας σαφή βούληση για τη σύναψη τέτοιου τύπου Σύμβασης, την οποία προέκριναν ως συμφέρουσα με βάση τα υφιστάμενα κατά το χρόνο

της σύναψής της νομισματικά δεδομένα, αφού επωφελούντο από τη χαμηλότερη δόση των δανείων αυτών, βάσει της ισχύουσας κατά το χρόνο σύναψης αυτών ισοτιμίας των δύο νομισμάτων και το χαμηλότερο επιτόκιο λόγω LIBOR. Στις συμβάσεις αυτές εφαρμόζεται γενικά επιτόκιο κατώτερο εκείνου που εφαρμόζεται στις συμβάσεις δανείου σε εθνικό νόμισμα (ευρώ), ακριβώς προς αντιστάθμιση του συναλλαγματικού κινδύνου σε περίπτωση υποτιμήσεως του εθνικού νομίσματος. Τα επίδικα δάνεια συμφωνήθηκαν να παρασχεθούν και να επιστραφούν σε ελβετικά φράγκα, με επιτόκια αποκλειστικώς αρμόζοντα σε συναλλαγές με τέτοιο νόμισμα. Συνήφθησαν σε ελβετικό φράγκο προκειμένου, όπως προεκτέθηκε, να ωφεληθούν οι δανειολήπτες, καθόσον θα μειωνόταν αισθητά τόσο το ετήσιο επιτόκιο, εξαιτίας του μικρότερου επιτοκίου αναφοράς της εποχής εκείνης για τα εν λόγω δάνεια (Libor), όσο και η εκάστοτε μηνιαία τοκοχρεωλυτική δόση, γεγονός που τους συνέφερε τόσο βραχυπρόθεσμα σε μηνιαία βάση ως προς τις δόσεις, όσο και μακροπρόθεσμα στο επιστρεφόμενο κεφάλαιο, λόγω μειωμένου επιτοκίου. Μάλιστα η υποχρέωση τήρησης στο φάκελο του δανείου του σχετικού αποδεικτικού της Βεβαίωσης Αγοράς Συναλλάγματος (Β.Α.Σ), που προβλεπόταν στην ΠΔ/ΤΕ 2325/1994 και αφορούσε τις διαδικασίες χορήγησης δανείων σε συνάλλαγμα, ήδη από την πλήρη απελευθέρωση των κινήσεων κεφαλαίων δια του ΠΔ 104/1994 δεν χρειαζόταν η επίδειξη ΒΑΣ για τη χορήγηση και εξαγωγή συναλλάγματος, ενώ μετά και την υιοθέτηση του ευρώ ως εθνικού νομίσματος με τον Ν.2842/2000 οι επιμέρους κανόνες, που προβλέπονταν με την ανωτέρω πράξη, κατέστησαν άνευ αντικειμένου στο σύνολό τους. Οι συγκεκριμένες συμβάσεις, οι οποίες συνήφθησαν, εντός του προπεριγραφέντος πραγματικού και νομικού πλαισίου, ήταν συμβάσεις δανείου σε ελβετικά φράγκα και η επιλογή του εν λόγω συμβατικού τύπου έγινε μεταξύ άλλων τύπων δανεισμού, που παρείχε η εναγομένη, είτε σε ευρώ είτε σε ελβετικά φράγκα, με κριτήριο κυρίως το ύψος του επιτοκίου, διότι προσέφερε

μικρότερο επιτόκιο από τον ίδιο τύπο αν η δανειοδότηση ήταν σε ευρώ. Πρόκειται για πραγματικό δανεισμό σε ξένο νόμισμα και δη ελβετικά φράγκα και ακριβώς, επειδή το νόμισμα του δανείου είναι σε ελβετικά φράγκα, ο δανειολήπτης επωφελήθηκε του ευνοϊκότερου επιτοκίου σε σχέση με το επιτόκιο θα είχε αν το δάνειό του ήταν σε ευρώ. Ουδεμία δε αμφιβολία ή κενό υφίσταται για το είδος (συμβατικό τύπο) των συμβάσεων αυτών ως συμβάσεων δανείου σε ξένο νόμισμα και για την προς τούτο βούληση των συμβαλλομένων, ώστε να ανακύπτει ανάγκη προσφυγής στους ειδικούς ερμηνευτικούς κανόνες των άρθρων 173 και 200 ΑΚ. Αυτή ήταν η βούληση και των δύο μερών και κατεξοχήν οι δανειζόμενοι επεδίωκαν να δανειστούν σε ελβετικά φράγκα με χαμηλό επιτόκιο και χαμηλές δόσεις και στη συνέχεια να μετατρέψουν το προϊόν του δανείου σε Ευρώ για να το χρησιμοποιήσουν. Σημειωτέον ότι και οι ίδιες οι ενάγουσες, αναφέρουν στο αγωγικό δικόγραφο (σελ.53) «οι δανειολήπτες δέχθηκαν να δανειοδοτηθούν με το ελβετικό φράγκα προκειμένου απλώς να επωφεληθούν του συγκυριακά ευνοϊκού επιτοκίου (ευνοϊκότερου σε σχέση με τη δανειοδότησή τους σε ευρώ που ίσχυε κατά τη δεκαετία του 2000), στις δε προτάσεις τους στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο (σελ.18, 24, 55, 81,88 43) αναφέρουν «κάθε δάνειο συμφωνήθηκε σε ελβετικά φράγκα και η εκταμίευση γινόταν (στιγμιαία) σε φράγκα, αλλά μετά την εκταμίευση το δάνεισμα μετατρεπόταν σε ευρώ». Αποτελεί δε μορφή αντιφατικότητας να θεωρείται και να ισχύει η επίδικη σύμβαση ως σύμβαση δανείου σε ξένο νόμισμα, ώστε να εφαρμόζεται σ' αυτήν το ευνοϊκό επιτόκιο του ελβετικού φράγκου και να απολαμβάνουν οι δανειολήπτες και μάλιστα επί πολλά έτη, τα ανωτέρω οφέλη ακριβώς λόγω καταρτίσεως του εν λόγω συμβατικού τύπου, επωφελούμενοι του ισχυρού ευρώ και του ανύπαρκτου σχεδόν επιτοκίου της συμβάσεως που ήταν Libor και αισθητά μικρότερο του euribor και, μετά τη συναλλαγματική πτώση του ευρώ έναντι του ελβετικού φράγκου και την δυσμενή εξέλιξη της ισοτιμίας σε βάρος

του ευρώ, να χαρακτηρίζεται η ίδια σύμβαση ως σύμβαση δανείου ευρώ. Οι εκκαλούσες ενώσεις υποστηρίζουν περαιτέρω ότι τα επίδικα δάνεια δεν είναι δάνεια σε συνάλλαγμα αλλά στην πραγματικότητα δάνεια σε ευρώ διότι: i) το ποσό του δανείου δεν εκτομιεύθηκε πραγματικά στο αλλοδαπό νόμισμα της δανειακής σύμβασης, με αποτέλεσμα να μην τηρείται ο παραδοτικός χαρακτήρας της σύμβασης δανείου του άρθρου 806 ΑΚ αλλά καταβλήθηκαν ευρώ, ii) οι δανειολήπτες δεν ήταν αλλοδαποί, iii) δεν είχαν ανάγκη συναλλάγματος (ελβετικά φράγκα) αλλά ανάγκη ευρώ για να το χρησιμοποιήσουν για τις υποχρεώσεις τους στην ημεδαπή και iv) αποπλήρωναν τις δόσεις σε ευρώ. Αντιστοίχως στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο ισχυρίσθηκαν ότι : «κάθε δάνειο συμφωνήθηκε σε ελβετικά φράγκα και η εκταμίευση γινόταν (στιγμιαία) σε φράγκα, ,αλλά μετά την εκταμίευση το δάνεισμα μετατρέποταν σε ευρώ» και έτσι , στην πραγματικότητα επρόκειτο για δάνειο ευρώ και όχι για δάνεια σε ελβετικό φράγκα... ακόμη και με την εκδοχή ότι πράγματι δανειοδοτήθηκαν σε ελβετικά φράγκα όπως αναγράφεται στις επίδικες συμβάσεις, στην ουσία οι δανειολήπτες ανελάμβαναν τελικώς το δάνειο σε ευρώ» (σελ.43 Προτάσεων), «στην ουσία είναι δάνειο σε ευρώ με ρήτρο επιστροφής σε ελβετικά φράγκα (σελ.161) , «στην ουσία είναι ένα κεκαλυμένο δάνειο σε ευρώ, όπου μεσολαβεί μια δικαιοπραξία σε CHF ίσα ίσα για να εφαρμοστεί μία ρήτρα περί αποπληρωμής, βάσει της μελλοντικής και ασαφούς ισοτιμίας Ευρώ/CHF» (σελ.55). Οι παραπάνω ισχυρισμοί δεν είναι βάσιμοι και δεν αναιρούν την παραπάνω κρίση ότι οι καταρτισθείσες επίδικες συμβάσεις είναι συμβάσεις δανείου σε αλλοδαπό νόμισμα. Καταρχήν σύμφωνα με τα εκτεθέντα στην υπό στοιχείο (Ζ) μείζονα σκέψη, ουδόλως απαγορεύεται η χορήγηση σε Έλληνα δανείου σε συνάλλαγμα, τα οποία δεν είναι ασυνήθη και επιτρέπονται στις τραπεζικές συναλλαγές, ενώ ούτε από τις προαναφερόμενες ΠΔΤΕ ούτε από καμία άλλη διάταξη τίθεται, ως νόμιμη προϋπόθεση για τη σύναψη

δανείου σε συνάλλαγμα και την εγκυρότητα αυτής, η συνδρομή πραγματικής ανάγκης εκ μέρους του δανειολήπτη για χορήγηση συναλλάγματος. Περαιτέρω, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στην υπό στοιχείο (Ε) μείζονα σκέψη συντρέχουν όλα τα ουσιώδη στοιχεία του πραγματικού του κανόνα δικαίου του άρθρου 806 ΑΚ, που είναι η μεταβίβαση της κυριότητας χρημάτων ή άλλων αντικαταστατών πραγμάτων από τον δανειστή στον οφειλέτη, με αποκλειστικό σκοπό τη χρησιμοποίησή τους από τον τελευταίο και συμφωνία των μερών για την απόδοση άλλων πραγμάτων της ίδιας ποιότητας και ποσότητας. Και τούτο διότι το δάνειο (υπό την εκδοχή της κατάρτισής του ως παραδοτικής σύμβασης) συντελείται, κατά τα ειδικότερον αναφερόμενα στην ανωτέρω νομική σκέψη, με την περιέλευση του δανείου από την περιουσία του δανειοδότη σε αυτήν του δανειολήπτη με οποιονδήποτε ισοδύναμο προς τη μεταβίβαση της κυριότητας οικονομικό τρόπο, όπως εν προκειμένω με λογιστική εγγραφή του δανείου σε ελβετικά φράγκα, τη μετατροπή αυτού από ελβετικά φράγκα σε ευρώ και εν συνεχεία την απόδοση του ποσού σε ευρώ (το δάνειο πιστώθηκε σε ελβετικά φράγκα σε τραπεζικό λογαριασμό επ'ονόματι του δανειολήπτη και ακολούθως, αφού μετατράπηκε σε ευρώ, πιστώθηκε σε έτερο λογαριασμό αυτού και αποδόθηκε το ποσό του σε ευρώ) (Απ.Γεωργιάδης ΣΕΑΚ, τόμ.Ι, άρθρο 806, αριθμ.8, Ρ.Γιοβαννόπουλος, Προστασία δανειολήπτη στα δάνεια σε αλλοδαπό νόμισμα, ΕπισκεΔ 2015.647, 654, 655). Ενώ δεν ήταν αναγκαία η υλοποίηση της οικείας σύμβασης εκ μέρους της εναγομένης με πραγματική εισαγωγή τραπεζογραμμάτων ελβετικού φράγκου, αλλά δύναται να χορηγείται από την τράπεζα το σε αυτά εκφρασθέν δάνειο με τη μορφή λογιστικού χρήματος, προερχόμενο είτε από άντληση κεφαλαίων στο εν λόγω νόμισμα από τη χρηματαγορά, είτε από δανεισμό της εναγομένης από τη διατραπεζική αγορά του ελβετικού φράγκου, [Γιοβαννόπουλος ό.π., Χ.Χασάπης, Δάνεια σε ξένο νόμισμα: Μία προσέγγιση με αφορμή την πρόσφατη νομολογία του

Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ελληνικών δικαστηρίων, ΧρηΔικ 2014.413 επ). Εξάλλου, τυχόν παραβίαση της ΠΔΤΕ 2325/1994 εκ μέρους της τράπεζας, δεν επάγεται ακυρότητα του δανείου, αλλά ενδεχομένως κύρωσεις σε βάρος της τράπεζας από την εποπτεύουσα αρχή. Ούτε το ότι οι δανειολήπτες είχαν ανάγκη και ήθελαν να χρησιμοποιήσουν ευρώ, καθιστά τα δάνεια αυτά δάνεια σε ευρώ, αφού η βούληση αυτών, ήταν όπως προεκτέθηκε, η σύναψη δανείου σε ελβετικό φράγκο για να επωφεληθούν από το χαμηλό επιτόκιο και τις χαμηλές δόσεις, σφέλη που αυτοί αποκόμιζαν ακριβώς επειδή το δάνειό τους συνήφθη σε ελβετικό φράγκο, μετά δε την μετατροπή των φράγκων σε ευρώ, χρησιμοποιούσαν για τις ανάγκες τους τα ευρώ, έχοντας επωφεληθεί συγχρόνως από τα ανωτέρω πλεονεκτήματα του ελβετικού φράγκου. Συνακόλουθα, εφόσον πρόκειται για δάνειο σε ξένο νόμισμα, παρέπεται, σύμφωνα με την έννοια του δανείου (806 ΑΚ), -κατά την οποία ο δανειολήπτης υποχρεούται να αποδώσει στον δανειστή πράγματα της ίδιας ποιότητας και ποσότητας- ότι ο οφειλέτης έχει πρωτορχικά την υποχρέωση να αποδώσει το δάνεισμα σε ελβετικά φράγκα και δευτερευόντως να καταβάλει εγχώριο νόμισμα (ευρώ), έχοντας την εναλλακτική προς τούτο ευχέρεια, η οποία συμφωνήθηκε, με τον επίμαχο συμβατικό όρο, για την διευκόλυνσή του. Δεδομένης δηλαδή της ρητής επιλογής των συμβαλλομένων στην ένδικη σύμβαση περί έκφρασης του δανείσματος όσο και των τοκοχρεωλυτικών δόσεων αποπληρωμής του, σε ελβετικά φράγκα και της εξ αυτής εξαγωγής μίας μόνο χρηματικής αντιπαροχής για την τοκοχρεωλυτική εξόφληση των δανείων, τοιαύτης στο εν λόγω αλλοδαπό νόμισμα, ο επίδικος όρος 7α παρ.2 παρέχει στον οφειλέτη τη διαζευκτική ευχέρεια να εξοφλεί εκάστη δόση στην ημεδαπή σε ευρώ με βάση την τρέχουσα τιμή πώλησης (ισοτιμία) του ελβετικού φράγκου κατά την ημέρα της αντίστοιχης καταβολής. Από δε την απλή ανάγνωση του όρου αυτού κάθε δανειολήπτης γνώριζε ότι κάθε δόση αποπληρωμής του

δανείου θα πληρωνόταν, σε περίπτωση καταβολής ευρώ, κατά το ισότιμο ποσό ευρώ που θα προέκυπτε από τη μείτρωσή του ποσού της δόσης από ευρώ σε ελβετικά φράγκα με βάση την τιμή πώλησης του συναλλάγματος κατά την ημερομηνία πληρωμής, γνώριζε δηλαδή ότι κρίσιμο για τον υπολογισμό της δόσης μέγεθος είναι η ισοτιμία των δύο νομισμάτων και οι μεταβολές της ισοτιμίας αυτής και ευχερώς αντιλαμβανόταν ότι αν εξασθενούζετο φράγκο έναντι του ευρώ θα έπρεπε να καταβληθεί μικρότερο ποσό σε ευρώ, ενώ αν ενισχυόταν θα έπρεπε να καταβληθεί μεγαλύτερο σε ευρώ ποσό και ότι ως εκ τούτου υπόκειται στον συναλλαγματικό κίνδυνο, ο οποίος άλλωστε αποτελεί χαρακτηριστικό των συμβάσεων δανείου σε ξένο νόμισμα. Τέλος, και σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στην υπό στοιχείο (Η) μείζονα σκέψη, η επίδικη σύμβαση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως επενδυτική σύμβαση, αφού αναγκαίο και ουσιώδες χαρακτηριστικό της τελευταίας είναι η διάθεση εκ μέρους του συμβαλλομένου επενδυτή κεφαλαίου, προκειμένου να τοποθετηθεί αυτό επωφελώς σε χρηματοπιστωτικά μέσα, ενώ στη συγκεκριμένη περίπτωση οι δανειολήτες δεν διέθεσαν κεφάλαιο, αλλά χορηγήθηκε από την εναγομένη σε αυτούς με τη μορφή δανείου ένα συγκεκριμένο ποσό κεφαλαίου, προκειμένου να διατεθεί από τους ίδιους για την κάλυψη ορισμένων καταναλωτικών αναγκών τους. Οι επίδικες σύμβασεις συνιστούν συμβάσεις δανείου, καθόσον επιδιώκονται με αυτές καθαρά δανειοδοτικοί σκοποί, με συνέπεια να ενεργοποιείται για τους εν λόγω Γ.Ο.Σ. η ρυθμιστική εμβέλεια του άρθρου 1 παρ. 2 της Οδηγίας 93/13/ΕΟΚ, και δεν έχουν χαρακτήρα επενδυτικής υπηρεσίας ούτε επενδυτικής πράξης, αφού σκοπός των συμβάσεων ήταν -όπως ιστορείται στην αγωγή- η συνομολόγηση και η χορήγηση δανείων σε αλλοδαπό νόμισμα (ελβετικό φράγκο) με ευνοϊκούς όρους για την απόκτηση ενός αγαθού (εν προκειμένω αγορά/επισκευή ακινήτου) και όχι η επένδυση και η βέλτιστη απόδοση ορισμένου κεφαλαίου, όπως απαιτείται για τη στοιχειοθέτηση της έννοιας της επενδυτικής υπηρεσίας κατά το

άρθρο 4 παρ.1 της Οδηγίας 2004/39/EK (και ήδη από 1.1.2017 Οδηγία 2014/65/EE) για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων (βλ. ΔΕΕ της 3/12/2015 , υπόθεση C-312/14 ,Banif Plus Bank Zrt κατά Marton και Martonne Lantos, σκέψεις 54-76). Στην προκειμένη περίπτωση πρόκειται για νόμιμη κατά τα ανωτέρω παροχή στεγαστικού δανείου σε ξένο νόμισμα, για τον υπολογισμό του ποσού του οποίου και των δόσεων αποπληρωμής αυτού λαμβάνεται υπόψη η συναλλαγματική ισοτιμία μεταξύ των δύο νομισμάτων, ενέργεια δηλαδή που συνιστά συναλλαγματική δραστηριότητα αμιγώς παρεπόμενη της χορήγησης και της αποπληρωμής δανείου σε ξένο νόμισμα, η αξία του οποίου για τον υπολογισμό της αποπληρωμής δεν καθορίζεται εκ των προτέρων αλλά, κατά τα εκτιθέμενα, προσδιορίζεται βάσει της τιμής πώλησης του νομίσματος αυτού, κατά την ημερομηνία καταβολής εκάστης μηνιαίας δόσης. Οι εν λόγω συναλλαγές, βάσει της συναλλαγματικής ισοτιμίας εθνικού και ξένου νομίσματος (εν προκειμένω ευρώ και ελβετικού φράγκου), περιορίζονται στη μετατροπή στο εθνικό νόμισμα (νόμισμα πληρωμής), των ποσών του δανείου και των μηνιαίων δόσεων (που έχουν συνομολογηθεί στο ξένο νόμισμα :λογιστικό νόμισμα), βάσει της τιμής αγοράς ή πώλησεως του ξένου νομίσματος). Οι ενεργούμενες από την τράπεζα, στο πλαίσιο των δανειακών αυτών συμβάσεων πράξεις, στο μέτρο που οι πράξεις αυτές περιορίζονται στον καθορισμό του ποσού του δανείου βάσει της τιμής αγοράς του ξένου νομίσματος, κατά το χρόνο αποδέσμευσης του κεφαλαίου και στον καθορισμό των ποσών των μηνιαίων δόσεων, βάσει της τιμής πώλησης του εν λόγω ξένου νομίσματος, κατά τον υπολογισμό κάθε μηνιαίας δόσης, ήτοι στη μετατροπή, βάσει της τιμής αγοράς ή πώλησης αντίστοιχα του ξένου νομίσματος, των ποσών του δανείου και των μηνιαίων δόσεων που έχουν συνομολογηθεί στο ξένο αυτό νόμισμα (λογιστικό νόμισμα), στο εθνικό νόμισμα (νόμισμα πληρωμής), χρησιμεύουν απλώς και μόνο ως λεπτομέρειες εκτέλεσης των ουσιαστών υποχρεώσεων πληρωμής της σύμβασης δανείου, ήτοι

τη διάθεση του κεφαλαίου από το δανειστή και την αποπληρωμή του εν λόγω κεφαλαίου εντόκως από τον δανειολήπτη, και δεν έχουν σκοπό την πραγματοποίηση επένδυσης, εφόσον ο καταναλωτής αποσκοπεί μόνο στη λήψη των κεφαλαίων ενόψει της αγοράς καταναλωτικού αγαθού ή παροχή υπηρεσίας και όχι π.χ. στη διαχείριση συναλλαγματικού κινδύνου ή στην κερδοσκοπία επί της συναλλαγματικής ισοτιμίας ξένου νομίσματος. Οι ανωτέρω πράξεις της εναγομένης ήταν αμιγώς παρεπόμενες της χορήγησης και της αποπληρωμής του ένδικου δανείου σε ξένο νόμισμα, χωρίς να υφίσταται πράξη προθεσμιακής πώλησης συναλλάγματος, λαμβανομένου, μάλιστα, υπόψη ότι δεν γίνεται επίκληση στην υπό κρίση αγωγή δέσμευσης κεφαλαίων, με σκοπό την επερχόμενη αύξηση αυτών και εισροή νέων, αλλά αντίθετα εκτίθενται περιστατικά εκταμίευσης ορισμένων ποσών, προορισμένων για στεγαστικές ανάγκες των εναγόντων, με την επ' ωφελεία αυτών εκμετάλλευση του χαμηλότερου επιτοκίου Libor, που συνόδευε το ελβετικό φράγκο, ούτε προσδοκώτο περαιτέρω οικονομικό κέρδος, προερχόμενο από την κατά οποιονδήποτε τρόπο εκμετάλλευση του δανεισματος. Περαιτέρω, το άρθρο 291 ΑΚ ορίζοντας επί λέξει ότι «όταν πρόκειται για χρηματική οφειλή σε ξένο νόμισμα που πρέπει να πληρωθεί στην Ελλάδα, ο οφειλέτης, αν δεν συμφωνήθηκε το αντίθετο έχει δικαίωμα να πληρώσει σε εγχώριο νόμισμα με βάση την τρέχουσα αξία του ξένου νομίσματος στο χρόνο και τον τόπο της πληρωμής» ως διάταξη ενδοτικού εθνικού δικαίου («αν δεν συμφωνήθηκε το αντίθετο») θέτει ακριβώς την ίδια διαζευκτική ευχέρεια και συνάμα καθοδηγητική κατευθυντήριο με αντικείμενο την αποπληρωμή της συμφωνηθείσας σε αλλοδαπό νόμισμα χρηματικής οφειλής, με βάση την αξία του συγκεκριμένου ξένου νομίσματος στην ημεδαπή κατά τον χρόνο εκάστης πληρωμής, με συνέπεια να καθίσταται για την εξόφληση κρίσιμος χρόνος όχι αυτός της συνομολόγησης ή λήξης του χρέους αλλά της πραγματικής πληρωμής και η έως τότε τυχόν άνοδος ή πτώση της αξίας του ξένου

νομίματος να αποβαίνει σε βάρος ή αντίστοιχα σε όφελος του οφειλέτη. Επιπλέον ο επίμαχος συμβατικός όρος δεν εμφανίζει ατυπικά χαρακτηριστικά σε σύγκριση με τη νομοτυπική μορφή για την οποία ισχύει ο τιθέμενος με τη διάταξη του άρθρου 291 ΑΚ κανόνας (οφειλή σε ξένο νόμισμα), ο οποίος σύμφωνα με τα εκτεθέντα στην υπό (Δ) μείζονα σκέψη, δεν αφορά συγκεκριμένη κατηγορία τυποποιημένων συμβάσεων, αλλά εντάσσεται στο γενικό ενοχικό δίκαιο και εφαρμόζεται σε όλους τους τύπους των συμβάσεων του ενοχικού δικαίου, ανεξαρτήτως του είδους της σύμβασης που καταρτίστηκε (πώλησης, δανείου, κλ.π) και καταλαμβάνει κάθε χρηματική ενοχή, ανεξάρτητα αν στηρίζεται στο νόμο ή σε σύμβαση και ανεξάρτητα από τον στιγμιαίο ή διαρκή χαρακτήρα της σύμβασης και τον τύπο στον οποίο αυτή υπάγεται και επομένως εφαρμόζεται και στις συμβάσεις τοκοχρεωλυτικού δανείου όπως είναι η προκειμένη. Υποδεικνύει δε τον τρόπο εκπλήρωσης της χρηματικής οφειλής σε ξένο νόμισμα και σχετίζεται μόνο με τον όρο της συναλλαγματικής ισοτιμίας που αφορά την καταβολή της οφειλόμενης χρηματικής παροχής του οφειλέτη για την απόσβεση του δανείου. Ο επίδικος συμβατικός όρος ουδόλως σφίσταται του ρυθμιστικού προτύπου που προϋπέθετε ο εθνικός νομοθέτης στην ΑΚ 291, αντίθετως τουτίζεται με τις περιπτώσεις που η τελευταία διάταξη ρυθμίζει και δεν αποκλίνει από τη ρύθμιση αυτή, δοθέντος ότι α) έχουμε οφειλή σε ξένο νόμισμα και επομένως, σύμφωνα με την έννοια του δανείου κατά την οποία ο οφειλέτης υποχρεούται να αποδώσει πράγματα της ίδιας ποιότητας και ποσότητας, η αποπληρωμή πρέπει να γίνει στο νόμισμα αυτό, β) ο τόπος αποπληρωμής είναι η Ελλάδα και γ) παρέχεται η ευχέρεια στον οφειλέτη να πληρώσει σε εγχώριο νόμισμα με βάση την τρέχουσα αξία του αλλοδαπού νομίματος στο χρόνο και τόπο πληρωμής. Εκ των ανωτέρω καθίσταται σαφές ότι ο επίδικος όρος δεν εισάγει απόκλιση από την διάταξη του άρθρου 291 ΑΚ, δεν την συμπληρώνει ή την διαφοροποιεί ως προς το οποιοδήποτε ουσιώδες

στοιχείο, καταλείποντας τον προσδιορισμό του ύψους της συναλλαγματικής ισοτιμίας, στην εναγομένη τράπεζα, αλλά την επαναλαμβάνει αυτούσια, ρυθμίζοντας συναλλαγή σε αλλοδαπό νόμισμα υπό τα αυτό ρυθμιστικό πρότυπο στο οποίο απέβλεπε ο εθνικός νομοθέτης όταν την θέσπιζε. Επίσης, ο ανωτέρω όρος επαναλαμβάνει νομοθετική διάταξη, που ισχύει για τον συγκεκριμένο τύπο σύμβασης που ο όρος αυτός αφορά (οφειλή σε αλλοδαπό νόμισμα) και δεν επαναλαμβάνει εθνική διάταξη αφορώσα άλλο τύπο σύμβασης, οπότε σύμφωνα με τα εκτεθέντα στην υπό στοιχείο (B) μείζονα σκέψη δεν θα ίσχυε γι' αυτόν η εξαίρεσή του από την εφαρμογή της Οδηγίας και από τον έλεγχο καταχρηστικότητας. Ότι ο επίδικος όρος είναι «δηλωτικός όρος», υπό την έννοια που προεκτέθηκε, δεν αποκρούεται με τον προβαλλόμενο από τις ενάγουσες εκκαλούσες ισχυρισμό ότι ο εν λόγω όρος διαφοροποιείται από την ΑΚ 291, διότι προβλέπει δύο συναλλαγματικές ισοτιμίες που προσδιορίζονται επί τη βάση της τιμής αγοράς ευρώ/φράγκου και της τιμής πώλησης ευρώ/φράγκου στη διατραπεζική αγορά και μάλιστα ισοτιμία καθοριζόμενη μονομερώς από την εναγομένη τράπεζα (προμηθευτή), ενώ αντιθέτως στην 291 ΑΚ προβλέπεται μία μόνο ισοτιμία βάσει της οποίας επιτρέπεται στον οφειλέτη να αποπληρώσει το δάνειο, (βλ.σελ. 48 αγωγής «η μηνιαία τοκοχρεωλυτική δόση και το συνολικό κεφάλαιο εξαρτώνται όχι από μία αλλά από δύο συναλλαγματικές ισοτιμίες (τιμή αγοράς ευρώ/φράγκου αφενός και τιμή πώλησης ευρώ φράγκου αφετέρου) και όχι ενός αλλά δύο νομισμάτων που με τη σειρά τους συναρτώνται με ολοσχερώς αστάθμητους οικονομικούς παράγοντες που ασκούν στα ανωτέρω μεγέθη αποφασιστική επιρροή και ο συναλλαγματικός κίνδυνος είναι βαρύτερος για το δανειολήπτη»), ισχυρισμό που δέχθηκε ως βάσιμο και υιοθέτησε στην αιτιολογία της και η εκκαλουμένη απόφαση (φύλλο 114). Και τούτο διότι αντικείμενο της παρούσας δίκης είναι η ισοτιμία που θα ληφθεί υπόψη για την αποπληρωμή και όχι για

την εκταμίευση του δανείου. Το ζήτημα αυτό (αποπληρωμή του δανείου) ρυθμίζει η ΑΚ 291 και γι' αυτό το ζήτημα ορίζει ποια αξία λαμβάνεται υπόψη, διαλαμβάνοντας ότι αυτή είναι η τιμή του ξένου νομίσματος κατά το χρόνο καταβολής, εν προκειμένω δηλαδή για τη μετατροπή των ευρώ σε ελβετικά φράγκα για την αποπληρωμή των δόσεων. Την ίδια ρύθμιση επαναλαμβάνει και ο επίδικος όρος, ορίζοντας ρητά και με σαφήνεια ότι η ανωτέρω μετατροπή (η οποία είναι το αντικείμενο της παρούσας δίκης) γίνεται με βάση την τιμή πώλησης του ξένου νομίσματος, προβλέποντας έτσι μία ισοτιμία (την ισχύουσα κατά το χρόνο καταβολής ισοτιμία Ευρώ/CHF, η οποία, όπως προεκτέθηκε, δεν καθορίζεται μονομερώς από την εναγομένη, αλλά διαμορφώνεται και καθορίζεται από διεθνή οικονομικά στοιχεία και ανακοινώνεται από την ΕΚΤ στο Δελτίο Ισοτιμιών Αναφοράς της Κεντρικής Τράπεζας (ECB). Κρίσιμη δηλαδή ισοτιμία για το ερευνώμενο ζήτημα (μετατροπή των ευρώ σε φράγκα για την εξόφληση), είναι η τιμή πώλησεως, ενώ η τιμή αγοράς έχει σημασία για άλλο ζήτημα, που ανακύπτει σε άλλο χρονικό σημείο, ήτοι τη μετατροπή των φράγκων σε ευρώ κατά την εκταμίευση του δανείου, το οποίο όμως δεν αποτελεί πλέον αντικείμενο οφειλής (της τράπεζας για την καταβολή του δανείου) και η ισοτιμία αυτή (τιμή αγορά) είναι εν προκειμένω αδιάφορη. Συνοψίζοντας, το γεγονός ότι υπάρχει τιμή πώλησης και τιμή αγοράς δε σημαίνει ότι ο επίδικος όρος, κατ' απόκλιση από την 291 ΑΚ, προβλέπει δύο ισοτιμίες, αφού για το αντικείμενο της παρούσας δίκης, που αφορά στην αποπληρωμή της δόσης του δανείου, κρίσιμη ισοτιμία είναι η ισοτιμία Ευρώ/CHF κατά τη μετατροπή των Ευρώ σε Ελβετικά Φράγκα για την αποπληρωμή του δανείου, ήτοι η τιμή πώλησης του ελβετικού φράγκου, η οποία προβλέπεται κατά όμοιο τρόπο από τον ανωτέρω συμβατικό όρο και την ΑΚ 291 ΑΚ, ενώ η τιμή αγοράς (ισοτιμία CHF/Ευρώ) έχει σημασία για την εκταμίευση του δανείου και αφορά την τότε γενομένη μετατροπή των νομισμάτων, που έγινε σε συγκεκριμένο χρόνο και είναι εν προκειμένω αδιάφορη αφού δεν

αποτελεί στην παρούσα δίκη αντικείμενο οφειλής (της τράπεζας για την καταβολή του δανείου) ούτε η ΑΚ 291 αναφέρεται στο ζήτημα αυτό. Διαφορετικό τυγχάνει επίσης, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στη υπό στοιχείο (Δ) μείζονα σκέψη, το θέμα της αμοιβής της εναγομένης για τη μετατροπή των νομισμάτων, το ύψος και ο υπολογισμός της οποίας δεν αμφισβητείται από τις ενάγουσες και δεν αποτελεί αντικείμενο της δίκης. Τούτων δοθέντων δεν τίθεται θέμα καταστράτηγησης των άρθρων 806 και 291 ΑΚ, και ο περί του αντιθέτου ισχυρισμός των εναγουσών-εκκαλουσών, που επαναφέρεται με τον τρίτο λόγο της έφεσης τους πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος όπως και ο λόγος αυτός της έφεσης.

Συνακόλουθα και σύμφωνα με τα εκτεθέντα στην υπό στοιχείο (Β) μείζονα σκέψη οι επίμαχοι όροι (7 α παρ.1 ,2 και 9 παρ.1) δεν υπόκεινται καθόλου σε έλεγχο καταχρηστικότητας, διότι εντάσσονται στους «δηλωτικούς όρους» της σύμβασης, αφού επαναλαμβάνουν την ενδοτικού δικαίου διάταξη του άρθρου 291 ΑΚ, χωρίς να εισάγουν απόκλιση από αυτήν και χωρίς να την συμπληρώνουν με επιπλέον ρυθμίσεις και κυρίως χωρίς να καταλείπουν τον προσδιορισμό του ύψους της συναλλαγματικής ισοτιμίας στην κρίση της εναγόμενης τράπεζας, αλλά επαναλαμβάνουν την ανωτέρω διάταξη αυτούσια, ρυθμίζοντας συναλλαγή σε αλλοδαπό νόμισμα υπό το αυτό ρυθμιστική πρότυπο στο οποίο απέβλεπε ο εθνικός, νομοθέτης όταν τη θέσπιζε. Οι ανωτέρω ΓΟΣ, ως «δηλωτικοί όροι» κατά την έννοια που προεκτέθηκε, εξ ορισμού δεν μπορεί να είναι καταχρηστικοί,αφού η ρύθμισή τους συμπίπτει με το νόμο, ώστε να εκφεύγουν του δικαστικού ελέγχου σύμφωνα και με τη ρητή επιταγή του άρθρου 1 παρ.2 της Οδηγίας 93/13. Οι όροι αυτοί είναι βέβαια και όροι που ρυθμίζουν το κύριο αντικείμενο της σύμβασης (παροχή του οφειλέτη - βλ.ΔΕΕ της 20/9/2017, υπόθεση C-186/2016). Ο χαρακτήρας τους όμως, ως δηλωτικών όρων, που αποκλείει παντελώς τον έλεγχό τους για καταχρηστικότητα, υπερισχύει,ώστε να μην απαιτείται

περαιτέρω έρευνα σύμφωνα με το άρθρο 4§ 2 της Οδηγίας 93/2013, για το αν αυτοί είναι διατυπωμένοι κατά τρόπο σαφή και κατανοητό.

Περαιτέρω, όσον αφορά τον όρο αναγνώρισης, ο όρος αυτός περιλήφθηκε, όπως προεκτέθηκε, σε πρόσθετες πράξεις της Σύμβασης, προκειμένου να γίνει η ρύθμιση της οφειλής όσων δανειοληπτών ζήτησαν τη ρύθμιση της οφειλής τους. Αποτελεί κατά νομική και λογική αναγκαιότητα αναπόσπαστο μέρος της σύμβασης ρύθμισης της οφειλής, καθόσον προσπατούμενο κάθε συμβατικής ρύθμισης οφειλής είναι προφανώς ο ακριβής προσδιορισμός της οφειλής και η αναγνώριση της ύπαρξής της, αφού δεν μπορεί να ρυθμιστεί μια απαίτηση απροσδιόριστη ως προς το ύψος της ή ανύπαρκτη, ούτε μπορούσε να γίνει ρύθμιση της οφειλής κατά τρόπο γενικό και αόριστο, αλλά τα μέρη θα έπρεπε να συμφωνήσουν ποίο είναι το ύψος της οφειλής που θα ρυθμίσουν και τον τρόπο ρύθμισης, ώστε να συμφωνηθεί η νέα μειωμένη δόση και να υπολογίζεται το ποσό της οφειλής και ο τρόπος και το ποσό της μείωσης με τις εκάστοτε καταβολές. Η ακυρότητα του ανωτέρω όρου οφείλεται, κατά τα ιστορούμενα στην αγωγή, στο ότι «οι δανειολήπτες υποχρεώθηκαν να αναγνωρίσουν οφειλή προσδιορισθείσα δυνάμει άκυρων όρων», κατά δε την εκκαλουμένη απόφαση διότι αντίκειται στα άρθρα 2 παρ.2, 6,7 του ν.2251/1994 και 2 παρ.7β και ιγ, δεδομένου ότι επρόκειτο για άκυρη παραίτηση του καταναλωτή από την προστασία που διασφαλίζει η αρχή της διαφάνειας και διότι η αναγνώριση συγκεκριμένης οφειλής μετά την ανατροπή της συναλλαγματικής ισοτιμίας θα οδηγούσε σε καταχρηστικό και άρα άκυρο περιορισμό της προστασίας του καταναλωτή δανειολήπτη. Από τα ως άνω εκτιθέμενα σε συνδυασμό με το περιεχόμενο του επίμαχου όρου, ακυρότητα αυτού μπορεί να καταφάσκειται σε περίπτωση που έλαβε χώρα αναγνώριση οφειλής η οποία προσδιορίσθηκε δυνάμει άκυρου συμβατικού όρου και ως εκ τούτου είναι εσφαλμένη ή ανύπαρκτη. Η ακυρότητα, επομένως, του εν λόγω όρου συνέχεται και προϋποθέτει την παραδοχή ακυρότητας

του πρωτεύοντος όρου ισοτιμίας (7^α), βάσει του οποίου προσδιορίσθηκε η οφειλή των δανειοληπτών, η οποία συνιστά και τον πυρήνα της ένδικης διαφοράς. Τέτοια όμως ακυρότητα, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα δεν είναι δυνατόν να ελεγχθεί απο το παρόν δικαστήριο. Άλλωστε, τυχόν παραδοχή του εν λόγω «όρου αναγνώρισης», ως καταχρηστικού, δεν πρόκειται να οδηγήσει σε επίλυση της προκειμένης διαφοράς των διαδίκων, αναφορικά με τον καθορισμό του ύψους της συνναλλαγματικής ισοτιμίας που πρέπει να εφαρμόζεται για την αποπληρωμή των τοκοχρεωλυτικών δόσεων του δανείου, αφού ακόμα κι αν κριθεί ότι ο όρος αυτός (αναγνώρισης) δεν παράγει οποιαδήποτε ενέργεια, παραμένει ισχυρός ο προαναφερόμενος όρος 7^α με βάση τον οποίο θα εξακολουθούν να υπολογίζονται οι μηνιαίες δόσεις αποπληρωμής του δανείου.

Επομένως, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που κατέληξε σε αντίθετη κρίση, δεχόμενο ότι οι ανωτέρω όροι τυγχάνουν άκυροι, ως αντικείμενοι στη διατάξεις του άρθρου 2 παρ.6 και 7 ια, κδ, λ Ν.2241/1994 και ακολούθως δέχθηκε την αγωγή ως νόμω και ουσία βάσιμη, κατά την ερειδόμενη στις παραπάνω διατάξεις κύρια βάση της, εσφαλμένα ερμήνευσε και εφήρμοσε το νόμο και επομένως, κατά παραδοχή ως ουσία βάσιμων των υπό στοιχεία (Β2 1ου και 4ου) λόγων έφεσης της εκκαλούσας τράπεζας πρέπει να εξαφανιστεί η εκκαλουμένη και να απορριφθεί η ένδικη αγωγή κατά την προεκτεθείσα κύρια βάση της ως μη νόμιμη. Ακολούθως, ενόψει της παραδοχής της εφέσεως της εκκαλούσας τράπεζας και της απορρίψεως της αγωγής κατά την κύρια βάση της, πρέπει, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στην αρχική μείζονα σκέψη, να εξεταστεί η (επικουρικώς ασκηθείσα) (β) έφεση των εκκαλουσών ενώσεων.

Α. Σύμφωνα με το άρθρο 178 ΑΚ «δικαιοπραξία που αντιβαίνει στα χρηστά ήθη είναι άκυρη». Κατά την έννοια της διάταξης αυτής, κριτήριο των χρηστών ηθών χρησιμεύουν οι ιδέες του κατά γενική αντίληψη με φρόνηση και χρησιμότητα σκεπτομένου μέσου κοινωνικού ανθρώπου. Η αντίθεση δε στα χρηστά ήθη που καθιστά άκυρη τη δικαιοπραξία, κρίνεται από το περιεχόμενό της, όχι μεμονωμένα από την αιτία που κίνησε τους συμβαλλομένους να τη συνάψουν ή τον σκοπό στον οποίο αυτοί αποβλέπουν αλλά από το σύνολο των περιστάσεων και των συνθηκών που τη συνοδεύουν (ΑΠ 403/2017, ΑΠ 430/2016, ΑΠ 151/2015, ΑΠ 1517/2014 ΝΟΜΟΣ). Ειδικότερη περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 178 ΑΚ, αποτελεί το επόμενο άρθρο 179 ΑΚ, στο οποίο ορίζεται ότι "άκυρη ως αντίθετη προς τα χρηστά ήθη είναι ιδίως η δικαιοπραξία με την οποία δεσμεύεται υπερβολικά η ελευθερία του προσώπου ή η δικαιοπραξία με την οποία εκμεταλλεύεται κάποιος την ανάγκη, την κουφότητα ή την απειρία του άλλου και πετυχαίνει έτσι να συνομολογήσει ή να πάρει για τον εαυτό του ή τρίτο, για κάποια παροχή, περιουσιακά ωφελήματα, που, κατά τις περιστάσεις, βρίσκονται σε φανερή δυσαναλογία προς την παροχή". Από τις διατάξεις αυτές, σε συνδυασμό με εκείνη του άρθρου 180 του ίδιου Κώδικα, προκύπτει ότι για να χαρακτηριστεί μια δικαιοπραξία, ενοχική ή εμπράγματη, ως αισχροκερδής-καταπλεονεκτική και ως τέτοια άκυρη, λόγω αντίθεσής της προς τα χρηστά ήθη, απαιτείται να συντρέχουν, κατά το χρόνο συνάψεως της συμβάσεως, αθροιστικώς οι εξής αντικειμενικές και υποκειμενικές προϋποθέσεις: 1) Η ύπαρξη φανερής, υπό την έννοια της προφανούς, δυσαναλογίας μεταξύ παροχής και αντιπαροχής, που αναφέρεται στην αντικειμενικώς εκτιμώμενη οικονομική τους αξία κατά το χρόνο κατάρτισης της δικαιοπραξίας. Τέτοια προφανής δυσαναλογία υπάρχει όταν υποπίπτει αμέσως στην αντίληψη λογικού ανθρώπου που έχει πείρα των σχετικών συναλλαγών και η οποία υπερβαίνει το μέτρο κατά το οποίο είναι ανθρωπίνως θεμιτό και κοινωνικά αποδεκτό να

αποκομίζει ο ένας συμβαλλόμενος κάποιο όφελος από σύμβαση οικονομικού περιεχομένου με ζημία του άλλου. Η απλή ανισότητα παροχής και αντιπαροχής δεν αρκεί. Η δυσαναλογία των παροχών κρίνεται με βάση τον χρόνο κατάρτισης της δικαιοπραξίας. Η δυσαναλογία αυτή διαπιστώνεται λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις και τη φύση της συγκεκριμένης δικαιοπραξίας, κατά το χρόνο της κατάρτισής της (περιεχόμενο, σκοπός, αξία παροχών) χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι υποκειμενικές περιστάσεις ή επιθυμίες των μερών (ΟΛΑΠ 714/1973, ΑΠ 207/2017, ΑΠ 432/2016, ΑΠ 151/2015, ΑΠ 820/2014, ΑΠ 1470/2014, ΑΠ 2139/2013, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Η δυσαναλογία αυτή, αποτελεί νομική έννοια, και ως εκ τούτου η κρίση περί της υπάρξεως αυτής ελέγχεται από τον Άρειο Πάγο (ΟΛΑΠ 714/1973, ΑΠ 151/2015 ο.π.). Η κρίση όμως, του ουσιαστικού δικαστηρίου με την οποία διαπιστώνει, κατά την αξιολόγηση του αποδεικτικού υλικού, ότι συνέτρεξαν ή όχι τα πιο πάνω πραγματικά περιστατικά δεν ελέγχεται αναιρετικά κατ' άρθρ.561 παρ.1 ΚΠολΔ, β) Η συνδρομή ανάγκης, κουφότητας ή απειρίας του αντισυμβαλλομένου. Ως ανάγκη νοείται η μόνιμη ή πρόσκαιρη κατάσταση ενός προσώπου, που βρίσκεται σε σοβαρό, άμεσο και πραγματικό κίνδυνο (οικονομικό ή άλλον, όπως ζωής, υγείας, ελευθερίας) η αντιμετώπιση του οποίου είναι επιτακτική και ανεπίδεκτη αναβολής. Κουφότητα είναι η απεισκευσία ή ελαφρότητα, εξαιτίας της οποίας ο συμβαλλόμενος δεν μπορεί να εκτιμήσει τη σημασία και τις συνέπειες των πράξεών του και η οποία μπορεί να οφείλεται σε διάφορους λόγους. Απειρία, τέλος, είναι η έλλειψη πείρας για τη ζωή και τις συναλλαγές, ακόμη και αν αναφέρεται σε συγκεκριμένο τομέα, συνήθως, δε είναι η έλλειψη πείρας ως προς τα οικονομικά δεδομένα και μεγέθη, ως προς τις τιμές και ως προς τις συναλλαγές. Τα στοιχεία της ανάγκης, της κουφότητας ή της απειρίας όμως δεν είναι απαραίτητα, όπως προκύπτει από τη σαφή διατύπωση της δεύτερης από τις πιο πάνω διατάξεις, να συντρέχουν σωρευτικά, αλλά αρκεί η συνδρομή και μόνο του ενός από αυτά και

γ) Εκμετάλλευση από το συμβαλλόμενο μίας ή περισσότερων από τις ως άνω καταστάσεις του αντισυμβαλλομένου, η οποία συντρέχει όταν αυτός που γνωρίζει την ως άνω κατάσταση του αντισυμβαλλομένου του (ανάγκη, κουφότητα, απειρία) επωφελείται της κατάστασης αυτής και με κατάλληλο χειρισμό επιτυγχάνει προφανώς μειωμένη παροχή, δηλαδή συνομολογεί ή λαμβάνει για τον εαυτό του ωφελήματα που κατά το χρόνο της συνομολογήσεώς τους βρίσκονται σε προφανή δυσαναλογία προς την παροχή του. Αν λείπει ένα από τα ανωτέρω στοιχεία δεν μπορεί να γίνει λόγος για ακυρότητα της δικαιοπραξίας ως αισχροκερδούς, κατά το άρθρο 179 ΑΚ, γιατί απαιτείται να συντρέχουν και η προφανής δυσαναλογία μεταξύ παροχής και αντιπαροχής και η ανάγκη ή κουφότητα ή απειρία του άλλου συμβαλλομένου και η εκμετάλλευση από τον συμβαλλόμενο μίας από τις γνωστές σ' αυτόν ως άνω καταστάσεις του αντισυμβαλλομένου του (ΑΠ 207/2017, ΑΠ 403/2017, ΑΠ 432/2016, ΑΠ 90/2016, ΑΠ 1290/2015, ΑΠ 973/2015, ΑΠ 547/2015, ΑΠ 151/2015, ΑΠ 1470/2014, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ).

Β. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 388 ΑΚ, με την οποία προβλέπεται υποχώρηση της αρχής του απαραβίαστου των συμβάσεων (*pacta sunt servanda*), αναγνωρίζοντας τη δυνατότητα δικαστικής αναθεώρησης ή λύσεως αμφοτεροβαρούς σύμβασης σε περίπτωση απρόοπτης μεταβολής των συνθηκών και ανατροπής της ισορροπίας παροχής και αντιπαροχής, παρέχεται στον έναν από τους συμβαλλόμενους σε αμφοτεροβαρή σύμβαση, το διαπλαστικό δικαίωμα να ζητήσει από το δικαστήριο την αναγωγή της οφειλόμενης παροχής, στο μέτρο που αρμόζει, ή και τη λύση ολόκληρης της σύμβασης, εάν η τελευταία δεν έχει ακόμη εκτελεστεί, εφόσον συντρέχουν τις εξής προϋποθέσεις: α) να πρόκειται για αμφοτεροβαρή σύμβαση (ως τέτοια νοείται και η σύμβαση εντόκου δανείου, βλ Β. Βαθρακοκοίλη, ΕρΝομΑΚ, άρ. 806, αρ. 30γ), η οποία δεν έχει εκτελεστεί πλήρως, β) μεταβολή των

περισταστικών, στα οποία ενόψει της καλής και των συναλλακτικών ηθών, τα συμβαλλόμενα μέρη στήριξαν κυρίως τη σύναψη της σύμβασης, δηλαδή αμφότερα τα μέρη πρέπει να έθεσαν τα νομικά ή πραγματικά γεγονότα που αποτέλεσαν το θεμέλιο της συμβάσεως, ως όρο της ισχύος της, υπό την έννοια ότι δεν θα προέβαιναν στην κατάρτισή της, εάν γνώριζαν τη μεταβολή που επρόκειτο να επέλθει, γ) η μεταβολή να είναι μεταγενέστερη της κατάρτισης της σύμβασης και να οφείλεται σε λόγους που ήταν έκτακτοι και δεν μπορούσαν να προβλεφθούν, δ) από τη μεταβολή αυτή η παροχή του οφειλέτη, ενόψει και της αντιπαροχής να καθίσταται υπέρμετρα επαχθής. Έκτακτα και απρόβλεπτα περιστατικά, κατά την έννοια του ως άνω άρθρου, είναι αυτά που δεν επέρχονται, κατά την κανονική πορεία των πραγμάτων και προκαλούνται από ασυνήθιστα γεγονότα, φυσικά πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά κλπ (ΑΠ 998/2014, ΑΠ 1171/2004, ΕφΠειρ 444/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) συνεπεία των οποίων επέρχεται πλήρης κατάλυση της ισορροπίας μεταξύ παροχής και αντιπαροχής, ώστε ο μεν οφειλέτης, εκτελώντας τη σύμβαση, να υφίσταται ουσιώδη και υπερμεγέθη ζημία, που προκλήθηκε εκτάκτως και απρόοπτα, ο δε αντισυμβαλλόμενος να ωφελείται υπέρμετρα από την περιουσία του υπόχρεου, ενώ, αν εξελισσόταν ομαλά η σύμβαση, η οικονομική επιβάρυνση θα ήταν συνήθης και αυτή που είχε προβλεφθεί (ΑΠ 207/2017, ΑΠ 1088/2017, ΑΠ 1592/2014, ΑΠ 998/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Η εφαρμογή δηλαδή της παραπάνω διάταξης προϋποθέτει, ότι τα μέρη, κατά το χρόνο κατάρτισης της σύμβασης, έλαβαν υπόψη τους περιστατικά, στα οποία θεμελίωσαν το περιεχόμενο της σύμβασης και απέβλεψαν σε αυτά, τα οποία και σπετέλεσαν το βάθος της σύμβασης, στη συνέχεια, όμως απαιτείται, τα όσα περιστατικά θεμελίωσαν την απόφαση των συμβαλλομένων περί κατάρτισης της σύμβασης να μεταβλήθηκαν σε χρόνο μεταγενέστερο, τα δε γεγονότα τα οποία προκάλεσαν τη μεταβολή να έχουν χαρακτήρα έκτακτο και να μην μπορούσαν να προβλεφθούν, πράγμα που συμβαίνει όταν τα παρεμβλλόμενα

περιστατικά που εισχώρησαν στη σύμβαση, δεν ήταν δυνατόν να διαγνωσθούν, υπό ομαλές οικονομικές συνθήκες. Απρόοπτη μεταβολή των περιστατικών στα οποία στηρίχθηκαν τα μέρη μπορεί να αποτελέσει και η επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης της Χώρας, όταν είναι έκτακτης φύσεως και τόσο μεγάλη, ώστε να υπερβαίνει τις συνήθειες ή λογικά προβλεπόμενες διακυμάνσεις της σταθερότητας και να ανατρέπει τους υπολογισμούς των μερών κατά την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη. Για να στοιχειοθετηθεί, όμως, περίπτωση εφαρμογής του άρθρου αυτού δεν αρκεί μόνη η εν λόγω επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης της Χώρας, αλλά θα πρέπει να κριθεί σε σχέση και με τις υπόλοιπες συνθήκες και ιδίως το αναμενόμενο κέρδος από τη σύμβαση, την οικονομική κατάσταση των μερών, την εξυπηρετούμενη ανάγκη αυτών με τη σύμβαση και τις υποχρεώσεις προς τρίτους που εξαρτώνται από τη σύμβαση, έτσι ώστε οι συνέπειες από την επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης της Χώρας να έγιναν δυσβάστακτες για το ένα των συμβαλλόμενων μερών και να υπερβαίνουν τον κίνδυνο που, κατά τις συνηθισμένες συνθήκες, αναλαμβάνει κάθε συμβαλλόμενος, όταν μάλιστα αποφασίζει σύναψη σύμβασης που πρόκειται να εκτελεστεί στο μέλλον (ΑΠ 207/2017, ΑΠ 1088/2017, ΑΠ 1592/2014). Η μεταβολή των συνθηκών πρέπει να αφορά πραγματικά ή νομικά γεγονότα, που αποτέλεσαν κοινό θεμέλιο της σύμβασης. Συνεπώς, πρέπει και τα δύο μέρη, όχι μόνο το ένα, να τα έθεσαν σιωπηρά (και όχι με τη μορφή αίρεσης) ως όρο ισχύος της μεταξύ τους σύμβασης, με την έννοια ότι δε θα προέβαιναν σε αυτή, αν γνώριζαν τη μεταβολή που επρόκειτο να επέλθει. Όσα περιστατικά αποτέλεσαν θεμέλιο μόνο του ενός μέρους αποτελούν απλά γεγονότα που ώθησαν το μέρος αυτό στη σύναψη της σύμβασης (παραγωγικά αίτια) και άρα δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για την εφαρμογή της ΑΚ 388. Άλλωστε, τα παραγωγικά αίτια της βούλησης θεωρούνται, κατά κανόνα, επουσιώδη (ΑΚ 143) και δεν συνδέονται, κατ' αρχήν, με έννομες συνέπειες, εκτός αν ειδικά σε διάταξη νόμου ορίζεται

διαφορετικά. Καθαρὰ προσωπικές επιδιώξεις, με την προοπτική των οποίων τα μέρη συνήψαν τη σύμβαση, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως περιστατικά, στα οποία βασίσθηκε η σύμβαση. Επομένως, τα περιστατικά που λαμβάνουν υπόψη τα μέρη για τη σύναψη της σύμβασης καθεαυτά δεν είναι κρίσιμα (ΑΚ 143) και από αυτά η ΑΚ 388 αποχωρίζει ορισμένα, που μπορεί να αποκτήσουν σημασία, δηλαδή εκείνα στα οποία κυρίως στηρίχθηκαν οι συμβαλλόμενοι και αποτέλεσαν κοινό δικαιοπρακτικό θεμέλιο γι'αυτούς. Επιθυμίες ή παραστάσεις του ενός συμβαλλόμενου, που δεν έγιναν ή δεν μπορούσαν να γίνουν αντιληπτές από τον αντισυμβαλλόμενο του, οσοδήποτε και αν είναι ουσιώδεις για τον πρώτο, δεν αποτελούν κοινό θεμέλιο. Η διατύπωση της διάταξης («στήριξαν») φαίνεται, μάλιστα, ακόμα στενότερη, ότι απαιτεί, δηλαδή να έγιναν, και όχι απλά να μπορούσαν να γίνουν, αντιληπτά τα περιστατικά, στα οποία στηρίχθηκε ο ένας από τον άλλο. Συνεπώς, η διάταξη του άρθρου 388 ΑΚ έχει ως προϋπόθεση ότι τα μέρη, κατά το χρόνο σύναψης της σύμβασης, έλαβαν υπόψη τους περιστατικά στα οποία, με βάση την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη, θεμελίωσαν το περιεχόμενο της σύμβασης, γιατί απέβλεψαν σ' αυτά και αποτέλεσαν το βάθρο της. Στη συνέχεια απαιτείται τα περιστατικά αυτά, σε μεταγενέστερο χρόνο, να μεταβλήθηκαν, τα δε γεγονότα, τα οποία προκάλεσαν τη μεταβολή να έχουν χαρακτήρα έκτακτο, μη δυνάμενα να προβλεφθούν. Επομένως, για να είναι νόμιμος ο ισχυρισμός που στηρίζεται στην ανωτέρω διάταξη, πρέπει να έχει σαφή και ευσύνοπτη ιστορική βάση, να περιέχει δηλαδή αναφορά όλων των προαναφερόμενων στοιχείων που απαιτεί ο νόμος (ΑΠ 678/1996 Δνη 1998.593) και δη ότι τα συμβαλλόμενα μέρη στήριξαν την κατάρτιση της σύμβασης σε ορισμένα περιστατικά, τα οποία να αναφέρονται και τα οποία μεταγενέστερα μεταβλήθηκαν από έκτακτους και απρόβλεπτους λόγους, ώστε να συνεπάγονται δυσαναλογία παροχής και αντιπαροχής (ΕφΠειρ 953/2004 ΠειρΝομ 26,418). Εάν δεν συντρέχει, από τις ως άνω προϋποθέσεις

εφαρμογής του άρθρου 388 ΑΚ, εκείνη της απρόοπτης και ανυπαίτιας μεταβολής των συνθηκών είναι επιτρεπτή η εφαρμογή του άρθρου 288 ΑΚ, σύμφωνα με την οποία «ο οφειλέτης έχει υποχρέωση να εκπληρώσει την παροχή, όπως απαιτεί η καλή πίστη, αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη», εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής αυτού.

Γ. Σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 288 ΑΚ «ο οφειλέτης έχει υποχρέωση να εκπληρώσει την παροχή όπως απαιτεί η καλή πίστη, αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη», ενώ η διάταξη του άρθρου 200 ΑΚ, αναφέρεται στην ερμηνεία των συμβάσεων, όταν οι δηλώσεις βουλήσεως των συμβαλλομένων δεν είναι σαφείς, επιβάλλοντας ως ερμηνευτικά κριτήρια την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη με στόχο την ανεύρεση του αποφασιστικού νοήματος των δηλώσεων βουλήσεως, δηλαδή τον καθορισμό της ενυπάρχουσας στη σύμβαση αυτόνομης δικαιοπρακτικής ρυθμίσεως. Η εφαρμογή της ρήτρας του άρθρου 288 ΑΚ έπεται της ερμηνείας της δικαιοπραξίας, με στόχο την προσαρμογή της στις απαιτήσεις της συναλλακτικής καλής πίστης, επιβάλλοντας στα μέρη ετερόνομη ρύθμιση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεών τους, όταν κατά τα παραπάνω χρειάζεται να συμπληρωθούν ή να διορθωθούν για να μην προκαλούνται στο ένα μέρος δυσβάστακτες συνέπειες από τη λειτουργία του ενοχικού δεσμού (ΑΠ 1088/2017). Η ΑΚ 288 αφορά την εκπλήρωση των υποχρεώσεων τόσο του οφειλέτη όσο και του δανειστή, που απορρέουν από οποιαδήποτε έγκυρη ενοχική σχέση και εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε ενοχή, ασχέτως αν αυτή απορρέει από σύμβαση ετεροβαρή ή αμφοτεροβαρή ή πηγάζει από άλλη δικαιοπραξία ή αν πηγάζει ευθέως από τον νόμο. Προβλέπει δε την δυνατότητα διαμόρφωσης της έννομης σχέσης, με βάση τα ως άνω κριτήρια, εκτός αν προβλέπεται από το νόμο άλλη ειδική προστασία των προσώπων αυτών ή συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 388 ΑΚ (ΑΠ 403/2017, ΑΠ 1088/2017, ΑΠ 763/2016, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ).

Η ανώτερη διάταξη (288 ΑΚ) παρέχει στο δικαστή τη δυνατότητα, όταν λόγω συνδρομής ειδικών συνθηκών η εμμονή στην εκπλήρωση της παροχής είναι αντίθετη προς την ευθύτητα και εντιμότητα, που επιβάλλονται στις συναλλαγές, να αποκλίνει από τα συμφωνηθέντα και με βάση αντικειμενικά κριτήρια, που αντλούνται από την έννομη τάξη και τις αντιλήψεις που κρατούν στις συναλλαγές, να επαναπροσδιορίσει τις οφειλόμενες παροχές (επεκτείνοντας ή περιορίζοντάς τις), έτσι ώστε να αίρεται η δυσαναλογία των εκατέρωθεν παροχών. Την συνδρομή των ειδικών συνθηκών, που επιβάλλουν την εφαρμογή της ως άνω διάταξης, οφείλει, για την πληρότητα της αγωγής, να επικαλεσθεί και, σε περίπτωση αμφισβήτησης, να αποδείξει ο ενάγων. Ειδικότερα, όταν, κατ'εφαρμογή της ως άνω διάταξης ζητείται η μείωση της συμφωνηθείσας παροχής ο ενάγων οφείλει να περιλάβει στο εισαγωγικό δικόγραφο, πλην άλλων και πρόσφορα συγκριτικά στοιχεία, από την εκτίμηση των οποίων να μπορεί να σχηματισθεί δικανική πεποίθηση ότι το προτεινόμενο από αυτόν χρηματικό αντάλλαγμα είναι εκείνο που αντισταθμίζει, σύμφωνα με τις αρχές της καλής πίστης και των χρηστών συναλλακτικών ηθών την αξία της αντιπαροχής. Η διεργασία του δικαστηρίου για να αποφασίσει την αναπροσαρμογή κατά την 288 ΑΚ (όπως και στην 388 ΑΚ), συνίσταται στη σύγκριση των δύο σκελών της αναπροσαρμογής. Αν μεταξύ των δύο αυτών σκελών υπάρχει διαφορά, δεν επιδικάζεται, αλλά πρέπει το Δικαστήριο να κρίνει, αν αυτή είναι τέτοια, ώστε κατά τις αρχές της καλής πίστης να δημιουργείται η ανάγκη αναπροσαρμογής. Στη συνέχεια και εφόσον διαπιστωθεί η ύπαρξη ανάγκης αναπροσαρμογής, κατά την προεκτιθέμενη έννοια, η αναπροσαρμογή δεν θα ακολουθήσει τυπικό μαθηματικό υπολογισμό και δεν θα χορηγηθεί ολόκληρη η διαφορά που προκύπτει, αλλά θα αναπροσαρμοστεί η παροχή στο επίπεδο εκείνο το οποίο αίρει τη δυσαναλογία των εκατέρωθεν παροχών και αποκαθιστά τη διαταραχθείσα καλή πίστη (ΟΛΑΠ 3/2014, ΟΛΑΠ 9/1997, ΑΠ

403/2017, ΑΠ 1088/2017, ΑΠ 207/2017, ΑΠ 763/2016, ΑΠ 1325/2013, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Το δικαίωμα αναπροσαρμογής, κατά τη διάταξη του άρθρου 288 ή 388 ΑΚ, είναι διαπλαστικό και κατά συνέπεια τόσο η αγωγή όσο και η απόφαση είναι διαπλαστικές. Αν, λοιπόν, πραγματοποιηθεί αναπροσαρμογή με δικαστική απόφαση, λόγω ακριβώς του διαπλαστικού της χαρακτήρα, η συμφωνία καταλύεται εφεξής και δεν ισχύει για το μέλλον. Αποτέλεσμα δε τούτου είναι ότι το ασκηθέν δικαίωμα ενεργοποιείται από την επίδοση της αγωγής και μελλοντικά, χωρίς αναδρομικότητα (ΟΛΑΠ 3/2014, ΟΛΑΠ 9/1997, ΑΠ 207/2017, ΑΠ 763/2016, ΑΠ 10/2016, ΑΠ 2022/2014, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Με την αναπροσαρμογή της παροχής από το δικαστήριο και τη συνακόλουθη κατάργηση της προσβαλλόμενης συμφωνίας, επιτυγχάνεται η σε βάθος χρόνου ομαλοποίηση της συμβατικής σχέσης που έχει διαταραχθεί και ελαχιστοποιείται ο κίνδυνος μελλοντικών δικαστικών διενέξεων από την ίδια συμβατική σχέση και για την ίδια αιτία (ΟΛΑΠ 3/2014, ΑΠ 207/2017, ΑΠ 763/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ).

Στην προκειμένη περίπτωση η επιχειρούμενη να στηριχθεί στο άρθρο 178 ΑΚ επικουρική βάση της αγωγής, τυγχάνει μη νόμιμη, καθόσον από τα ιστορούμενα στην αγωγή δεν προκύπτει το στοιχείο της ανηθικότητας στις επίμαχες δανειακές συμβάσεις δοθέντος ότι η σύναψη σύμβασης δανείου σε ξένο νόμισμα που περιέχει τον επίμαχο όρο δεν προσκρούει a priori στα χρηστά ήθη, δεδομένου μάλιστα ότι ο όρος αυτός επαναλαμβάνει διάταξη νόμου, ανάγεται δε στην ίδια τη συμβατική ελευθερία η επιλογή εκ μέρους των συμβαλλόμενων μερών του νομίσματος εκπλήρωσης της δανειακής υποχρέωσης. Επιπλέον, η ρήτρα ελβετικού φράγκου όπως προκύπτει από το αγωγικό δικόγραφο, ήταν κατά τη σύναψη των συμβάσεων αλλά και για αρκετό χρόνο μετά τη σύναψή τους, ευνοϊκή για τους οφειλέτες λόγω του χαμηλού επιτοκίου του δανείου και της υψηλής συναλλαγματικής ισοτιμίας ευρώ/ελβετικού

φράγκου, ώστε να μην συντρέχει εν προκειμένω καταχρηστική άσκηση της συμβατικής ελευθερίας από τον οικονομικά ισχυρότερο και αντίθεση ως εκ τούτου της σύμβασης στις αντιλήψεις του μέσου χρηστού και εμφρόνως σκεπτόμενου ανθρώπου περί τις επιταγές της κοινωνικής ηθικής.

Όσον αφορά την ερειδόμενη στο άρθρο 179 ΑΚ επικουρική βάση της αγωγής τυγχάνει μη νόμιμη, διότι αφενός μεν τα αναγκαία για τη θεμελίωση της παραπάνω αγωγικής βάσης στοιχεία όπως η ανάγκη, κουφότητα ή απειρία (στη ζωή ή στις συναλλαγές) των δανειοληπτών και η εκμετάλλευση από της εναγομένη αυτής της κατάστασης δεν μπορούν να κριθούν γενικώς και αφηρημένως στο πρόσωπο του μέσου καταναλωτή, αλλά μόνο σε κατ'ίδιαν περιπτώσεις κατά την κατάρτιση κάθε σύμβασης ξεχωριστά. Αφετέρου δε, δεν συντρέχει η προϋπόθεση του άρθρου 179 ΑΚ, περί προφανούς δυσαναλογίας παροχής-αντιπαροχής, κατά την κατάρτιση της σύμβασης, αφού η χορήγηση και η αποπληρωμή των ένδικων δανείων σε ξένο νόμισμα δεν ήταν εξαρχής και εξ ορισμού σε βάρος των δανειοληπτών- όπως, εξάλλου, ομολογείται τούτο στην αγωγή - αλλά η αύξηση της οφειλόμενης δόσης επήλθε, μετά την ανατροπή της ισοτιμίας ευρώ-ελβετικού φράγκου και η δυσαναλογία ανέκυψε σε ύστερο της σύναψης της σύμβασης χρόνο, λόγω μεταβολής των τιμών συναλλάγματος και ενώ επί πολλά έτη η σύμβαση λειτούργησε σε όφελος των δανειοληπτών, λαμβανομένου υπόψη ότι κρίσιμος χρόνος για να κριθεί η ανηθικότητα και η προφανής δυσαναλογία παροχής και αντιπαροχής είναι ο χρόνος σύναψης της σύμβασης και όχι ο χρόνος άσκησης ή εκδίκασης της όποιας αγωγής του δανειολήπτη, ώστε να είναι αδιάφορη μεταγενέστερη μεταβολή είτε των συνθηκών είτε των περί χρηστών ηθών αντιλήψεων, όπως εν προκειμένω η ανατροπή της συναλλαγματικής ισοτιμίας.

Η ερειδόμενη στην διάταξη 388 ΑΚ επικουρική βάση της αγωγής τυγχάνει νόμω αβάσιμη, καθόσον, κατά τα εκτιθέμενα στην αγωγή, δεν φέρεται ως το κοινό δικαιοπρακτικό θεμέλιο των συμβαλλομένων μερών στο οποίο στηρίχθηκε η δανειακή σύμβαση, η σταθερότητα και η μη μεταβολή της συναλλαγματικής ισοτιμίας Ευρώ/Ελβετικού φράγκου, η σταθερότητα των καταβαλλόμενων δόσεων από τον οφειλέτη στο δανειστή και η χαμηλή μηνιαία δόση καθισταμένων τούτων δικαιοπρακτικό θεμέλιο της σύμβασης, με την έννοια της κοινής συμφωνίας (αμφοτέρων των μερών) περί ανατροπής της σύμβασης σε περίπτωση διακύμανσης του συναλλάγματος, σε σημείο που καθιστούσε μη ευνοϊκή τη συγκεκριμένη σύμβαση για τους δανειολήπτες και το οποίο (θεμέλιο) ανετράπη στη συνέχεια λόγω έκτακτων και απόβλεπτων λόγων, με συνέπεια να καταστεί υπέρμετρο επαχθής εκπλήρωση της παροχής του οφειλέτη. Μόνη η ενδεχόμενη διαβεβαίωση των υπαλλήλων της εναγομένης για ευνοϊκότερους όρους λήψης του συγκεκριμένου δανείου, κατά την σταδιακή αποπληρωμή του, και αληθές υποτιθέμενο ως γεγονός, δεν αρκεί για να το αναγάγει σε δικαιοπρακτικό θεμέλιο της σύμβασης. Εξάλλου, επί δανείου σε ξένο νόμισμα το οποίο, εξ ορισμού, υπόκειται στον συναλλαγματικό κίνδυνο είναι αδιανόητο κοινό δικαιοπρακτικό θεμέλιο των μερών να υπήρξε η σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Θα ήταν δε παράλογο να αναμένει κανείς διαβεβαίωση ότι δεν θα αλλάξει η συναλλαγματική ισοτιμία, την οποία διαβεβαίωση ουδέποτε μπορούσαν να παράσχουν και ούτε παρείχαν τα πιστωτικά ιδρύματα όπως και η εναγομένη. Άλλωστε σε αυτήν την μεταβολή της συναλλαγματικής ισοτιμίας προσέβλεψαν οι δανειολήπτες προσδοκώντας κέρδη σε περίπτωση ενίσχυσης του ευρώ έναντι του ελβετικού φράγκου, αλλά και απολαμβάνοντας αμέσως, κατά τα πρώτα έτη εκτέλεσης των συμβάσεων, την υψηλή συναλλαγματική ισοτιμία ευρώ/φράγκου, η οποία τους εξασφάλιζε (λόγω του ότι κατείχαν ευρώ και πλήρωναν με αυτά) χαμηλή μηνιαία επιβάρυνση

κατά την απροπληρωμή των δόσεων. Εάν τυχόν τέθηκε το παραπάνω δικαιοπρακτικό θεμέλιο, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις δανειοληπτών, η εν λόγω αγωγική βάση μπορεί να αποτελέσει νομικό υπόβαθρο ατομικών δικών και μάλιστα κατά την αμφισβητούμενη δικαιοδοσία, κατά την οποία θα ερευνηθεί αμιγώς για τον/τους συγκεκριμένο/ους δανειολήπτη/τες, η συνδρομή των όρων της 388 ΑΚ και ιδίως του κοινού δικαιοπρακτικού θεμελίου και το επαχθές της παροχής σε σχέση με την αντιπαροχή, κατόπιν in concreto αξιολόγησης των ατομικών δεδομένων, χαρακτηριστικών και σκοπιμοτήτων κάθε δανειακής σύμβασης και συνδυασμό των αντικειμενικών και υποκειμενικών κριτηρίων και πάντως όχι γενικά και αφηρημένα για το σύνολο των δανειακών συμβάσεων στα πλαίσια συλλογικής δίκης όπως η προκειμένη. Η διερεύνηση, δηλαδή του «προσωπικού δικαιοπρακτικού θεμελίου» συνιστάμενου, εν πολλοίς, στις προσωπικές εκτιμήσεις και καταστάσεις, ικανότητες, προβλέψεις, επιδιώξεις και διακινδυνεύσεις των αντισυμβαλλόμενων μερών δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο της συλλογικής δίκης, στο πλαίσιο της οποίας το δικαστήριο καλείται να διατάξει ρυθμιστικά-διαπλαστικά μέτρα υπερατομικού χαρακτήρα.

Αντιστοίχως η υπό κρίση αγωγή, με αίτημα να παύσει η εναγομένη να επικαλείται τον επίδικο ΓΟΣ διώκοντας την εξόφληση των δανείων με βάση την ιστιμμία κατά το χρόνο καταβολής και να υποχρεωθεί να δέχεται την εξόφληση με την ιστιμμία του χρόνου εκταμίευσης του δανείου, δεν μπορεί να στηριχθεί γενικά στο άρθρο 288 ΑΚ, στα πλαίσια συλλογικής αγωγής βάσει των αφηρημένων δικαιοδοτικών κριτηρίων που εφαρμόζονται στη δίκη της συλλογικής αγωγής του άρθρου 10 παρ.16 α ν.2251/1994, δοθέντος ότι σύμφωνα με τα εκτεθέντα στην αμέσως πιο πάνω μείζονα σκέψη, η διορθωτική επέμβαση του δικαστηρίου βάσει της ΑΚ 288, συνίσταται στην αναπροσαρμογή της παροχής στο επίπεδο εκείνο το οποίο αίρει τη δυσαναλογία των εκατέρωθεν παροχών και αποκαθιστά τη διαταραχθείσα καλή πίστη, στοιχεία όμως που δεν

μπορούν να προσδιορισθούν γενικά και αφηρημένα, αλλά σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, με βάση τα εκατέρωθεν συγκριτικά στοιχεία, έτσι ώστε σύμφωνα με τις αρχές της καλής πίστης να χωρήσει μια ισόρροπη (ανάλογη φυσικά με τις δυνατότητες, ιδίως τις οικονομικές του κάθε μέρους) κατανομή της ζημίας, πάντοτε σε συνάρτηση με τις συγκεκριμένες περιστάσεις κάθε ατομικής περίπτωσης, λαμβανομένου υπόψη ότι εκτός από τα θεμιτά συμφέροντα _____ του δανειολήπτη πρέπει να προστατευθούν τα (επίσης θεμιτά) συμφέροντα της τράπεζας, η οποία υφίσταται και η ίδια τον συναλλαγματικό κίνδυνο και τη ζημία από την ανοτίμηση του ελβετικού φράγκου (βλ. Σταθόπουλο, Η ανοτίμηση του ελβετικού φράγκου και η προστασία των Ελλήνων δανειοληπτών, ΧρΙΑ 2017.161 επ.). _____

Γ' αυτό απαιτείται να αξιολογηθούν τα στοιχεία κάθε περίπτωσης, από την εκτίμηση των οποίων να σχηματισθεί δικανική πεποίθηση ποια διαμόρφωση τοκοχρεωλυτικής δόσης είναι το μέτρο εκείνο που αντισταθμίζει, σύμφωνα με τις αρχές της πίστης και των χρηστών συναλλακτικών ηθών, την αξία της αντιπαροχής, ήτοι το ποσό του δανείου που έλαβαν και συμφώνησαν να αποπληρώσουν οι δανειολήπτες σε βάθος 20ετίας ή 30 ετίας (ΑΠ 762/2015, ΕφΑθ 2567/2015 «ΝΟΜΟΣ»), να προσδιορισθεί το συνολικό κόστος του συγκεκριμένου δανεισμού έως τη διάρκεια αποπληρωμής του, αφού συνυπολογιστεί και το όφελος το οποίο αντλούν οι δανειολήπτες από το χαμηλό επιτόκιο Libor έναντι του Euribor αν είχαν συνολογήσει δάνειο σε εγχώριο νόμισμα (ευρώ), όπως και η επιβάρυνση της τράπεζας από τη μετακύλιση αποκλειστικά σε αυτήν του αναληφθέντος και από τους δανειολήπτες συναλλαγματικού κινδύνου, η οποία (εναγομένη) για τη χορήγηση των ένδικων δανείων προέβη και αυτή σε αντίστοιχο δανεισμό απευθυνόμενη στη

διαπραγματευτική αγορά, οπότε υφίσταται και η ίδια ανάλογο κίνδυνο συναλλαγματικής ισοτιμίας και αντίστοιχο κόστος αντιστάθμισής του. Το τι επιτάσσουν δηλαδή οι αρχές της ευθύτητας και της εντιμότητας στις συναλλαγές πρέπει να κριθεί *in concreto*, υπό το πρίσμα δηλαδή των συνθηκών κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης (λ.χ διακείμενη ισοτιμία κατά την εκτέλεση της σύμβασης, οικονομικά δεδομένα μερών, εύρος ανοίγματος της τράπεζας στην διαπραγματευτική αγορά, κλπ). Εξάλλου, καταρχήν κανόνας είναι (και πρέπει να είναι) η ασφάλεια, η σταθερότητα και η συνέχεια των συναλλαγών, που ενισχύουν την κοινωνική ειρήνη, την οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία. Αυτές οι αξίες μπορούν να εξυπηρετηθούν μόνο μέσω της αναγνώρισης ως απόλυτου κανόνα της αρχής του αμετάβλητου των συμβατικών υποχρεώσεων και της τήρησης των συμφωνηθέντων. Η προσφυγή σε διατάξεις, που εισάγουν εξαίρεση στον κανόνα αυτό, πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη σύνεση και φειδώ. Μια θεώρηση, που καθιστά τη μεταβολή των συνθηκών και τη συνακόλουθη διατάραξη της συμβατικής ισορροπίας λόγω αναπροσαρμογής της σύμβασης, παραβλέπει το γεγονός ότι γενικά μεταβολές είναι συχνότερες και τελικά σύμφυτες με την ίδια την εξέλιξη της πολιτικής, οικονομικής, νομικής και κοινωνικής ζωής ενός κράτους και δημιουργεί απόλυτο ρήγμα στην αρχή του *pacta sunt servanda*. Ειδικά στην περίπτωση των δανείων σε ελβετικό φράγκο, το άρθρο 288 ΑΚ, δεν πρέπει δογματικά να αναχθεί σε μια εύκολη λύση διάσπασης της συμβατικής σταθερότητας και δεσμευτικότητας, αλλά η εφαρμογή του μπορεί να καταφάσκει, ως *ultimum remedium*, διόρθωσης της σύμβασης και αναπροσαρμογής των υποχρεώσεων μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, που πρέπει να κρίνονται *in concreto*, και δη όταν είναι όλως έντονη η απειλή οικονομικής καταστροφής για τον δανειολήπτη, στις οποίες και πάλι το άρθρο 288 ΑΚ θα μπορούσε να λειτουργήσει ως ένας μηχανισμός ανακούφισης, μέσω της επιλογής από το δικαστήριο μιας διόρθωσης της σύμβασης π.χ. διό

της επιμήκυνσης του χρόνου αποπληρωμής ή της αναστολής για ένα χρονικό διάστημα της υποχρέωσης καταβολής δόσεων και πάντως όχι με την αιτούμενη από τις ενάγουσες -εκκαλούσες διορθωσι-αναπροσαρμογή. Η επιβάρυνση των δανειοληπτών και ο επαχθής έστω χαρακτήρας της οφειλής τους, που προέκυψε μεταγενέστερα, δεν μπορεί να αποτελέσει το αποφασιστικό κριτήριο ώστε να νοηθεί ως επιβαλλόμενη από την καλή πίστη διορθωτική επέμβαση του δικαστηρίου, βάσει της ΑΚ 288, για την αναπροσαρμογή της αντιπαροχής τους με βάση την συναλλαγματική ισοτιμία του χρόνου εκταμίευσης του δανείου, όπως αιτούνται οι ενάγουσες, ήτοι την πλήρη σπαλλαγή τους από τον συναλλαγματικό κίνδυνο. Η εφαρμογή της 288 ΑΚ δεν θα κατέληγε στην ακραία λύση ότι κρίσιμη είναι η ισοτιμία του χρόνου της εκταμίευσης, χωρίς προηγούμενη στάθμιση των συμφερόντων αμφότερον των μερών, όπως απαιτεί η καλή πίστη. Τέτοια επιλογή αναμόρφωσης της σύμβασης με καθιέρωση για την αποπληρωμή των δόσεων της ισοτιμίας του χρόνου της εκταμίευσης ικανοποιεί μεν στο ακέραιο τα (θεμιτά) συμφέροντα του δανειολήπτη, αλλά παραβλέπει τελείως τα (επίσης θεμιτά) συμφέροντα της αντισυμβαλλόμενης τράπεζας, η οποία έχει δανεισθεί τα ελβετικά φράγκα για να τα δανείσει στον δανειολήπτη και καθόλη της διάρκεια της συμβατικής σχέσης με κάθε δανειολήπτη έχει ανοιχτή οφειλή σε ελβετικά φράγκα στην διατραπεζική αγορά, υφιστάμενη και η ίδια τον συναλλαγματικό κίνδυνο και την ζημία από τον κίνδυνο της μεταβολής των τιμών συναλλάγματος και την ανατίμηση του ελβετικού φράγκου. Η προσέγγιση των εναγουσών περί θέσης ως εφαρμοστέας ρήτρας για τη μετατροπή σε ευρώ των οφειλομένων σε ελβετικά φράγκα ποσών, έναντι των τοκοχρεωλυτικών δόσεων, με βάση την ισοτιμία των δύο νομισμάτων που εφαρμόστηκε κατά την ημέρα εκταμίευση του δανείου, δεν μοιάζει να συνάδει με λύση επιβαλλόμενη από την συναλλακτική καλή πίστη, καθώς οδηγεί σε μια μονόπλευρη επιβολή των συμφερόντων των καταναλωτών σε βάρος των συμφερόντων της

εναγομένης τράπεζας, δια της μετακύλισης αποκλειστικά στην τελευταία του κινδύνου μεταβολής της συναλλαγματικής ισοτιμίας, επιβαρυνόμενης επιπλέον με το χαμηλό επιτόκιο Libor και συνακόλoutha μειωμένο επιτοκιακό περιθώριο κέρδος (spread), ενώ αντιθέτως οι αντισυμβαλλόμενοι, απολάμβαναν τα οφέλη του χαμηλού επιτοκίου και της χαμηλής τοκοχρεωλυτικής δόσης. Το αιτούμενο από τις ενάγουσες δεν θα ανταποκρινόταν στις αρχές της καλής πίστης που επιβάλλουν μια ισορροπη (ανάλογη, φυσικά με τις δυνατότητες, ιδίως τις οικονομικές, του κάθε μέρους) κατανομή της ζημίας, πάντοτε σε συνάρτηση με τις συγκεκριμένες περιστάσεις κάθε ατομικής περίπτωσης (για όλα τα παραπάνω βλ. Σταθόπουλο, Η ανατίμηση του ελβετικού φράγκου και η προστασία των Ελλήνων δανειοληπτών, ΧρΙΔ 2017.161 επ.).

Επιπροσθέτως, και κατά το μέρος που ζητείται με την αγωγή επανυπολογισμός των δόσεων και της οφειλής, ήτοι η αναδρομική εφαρμογή της διάταξης, η αγωγή τυγχάνει μη νόμιμη και διότι η βάση του άρθρου 288 ΑΚ αγωγή και η δικαστική απόφαση που δέχεται την αγωγή αυτή, είναι διαπλαστική και επομένως το σχετικό δικαίωμα ασκείται από της επιδόσεως της αγωγής και μελλοντικά και χωρίς αναδρομικότητα κατά το ειδικότερον εκτιθέμενο στην προπαρατεθείσα οικεία νομική σκέψη.

Περαιτέρω, πλην της κύριας αγωγικής βάσης για ακυρότητα των Γ.Ο.Σ λόγω αντιθέσεώς τους στον Ν.2251/1994 και των ανωτέρω επικουρικών αγωγικών βάσεων, σωρεύεται και άλλη επικουρική αγωγική βάση ερειδόμενη σε αδικοπρακτική συμπεριφορά της εναγομένης, η οποία, κατά τα εκτιθέμενα στην αγωγή, συνίσταται αφενός στην επίκληση και εφαρμογή από την εναγομένη του επίμαχου συμβατικού όρου (βλ. σελ.38,39,99 αγωγής) και αφετέρου σε α) σε αθέμιτη εμπορική πρακτική (άρθρ.9α-θ Ν.2251/1994), υπό τη μορφή της παραπλανητικής διαφήμισης και της παράλειψης κατάλληλης και επαρκούς ενημέρωσης των καταναλωτών, ιδίως διότι παραβιάσθηκε η ΠΔΤΕ

2501/2002 (ΦΕΚ Α, 277/2002) που αφορά την ενημέρωση των συναλλασσομένων με τα πιστωτικά ιδρύματα, που λειτουργούν στην Ελλάδα, για τους όρους που διέπουν τις συναλλαγές τους, καθόσον οι ενεργούντες την ενημέρωση τραπεζικοί υπάλληλοι δεν ήταν εφοδιασμένοι με το Πιστοποιητικό τύπου Β1 (άρθρ.49 παρ.1 ν.3371/2005) που απαιτείτο λόγω της φύσεως των επίδικων δανείων ως προϊόντων επενδυτικού χαρτοφυλακίου και διότι δεν ελέγχθηκε η πιστοληπτική ικανότητα των δανειολήπτων, β) σε χορήγηση ελαττωματικού προϊόντος άλλως παροχής ελαττωματικής υπηρεσίας (άρθρ. 8 Ν.2251/1994) , γ) σε παραβίαση της αρχής του υπεύθυνου δανεισμού- άρθρ.8 ΥΑ Ζ1-699/2010). Επικαλούμενες δε οι ενάγουσες ότι η ανωτέρω περιγραφόμενη συμπεριφορά τυγχάνει παράνομη κατά το άρθρο 914 ΑΚ, σε συνδ. με 919 και 288 ΑΚ, ζητούν να παύσει η εναγομένη, στα πλαίσια της επίδικης σύμβασης, να υπολογίζει την εξόφληση του δανείου με την ιστιμία του χρόνου καταβολής, αλλά να υπολογίζει και να δέχεται την εξόφληση με βάση την ιστιμία του χρόνου εκταμίευσης του δανείου, ως *in natura* αποζημίωση κατά το άρθρο 297 παρ.2 ΑΚ. Επίσης στην ένδικη αγωγή, σωρεύονται αυτοτελείς επικουρικές βάσεις (σελ.107-126 αγωγής) με έρεισμα εκάστη τα επιμέρους ως άνω περιστατικά (αθέμιτη εμπορική πρακτική, παραβίαση υποχρέωσης προς ενημέρωση, παραπλανητική διαφήμιση, ελαττωματικό προϊόν άλλως υπηρεσία).

Η εξ αδικοπραξίας αγωγική βάση, κατά το (πρώτο) σκέλος, που ως αδικοπραξία προσδιορίζεται η επίκληση και η εφαρμογή από την εναγομένη συνομολογηθέντος συμβατικού όρου, τυγχάνει νόμω αβάσιμη, διότι η συμπεριφορά αυτή δεν συνιστά αδικοπραξία. Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος της αγωγικής αυτής βάσης και αναφορικά με τις λοιπές ως άνω επικουρικές βάσεις θέση έχουν τα ακόλουθα:

Α. Η ενοχική σχέση του δανείου, βάσει της γενικής αρχής της καλής πίστης (άρθ.288 ΑΚ) υπό την ειδική έκφανση της προστασίας

των δικαιωμάτων, εννόμων αγαθών και συμφερόντων του αντισυμβαλλομένου, οδηγεί σε αυξημένες υποχρεώσεις πρόνοιας σε βάρος του πιστωτικού ιδρύματος και υπέρ του δανειολήπτη. Οι αυξημένες αυτές υποχρεώσεις προκύπτουν κυρίως από ένα συγκεκριμένο γνωσιακό προβάδισμα της τράπεζας, το οποίο δεν διαθέτει ο πελάτης, καθώς επίσης και στις περιπτώσεις που από την συμβατική σχέση γεννάται ιδιαίτερος κίνδυνος για τον πελάτη. Η υποχρέωση ενημέρωσης, εκτός από την θεμελίωσή της στην ανωτέρω γενική αρχή της καλής πίστης, μπορεί να θεμελιώνεται και σε συγκεκριμένη διάταξη νόμου, η οποία τελικά ως *lex specialis* εξειδικεύει και έχει προβάδισμα έναντι της αρχής του άρθρου 288ΑΚ. Ειδικότερα στα δάνεια σε ξένο νόμισμα η υποχρέωση ενημέρωσης καθιερώνεται και από διατάξεις του θετικού (ουσιαστικού δικαίου). Μεταξύ αυτών των διατάξεων του ελληνικού δικαίου και μάλιστα του εποπτικού τραπεζικού, ιδιαίτερη θέση κατέχει η ΠΔ/ΤΕ 2501/2002, η οποία ανάγεται σε κανόνα ουσιαστικού δικαίου, του οποίου η ορθή ερμηνεία και εφαρμογή ελέγχεται αναιρετικά (ΑΠ 652/2010 ΧρηΔικ. 2010.101). Με την πράξη αυτή, η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 18 παρ.5 του Ν.2076/1992 (όπως αυτό ~~ισχύε~~ μέχρι την κατάργησή του με το άρθρο 92 παρ.1 ν.3601/2007) και άρα έχει ισχύ ουσιαστικού νόμου, τροποποιήθηκαν και κωδικοποιήθηκαν οι διατάξεις που αφορούν την ενημέρωση των συναλλασσόμενων με τα πιστωτικά ιδρύματα, που λειτουργούν στην Ελλάδα για τους όρους που διέπουν τις συναλλαγές τους. Σύμφωνα με τις γενικές αρχές που θεσπίζονται στην παράγραφο (Α) της εν λόγω ΠΔΤΕ, τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν, μεταξύ άλλων, να ενημερώνουν κατάλληλα τους συναλλασσόμενους, για τη σύμβαση και τα χαρακτηριστικά των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών και εν γένει για τους όρους και τις προϋποθέσεις που διέπουν τις τραπεζικές συναλλαγές, να παρέχουν περιοδική έγγραφη ενημέρωση στους συναλλασσόμενους, κατά τη διάρκεια ισχύος και λειτουργίας των συμβάσεων για τον τρόπο εφαρμογής των όρων

που έχουν συμφωνηθεί, να ανταποκρίνονται εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος σε αίτημα των συναλλασσομένων για την παροχή πληροφοριών και διευκρινίσεων σχετικά με την εφαρμογή των συμβατικών όρων, καθώς και να μεριμνούν για την κατάλληλη εκπαίδευση των υπαλλήλων, που είναι επιφορτισμένοι με την παροχή εξειδικευμένων πληροφοριών προς το συναλλακτικό κοινό. Επιπλέον στην ανωτέρω ΠΔΤΕ καθορίζεται η ελάχιστη απαιτούμενη ενημέρωση αναφορικά με συγκεκριμένες τραπεζικές εργασίες, όπως καταθέσεις, χορηγήσεις, λοιπές εργασίες, καθώς και σε σχέση με πιστωτικές κάρτες και παραγωγά προϊόντα. Η ελάχιστη αυτή ενημέρωση αποσκοπεί στο να σχηματίζουν οι συναλλασσόμενοι, πριν από τη σύναψη της σύμβασης, σαφή εικόνα για τις παρεχόμενες υπηρεσίες και προϊόντα, όταν αυτά δεν αποτελούν αντικείμενο εξατομικευμένης διαπραγμάτευσης. Το περιεχόμενο αυτής της ελάχιστης ενημέρωσης, καθορίζεται στην παράγραφο (B) της ίδιας ΠΔΤΕ, και εξειδικεύεται, ανάλογα με το είδος του τραπεζικού προϊόντος (καταθέσεις, χορηγήσεις κτλ.). Όσον αφορά ειδικότερα τα χορηγούμενα σε συνάλλαγμα ή με ρήτρα συναλλάγματος δάνεια, η ελάχιστη ενημέρωση των δανειοληπτών περιλαμβάνει αφενός «ενημέρωση σχετικά με τον κίνδυνο από ενδεχόμενη διακύμανση της συναλλαγματικής ισοτιμίας» (παρ.Β αριθμ..2 περ.χ) και αφετέρου ενημέρωση για « τη δυνατότητα και το κόστος χρησιμοποίησης τεχνικών κάλυψης του κινδύνου από την ενδεχόμενη μεταβολή της συναλλαγματικής ισορροπίας και επιτοκίων» (παρ.Β αρ.2 περ.ιχ). Αξιολογώντας κάποιος την παραπάνω ρύθμιση αναγνωρίζει ότι πρόκειται για ελάχιστο (minimum) υποχρέωσης ενημέρωσης ως προς δύο στοιχεία, τον συναλλαγματικό κίνδυνο και τις τεχνικές κάλυψης. Το ειδικότερο περιεχόμενο της υποχρέωσης ενημέρωσης δεν εξειδικεύεται περαιτέρω στην παραπάνω ΠΔ/ΤΕ 2501/2004. Δεδομένου όμως ότι οι τράπεζες έχουν αυξημένη ευθύνη κατά την άσκηση του χρηματοδοτικού τους έργου και οφείλουν να μεριμνούν για τα συμφέροντα των πιστωτών που χρηματοδοτούν, αλλά και

λόγω του ειδικού συναλλακτικού κινδύνου που υπάρχει στις συμβάσεις δανείου σε ξένο νόμισμα, ο οποίος και υπαρκτός είναι και δεν εντοπίζεται στην συνήθη πιστωτική σύμβαση, έχει δηλαδή εξαιρετικό χαρακτήρα, η εκ μέρους του πιστωτικού ιδρύματος ενημέρωση δεν συνιστάται απλά και μόνο στην υπόμνηση για την πιθανότητα αλλαγής της συναλλαγματικής ισοτιμίας, αλλά πρέπει να παρέχεται στον δανειολήπτη ιδιαίτερη ενημέρωση με αντικείμενο τα χαρακτηριστικά του προϊόντος και τους κινδύνους που συνδέονται με αυτό, την έκθεσή τους σε ορισμένο συναλλαγματικό κίνδυνο, τις δυνητικές διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών με παράθεση μεταξύ άλλων και πρακτικών παραδειγμάτων, έτσι ώστε με σαφή και κατανοητά κριτήρια να μπορεί αυτός να εκτιμήσει τις δυνητικά οικονομικές συνέπειες, που θα μπορούσε να έχει για τον ίδιο η παραπάνω διακύμανση (ΔΕΕ της 30-4-2014, υπόθεση C-26/13, σκέψεις 71-75). Δεν μπορεί βέβαια να αξιωθεί υποχρέωση του πιστωτικού ιδρύματος να προσδιορίσει το εάν θα πραγματοποιηθεί ο κίνδυνος ούτε την έκταση αυτού, καθόσον ο συναλλαγματικός κίνδυνος είναι μέλλον και αβέβαιο γεγονός που κείται εκτός της σφαίρας επιρροής του πιστωτικού ιδρύματος. Ξεναπόκειται δε στον εθνικό δικαστή να προβεί στους αναγκαίους ελέγχους ήτοι, κατά την εξέταση του συνόλου των περιστάσεων σχετικά με τη σύναψη της σύμβασης, να ελέγξει εάν ο επαγγελματίας παρέσχε στους καταναλωτές κάθε αναγκαία πληροφορία, ώστε να καταστεί για αυτούς δυνατή η αξιολόγηση των οικονομικών συνεπειών μιας ρήτρας, στις οικονομικές τους υποχρεώσεις και αν ο καταναλωτής πληροφορήθηκε όλα τα στοιχεία που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την έκταση της δεσμεύσεως που αναλάμβανε, ώστε να μπορεί να υπολογίσει, μεταξύ άλλων, το συνολικό κόστος του δανείου του. Στην εκτίμηση αυτή κρίσιμα είναι αφενός το ζήτημα αν οι ρήτρες είναι διατυπωμένες κατά τρόπο σαφή και κατανοητό, ώστε να επιτρέπουν στον μέσο καταναλωτή, ήτοι τον καταναλωτή που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και

ενημερωμένος, να υπολογίσει το κόστος αυτό και αφετέρου η έλλειψη αναφοράς, στην σύμβαση καταναλωτικής πίστωσης, πληροφοριών που θεωρούνται ουσιώδεις βάσει του είδους των αγαθών ή των υπηρεσιών που αποτελούν το αντικείμενο της συμβάσεως (ΔΕΕ της 9/7/2015, υπόθεση C-348/14, σκέψη 66). Περαιτέρω, στο ολοένα αυξανόμενο κύμα χορήγησης δανείων της περιόδου 2006-2009 η Τράπεζα της Ελλάδος, ως φορέας της εποπτικής του πιστωτικού συστήματος εξουσίας, ανέδειξε έγκαιρα δια της αποστολής του υπ'αρ.484/19.3.2007 εγγράφου της Διεύθυνσης Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος προς όλες τις τράπεζες. Η ΤτΕ επεσήμανε καταρχάς την υποχρέωση προσαρμογής της προσυμβατικής ενημέρωσης στις απαιτούμενες ρυθμίσεις της ΠΔ/ΤΕ 2501/2002 ιδίως δε των διατάξεων του Κεφ.Β παρ.1 και 2,χ,χι. Ως προς τις χορηγήσεις σε ξένο νόμισμα τα πιστωτικά ιδρύματα κλήθηκαν να εφαρμόζουν τις διατάξεις που αφορούν την προσυμβατική ενημέρωση, ιδίως σχετικά με τον κίνδυνο από ενδεχόμενη διακύμανση της συναλλαγματικής ισοτιμίας, όπως επίσης και για τη δυνατότητα και το κόστος τεχνικών κάλυψης του κινδύνου της ισοτιμίας μεταξύ ξένου νομίσματος-ευρώ και επιτοκίων. Η σχετική πληροφόρηση από τα πιστωτικά ιδρύματα θα έπρεπε να περιλαμβάνει παράδειγμα στο οποίο για τον υπολογισμό της δόσης αποληρωμής του δανείου θα λαμβάνεται ως ισοτιμία η μέγιστη τιμή της αρνητικής διακύμανσης κατά την τελευταία τριετία μεταξύ των νομισμάτων που προσδιορίζουν την οφειλή του δανειολήπτη. Η συμπερίληψη του σχετικού υποθετικού παραδείγματος εντός του τότε ισχύοντος Τυποποιημένου Ευρωπαϊκού Δελτίου Πληροφοριών (ESIS), το οποίο είχε καθιερωθεί ήδη από το 2001, στο πλαίσιο της Συμπληρωματικής Συμφωνίας σχετικά με έναν εθελοντικό Κώδικα Συμπεριφοράς για τα Στεγαστικά Δάνεια μεταξύ των ευρωπαϊκών ενώσεων καταναλωτών και των ευρωπαϊκών ενώσεων τραπεζών αρκεί καταρχάς για να θεωρηθεί εκπληρούμενη η υποχρέωση ενημέρωσης

εκ μέρους του πιστωτικού ιδρύματος. Η κατό την ΠΔ/ΤΕ 2501/2002 υποχρέωση ενημέρωσης εξειδικεύθηκε περαιτέρω με την υπ' αριθ. 457/23.4.2013 Εγκύκλιο της Διεύθυνσης Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος της Τράπεζας της Ελλάδος προς τις Διοικήσεις των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, με την οποία υιοθετήθηκε η Σύσταση CERS/2011/1 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ) της 21ης Σεπτεμβρίου 2011 σχετικά με τον δανεισμό σε ξένο νόμισμα (ΕΕ 2011, C 342 σ.1). Με την ως άνω Σύσταση το ΕΣΣΚ κάλεσε τις εποπτικές αρχές να λάβουν μέτρα σχετικά με την πληρέστερη ενημέρωση των συναλλασσομένων για τους κινδύνους που ενέχουν τα δάνεια σε ξένο νόμισμα και στα δάνεια αυτό τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρέπει να παρέχουν στους δανειολήπτες επαρκή πληροφόρηση ώστε αυτοί να είναι σε θέση να λαμβάνουν συνετές και εμπεριστατωμένες αποφάσεις, ήτοι πληροφόρηση που πρέπει να περιλαμβάνει κατ' ελάχιστον τις επιπτώσεις που θα είχε στις δόσεις του δανείου μια σοβαρή υποτίμηση του νόμιμου χρήματος του κράτους μέλους κατοικίας του δανειολήπτη και τυχόν αύξηση του επιτοκίου του ξένου νομίσματος (Σύσταση Α - Ενημέρωση των δανειοληπτών ως προς τους κινδύνους, σημείο 1). Στο πλαίσιο αυτό η ΤτΕ επεσήμανε στα πιστωτικά ιδρύματα την υποχρέωση εφαρμογής των ρυθμίσεων της ΠΔ/ΤΕ 2501 /2002, και ιδίως του Κεφ. Β' παρ. 2 x και χί, όπως διευκρινίσθηκαν αφενός από το υπ' αρ. 484/19.3.2007 έγγραφο της ΔΕΠΣ της ΤτΕ και αφετέρου από την Απόφαση ΕΤΠΘ 178/3/19.07.2004. Πιο συγκεκριμένα, στις περιπτώσεις δανειακών συμβάσεων σε ξένο νόμισμα τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να ενημερώνουν τους συναλλασσόμενους σχετικά με τον τρόπο και τους παράγοντες μεταβολής του επιτοκίου αναφοράς, καθώς και για τον κίνδυνο από ενδεχόμενη διακύμανση της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Η πρόσυμβατική ενημέρωση θα πρέπει να περιλαμβάνει επίσης τη δυνατότητα και το κόστος χρησιμοποίησης τεχνικών κάλυψης από την ενδεχόμενη μεταβολή της συναλλαγματικής

ισοτιμίας και των επιτοκίων. Για τη διευκόλυνση δε της κατανόησης των επιπτώσεων στις δόσεις του δανείου από ενδεχόμενη μεταβολή της συναλλαγματικής ισοτιμίας, τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να δίνουν παραδείγματα στα οποία για τον υπολογισμό της δόσης απόπληρωμής του δανείου θα λαμβάνεται: α) ως ισοτιμία, η μέγιστη τιμή της αρνητικής διακύμανσης κατά την τελευταία τριετία μεταξύ των νομισμάτων που προσδιορίζουν την οφειλή του δανειολήπτη, β) ως επιτόκιο αναφοράς, το υψηλότερο επιτόκιο της τελευταίας τριετίας. Η εξέταση της Σύστασης καταδεικνύει ότι η ενημέρωση ως προς τα δάνεια σε ξένο νόμισμα έπρεπε να καλύπτει ορισμένα ελάχιστα στοιχεία και να συνοδεύεται από πρακτικό παράδειγμα αρνητικής μεταβολής της ισοτιμίας, αλλά και του επιτοκίου. Ωστόσο, οι εν λόγω υποχρεώσεις, όπως επιβάλλονται με τη ανωτέρω Σύσταση, ισχύουν από τον χρόνο έκδοσή της (2011) και εξής. Καθώς, όμως, ο κύριος όγκος των δανείων σε ξένο νόμισμα στο ελληνικό πιστωτικό σύστημα συνήφθη μεταξύ 2006 και 2009 ισχύουν για αυτά οι υποχρεώσεις από την ΠΔ/ΤΕ 2501/2002.

Β. Σύμφωνα με το άρθρο 9γ παρ.1 ν.2251/1994 απαγορεύονται εν γένει οι αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, ο ορισμός των οποίων δίνεται στο άρθρο 9α του ίδιου νόμου. Ως αθέμιτη ορίζεται η πρακτική, που αντίκειται στους κανόνες της επαγγελματικής ευσυνειδησίας και στρεβλώνει ή ενδέχεται να στρεβλώσει ουσιαστικά την οικονομική συμπεριφορά του μέσου καταναλωτή (9γ § 2), και ιδίως, εμπορικές πρακτικές είναι αθέμιτες, όταν είναι παραπλανητικές ή επιθετικές,(9γ § 4), κατά δε το άρθρο 9 δ παρ.1 του νόμου αυτού, (με τίτλο παραπλανητικές πράξεις) «Μια εμπορική πρακτική θεωρείται παραπλανητική όταν περιλαμβάνει εσφαλμένες πληροφορίες και είναι, συνεπώς, αναληθής ή, όταν με οποιονδήποτε τρόπο, συμπεριλαμβανομένης της συνολικής παρουσίασής της, παραπλανά ή ενδέχεται να παραπλανήσει το μέσο καταναλωτή, ακόμα και εάν οι πληροφορίες είναι, αντικειμενικά,

ορθές όσον αφορά ένα ή περισσότερα από τα στοιχεία τα οποία παρατίθενται κατωτέρω και, ούτως ή άλλως, τον οδηγεί ή ενδέχεται να τον οδηγήσει να λάβει απόφαση συναλλαγής την οποία, διαφορετικά, δεν θα ελάμβανε», ενώ κατά το άρθρο 9 ε' «παραπλανητική παράλειψη τεκμαίρεται και όταν ο προμηθευτής αποκρύπτει ουσιώδεις πληροφορίες ή τις παρέχει κατά τρόπο ασκφή, ακατάληπτο, διφορούμενο». Στην περίπτωση αθέμιτων εμπορικών πρακτικών προβλέπονται, στο άρθρο 9θ παρ.1,3 του ίδιου νόμου οι εξής κυρώσεις: «1.. Κάθε καταναλωτής ή και ένωση καταναλωτών έχουν το δικαίωμα, σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων των άρθρων 9γ έως και 9η, να ζητούν τη δικαστική παύση κάθε αθέμιτης εμπορικής πρακτικής και την παράλειψή της στο μέλλον, καθώς και αποζημίωση για τη ζημία που υφίστανται εξαιτίας της πρακτικής αυτής. 3. Ο προμηθευτής στον οποίο αποδίδεται παράβαση των διατάξεων του παρόντος μέρους υποχρεούται να προσκομίζει στο Δικαστήριο αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με την ακρίβεια των πραγματικών ισχυρισμών που αφορούν εμπορική πρακτική, εφόσον αυτό κριθεί οναγκαίο από το Δικαστήριο, εν όψει των δεδομένων της συγκεκριμένης περίπτωσης, λαμβανομένων υπόψη των έννομων συμφερόντων όλων των διαδίκων. Αν δεν προσκομισθούν τα στοιχεία αυτά ή κριθούν ανεπαρκή, οι ισχυρισμοί του ενάγοντος ή των εναγόντων καταναλωτών τεκμαίρονται αληθείς».

Γ. Με την παρ. 1 του άρθρου 7 του Ν. 2251/1994, που ενσωμάτωσε την υπ' αριθμό 92/59 Οδηγία της ΕΟΚ για την ασφάλεια των προϊόντων, ορίζεται ότι οι προμηθευτές, υποχρεούνται να διαθέτουν στην αγορά μόνο ασφαλή προϊόντα, ενώ με τις §§2 και 4 ορίζεται τότε ένα προϊόν είναι ασφαλές και τότε οι προμηθευτές θεωρούνται ότι συμμορφώθηκαν με την υποχρέωση διάθεσης ασφαλών προϊόντων. Συνάγεται έτσι άμεσα από το νόμο συγκεκριμένη συναλλακτική υποχρέωση, η παράβαση της οποίας αποτελεί παράβαση επιτακτικού κανόνα δικαίου, που επισύρει

αυτόνομα την αδικοπρακτική ευθύνη των προμηθευτών. Η ευθύνη του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων, ρυθμίζεται από τη διάταξη του άρθρου 6 του ν. 2251/1994, που έχει ενσωματώσει την υπ' αριθ. 85/374/25.7.1985 Οδηγία της ΕΟΚ για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών-μελών σε θέματα ευθύνης λόγω ελαττωματικών προϊόντων. Από το συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων 6 παρ. 1, 5 και 6, 7 παρ. 1 και 2 του Ν. 2251/ 1994 με εκείνες των άρθρων 1 παρ. 1, 2 και 4 στοιχείο α του νόμου αυτού, σαφώς προκύπτει ότι ο νόμος για την προστασία των καταναλωτών δεν σκοπεί να υποκαταστήσει το πλέγμα των νομικών διατάξεων, το οποίο ρυθμίζει τις συνέπειες από την πώληση ελαττωματικού πράγματος, αλλά θεσμοθετεί την ευθύνη του παραγωγού που διέθεσε στην αγορά προϊόντα μη ασφαλή, από τη χρήση των οποίων προέκυψε ζημία στον καταναλωτή. Η ρύθμιση αποτελεί στην ουσία ειδική ρύθμιση της αδικοπρακτικής ευθύνης του παραγωγού ελαττωματικών προϊόντων, ενώ οι κοινές διατάξεις εφαρμόζονται μόνο αν στη συγκεκριμένη περίπτωση, παρέχουν μεγαλύτερη προστασία στον καταναλωτή (άρθ.14 § 5 ν. 2251/1994) ή πρόκειται για θέματα τα οποία δεν καλύπτονται από την ειδική ρύθμιση. Στο πλαίσιο της ειδικής αυτής ρύθμισης του άρθρου 6 Ν. 2251/1994, ο παραγωγός ευθύνεται για κάθε ζημία, στην οποία περιλαμβάνεται η βλάβη ή καταστροφή, εξαιτίας του ελαττωματικού προϊόντος, κάθε περιουσιακού στοιχείου του καταναλωτή καθώς και η ζημία λόγω θανάτου ή σωματικής βλάβης (§ 6), που οφείλεται σε ελάττωμο του προϊόντος του (§1). Ως ελαττωματικό προϊόν ορίζεται, σύμφωνα με το άρθρο 6 § 5 εδ. α του Ν. 2251/1994, εκείνο που δεν παρέχει την εύλογα αναμενόμενη ασφάλεια, ενόψει όλων των ειδικών συνθηκών και ιδίως της εξωτερικής εμφάνισής του, της εύλογα αναμενόμενης χρησιμοποιήσεώς του και του χρόνου, κατά τον οποίο τέθηκε σε κυκλοφορία. Ελαττωματικό, συνεπώς, είναι το επικίνδυνο προϊόν, που αντιδισστέλλεται από το ασφαλές και με την έννοια αυτή η ελαττωματικότητα του προϊόντος συνδέεται κατά

τρόπο άμεσο με τη θεμελίωση της ειδικής αδικοπρακτικής ευθύνης του παραγωγού (ΑΠ 891/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Η διάθεση ελαττωματικού προϊόντος δικαιολογεί αποζημίωση για υλικές ζημιές και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης.

Δ. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 8 της Κ.Υ.Α Ζ1-99 «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς την Οδηγία 2008/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23^{ης} Απριλίου για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της Οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου» ορίζονται τα εξής : « 1.τα κράτη μέλη διαφαλίζουν ότι, πριν τη σύναψη της Σύμβασης πίστωσης ο πιστωτικός φορέας εκτιμά την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή βάσει επαρκών στοιχείων που λαμβάνονται υπόψη κατά περίπτωση από τον καταναλωτή και εν ανάγκη κατόπιν έρευνας στην κατάλληλη βάση δεδομένων 3. Αν ο πιστωτικός φορέας παραβιάσει υπαίτια τις υποχρεώσεις του παρόντος άρθρου, ο καταναλωτής απαλλάσσεται από το συνολικό κόστος πίστωσης, περιλαμβανομένων των τόκων και έχει υποχρέωση να καταβάλει μόνο το ποσό του κεφαλαίου, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες στη σύμβαση δόσεις». Με την ανωτέρω διάταξη που ενσωμάτωσε στην ελληνική έννομη τάξη την παραπάνω Οδηγία, καθιερώνεται η αρχή του υπεύθυνου δανεισμού, υπό την έκφραση της υποχρέωσης αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του υποψήφιου δανειολήπτη. Με τις διατάξεις της ανωτέρω Κ.Υ.Α και κατά κοινοτική πλέον επιταγή τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν την υποχρέωση να προβαίνουν σε υπεύθυνο δανεισμό των οφειλετών τους και ως εκ τούτου υποχρεούνται να εξετάζουν την πιστοληπτική ικανότητα του κάθε υποψήφιου δανειολήπτη να ανταπεξέλθει στις συμβατικές του υποχρεώσεις, εξυπηρετώντας τις πληρωμές του. Αυτή η υποχρέωση ήταν καταρχάς περιορισμένη στις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και, παρόλο που πλέον καθιερώνεται με την Οδηγία 2014/17/ΕΕ και για τις συμβάσεις στεγαστικής πίστης, δεν

καταλαμβάνει τις ήδη καταρτισθείσες συμβάσεις, προϋπαντός δε αυτές των δανείων του ελβετικού φράγκου των ετών 2006-2009, καθόσον με το άρθρο 43 της τελευταίας Οδηγίας όριζεται ότι η παρούσα Οδηγία δεν εφαρμόζεται σε συμβάσεις που ισχύουν ως τις 21/3/2016.

Ε. Τέλος σύμφωνα με την ΑΚ 914 « όποιος προκαλεί ζημία παράνομα σε άλλον έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει. Ζημία κατά την έννοια του νόμου είναι η επιβλαβής στα έννομα αγαθά προσώπου μεταβολή. Η ζημία που παρικτά ελάττωση περιουσίας αποτελεί τη διαφορά μεταξύ της ενεστώσας περιουσίας αυτού που ζημιώθηκε και εκείνης που θα υπήρχε αν δε συνέβαινε η ζημιογόνος πράξη ή αν συνέβαινε ό,τι δε συνέβη ένεκα της ζημιογόνου παράλειψης. Υπό δε τον όρο αποζημίωση στην οποία αναφέρονται οι υπόψη διατάξεις νοείται η αποκατάσταση ή η ανόρθωση ζημίας, η οποία προκλήθηκε στην περιουσιακή κατάσταση κάποιου συνεπεία ζημιογόνου πράξης ή παράλειψης άλλου. Εξάλλου, σύμφωνα με την 297 ΑΚ, που προβλέπει τον τρόπο καταβολής της αποζημίωσης, ορίζεται ότι «ο υπόχρεος σε αποζημίωση οφείλει να την παράσχει σε χρήμα. Αντί για χρηματική αποζημίωση, το δικαστήριο, εκτιμώντας τις ειδικές περιστάσεις μπορεί να διατάξει την αποκατάσταση της προηγούμενης κατάστασης, εφόσον η αποζημίωση με τον τρόπο αυτό δεν προσκρούει στο συμφέρον του δανειστή». Από την ανωτέρω διατάξη προκύπτει ότι η αποκατάσταση της ζημίας που επήλθε συνεπεία ζημιογόνου γεγονός στην περιουσιακή κατάσταση άλλου προσώπου, μπορεί να πραγματοποιηθεί με δύο τρόπους, είτε με την καταβολή χρηματικού ποσού, ίσου προς το ύψος της ζημίας (χρηματική αποζημίωση) είτε με την αποκατάσταση των πραγμάτων στην προηγούμενη, πριν από το ζημιογόνο γεγονός, κατάσταση, δηλαδή η επαναφορά των αγαθών που προσβλήθηκαν στην κατάσταση που ήταν πριν από την προσβολή τους (αυτούσια αποκατάσταση-in naturam). Με την ανωτέρω διάταξη καθερώνεται

ο κανόνας ότι η αποζημίωση θα δοθεί καταρχήν σε χρήμα, ήτοι αποκαθίσταται η «λογιστική ζημία», ως τέτοιας νοουμένης της διατυπωμένης σε ένα χρηματικό ποσό μείωσης της αξίας που υφίσταται η περιουσία του ζημιωθέντος, λύση που παρουσιάζεται απλούστερη και πρακτικότερη στο συναλλακτικό κοινό και μάλιστα στη σημερινή εποχή της χρηματικής οικονομίας. Και μόνον κατ'εξαίρεση, αντί χρηματικής αποζημίωσης, μπορεί το δικαστήριο, εξετάζοντας τις ειδικές περιστάσεις, να διατάξει την αποκατάσταση της προτέρας κατάστασης, εφόσον η κατά τοιούτον τρόπο αποζημίωση δεν προσκρούει στο συμφέρον του δανειστή. Ως αυτούσια (in naturam) αποκατάσταση νοείται κατά κύριο λόγο η επαναφορά των πραγμάτων στη θέση που ήσαν προ του ζημιογόνου γεγονότος (ανοικοδόμηση κατεδαφισθέντος κτίσματος, επισκευή βλαβέντος αντικειμένου κ.λπ.), δηλαδή η δημιουργία οικονομικής κατάστασης ομοίας με την προηγούμενη (Γ. Μπαλής, Ενοχικό δίκαιο, § 32, σ. 124, Α. Τούσης, Ενοχικό Δίκαιο, § 40, σ. 275, Α. Λιτζερόπουλος, ΕρμΑΚ, άρθρο 297, Δ', αριθμός 7 και 8, σ. 114, ΟΛΑΠ 28/1996 ΕΛΛΔνη 38. 28, ΑΠ 1740/2002 ΕΛΛΔνη 44. 1567, ΑΠ 1576/1995 ΕΛΛΔνη 38. 1045, ΕφΑθ 2137/2011 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Η αποζημίωση in naturam μπορεί να συνίσταται σε οποιαδήποτε πράξη υλική (όπως επί αφαίρεσης, καταστροφής ή βλάβης ξένου πράγματος με την απόδοση του αφαιρεθέντος ή την αφαίρεση-απομόκρυνση των προκαλούντων τη ζημία π.χ κτισμάτων - ΟΛΑΠ 6/2016) ή μπορεί να συνίσταται σε δικαιοπραξία, (όταν ο ζημιώσας έχει την υποχρέωση να μεταβιβάσει στο ζημιωθέντα ένα δικαίωμα ή να συστήσει ή να καταργήσει ενοχή (ΑΠ 33/2009). (π.χ καταδίκη σε δήλωση βουλήσεως για επαναμεταβίβαση κυριότητας). Εξάλλου, η ρύθμιση του άρθρου 297 εδ.β προϋποθέτει όχι απλώς αξίωση αποζημίωσης από οποιαδήποτε αιτία, αλλά μεταβολή εις βάρος του ζημιωθέντος (με υπαίτιο απόσβεση ή άλλη υπαίτιο απώλεια εμπραγμότου δικαιώματος ή ενοχικού επί αλλοτρίου πράγματος, όπως λ.χ. επί αφαιρέσεως ή καταστροφής ή βλάβης αλλοτρίου

πράγματος) υφισταμένης υπέρ αυτού νομικής ή πραγματικής (υλικής) έννομης κατάστασης, διότι τότε μόνον είναι νοητή επαναφορά της προηγούμενης κατάστασης. Ενόψει των ανωτέρω καθίσταται σαφές ότι η αυτούσια αποζημίωση δεν είναι πάντοτε δυνατή, αλλά μόνον επί αφαιρέσεως ή καταστροφής πράγματος οπότε η αυτούσια αποζημίωση πραγματοποιείται με την υλική πράξη της απόδοσης του αφαιρεθέντος ή με την απόδοση ισάξιου με το καταστραφέν, καθώς επίσης και επί «βλάβης» ενοχικού ή εμπράγματο δικαιώματος, οπότε η αυτούσια αποζημίωση πραγματοποιείται με την σύσταση δικαιοπραξίας που αποκαθιστά το ενοχικό ή εμπράγματο δικαίωμα στην προτέρα της αδικοπραξίας κατάσταση.

Στην προκειμένη περίπτωση αποδείχθηκε ότι η εναγομένη παρείχε πλήρη ενημέρωση στους δανειολήπτες τόσο κατά το στάδιο της προκαταρκτικής (πληροφοριακής) έρευνάς τους για τη λήψη δανείου όσο και στο μεταγενέστερο στάδιο, όταν αυτοί αποφάσιζαν τη λήψη δανείου. Οι αρμόδιοι υπάλληλοι της εναγομένης καταρχήν ενημέρωναν τους δανειολήπτες, για όλους τους συμβατικούς τύπους στεγαστικού δανείου που η εναγομένη προσέφερε, κατά τη δεδομένη χρονική στιγμή (στεγαστικά σε ευρώ, σε ελβετικό φράγκο, εν μέρει σε ευρώ και εν μέρει σε φράγκο, ως προϊόν σύνθεσης με σταθερό ή κυμαινόμενο επιτόκιο) και για τα χαρακτηριστικά των δανείων αυτών, παραδίδοντας σε αυτούς προς μελέτη σχετικό έντυπο, ώστε ο καταναλωτής να κατανοήσει και να επιλέξει συγκεκριμένο προϊόν και να αντιληφθεί τα χαρακτηριστικά του και ειδικότερα, μεταξύ άλλων, τον τρόπο υπολογισμού του κεφαλαίου και των δόσεων αποπληρωμής. Εξηγείτο ότι τα δάνεια σταθερού επιτοκίου χορηγούνταν με αυξημένο ποσοστό ετήσιου επιτοκίου, το οποίο παρέμενε σταθερό σε όλη τη διάρκεια του δανείου, γεγονός που καθιστούσε δυνατό τον ακριβή προσδιορισμό, κατά το χρόνο σύναψης της σύμβασης όλων των δόσεων αποπληρωμής, ενώ αντίθετα τα δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου,

χορηγούνταν με αισθητά χαμηλότερο ετήσιο επιτόκιο από αυτό του σταθερού επιτοκίου, πλην όμως ενείχαν την αβεβαιότητα της αυξομειώσής του στο μέλλον ανάλογα με τη μεταβολή του δείκτη αναφοράς στον οποίο παρέπεμπαν οι όροι της σύμβασης δανείου. Τυχόν πτώση του δείκτη αναφοράς θα ήταν επωφελής για τον δανειδοτούμενο λόγω μείωσης του ποσοστού επιτοκίου, ενώ τυχόν αύξησή του θα ήταν επιβαρυντική, λόγω αντίστοιχης και ισόποσης με την μεταβολή αύξησης του ποσοστού επιτοκίου. Στα δάνεια σε συνάλλαγμα, πέραν της ενημέρωσης για το επιτόκιο και τον προαναφερόμενο επιτοκιακό κίνδυνο (από τις αυξομειώσεις του επιτοκίου), γινόταν ενημέρωση και για τον συναλλαγματικό κίνδυνο και συγκεκριμένα εκτενής και σαφής ενημέρωση και με χρήση αριθμητικών παραδειγμάτων, για τον τρόπο υπολογισμού των δόσεων σε ευρώ, με διαφορετικές και αποκλίνουσες σημαντικά μεταξύ τους τρέχουσες ισοτιμίες, για το πώς θα διαμορφωνόταν η δόση και πώς σε περίπτωση μεταβολής της ισοτιμίας θα μειωθεί ή θα αυξηθεί αυτή, ώστε να αντιληφθεί ο δανειολήπτης την έννοια του συναλλαγματικού κινδύνου που αναλάμβανε με την επιλογή του.

Ειδικότερα στο πληροφοριακό έντυπο της εναγομένης με τίτλο «ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ» που χορηγείτο σε όλους του δανειολήπτες αναφέρονται, όσον αφορά τα δάνεια σε συνάλλαγμα, κατά λέξη τα εξής « Ο δανεισμός σε συνάλλαγμα προσφέρει ένα επιτοκιακό πλεονέκτημα σε σχέση με ένα αντίστοιχο δάνειο σε EURO. Αναλαμβάνονται όμως συγκεκριμένοι κίνδυνοι συναλλάγματος που μπορούν εύκολα να ανατρέψουν αυτό το πλεονέκτημα και να επιβαρύνουν σημαντικά. Ο ένας από τους κινδύνους που αναλαμβάνεται είναι ο κίνδυνος του επιτοκίου του νομίσματος επιλέγει ο πελάτης. Το επιτόκιο αυτό, που αναπροσαρμόζεται κάθε μήνα μπορεί να αυξηθεί στο μέλλον επιβαρύνοντας τη δόση του δανείου. Όμως ο πλέον σημαντικός κίνδυνος όταν δεν υπάρχουν εισοδήματα στο νόμισμα του δανείου αλλά μόνον σε EURO είναι ο «συναλλαγματικός κίνδυνος».

Συγκεκριμένα το EURO είναι πιθανόν να υποτιμηθεί σε σχέση με το νόμισμα που επιλέγεται μία ή περισσότερες φορές κατά τη διάρκεια της ζωής του δανείου. Στην περίπτωση αυτή, λόγω του ότι η οφειλή είναι σε ξένο νόμισμα, η καταβολή σε EURO για τη δόση του δανείου θα επιβαρυνθεί αναλογικά με το ποσοστό της υποτίμησης. Ταυτόχρονα το ανεξόφλητο υπόλοιπο του δανείου σε όρους EURO θα αναπροσαρμοστεί επίσης κατά το ίδιο ποσοστό. Είναι ευνόητο λοιπόν από τα παραπάνω, ότι η εκάστοτε επιβάρυνση θα καθορίζεται από τους εν πολλοίς απρόβλεπτους παράγοντες της εξέλιξης του επιτοκίου του νομίσματος που επιλέγεται καθώς και από τη σχέση του ως προς το EURO. Πρέπει να γίνει γνωστό ότι τυχόν δυσμενής εξέλιξη στους παράγοντες αυτούς μπορεί όχι μόνο να εξανεμίσει τα όποια σημερινά πλεονεκτήματα έναντι ενός αντίστοιχου δανείου σε EURO αλλά και να δημιουργήσει πολύ σημαντικές πρόσθετες επιβαρύνσεις». Στη συνέχεια, σε περίπτωση που, μετά την κατά τα άνω προφορική και έγγραφη ενημέρωση, ο δανειολήπτης αποφάσιζε τη σύναψη δανείου σε συνάλλαγμα και ειδικότερα σε ελβετικό φράγκο, οι τραπεζικοί υπάλληλοι της εναγομένης του παρέδιδαν ατομική ενημερωτική επιστολή (σχέδιο της οποίας είχε λάβει για να ενημερωθεί πριν την υπογραφή της σύμβασης), η οποία είχε αντίστοιχο με το προαναφερόμενο «Γενικό Ενημερωτικό Έντυπο» περιεχόμενο : «Επιλέγοντας ένα δανειακό πρόγραμμα σε συνάλλαγμα, στην προκειμένη περίπτωση Ελβετικό Φράγκο, θα πρέπει να συνυπολογίζονται οι πιθανές μεταβολές της συναλλαγματικής ισοτιμίας του Ελβετικού Φράγκου που είναι το νόμισμα χορήγησης σε σχέση με το EURO. Συγκεκριμένα στην περίπτωση αποδυνάμωσης ή ισχυροποίησης του ελβετικού νομίσματος σε σχέση με το EURO, λόγω του ότι η μηνιαία σας δόση είναι σε ξένο νόμισμα, το ισόποσο σε EURO, που θα πρέπει να καταβάλλεται θα επηρεάζεται αναλογικά από το ποσό της μεταβολής της ισοτιμίας των δύο νομισμάτων. Επισημαίνεται ότι στην περίπτωση μεταβολής της συναλλαγματικής ισοτιμίας του Ελβετικού

Φράγκου σε σχέση με το EURO αναπροσαρμόζεται κατά το ίδιο ποσοστό και το κεφάλαιο του δανείου σας. Αυτό σημαίνει ότι σε περίπτωση ισχυροποίησης του ελβετικού νομίσματος, το κεφάλαιο του δανείου αυξάνεται ενώ στην περίπτωση αποδυνάμωσής του το κεφάλαιο μειώνεται αντίστοιχα. Στη βάση αυτή, εάν αποφασίσετε να αλλάξετε το νόμισμα του δανείου σας σε EURO, τη χρονική στιγμή που αποδυναμώνεται το ελβετικό νόμισμα σε σχέση με το EURO τότε θα έχετε αποκομίσει σημαντικό κέρδος σε σχέση με το οφειλόμενο κεφάλαιο». Μάλιστα στα αριθμητικά παραδείγματα που χρησιμοποιούνται, κατά την ενημέρωση, παρατίθεται η διακύμανση της ισοτιμίας όχι μόνο κατά την τελευταία πριν τη σύναψη του δανείου τριετία (όπως επιτασσόταν με την 484/19.3.2007 Σύσταση της ΤΤΕ), αλλά από το έτος εισαγωγής του ευρώ στην παγκόσμια αγορά, ήτοι το 1999. Το περιεχόμενο των παραπάνω εγγράφων (πληροφορικό έντυπο, επιστολή), είναι σαφές και κατανοητό και ενημερώνεται πλήρως ο δανειολήπτης για τα χαρακτηριστικά του προϊόντος και τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα αυτού, με κυριότερο τον συναλλαγματικό κίνδυνο, χωρίς να καταλείπεται αμφιβολία ότι ο μέσος δανειολήπτης κατανοούσε πλήρως ότι συνήψε δάνειο σε συνάλλαγμα και είχε πλήρη και σαφή αντίληψη του συναλλαγματικού κινδύνου. Καταρχήν η έννοια της συναλλαγματικής ισοτιμίας δεν είναι ακατάληπτη, κατά περιεχόμενο, ούτε παρουσιάζει πολυπλοκότητες και δυσχέρειες κατανόησης, ούτε απαιτεί για την κατανόησή της εξειδικευμένες οικονομικές γνώσεις, αλλά είναι πασίδηλη και οικεία στην καθημερινότητα, ο δε μέσος καταναλωτής, ήτοι αυτός που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος κατά τις συναλλαγές (ή έστω και απρόσεκτος αλλά στοιχειωδώς μέσης αντίληψης), μπορούσε απολύτως να κατανοήσει ότι οι ισοτιμίες σε βάθος χρόνου, όσο διαρκεί η αποπληρωμή στεγαστικών δανείων, υπόκεινται σε διακυμάνσεις, τις οποίες ουδείς μπορεί να προβλέψει, καθώς επίσης και ότι κάθε μεταβολή της

συναλλαγματικής ισοτιμίας αναπόδραστα θα επηρέαζε το ποσό της καταβαλλόμενης δόσης είτε προς όφελός του είτε σε βάρος του και μπορούσε να εκτιμήσει τον αναλαμβανόμενο εκ μέρους του συναλλαγματικό κίνδυνο, χωρίς να χρειάζεται να έχει ιδιαίτερες γνώσεις χρηματοοικονομικών για να αντιληφθεί τούτα. Οι μεν παράγοντες διαμόρφωσης της ισοτιμίας είναι πράγματι πολύπλοκοι και το αποτέλεσμα απρόβλεπτο, η ίδια όμως η έννοια της ισοτιμίας και η δυνατότητα μεταβολής αυτής δεν προϋποθέτει τη γνώση του μηχανισμού διαμόρφωσης των ισοτιμιών. Εξάλλου, στη σύναψη δανείων σε ελβετικό φράγκο οδηγήθηκαν ακριβώς επειδή απέβλεπαν στην ευνοϊκή ισοτιμία φράγκου-ευρώ κατά το χρόνο κατάρτισης της Σύμβασης και στο χαμηλό επιτόκιο LIBOR και η αντιπαραβολή και η σύγκριση του δανείου σε φράγκο με το δάνειο σε ευρώ, αποτέλεσε τη βάση της απόφασης κατάρτισης δανείου σε ξένο νόμισμα, γεγονός που ενδεικνύει ότι είχαν αντιληφθεί πλήρως το αντιστάθμισμα του κινδύνου διακύμανσης της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Επέλεξαν δε τη σύναψη δανείου σε ξένο νόμισμα όχι λόγω ελλειμματικής ή παραπλανητικής ενημέρωσης της εναγομένης, αλλά προχώρησαν στην απόφασή τους αυτή έχοντας σαφή και πλήρη ενημέρωση για το είδος της συμβασης και τους κινδύνους που αναλάμβαναν, βασιζόμενοι σε άλλα κίνητρα (π.χ. χαμηλότερο επιτόκιο ή προσδοκία ευμενούς μεταβολής ή διατήρησης της ισοτιμίας στο μέλλον), αναλαμβάνοντας εν γνώσει τους τον προκειμένο κίνδυνο, προκειμένου να απολαύσουν την αντισταθμιστική ωφέλεια. Όσον αφορά δε το ύψος της ισοτιμίας μεταξύ ευρώ και ελβετικού φράγκου, το οποίο δεν ελέγχεται από την εναγομένη, αλλά προκύπτει από την λειτουργία της διατραπεζικής αγοράς συναλλάγματος, είναι δεδομένη η ευχέρεια λήψης της σχετικής πληροφόρησης από δημοσιεύσεις στον τύπο, από αναρτήσεις στο διαδίκτυο αλλά και από ανακοινώσεις που εκτίθενται σε οποιοδήποτε υποκατάστημα της εναγομένης ή κάποιας άλλης τράπεζας. Ο δε αριθμητικός προσδιορισμός της οικονομικής

επιβάρυνσης που ο οφειλετής αναλάμβανε δεν είναι αόριστος, αλλά ορισμένος και προκύπτει από την υφιστάμενη κατά την κρίσιμη περίοδο σχέση ισοτιμίας μεταξύ ευρώ και ελβετικού φράγκου με την εκτέλεση ενός απλού μαθηματικού υπολογισμού, δοθέντος ότι η τιμή πώλησης συναλλάγματος αποτελεί διαγνωστό αντικειμενικό μέτρο αφού ισχύει για το σύνολο των συναλλασσομένων και καθορίζεται από τη διατραπεζική αγορά, διαμορφούμενη ημερησίως από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η οποία εκδίδει δημόσιο δελτίο αναφοράς των ισοτιμιών για κάθε νόμισμα. Περαιτέρω, δεδομένου ότι, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στην υπό (Η) μείζονα σκέψη, η επίδικη σύμβαση δεν είναι επενδυτικό προϊόν, ώστε να εφαρμόζεται ο ν. 3606/2007 για τις υποχρεώσεις ενημέρωσης των επενδυτών και επομένως ούτε το άρθρο 49 παρ.1 ν.3371/2005, που επιβάλλει οι υπάλληλοι που παρέχουν τη σχετική με αυτά ενημέρωση να έχουν πιστοποιητικό επαγγελματικής επάρκειας παροχής επενδυτικών συμβουλών, η ενημέρωση των συναλλασσόμενων δεν έπρεπε να περιλαμβάνει ειδικές πληροφορίες, ούτως ώστε να διευκολύνεται η κατανόηση της αναμενόμενης απόδοσης και των πιθανών κινδύνων, όπως προβλέπεται στο Κεφάλαιο Β, άρθρο 1 περ. στ', παρ.2 του ΠΔ 2501/2002, που αφορά τα σύνθετα τραπεζικά προϊόντα, τα οποία προσιδιάζουν στο χαρακτήρα των επενδυτικών προϊόντων, ούτε οι υπάλληλοι της εναγομένης, που παρείχαν τη σχετική ενημέρωση έπρεπε να έχουν πιστοποιητικό επαγγελματικής επάρκειας παροχής επενδυτικών συμβουλών κατά το παραπάνω άρθρο (Εφαθ 1611/2017). Πλέον των ανωτέρω, η εναγομένη ενημέρωνε τους δανειολήπτες προφορικά και εγγράφως, για τα προγράμματα προστασίας τους από τον συναλλαγματικό κίνδυνο και έθετε στη διάθεσή τους τέτοια προγράμματα και συγκεκριμένα α) «το Πρόγραμμα Προστασίας Δόσης από πιθανές διακυμάνσεις της Συναλλαγματικής Ισοτιμίας» βάσει του οποίου οι δανειολήπτες εξασφάλιζαν, με προσύληση του επικτοκίου δανεισμού κατά περίπου 0,155 ότι σε περίπτωση αυτήσεως της δόσης, λόγω υπερτίμησης του

ελβετικού φράγκου, η επιβάρυνσή του (αύξηση τη καταβλητέας δόσης) δεν θα υπερέβαινε το 5% συγκρίνοντας την Ισοτιμία Βάσης (σχέση φράγκου ευρώ κατά το χρόνο εκταμίευσης) με την Τρέχουσα Ισοτιμία (σχέση φράγκου/ευρώ) κατά το χρόνο πληρωμής της δόσης. Προσέφερε επίσης στο δανειολήπτη τη δυνατότητα ανανέωσης για μία ακόμα τριετία του ανωτέρω προγράμματος προστασίας δόσης. Πρόγραμμα προστασίας της δόσης για μεγαλύτερο της τριετίας διάστημα δεν μπορούσε να παράσχει η εναγομένη, αφού τέτοιο προϊόν δεν υπήρχε τότε ούτε άλλωστε υπάρχει στην παγκόσμια αγορά. Ειδικότερα, όσον αφορά το πρόγραμμα προστασίας δόσης, συμφωνήθηκε ότι: «1α. Η προστασία καλύπτει τις 36 μηνιαίες δόσεις του δανείου (εφεξής «Διάρκεια Προστασίας»), 1β. Ο οφειλέτης καταβάλλει τις δόσεις για την αποπληρωμή του δανείου σε ευρώ με βάση την τιμή πώλησης την ημέρα καταβολής (εφεξής «τρέχουσα ισοτιμία»). Στην περίπτωση, που η τρέχουσα ισοτιμία μειωθεί σε ποσοστό πάνω από πέντε τοις εκατό (5%) σε σχέση με την τιμή πώλησης του νομίσματος χορήγησης την ημέρα της εκταμίευσης του δανείου (εφεξής «ισοτιμία βάσης»), η Τράπεζα θα περιορίζει την μείωση στο όριο αυτό (5%) (εφεξής εφαρμοζόμενη ισοτιμία). Κατά συνέπεια στην περίπτωση αυτή η δόση για την αποπληρωμή του Δανείου υπολογίζεται με βάση την εφαρμοζόμενη ισοτιμία. Ως τιμή πώλησης του νομίσματος χορήγησης στον παρόντα όρο νοείται η τιμή πώλησης, που καθορίζεται από την Τράπεζα και αναγράφεται στον Πίνακα Δελτίου Συνολλάγματος της Τράπεζας τη συγκεκριμένη ημέρα. Κόστος προστασίας : Ο οφειλέτης επιβαρύνεται για την παροχή της προστασίας καθ' όλη τη διάρκεια αυτής με αύξηση του επιτοκίου του όρου 2 του Προσαρτήματος I της σύμβασης κατά 0,20%. 3α. Ο οφειλέτης αποδέχεται ρητά ότι σε περίπτωση, που η τρέχουσα ισοτιμία αυξηθεί σε ποσοστό ανώτερο του πέντε τοις εκατό (5%) σε σχέση με την ισοτιμία βάσης, η Τράπεζα περιορίζει την αύξηση στο όριο αυτό (5%). Το όριο αυτό αποτελεί το ανώτατο όριο

οφέλους του οφειλέτη, που μπορεί να προκύψει από την πιθανή διακύμανση της συναλλαγματικής ισοτιμίας CHF σε σχέση με το ευρώ κατά τον υπολογισμό των δόσεων του». Προσέτι, η εναγομένη παρείχε τη συμβατική δυνατότητα στον οφειλέτη (δανειολήπτη) της αδάπανης μετατροπής του δανείου από ελβετικά φράγκα σε ευρώ και μάλιστα ανά πάσα στιγμή χωρίς περιορισμούς, (όροι 4,12,13,14 του Παραρτήματος I των συμβάσεων), μέτρο που θεωρείται ήδη άνευ ετέρου επαρκές για την προστασία των δανειληπτών σε αλλοδαπό νόμισμα με νομοθέτημα που θεσπίσθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση δέκα χρόνια μετά την χορήγηση των επίδικων δανείων. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ.1 περ.α και 2 της νεοπαγούς Οδηγίας 2014/17/ΕΕ, με την οποία για πρώτη φορά ρυθμίζεται από τον κοινοτικό νομοθέτη το ζήτημα των δανείων σε αλλοδαπό νόμισμα, το μέσο της μετατροπής της σύμβασης πίστωσης σε εναλλακτικό νόμισμα αποτελεί πλέον το κυρίως προβλεπόμενο μέτρο εξασφάλισης των καταναλωτών που μετέχουν σε συμβάσεις χορήγησης δανείου σε ξένο νόμισμα. Η δε εναγομένη πολύ πριν από την ψήφιση της Οδηγίας αυτής, έθεσε στις επίδικες συμβάσεις τον ανωτέρω όρο που επέτρεπε την αδάπανη μετατροπή παρέχοντας έτσι όχι μόνο ένα αλλά δύο μέσα προστασίας από τον συναλλαγματικό κίνδυνο. Τον μηχανισμό αυτό της μετατροπής του δανείου (που τέθηκε στη σύμβαση υπέρ του δανειζόμενου για να αποφασίσει οποιαδήποτε στιγμή να τον χρησιμοποιήσει για να προστατευτεί από μελλοντικές συναλλαγματικές διακυμάνσεις) θα μπορούσαν να έχουν χρησιμοποιήσει οι δανειλήπτες από τότε που άρχισε η άνοδος του ελβετικού φράγκου, (η οποία όπως εκτέθηκε ήταν σταδιακή) και να έχουν περιορίσει τον συναλλαγματικό κίνδυνο, οι περισσότεροι όμως από αυτούς δεν επέλεξαν να αξιοποιήσουν την δυνατότητα αυτή. Τέλος αποδείχθηκε ότι τα επίδικα δάνεια χορηγήθηκαν κατόπιν αιτήσεως των δανειοληπτών και ελέγχου της πιστοληπτικής τους ικανότητας, οι οποίοι μάλιστα παρείχαν στην εναγομένη εγγυήσεις

(προσημειώσεις επί ακινήτων).

Ενόψει των ανωτέρω, αποδείχθηκε ότι η εναγομένη κατά πάγια τακτική, ενημέρωνε τους δανειολήπτες σχετικά με τον συναλλαγματικό κίνδυνο, καθιστώντας σαφή και κατανοητό τον κίνδυνο της δυσμενούς γι' αυτούς μεταβολής της συναλλαγματικής ισοτιμίας, επισημαίνοντας μάλιστα με ρητό όρο ότι η σύμβαση ενέχει ουσιώδη κίνδυνο, τον οποίο αναλαμβάνει κατόπιν ενημέρωσης ο πελάτης, και επίσης τους ενημέρωσε και για την δυνατότητα και το κόστος χρησιμοποίησης τεχνικών κάλυψης του κινδύνου από την ενδεχόμενη μεταβολή της ισοτιμίας. Συνεπώς, τήρησε τις υπαγορευόμενες τόσο από τις γενικές διατάξεις (κυρίως άρ. 288 ΑΚ) όσο και από τις ειδικές διατάξεις (προπαντός ΠΔ/ΤΕ 2501/2002) υποχρεώσεις της και εκπλήρωσε την υποχρέωσή της για ενημέρωση και πληροφόρηση των αντισυμβαλλομένων της. Πληρέστερη και ακριβέστερη πληροφόρηση από την εναγομένη, αναφορικά με το εύρος μιας μελλοντικής διακύμανσης της επίμαχης ισοτιμίας δεν ήταν προφανώς εφικτή κατά τον χρόνο σύναψης της δανειακής σύμβασης, αφού η ισοτιμία δύο νομισμάτων αποτελεί μέγεθος μεταβλητό και μη ελεγχόμενο από ένα μόνο πιστωτικό ίδρυμα ή εξαρτώμενο από έναν μόνο παράγοντα, αλλά επηρεάζεται από εξωγενείς παράγοντες, (όπως από το νόμο της προσφοράς και της ζήτησης, τα επιτόκια, το ισοζύγιο πληρωμών, τον πληθωρισμό, τα επίπεδα τιμών, την παρέμβαση των Κεντρικών Τραπεζών, αλλά και από τις προσδοκίες του κοινού, βλ. σχετικά την από 2-12-2015 έκθεση Τεχνικού Συμβούλου κεφάλαια 4 και 5). Κατά την υπογραφή της σύμβασης ήταν αδύνατη για αμφότερα τα μέρη η πρόβλεψη της διακύμανσης της συναλλαγματικής ισοτιμίας των δύο νομισμάτων για το χρονικό διάστημα των επόμενων είκοσι ή τριάντα ετών που θα διαρκούσε η αποπληρωμή του δανείου. Ούτε μπορούσε η εναγομένη να προβλέψει την ανατροπή της σταθερότητας της συναλλαγματικής ισοτιμίας, εφόσον αυτή δεν καθορίζεται μονομερώς από την ίδια, και ούτε καθόριζε αυτή την τιμή πώλησης του

ελβετικού φράγκου μονομερώς και κατά απόλυτη κρίση της. Εφόσον πρόκειται για μελλοντικό και αβέβαιο γεγονός, το οποίο βρίσκεται εκτός της σφαίρας επιρροής της δεν μπορεί να κληθεί η εναγομένη να προσδιορίσει ή να προβλέψει το μέγεθος ή τον χρόνο εκδήλωσης του κινδύνου». Ειδικά δε ως προς τις σημαντικές διακυμάνσεις, το παράδειγμα της αιφνιδιαστικής απελευθέρωσης της ισοτιμίας τον Ιανουάριο του 2015 με απόφαση της Κεντρικής Τράπεζας της Ελβετίας και μόνο κατέδειξε ότι ένα ελληνικό πιστωτικό ίδρυμα πρακτικά δεν μπορεί να γνωρίζει (ή πόσο μάλλον να ελέγξει) τη δραματική μεταβολή της ισοτιμίας των δύο νομισμάτων.

Σημειώνεται πάντως ότι η πρακτική κάθε πιστωτικού ιδρύματος, εξαρτώμενη από τη συμπεριφορά συγκεκριμένων κάθε φορά υπαλλήλων, δεν εμφανίζει ενότητα, συνέπεια και συνέχεια με αποτέλεσμα να ενδέχεται να υπάρχουν πράγματι περιπτώσεις, στις οποίες η ενημέρωση δεν δόθηκε καθόλου ή αυτή υπήρξε ελλιπής. Γενικά όμως και σε πλαίσια συλλογικής ^{Γ^ο} δεν μπορεί να αποκλεισθεί ότι έχει λάβει χώρα ενημέρωση του (υποψήφιου) δανειολήπτη. Η εναγομένη τράπεζα αποδείχθηκε ότι κατά κανόνα τήρησε την προπεριγραφεία πάγια τακτική ενημέρωσης των δανειοληπτών εκπληρώνοντας την υποχρέωσή της προς ενημέρωσή τους. Το πόρισμα για κάθε εξεταζόμενη in concreto περίπτωση συνάγεται επί τη βάση των συγκεκριμένων πραγματικών περιστατικών εκόστης υπόθεσης, χωρίς το πόρισμα για μία περίπτωση να μπορεί να γενικευθεί αναντίρρητα και σε όλες τις άλλες και ιδίως στα πλαίσια συλλογικής αγωγής.

Γ^ο κχωρήσ

Περαιτέρω, με βάση τα ως άνω αποδειχθέντα, δεν συντρέχει περίπτωση ελαττωματικού προϊόντος/επικίνδυνης υπηρεσίας εκ μέρους της εναγομένης, υπό την έννοια ότι αυτή ως προμηθευτής παρείχε ένα μη ασφαλές προϊόν/υπηρεσία αφού η επίμοχη σύμβαση δεν ήταν εκ προοιμίου μη ασφαλής αλλά καταρχήν παρείχε σημαντικό όφελος στους δανειολήπτες, ο δε κίνδυνος που ενείχε αφενός μεν ήταν συμβατός με την φύση της σύμβασης και δεν

εξαρτάτο από την εναγομένη, οφετέρου δε η τελευταία ούτε απέκρυψε τον κίνδυνο αυτόν στους καταναλωτές και περαιτέρω μερίμνησε για την ασφάλειά τους, παρέχοντάς τους πρόγραμμα αντιστάθμισης. του κινδύνου οι δε καταναλωτές συνειδητά το επέλεξαν και ενέμειναν στη χρήση του προϊόντος/υπηρεσίας, προσβλέποντας στα εξ αυτής προαναφερόμενα οφέλη, τούτων δοθέντων δεν συντρέχει ούτε καταχρηστική άσκηση δικαιώματος εκ μέρους της εναγομένης, η οποία σύμφωνα με τα εκτιθεμένα στην αγωγή (τέταρτη επικουρική βάση) και τον συναφή λόγο έφεσης ερείδεται στο ότι τα επίδικα δάνεια αποτελούσαν ελαττωματικές και επικίνδυνες εργασίες/τραπεζικά προϊόντα, ii) ότι συντρέχει περίπτωση αθέμιτης εμπορικής πρακτικής και καταχρηστικής άσκησης δικαιώματος. Εξάλλου, η επίκληση και η εφαρμογή των συμβατικών όρων αποτελεί άσκηση συμβατικού δικαιώματος της εναγομένης, το οποίο, υπό τις προεκτεθείσες περιστάσεις δεν εξέρχεται των επιβαλλόμενων από την ΑΚ 281 ΑΚ ορίων, δοθέντος ότι σύμφωνα τα προεκτεθέντα ο επίδικος συμβατικός όρος συνομολογήθηκε εγκύρως, δεν ελέγχεται ως καταχρηστικός ούτε οι περιστάσεις σύναψής του διακρίνονται από συμπεριφορά της εναγομένης εξερχόμενη των αξιολογικών ορίων της ΑΚ 281, καθόσον δεν αποδείχθηκε η άσκηση οποιασδήποτε πίεσης εκ μέρους της εναγομένης για τη συνομολόγηση του εν λόγω γ.ο.σ, ούτε έλλειμα πληροφόρησης των αντισυμβαλλομένων της. Ο δε συναλλαγματικός κίνδυνος, που έφεραν οι δανειολήπτες, αποτέλεσε φυσικό επακόλουθο της επιλογής τους, στα πλαίσια της συμβατικής τους ελευθερίας, να αποπληρώσουν τις δόσεις των δανείων σε ευρώ, διατηρώντας δε αυτοί, σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα με τον παραπάνω συμβατικό όρο, το διαζευκτικό δικαίωμα να αποπληρώσουν τις εκάστοτε δόσεις σε αυτούσιο συνάλλαγμα (ελβετικά φράγκα), αντισταθμίζοντας φυσικά τον κίνδυνο. Επίσης συνεκτιμάται ότι η επίδικη σύμβαση με τον συγκεκριμένο γ.ο.σ εφαρμόστηκε για ικανό διάστημα με όφελος υπέρ των καταναλωτών

λόγω του ευνοϊκού επικτοκίου και της υπέρ του ευρώ ισοτιμίας, με αποτέλεσμα την ωφέλεια αυτών. Την δε επελθούσα ανατροπή της ισοτιμίας, ούτε η εναγομένη μπορούσε να την προβλέψει, αφού εξαρτάται από αστάθμητους παράγοντες. Η ανατροπή δε αυτή επιφέρει, όπως προεκτέθηκε, βλάβη και στην εναγομένη, η οποία επίσης υπόκειται στον συναλλαγματικό κίνδυνο δοθέντος ότι έχει δανεισθεί ελβετικά φράγκα προς απόδοση του δανείου.

Συνακόλουθα των ανωτέρω, οι ερειδόμενες στα προαναφερόμενα περιστατικά επικουρικές αγωγικές βάσεις είναι ουσία αβάσιμες. Εξάλλου, στην προκειμένη περίπτωση δεν υπάρχει πεδίο εφαρμογής της 297 εδ.β ΑΚ και το παραπάνω αγωγικό αίτημα (να παύσει η ισχύς του περιεχόμενου σε καταρτισμένη σύμβαση γ.ο.σ και να εφαρμοζείται κατά την εξόφληση η ισχύουσα κατά το χρόνο εκταμίευσης του δανείου ισοτιμία), ως αίτημα αποζημιωτικής αγωγής με τη μορφή της *in natura* αποζημιώσεως τυγχάνει μη νόμιμο διότι αντίκειται στο σαφές γράμμα του νόμου, ο οποίος αναφερόμενος ρητώς σε προηγούμενη κατάσταση, δυσχερώς μπορεί να νοηθεί ότι περιλαμβάνει και την ισχύ της επίδικης σύμβασης χωρίς τον επίδικο γ.ο.σ, αφού τέτοια κατάσταση αποτελεί νομική κατάσταση που δεν προϋπήρχε της φερόμενης ως αδικοπρακτικής συμπεριφοράς της εναγομένης (πρβλ.ΑΠ 804/2001), ώστε να διαταχθεί η επαναφορά της καταστάσεως αυτής ως *in natura* αποζημίωση, όπως διώκουν οι ενάγουσες.

Επομένως, ο πρώτος λόγος έφεσης με τον οποίο οι εκκαλούσες παραπονούνται για εσφαλμένη απόρριψη των παραπάνω επικουρικών αγωγικών βάσεων πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Περαιτέρω, πλην της κύριας αγωγικής βάσης (ακυρότητα ΓΟΣ λόγω αντίθεσης στις 2 παρ. 6 και 2 παρ. 7 ια,κδ,λ Ν.2251/1994) και των προαναφερομένων επικουρικών αγωγικών βάσεων, οι ενάγουσες επικαλέσθηκαν σε επικουρική αγωγική βάση, ακυρότητα των ΓΟΣ, ερειδόμενη σε άλλους λόγους (ακυρότητας) οι οποίοι δεν

εξετάσθηκαν πρωτοδίκως και τους επαναφέρουν με τον τρίτο λόγο της έφεσης την αντέφεση - πρόσθετους λόγους έφεσης.

Με τον πρώτο πρόσθετο λόγο ακυρότητας ισχυρίζονται ότι «η ρήτρα πληρωμής βάσει της τιμής πώλησης του νομίσματος χορήγησης την ημέρα της καταβολής, η οποία επηρεάζεται από τη διακύμανση της ισοτιμίας ευρώ και ελβετικού φράγκου αφήνει το τίμημα αόριστο και αντίκειται στο άρθρο 7 παρ.2 (ια), επειδή ο όρος είναι αδιαφανής δεδομένου ότι το ποσό της οφειλής μεταβάλλεται μονομερώς από την τράπεζα χωρίς να υπάρχουν ορισμένα σαφή και μετρήσιμα κριτήρια».

Ο λόγος αυτός (ακυρότητας) πρέπει να απορριφθεί ως νόμω αβάσιμος, προεχόντως διότι ο ανωτέρω γ.ο.σ, ως «δηλωτικός» δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ν.2251/1994 και δεν υπόκειται διόλου σε έλεγχο καταχρηστικότητας σύμφωνα με την τελολογική συστολή της ρυθμιστικής εμβέλειας του άρθρο 2 παρ.6 και συνακόλουθα και της εξειδικεύουσας αυτήν παρ. 7 του ίδιου άρθρου .Σε κάθε δε περίπτωση, ο ανωτέρω όρος ουδόλως πάσχει από αοριστία, κατά το περιεχόμενό του ούτε καθίσταται αόριστη η μηνιαία δόση, αφού σαφώς αναφέρεται ότι αυτή καθορίζεται με βάση την εκάστοτε ισοτιμία ευρώ και ελβετικού φράγκου, πληροφορία που εύκολα μπορεί να γίνει γνωστή και αποτελεί διαγνωστό αντικειμενικό μέτρο που ισχύει για το σύνολο των συναλλασσομένων, δοθέντος ότι καθορίζεται από την διατραπεζική αγορά και διαμορφώνεται ημερησίως από την ΕΚΤ, η οποία εκδίδει δημόσιο δελτίο αναφοράς των ισοτιμιών για κάθε νόμισμα, ώστε να είναι δυνατόν στον καταλωτή να ενημερώνεται σε ημερήσια βάση για τις διακυμάνσεις, η δε καταγραφή της μηνιαίας δόσης μπορεί να γίνει με απλό μαθηματικό υπολογισμό. Επομένως, το σε ευρώ ισάξιο καταβαλλόμενο ποσό της εκάστοτε δόσης συναρτήθηκε από κριτήριο ειδικά καθορισμένο στη σύμβαση, το οποίο δεν καθορίζεται μονομερώς από την εναγομένη τράπεζα, αλλά προκύπτει από τη διατραπεζική αγορά συναλλάγματος και η παροχή των δανειοληπτών

ήταν συγκεκριμένη και όχι αόριστη.

Με τον δεύτερο λόγο ακυρότητας προβάλλεται ότι «η ρήτρα πληρωμής του δανείου και των δόσεων βάσει της τιμής πώλησης του νομίσματος, την οποία καθορίζει μονομερώς η εναγομένη τράπεζα, είναι αόριστη διότι «επιτρέπει στην εναγομένη να μετατρέπει το ποσό της δόσης ή του κεφαλαίου με βάση την τιμή πώλησης του νομίσματος χορήγησης την ημέρα της εκάστοτε καταβολής που η τράπεζα ανακοινώνει στο δίκτυο των καταθημάτων της, ήτοι να καθορίζει ελεύθερα από μόνη της την ισοτιμία Ευρώ/Ελβετικού Φράγκου, οπότε το ποσό της δόσης του κεφαλαίου και των τόκων είναι αόριστο και γίνεται κατά την απόλυτη κρίση της εναγομένης, καθώς εναπόκειται σε αυτήν το πώς και σε ποιο ύψος θα διαπραγματεύεται τη συναλλαγματική ισοτιμία στη διατραπεζική αγορά συναλλάγματος και επίσης επιφυλάσσεται στον προμηθευτή το δικαίωμα μονομερούς τροποποίησης της σύμβασης χωρίς ειδικό και σπουδαίο λόγο» (σελ 72,73,76,77 αγωγής).

Ο λόγος αυτός τυγχάνει αβάσιμος, διότι διαμόρφωση της συναλλαγματικής ισοτιμίας στις επίδικες συμβάσεις δεν ενοπόκειται στη βούληση της εναγομένης (πιστωτικό ίδρυμα) ούτε γίνεται από αυτήν μονομερώς, όπως αβασίμως επικαλούνται οι ενάγουσες, αλλά καθορίζεται από διεθνή χρηματοοικονομικά δεδομένα με βάση αντικειμενικά κριτήρια και διαμορφώνεται και ανακοινώνεται από την ΕΚΤ, χωρίς να μπορεί η εναγομένη να επηρεάσει και να καθορίσει την ισοτιμία των δύο νομισμάτων. Ούτε το ύψος της παροχής του οφειλέτη ανατίθεται με τη σύμβαση αυτή στην απόλυτη κρίση της τράπεζας, αλλά εξαρτήθηκε από την ισοτιμία των νομισμάτων, που αποτελεί αποτέλεσμα της παγκόσμιας διατραπεζικής αγοράς και είναι διαγνωστό και αντικειμενικό για όλους τους συναλλασσόμενους μέγεθος, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στον ανωτέρω πρώτο λόγο ακυρότητας.

Με τον τρίτο λόγο ακυρότητας (σελ 78-79 αγωγής) προβάλλεται ότι «ο επίμαχος όρος αντίκειται στην 2 παρ.7 λβ ν.2251/1994, διότι εισάγει αποζημίωση (ήτοι τη διαφορά των ποσών δόσεων και τόκων κεφαλαίου, μεταξύ του χρόνου καταβολής και του χρόνου εκταμίευσης) υπέρ του προμηθευτή (εναγομένης) χωρίς να υποχρεούται να αποδείξει τη ζημία της, καθόσον η εναγομένη η οποία θεωρεί την ανωτέρω διαφορά αποζημίωσή της για τη δήθεν έκθεσή της στο συναλλαγματικό κίνδυνο, δεν υπέστη ζημία αφού η ίδια δεν έχει δανειστεί τα ελβετικά φράγκα που δάνεισε στους καταναλωτές και σε κάθε περίπτωση έχει αντισταθμίσει το συναλλαγματικό κίνδυνο με αποτέλεσμα να καρπώνεται προς ίδιον όφελος όλη την σε βάρος των καταναλωτών διαφορά και χωρίς να υποχρεούται να αποδείξει τη ζημία της».

Ο λόγος αυτός λόγος πρέπει να απορριφθεί ως νόμω αβάσιμος διότι ο επίδικος ΓΟΣ, ως «δηλωτικός», δεν εμπίπτει, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, στο πεδίο εφαρμογής του ν.2251/1994 (άρθρ.2 παρ.7λβ) και δεν υπόκειται διόλου σε έλεγχο καταχρηστικότητας σύμφωνα με την τελολογική συστολή της ρυθμιστικής εμβέλειας του άρθρου 2 παρ.6 και συνακόλουθα και της εξειδικεύουσας αυτήν παρ.7 του ίδιου άρθρου .

Με τον τέταρτο πρόσθετο λόγο ακυρότητας (σελ.86-96 αγωγής) οι ενάγουσες επαναλαμβάνουν τους ήδη προβληθέντες σε άλλα σημεία του αγωγικού δικογράφου ισχυρισμούς τους ότι το δάνειο συνιστά δάνειο χορήγησης ευρώ και ότι συντρέχει καταστρατήγηση των άρθρων 806 και 291 ΑΚ, ισχυρισμοί, οι οποίοι σύμφωνα με προεκτεθείσα νομική και αποδεικτική αξιολόγηση, τυγχάνουν αβάσιμοι όπως αβάσιμος τυγχάνει και ο συναφής ως άνω πρόσθετος λόγος ακυρότητας.

Με τον πέμπτο πρόσθετο λόγο ακυρότητας (σελ.96 αγωγής) επικαλούνται ότι ο επίδικος όρος περί καταβολής των δόσεων με την ισοτιμία του χρόνου της καταβολής είναι καταχρηστικός διότι «παραβιάζεται η αρχή της διαφάνειας, νοουμένης της ρήτρας αυτής

ως κεκαλυμμένης ρήτηρας αναπροσαρμογής του κεφαλαίου των δανείων και των τόκων, πέραν της ρήτηρας επιτοκίου και ρήτηρας που καθιστά το τίμημα αόριστο». Ο ανωτέρω λόγος τυγχάνει αβάσιμος, διότι ο επίδικος ΓΟΣ, ως «δηλωτικός όρος» δεν υπόκειται, όπως ήδη εκτέθηκε, σε έλεγχο καταχρηστικότητας ως αδιαφάνης. Σε κάθε δε περίπτωση με αυτόν ούτε το κεφάλαιο ούτε ο τόκος αναπροσαρμόζεται, αλλά ο τόκος υπολογίζεται με βάση το συμφωνημένο επιτόκιο του ελβετικού φράγκου και ως δόση αποπληρωμής καταβάλλεται το συμφωνημένο ποσό ελβετικών φράγκων. Το μόνο που αλλάζει είναι η ισοτιμία των δύο νομισμάτων και η αποπληρωμή των (οφειλομένων) ελβετικών φράγκων πρέπει να γίνει είτε σε αυτούσια ελβετικά φράγκα (ΑΚ 806) είτε σε ευρώ με βάση την ισοτιμία του χρόνου καταβολής σύμφωνα με τον όρο της δανειακής σύμβασης.

Με τον έκτο πρόσθετο λόγο ακυρότητας, επαναλαμβάνονται οι ισχυρισμοί, για τη φύση των ένδικων συμβάσεων ως συμβάσεων δανείου ευρώ ή δανείων με ρήτρα αξίας συναλλάγματος, για παραβίαση του άρθρου 2 παρ.6 ν.2251/1994 λόγω διατάραξης της συμβατικής ισορροπίας, για παραβίαση της καθοδηγητικής διάταξης 806 ΑΚ και για καταστρατήγηση της 291 ΑΚ. Ο ανωτέρω λόγος τυγχάνει απορριπτέος ως αβάσιμος, σύμφωνα με το ήδη εκτεθέντα για καθένα από τα προαναφερόμενα επιμέρους ζητήματα.

Ενόψει των ανωτέρω, η υπό κρίση υπο (β) έφεση πρέπει να απορριφθεί κατ ουσίαν. Τα δικαστικά έξοδα των διαδικιών και των δύο βαθμών δικαιοδοσίας πρέπει να συμψηφιστούν στο σύνολό τους, μεταξύ των διαδικιών, λόγω της ιδιαίτερης δυσχέρειας στην ερμηνεία των κανόνων δικαίου που εφαρμόστηκαν στην προκειμένη περίπτωση (άρθρ. 179, 191 παρ.2 ΚΠολδ). Τέλος πρέπει να διαταχθεί η επιστροφή στην εκκαλούσα τράπεζα του κατατεθέντος για την άσκηση της έφεσης παραβόλου και να διαταχθεί η εισαγωγή στο Δημόσιο Ταμείο του κατατεθέντος από τις εκκαλούσες ενώσεις παραβόλου (άρθρ. 495 παρ.4 ΚΠολδ)

ΓΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Διατάσσει το χωρισμό της υπόθεσης, όσον αφορά τους εφεσίβλητους [REDACTED]

Κηρύσσει απαράδεκτη τη συζήτηση, για τους εφεσίβλητους αυτούς.

Συνεκδικάζει κατ' αντιμωλία των λοιπών διαδικών τις από 4/11/2016 και 7/11/2016 εφέσεις, την αντέφεση, πρόσθετους λόγους έφεσης και πρόσθετες παρεμβάσεις κατά της υπ' αριθμ. 334/201 οριστικής αποφάσεως του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών.

Δέχεται τυπικά και κατ' ουσίαν την από 4/11/2016 έφεση. Εξαφανίζει την εκκαλουμένη.

Κρατεί και δικάζει την από 4/8/2015 αγωγή.

Απορρίπτει την αγωγή κατά την κύρια βάση της. Διατάσσει την επιστροφή στην εκκαλούσα του κατατεθέντος παραβόλου.

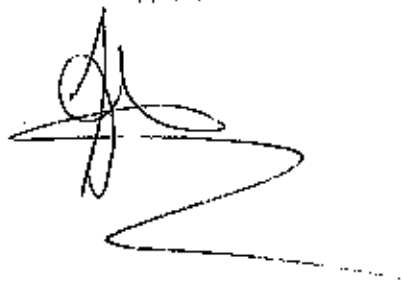
Δέχεται τυπικά και απορρίπτει κατ' ουσία την από 7.11.2016 έφεση, αντέφεση-πρόσθετους λόγους έφεσης και τις πρόσθετες παρεμβάσεις.

Διατάσσει την εισαγωγή του κατατεθέντος από τις εκκαλουσες παραβόλου στο Δημόσιο ταμείο.

Συμφηφίζει το σύνολο των δικαστικών εξόδων μεταξύ των διαδικών.

Κρίθηκε...

Η Εισηγήτρια.

Ο Πρόεδρος

